

C a z n a m e I I

Tunçel Gülsoy

deneme

www.altkitap.com

deneme

Caznameler II

Tunçel Gülsoy

altkitap - deneme

Cazname II

Tunçel Gülsoy

Mart 2002

Yayına Hazırlayan: Özge Baykan
Düzelti: Yekta Kopan
Tasarım: Faruk Ulay
Tasarım Uygulama: Yekta Kopan
© 2002 altkitap ve Tunçel Gülsoy

Yapıtın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.altkitap.com
editor@altkitap.com

Yazar Hakkında

O da herkes gibi doğdu. Bir farkla; büyük bir adam olacağı belli idi. Vakit kaybetmemek için doğduğu hastaneye onun adını verdiler: Kamil.

Kız doğuran analar isyan edince Kamil onlar için de bir isim seçti ve hastahanenin adı "Zeynep Kamil" oldu. O hastahanede oğlan doğuran herkes çocuğuna Kamil ismini vermek isteyince ailesi küçük Kamil'in ek bir isme gereksinimi olduğunu farketti ve adı Kamil Tunçel Gülsoy oldu. Yıl galiba 1951 idi.

İyi bir burç olduğu için Terazi olmayı seçti ama hayatı boyunca Koç burçları ile itişti.

Okumayı kendi kendine öğrendi çünkü "Aslan Prens" çizgi romanının sadece resimlerine bakmaktan sıkılmıştı. Bağımsız bir karakteri vardı, okuyabilmek için annesini veya babasını bekleyemezdi, onlar okurken duyduklarını ezberledi, kitaba bakarken şekilleri sesler ile bağdaştırdı ve sonunda okumayı başardı.

Yazmayı ise gerçek anlamda 45 yaşından sonra bilgisayar kullanmaya başlayınca öğrendi. Önce "Jazz" dergisinde, sonra "Yenibinyıl" gazetesinin hafta sonu ekinde ve en sonunda da "Boğaziçi Mezunlar Derneği"'nin dergisinde yazdı. "Açık Radyo"'nun kapatılması hakkında kaleme aldığı yazıda Sabah Grubu yazarlarından birisine dokundurunca gazete yazarlığı kısa sürdü. O da kızdı, gazeteyi kapattırdı. İşsiz kalınca radyo programcılığına başladı ve Açık Radyo'da "Cazname" adlı bir programı kaptı. Halen bu işlerle meşgul olurken, part-time olarak bir fabrikanın yöneticiliğini yapıyor.

Bu ikisi arasında ise...

Kadıköy Maarif Koleji, Robert Academy, birazcık ODTÜ, sonra Boğaziçi Üniversitesi'nin iki ayrı bölümünde okudu. Yanlışlıkla Mühendis oldu. Bir çok değişik işte çalıştı, ayrıldı, zaman zaman kovuldu, ama yılmadı. Hâlâ çok iyi bir iş arıyor...

Evlendi ama evden kovulmamayı başardı, çok sevdiği bir eşi ve kızı var. Ama hâlâ spor bir BMW otomobil istiyor. (Şimdilik eski bir Toyota'ya, sürüşü ile ruh veriyor.)

Yemeklerden patlıcanın her çeşidini, dolmanın her çeşidini, köftenin her çeşidini sever. Kerevizin ise hiç bir çeşidini sevmez.

Hi Fi aletlerine -özellikle CD Player'lara- ilgisi var.

Spor yapmayı, tanrının kendisine verdiği yaratıcı enerjinin israfı olarak görüyor. Boyuna göre en az 20 kilo fazlası olduğunu, sabrını kaybetmiş bir diyetisyenden öğrenmişti.

Büyüyünce yazar olmak istiyor ama içindeki çocuk onu hiç terketmiyor. Bu yüzden de çocuklara yakın olabileceği bir yerde, güzel bir eğitim projesinde iş bulmak istiyor. Şimdilik Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfına bir takım katkılar yapmaya çalışıyor.

Hayattaki en büyük beklentisi mezar taşına şöyle yazılması:

"Kamil Bir insandı, yazdı, okundu, anlaşıldı ve sevildi,

Arkası yarın sevgili dostlar, bir varmış bir yokmuş..!"

Cazname-İki'den Özge Baykan'a kalan, küçük bir alıntı-önsöz

Muammer Ketencioğlu, Cazname-İki'nin içinde,

" … Doğru söylüyorsunuz, hem kova hem de oğlak burcuyum, inatçı bir tarafım var ama bu inatçılığımı yaptığım müziğe yabancılaşmamak, müziğimin tavrından ödün vermemek için kullandım. Kimse istemlerim dışında yaşamıma yön veremedi. Bugüne kadar inadım işe yaradı ki, çok şükür ayaktayız. Türkiye'de birçok başına buyruk ve bireyselleşmeye çalışan insan tecrübesizliklerinden ve toplumun onların başını ezmesinden dolayı bu isteklerini gerçekleştiremiyorlar. Ama ben şanslıydım, ayakta kalabildim. Kendi çabam olsun, tesadüfler olsun, birçok şey benim yapmak istediğim şeyleri destekledi. … "

Feyza, Cazname-İki'den,

"… 'I'm New' benim albümdeki iki favori şarkımdan birisi. Bana göre Steive Wonder harika bir insan, onunla tanışmak isterdim. Bu parça sevginin insanı ne kadar değiştirebileceğini, her şeyin bittiğini sandığınız anda her şeyin yeniden başlayabileceğini anlatıyor. Aynı zamanda çift anlam taşıyor, biraz da beni anlatıyor. …"

Görgün Taner, Cazname-İki,

"… Bu işe nasıl girdim diye soruyorsun, tesadüf diyebiliriz. Hayat tesadüflerle dolu. …"

Ayşe Tütüncü'den, Cazname-İki'de de yer alan,

" … Sonra İstanbul Erkek Lisesi'ne gittim. Sanırım okulun adı artık değişmiş, 'erkek' sıfatını çıkartmışlar. Almanca bilmem ve Alman kültürüne olan yakınlığım oradan geliyor. …"

Bilgi Üniversitesi'nden Elif'in sorusu,

"Neden Jazz?"

Burhan Öçal, Tunçel Gülsoy ile yaptığı bir röportajdan,

" … Özellikle Bach ve Scarlatti'yi seviyorum. Ama Glenn Gould da dinlerim. …"

Damakta kalan, insanca...

Özge Baykan

İçindekiler

Muammer Ketencoğlu	7
İlyas Mirzayev	17
Azerbaycan'da Caz	19
Bilgi Üniversitesi	25
Pasaporte Latino	34
Önder Focan	45
Emin Fındıkoğlu	52
Feyza	63
Elvan Aracı	73
Nükhet Ruacan	84
Aydın Esen	94
Erkan Oğur	101
Tolga Tüzün	112
Burhan Öçal	122
İmer Demirer	130
Nilüfer Verdi	133
Kamil Erdem	143
Kerem Görsev	152
Mare Nostrum	156
Ayşe Tütüncü	163
Caz Korosu	172
Görgün Taner	180

MUAMMER KETENCOĞLU İLE DOYUM DÖKÜM BİR SOHBET

Biri size kim olduğunuzu, yaşamınızın gayesinin ne olduğunu sorsaydı ve yarım dosya kağıdı bir yazıyla cevap vermeniz gerekse idi neler yazardınız. Gün geldi, mahkemede yargılanan bir sanığın kısacık savunmasında ben tüm bir insanı gördüm. Bakın o kişi kendini nasıl anlatıyordu:

"Hayatımı üniversite yıllarından itibaren müzik yaparak ve dünyanın ayırt etmeksizin her yöresinden halk müzikleri üzerine bilgi toplayıp çeşitli söyleşi, radyo programları ve konserler vasıtasıyla topluma aktararak kazanıyorum.

Her zaman, hiçbir ulusu, hiçbir halkı bir diğerinden ayırmadan dünyanın bugüne devrettiği halk müziğini mirasını gerisindeki bilgi birikimiyle birlikte aktarmaya çalıştım.

"Tuna'nın Beri Yanı"adlı radyo programında da aynı şekilde Moğolistan'dan Latin Amerika'ya, Uygur Türklerinin klasik müziğinden Karadağ halk türkülerine kadar dünyanın çeşitli halklarının geleneksel müziklerini gene gerisindeki bilgi birikiminin oluşum nedenleriyle birlikte yıllardan beri sunuyorum.

Programımda yakın coğrafyaların müziği benim için son derece önemli. Çünkü bu müzik, doğal olarak, Anadolu ile daha yakın bir etkileşim içinde. Bu çerçeve içinde, Ermeni folkloru da beni ilgilendiriyor.

Söz konusu dava dosyasında zikredilen programımda, Muş'ta yaşamış ve folklörlerinin zenginliğiyle öne çıkan Ermeni toplumunun türkülerini dinletmiş ve bu türkülerin gerisindeki kültür birikimini, öne çıkan karakteristiklerini, çeşitli konukların da yardımıyla anlatmıştım.

Bir sanatçı olarak, iddianamede değinildiği gibi, halkları bölmeye değil; türkülerin yardımıyla onların kendilerini birbirlerine çok daha yakın hissetmelerine vesile olmam gerektiğini düşünüyorum. Halkları birbirine kaynaştırmanın bir sanatçı sorumluluğu olduğuna inanıyorum."

Bu sözlerin sahibi Muammer Ketencoğlu'nu 94.9 Açık Radyo'da yaptığı programlardan, çeşitli konserlerinden ve değişik albümlerinden tanıyordum. Bu savunmayı da radyonun bir toplantısında sevgili Şerif Erol onun aleyhinde açılan davayla ilgili olarak beraat ettiğini anlatırken duydum. O anda bir insanı tanıyorum diyebilmenin onun kendi kendini anlatmasını dinlemeden ne derece zor olabileceğini düşündüm. Aslında hoş bir tesadüf olarak aynı günün sabahı yaptığımız telefon konuşmasında Muammer ile okul dergimiz için yapacağımız sohbetin mekanını da Açık Radyo olarak seçmiştik. Güzel bir Ekim günü bir birimize açıldık:

"Bir 20 Ocak 1964 günü İzmir'in Tire ilçesinde doğdum. Duyguları ile yaşayan bir insanım, çok fazla hesap kitap bilmem. Doğru söylüyorsunuz, hem kova hem de oğlak burcuyum, inatçı bir tarafım var ama bu inatçılığımı yaptığım müziğe yabancılaşmamak, müziğimin tavrından ödün vermemek için kullandım. Kimse istemlerim dışında yaşamıma yön veremedi. Bugüne kadar inadım işe yaradı ki, çok şükür ayaktayız. Türkiye'de birçok başına buyruk ve bireyselleşmeye çalışan insan tecrübesizliklerinden ve toplumun onların başını ezmesinden dolayı bu isteklerini gerçekleştiremiyorlar. Ama ben şanslıydım, ayakta kalabildim. Kendi çabam olsun, tesadüfler olsun, birçok şey benim yapmak istediğim şeyleri destekledi.

Dayım Ali Rıza Su'da yaşamımdaki şanslardan biri oldu. Müzisyendi, ölünceye kadar Tire belediye bandosu şefi olarak çalıştı. Çocukluğumda ilk çaldığım enstrüman davuldu ama bana ilk akordeonumu dayım verdi, henüz 7 yaşındaydım. Bu akordeon bir zamanların Halk Evlerinin kapatılması sırasında dayımın eline düşmüş bir enstrümandı."

Gözleri doğuştan görmüyordu, ama onları kapatmak için kullandığı koyu renk gözlüklerle bir müzisyenden çok bir pilota benzediğini düşündüm. Kahve teklifime "lütfen bol sütlü olsun" diye cevap verdi.

Vakit geç olmaya başlamıştı, bir şeyler atıştırma teklifimi onu evde bekleyen çok hoş bir yemek olduğunu söyleyerek geri çevirdi, biz de sütlü kahve ile yetinerek Açık Radyo'nun son derece hareketli ortamında başka dünyalara yelken açtık:

"Ben doğuştan beri göremiyorum. Aslında görmeyişimi de bir şans olarak kabul ediyorum. Görmeyişim beni öncelikle duygularıyla yaşayan bir insan yaptı. İçimde olan şeyler beni çok etkiliyor, içimde hissettiğim şeyler yaşamımda öne çıkıyor. Duyduğum şeylerin peşinden gittim.

Cumhuriyetin ilk döneminde 20 bin nüfuslu Tire'de tam 3 tane bando varmış. CHP bandosu, DP bandosu, ve Halk Evleri bandosu. Bu üç bando arasında güzel bir rekabet yaşanırmış. 1940'ların başında Tire'ye Yahudi asıllı bir müzisyen gelmiş. Halk ona papaz anlamında despot derdi. Bando hocası o imiş. Birçok insana değişik enstrümanları çalmayı o öğretmiş. O adamın Tire insanları üzerinde derin bir etkisi olmuş. İkinci dünya savaşında Almanya'dan kaçan, Çek asıllı bir Yahudi müzisyendi. Tire'de yaşarken Türkçe de öğrenmişti. Çocukluğumda ben ondan ders almadım ama sesini hala hatırlıyorum. Şimdi halk evleri kapandı, Tire'deki müzik hayatının da o parlak devri bitti. Gene bir bando var ama ufak bir bando. Tire tarihsel açıdan önemli bir yer. Aydınoğulları beyliğinin başkenti. Birçok kervansaray, türbe, tarihi bina var. Hala korumaya çalıştığımız çok güzel bir doğası var. Zeytinyağlı yemek ve ot kültürü var. Mübadele sonrası Girit'ten birçok insan buraya gelmiş. Zaten Tire'nin çevresinde de birçok Rum köyü var. Tütün, pamuk, tarım yapılırdı ama şimdi bunlar bir bir yok oluyor, yerlerini fabrikalar alıyor. Annem ben çocukken tütüncülük yapardı."

Biz sohbet ederken Açık Radyo'ya gerek prodüksiyon, gerek de canlı yayın için birçok insan girip çıkıyordu. Onu gören birçok dostu yanımıza gelip konuşmamıza katıldı, sık sık konuşmamız bölünüyordu ama bu arada onun ne derce sevilen ve popüler bir insan olduğunu da yakından izleme fırsatım oldu, bir yandan da onun yaşamının gerilerine gittik geldik:

"İlkokulu İzmir Bornova Körler Okulu'nda okudum. 1977-80 arasıydı, üzerimde çok iz bıraktı. Körler okulunda okuyabilmek çok büyük bir şans. Özellikle kör olan kızlar aileleri tarafından okullara da yollanmıyorlar ve eğitimsiz kalıyorlar. İzmir'den sonra Antep'teki bir körler okuluna devam ettim. Her iki okulda da çok iyi müzik öğretmenlerim oldu. İlkokul müzik öğretmenim Bayram Şimşek'ten enstrüman bilgimin temellerini aldım ve müzik teorisinin ana hatlarını ondan öğrendim. Okula başlamadan önce akordeon çalıyordum, okulda da org ve bateri çaldım, şarkı söyledim. Bateri için dışardan bir hoca bulduk. Sevgili Uğur abi bana öğretti. Ortaokula ise Gaziantep'te devam ettim, orada da Naim Çavuş adlı aslen İskeçe göçmeni bir müzik hocam oldu. Aramızda çok sıcak bir ilişki oldu. Bana piyano çalmayı öğretti, üç sene beraber çalıştık. Yatılıydık. O nöbetçi öğretmen olduğu akşamlar bize piyano çalardı, sohbet ederdik. Mikis Teodorakis ve Yorgo Dallaras'ı ilk kez ondan öğrendim. Ama seslerini duymam için yılların geçmesi gerekti. Fakat 1996'da Teodorakis'le iki ayrı konserde sahneyi paylaşma onurunu yaşadım."

Bu sözleri söylerken gururlandığını hissettim, kısa bir an sessizleşti, Teodorakis sohbetimizin ortasından bir yıldız kayması gibi gelip geçmişti, sonra tekrar Antep günlerine döndük.

"Antep kebabını düşündüğünüz gibi doyum-döküm yiyemedim. Çok ekonomik sıkıntım vardı. Sınırlı bütçem vardı. Doyum-döküm sınırsız demektir. Evet, şu anda doyum-döküm bir sohbet yapıyoruz. Bu yazımızın başlığı doyum döküm bir sohbet olabilir."

Gerçekten de doyum döküm konuşmaya başlamıştık. Onun orta okuldan sonra liseye tekrar Tire'ye döndüğünü, Naim Çavuş'la bağlantısının kopmadığını, 1997'de vefat edinceye kadar Muammer'e yoğun bir şekilde elektrik vermeye devam ettiğini öğrendim.

"Tire'de okuduğum lise körler için özel bir okul değildi. Bazı şeyler çok zor, bazı şeyler de çok kolay oldu. Çalışma yöntemleri zordu ama ben dışadönük bir insandım. Az bir çabayla gerekenleri yapabilirdim. Kısa zamanda tanındım. Tire'de bir düğün orkestrasında da org çalıyordum. Her şeyi çalıyorduk. 'Autumn Leaves' ve 'You Mean Everything To Me' yi çalar üstüne Ümit Besen'le devam ederdik. Bir yandan da bol bol kitap okudum. Okudum derken, insanlar bana bu

kitapları okuyordu demek istiyorum. Bir çok edebiyat, felsefe, sosyoloji konusunda kitabı bu şekilde tanıdım. Bir yandan da düğünlerde avam şarkılar söylemeye devam ediyordum.

Lise ve sonrası benim için zor oldu. Dört yıl beni hüzünlendiren bir aşkım oldu. Sınıf arkadaşıma aşık oldum ama o olmadı. 'Malum'... lütfen aynen bu şekilde yazın. Ama hayatın devam etmesi gerekiyordu ben de devam ettim. İçimdeki coşkuyu saklamaya çalıştım ama bir taraftan da aşk hüznü benim enerjimi tüketiyordu. Şansıma okulda piyano da vardı onu çalıyordum. Düğün orkestrasında da çaldığım için Tire de çok tanınıyordum. Bir yandan da politik düşüncelerimden dolayı sivrildim. 1982-83 yıllarında Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bağlantım oldu. Orada yıllarca devam edecek dostluklarım oldu."

Hava epey kararmıştı, o istemediği için ben de bir şeyler atıştıramıyordum ama sonunda ağzındaki baklayı daha doğrusu bamyayı çıkarttı. Meğer o gün annesi kendisini ziyarete gelmiş ve kendi elceğiziyle oğulcuğuna yemek pişirmişmiş.

"Bu gece yemekte bamya var, annemin zeytinyağlı bamyası. Bir şey yemeyeyim, annem çok sevdiğim için bamya yaptı, evde onu yiyeceğim. Aslında yalnız yaşıyorum ve bekarım. Neden yalnız yaşadığımı tam olarak bilmiyorum. Belki de yakın zamana kadar çok anarşist düşüncelerim olduğundan böyle yalnız kaldım. Hani ne derler, tencere kapağını bu sefer bulamadı. Evet, yaptığım işlerden dolayı saygı görüyorum. Ama Eşber Yağmurdereli'nin dediği gibi, herkes yaptığımız işe ve kişiliğimize saygı duyuyor ama ötesi gelmiyor işte... Bu konuda göremeyen bir insan olmanın bir şanssızlık olduğunu düşünüyorum. Hele hanımlar için bu daha da büyük bir şanssızlık."

Halbuki ben onun gibi güzel akordeon çalan bir insanın fareli köyün kavalcısı gibi bir çok tatlı kızı yarattığı büyülü sihirle kendi dünyasına çekeceğini düşünüyordum. O ise daha fazla bu konunun üstünde durmadan yaşam öyküsünü benimle bölüşmeye devam etti:

"Bir insanın beklentilerini aşağıda tutması her zaman faydalıdır. Çok beklenti, çok hayal kırıklığı yaratır. Ben hiç yüksek beklenti eğiliminde olmadım.

Boğaziçi üniversitesi psikoloji bölümü benim birinci tercihimdi. Girmeyi ummuyordum ama 1983'de kazandım, girdim.

Okulda iki genel çizgi vardı. Bir grup benim gibi taşradan gelen veya İstanbullu olup da sol kültüre göre yaşayan ve hayata yeni arayışlarla bakan insanlar. Ben bu çevredendim. O yüzden de orta kantine giderdim. Bir başka grup da, günlük yaşamları ve ilgileri ile kent soylu olanlardı. Bunlara karşı da bir önyargım yoktu. Bir taraftan okul devam etti ama ben okul dışı bir çok şeyle ilgilendim. Okulda kötü bir öğrenciydim. Müzik kulübüne de üye oldum. Ama bu kulüpte tekil bir çalışma yaptım. Sabiha Çelik ile bir konser verdim. İsmi 'Bir Gün Bir Irmak'tı. Burada ırmak, nehrin anlamının dışında, aynı zamanda şarkı söylemek anlamındadır. Politik çalışmalarım da devam ediyordu, okul yönetimiyle iyi ilişkim yoktu. O zamanlar Yunan müziğine çok ilgi duyuyordum ve çalıyordum. Okulun yöneticileri o zamanlar bizim buzukilerimizi ve müzik kasetlerimizi elimizden almıştı. Niye mi? Türkiye'de birçok şey için bu soruyu soramıyoruz ki... 1984'te bir okul konserimiz direkten dönmüştü çünkü repertuarımda 4 tane Rumca Teodorakis parçası vardı. Okul vakfı bu 4 şarkıyı repertuardan çıkartmamızı istemişti. Ama 23 şubat 2001'de Boğaziçi'nde, kendi grubum Compania Ketencioğlu'yla Mezunlar Derneği aktivitesi olarak konser yaptık. 17 yıl sonra tamamen Rumca bir repertuarla aynı sahnede çaldık. Demek ki bir şeyler değişmiş..."

Muammer Ketencoğlu Boğaziçi'ni bitirmemiş ama 1995 yılına kadar okulun çevresinde kalmış. Kendi ifadesine göre Boğaziçi ve ortamı onu adam etmiş, müzisyen kimliğini oluşturmasını sağlamış. Kütüphanenin audio visual bölümünde dinlediği çeşitli halk müziği albümlerden etkilenmiş. Önce çağdaş Yunan müziği olan Laika ile başlayan ilgi zaman içerisinde Rebetika ve diğer Balkan müziklerine de yönelmiş. Sohbetimizin bu bölümünde çalışmalarını destekleyen birçok arkadaşını anmak istedi:

"Mehmet İnhan, Cüneyt Cebenoyan, Nihat Kenter, Oktay Demirer, Firdevs Tatlı, Sefa Şimşek, Mehmet Aktaş, Cengiz Onursal, Dilek Gürel, Murat Demiraydın, Cem ve Aysun Timuroğlu. Tüm bu kişiler beni bir insan olarak sevdiler, destek oldular. Çalışmalarıma, araştırmalarıma yardımcı oldular. Yaptığım şeyleri yapmama fırsat verdiler, özendirdiler. Onları okuldaki yurttan, orta kantinden, değişik kulüplerden tanıyordum. Fiziki olarak da okulu bitirmememe rağmen

uzun yıllar Boğaziçi'nde yaşadım. Bölümüme ısınamadım. Tekrar aşık oldum ve karşılık göremediğim için çok mutsuz oldum. An geldi ciddi olarak hiçbir şeye devam etmek istemedim. Ama bir gün aşkım bitti, sonra yeniden dengelerimi, değer yargılarımı, politik düşüncelerimi oluşturdum. Hayata büyümüş bir insan olarak yeniden başladım. Bu kötü günlerimde Yorgo Dallaras'ın sesi bana ışık oldu, kurtarıcı oldu. Daha doğrusu müzik ve Dallaras demem lazım. Mario Levi'nin geçmişte benimle yapmış olduğu bir röportajda söylemiştim. O kötü günlerimde müziksiz kalacağım ve Dallaras'ı bir daha dinleyemeyeceğim diye öbür tarafa gidemedim."

Muammer'in çıktığı müzikal yolculuğun ilk durağı kendisine neyin uygun olduğunu, neyle özdeşleşebildiğini araştırmak olmuş. Birçok dünya müziklerini araştırmış. Bu aramanın neticesine ancak adım adım yaklaşılabileceğini de vurguladı. Yunan ve Balkan müziklerine olan yakınlığını ise çocukluk yıllarında radyodan çok dinlemiş olmasına bağlıyor. Onların bıraktığı izlerin seçtiği yolda çok etkisi olduğunu düşünüyor. Sonunda şimdi yaptığı müzikte karar kılmış olmakla beraber tüm dünya müziklerine açık olduğunu vurguluyor.

"Tabii eninde sonunda bir konuda uzmanlaşmak lazım. Benim farkım, ben yaptığım işten yani müzikten para da kazanmak zorundaydım. Birçok yoldan geçtim. Düğün salonlarında çaldım, salaş meyhanelerde çaldım. Bazen sıçrama oluyor, düğünlerde çalıyordum. Ama hep Boğaziçi ortamında kaldım. Evim de okula yakın bir pansiyondu. Banyomu birinci yurtta yapıyordum. Ama kimse suyumuzu niye kullandın demedi."

Muammer çantasını açtı bana iki CD ve bir broşür verdi. Broşürden onun okuldan sonraki çalışmalarını öğrendim. Eski ve yeni Rumca şarkılardan oluşan ilk albümü 'Sevdalı Kıyılar' Kalan Müzik tarafından 1993'de yayınlanmış. Bunu 1994 ve 1996'da yayınlanan iki Rebetika seçkisi ve 1995'de yayınlana Klezmer Müziği seçkisi takip etmiş. Adım adım onun seçtiği tür ve müzikle insanlar buluşmuşlar. Kaset çalışmalarını konserler takip etmiş. 1993'den beri 'Yeryüzünün Yedi Rengi' adıyla bir çok müzisyeni bir araya getiren her yıl yeni repertuarla yenilenen konserler düzenliyor. Muammer yaptıkları müziği sözle de ifade etti:

"Balkan Müziği yapıyoruz. 'Balkan müziği nedir?' diye soruyorsun. Müzik denen şeyi dinlemek lazım, onu sözcüklerle anlatmak zor. Ama Balkan Müziği denen şey de zaten tek tip bir müzik değil. Çok çeşitleri var, çok dönemleri var, içinde çok değişik akımlar var. Belli bir standart yok. Ama hepsinin arasında ortak bir payda ararsanız, açık ve yalın bir müzik olduğunu görürsünüz. Veya belki de biz Balkan Müziğinden böyle bir elektrik alıyoruz. Mesela Afganistan müzik geleneği salonlarda gelişmiştir. Yüksek bir sanat müziğidir. Kaideleri, ölçüleri vardır. Bir çok başka müzikte de bu tip ciddiyet ve oturaklı tavır vardır. Balkan müziğinde ise hüzün de, coşku da, heyecan da, mutluluk da çok dolaysız olarak anlatılır. Hani nasıl anlatsam ki, bu müzik hafif esrik bir müziktir. Bu müziğin doğasında bir çakırkeyiflilik vardır. Ben hayatın duygu bölümüne çok önem veren bir insan olarak, Balkan müziğinin bu yönünü seviyorum."

Muammer'in 1980'den beri topladığı plak koleksiyonu eski Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte İstanbul'a gelen plaklarla daha da zenginleşmiş. Bu birikimin sonucu olarak da dört tane çok güzel eleştiri alan antoloji hazırlamış ve kaset olarak yayınlanmış. 1997'den sonra Balkan ve Yunan müziği konserleri yapmaya başlamış, yurt içinde ve yurt dışında birçok konser vermiş. 2000 yılında ise Ege ve Trakya müziklerine duyduğu ilginin ilk somut yansıması olarak ifade ettiği albümü 'Karanfilin Moruna' tamamlanmış. Bu çalışmayı Cengiz Onursal ile yaptığını ve içine sinen bir çalışma olduğunu anlattı. Albümün kapağında yazılı şu cümleler onun kafasındaki düşünceleri çok hoş biçimde bizlere aktarıyor:

"Uzun zamandır radyo ve televizyonlarda duyamadığımız, o her biri paha biçilmez değerdeki türküleri, benim ve müzisyen dostlarımın yeteneklerinin elverdiği özen ve halk müziği sağduyusuyla sizlere sunabilmenin coşku ve mutluluğunu yaşıyorum. Bu çalışmada otantizmin ille de bağlama takımıyla icra demek olmadığını, ya da halk müziğine yeni yaklaşımların kolaycı bilgisayar destekli altyapılar anlamına gelmediğini gösterme iddiasını taşıyorum."

Muammer'in bugünlerde yayınlanan albümünün adı ise "Ayde Mori". Bu çalışma Balkanlardaki değişik müziklerin renklerini yansıtan bir albüm. Bulgaristan, Kosova, Yunanistan, Makedonya, Bosna, Romanya, ve Arnavutluğu kapsıyor, içlerinde bir tane de Türkçe parça

var. Bu albümün kapağında yer alan sözler de bence Muammer'in duygularını çok güzel ifade ediyordu:

"Az gittim, uz gittim, geçtiğim yerlerden türküler topladım. Bir gün öyle bir yere geldim ki kokusu başka bir yere bırakmadı beni. Yavaş yavaş kalabalıklaşmaya başladık. Başta yabancıydık birbirimize, sonra dostlarım oldu her biri. Dağlarla özdeş Balkan yurdundan türlü çiçekler derledik ve bunları türlü yerlere taşıdık. O büyüleyici kokuyu başkaları da duysun diye..."

Bu albüm aynı zamanda Muammer'in gelecekte yapmayı düşündüğü çalışmaların da bir önsözü oluyormuş ve Balkanlardaki Türk halk türküleri üzerine de bir albüm yapmak istediğini bu vesileyle öğrenmiş oldum.

Hava iyice kararmıştı, bir ara annesi telefon etti. Bamyanın kokusu sanki telefondan çıktı geldi. Onu bu lezzetten daha fazla ayıramayacağımı hissettim, son bölüme geçtik:

"Duygularımla yaşamaya devam edeceğim. Müzikte bulunduğum noktayı sık sık analiz edip nasıl aşacağımı sürekli olarak araştırmaya devam edeceğim. Ve en önemlisi akordeonumu taşıyabildiğim kadar sırtımda taşıyacağım.

Zaman zaman konferanslar ve sohbetli dinletiler de yapıyorum ama öğretmen olmak için yeterince sabırlı değilim. Ben eşit ilişkileri seviyorum. Bir şeyler alabildiğim yerde bir şeyler vermek istiyorum. Bu zamanla da ilgili bir şey belki ileride değişirim. Gençler için de bir kaç söz söylemek isterim tabi.

Hayatta gördüklerinizden çok duyduğunuz şeylere önem verin. Kendinize bir tutku yaratın, tutkularınızı kendi çabalarınızla oluşturun. Basit de olsa bir tutkunuz olsun. Tutkusuz bir hayat düşünemiyorum."

Beni bamyaya davet etmedin ama dedim, çok şaşırdı, utandı, ne olur gel dedi. Ona benim de zeytinyağlı bamyaya bayıldığımı söyledim. Zaten o gece benim kısmetimde evde bekleyen bir zeytinyağlı fasulye vardı. Radyodan çıktık, kol kola yürüdük, onu bir taksiye bindirip gönderirken hakkında yazacağım yazının nasıl bitmesi gerektiğini düşündüm. Bence Muammer Ketencoğlu'nun kim olduğunu merak edenlere en iyi yanıt onun hakime verdiği dilekçenin son cümlesinde mevcuttu:

"Söyleşilerimde hep kullandığım bir cümleyi yinelemek isterim: Türküleri gerçekten yüreğiyle dinleyen insan, adam öldüremez."

Hoşçakal türküleri yüreğiyle dinleyen dost, artık ben de bir başka dinleyeceğim onları.

JAZZ PORTRE / İLYAS MİRZAYEV

Bir televizyon programında sunucu sadece sorduğu sorulara aldığı cevaplar ile ve seslerini dinleyerek üç aday arasından bir erkeği seçen kıza şöyle derdi:

"Kazandığınızı tanımadan önce size kaçırdıklarınızı tanıtayım."

21 Ocak cumartesi günü şeker bayramının üçüncü günü idi ve birçok insan tatilde iken İlyas Mirzayev, "International Project" adını verdiği grubu ile İstanbul'da bir konser verdi. Bu gün sizlere o konseri izleyemeyenlerin neleri kaçırdığından bahsetmek istiyorum.

"Bence sessizlik en büyük müzik. Salvador Dali'yi çok seviyorum, onun anlayışına müzikte varmak isterim. Dali genç ressamlara eski ressamları incelemelerini ve tekniklerini almalarını tavsiye ediyor. Bu müzik için de geçerli. Teknik olduktan sonra kendi stilini bulabilirsin. Dali her stilde tablo yapmış ama hepsine kendi everensel görüşünü yansıtmış. Mesela İsa'nın son yemeği klasik resimde çok işlenmiş bir konudur ama Dali'nin yaptığı klasik konuya kişisel yeni bir yorum getirmiştir."

37 yaşında ve yedi yıldır Türkiye'de yaşıyor, Babası Azerbaycan'ın en tanınmış klasik müzik bestecilerinden Musa Mirzayev, Rus ve yahudi asıllı annesi gazeteci, her ikisi de çalışırlarken tek başına büyüdü. Piyanoya babasının etkisi ile başladı ama önce nefret etti. Aziza Mustafazadeh'in babası efsanevi jazz müzisyeni Vagif Mustafazadeh ile çalıştığında henüz 16 yaşında idi ve onun sayesinde jazz müziğini sevdi. İki yıl boyunca hemen hemen her gün beraber prova yaptılar, ondan kompozisyon öğrendi. Ama bir yandan da Bakü konservatuarında klasik müzik kompozisyon dersleri aldı. Bir gün hem hocası hem ağabeyi olan Vagif Taşkent'deki bir konserde ölünce şok geçirdi, ama fark etti ki müziği artık dönülmez bir şekilde hayat yolu

olarak seçmişti. Sonra çok çalıştı, Moskova konservatuarında büyük Rus bestecisi Alfred Schnitke'nin öğrencisi oldu. Konservatuarı bitirince oda müzikleri, kilise org müzikleri, hapsikord, piyano, viyola ve flüt sonatları yazdı. Eserleri Avrupa'daki konserlerinde çalındı. Ama tüm bu zaman boyunca asla jazzdan kopmadı.

"Jazz her şeyden önce özgürlüktür. Jazz bir araçtır, diğer müzik türleri gibi tanrıya ulaşmada onunla konuşmak için bir araçtır. Dinlemiş olduğunuz konser benim 15 yıllık birikimimin sonucu ortaya çıktı. Miles Davis, Bill Evans, Keith Jarrett ve özellikle Joe Zawinul'lu Weather Report benim hayran olduğum jazz müzisyenleri. Bence Weather Report 21. yüzyılın müziğini yapıyordu. Dikkatle inceleyin onların müziğinde bir tane eksik şey bulamazsınız. Zawinul ise beni bir besteci ve keyboard ustası olarak derinden etkiledi. Onun kompozisyonları ile hocam Schnitke arasında çok benzerlikler görüyorum."

Bir gün kader onu Türkiye'ye getirdi, yeni bir insanı sevdi ve kendini evinde hissetti. *"Şu günlerde belediyenin sipariş ettiği Osmanlı İmparatorluğu'nun 700 kuruluş yılı için bir beste üzerinde çalışıyorum. Fahir Atakoğlu'nun eserlerini senfonik olarak düzenliyorum. Nilüfer ile çalışacağım, Osman İşmen ile tanışmak istiyorum. Aydın Esen, İmer Demirer, Kent Mete ve Ercan Irmak'ı beğeniyorum. Ercan ile bir senfonik müzik yapmayı planlıyoruz.*

Müzik ile insanlara bir kardeşlik mesajı vermek istiyorum. Maalesef günümüzde dinler insanları birleştireceklerine ayırıyorlar. Müzik ise herkesi birleştirebilen everensel bir ortak değer. Savaşların olmaması ve barış için müzik iyi bir araç.

İdealim bir requiem yazmak, doğu müziği tarzında ama korkuyorum. Requiem bir bestecinin son eseri olur. Çok requiem yazılmış ama Mozart'ınki bir başka kutsal.

Doğu müziği çok mistik ve zengin, aynı zamanda da çok keşfedilmemiş. Kendi kültürlerimizi unutmayalım, bu bizim hazinemiz ve dünya vatandaşı olarak bizim felsefemizi ve müziğimizi tüm dünyaya anlatmak bizim Allaha karşı borcumuz."

İlyas Mirzaev ikinci vatanında müziğe kişisel ve yeni yorum getirmeye devam ediyor.

AZERBAYCAN’DA CAZ

Tüm dünyada Türk olduğunuz için itibar ve sevgi gördüğünüz tek ülkedir Azerbaycan. Yabancı ülke diyecektim ama dilim varmadı çünkü politik sınırları ayrı da olsa Azerbaycan gerçekten bir Türk yurdu, bunu oraya giden bütün Türkler hemen hissederler. Ayrıca orada yaşayan hatırı sayılır miktarda Türk vatandaşı var.

Tanıdığım ilk Azeri jazz sanatçısı Aziza Mustafazadeh idi. Onunla İstanbul'da konuşurken Azerbaycan jazz dünyası hakkında epey bilgi almıştım. Aziza'nın rahmetli babası Vagif Mustafazadeh ise jazz dünyasının büyük sanatçılarından kabul ediliyor. Geçen sene temsilcimiz olan Azeri firmasının müdürü Elçin Bey'in bana Vagif Mustafazadeh'in kasetini bulmak için nasıl çırpındığını hala hatırlıyorum. Maalesef Azeri müziğini Azerbaycan'da CD olarak bulmak çok zor ama kasete razı olanlar için her zaman bir çözüm buluyorlar.

Hacı hacıyı Mekke'de, derviş dervişi tekkede bulur derler, bir gün ben de Bakü'de cazı buldum ve Bakü yaşantım değişti.

Bakü'de bindiğim taksi güzel bir sokaktan geçerken gözüm dükkanlardan birinin levhasına takıldı; Karavan Jazz Club. Şuraya Baku sörfümde uğramak üzere internet usulü bir bookmark koyayım dedim ama körün istediği bir göz Allah şaşkına verdi iki göz misali Karavan'a çok havalı bir şekilde gideceğimi o an bilmiyordum. Kendisi ile görüşmek üzere ziyaret ettiğim Baku vali yardımcısı Eldeniz bey ile iş konuşmalarımızı bitirdikten sonra biraz sohbete dalmışken sordum: "Bakü'de jazz var mı?". Eldeniz Bey "Tabi var, vaktiniz müsait ise sizi oraya göndereyim, bizim Karavan Jazz Club'ü dostumuz Rana hanım işletir, tanış olun o size bizim müzisyenleri tanıtır" demez mi. Sevgili öğle yemeğimi bile ihmal ederek Caravan'a koştum. Rana hanım tipik

bir Azeri hanım ve tüm Azeriler gibi Türk kardeşlerini çok seviyor. Bir anda sofralar donandı, sohbetler açıldı ve kardeş Azerbaycan halkının jazz dünyasına ilk defa girmiş oldum. Her yerde olduğu gibi Baku'deki jazz klüplerinde de ancak geceleri canlı müzik oluyor. İlk tanışmadan sonra Rana hanımın davetlisi olarak gece dönmek üzere vedalaştım. Ancak bunu diğer geceler de takip etti. O günlerde programı olan iki ayrı Azeri jazz grubu ile tanışma ve sohbet imkanımız oldu, ve onlara kendilerini sizlere de tanıtacağıma söz verdim.

SYNDICATE Bakü'nün en tanınmış gruplarından biri ve iki yıl önce kurulmuş. Benim tanıdığım şekli ile üçü kardeş olan dört kişiden oluşuyorlar. Tatlı bir sonbahar akşamı Karavan'ın bahçesinde konuştuk.

"Bak kardeş, bu bizim Bakü'de herkes kendini bir şeyin mafyası ilan etmiş, biz de kendimizi jazz mafyası ilan ediyoruz ama bizde Mercedes yok, bisiklete biniyoruz."

Kahkahalar ile gülüyoruz. Bu sözlerin sahibi üç erkek kardeşin en küçüğü 33 yaşındaki Rain Sultanof. Her çeşit nefesli saz çalıyor. Rain klasik müzik eğitimi almış konservatuarın klarnet bölümünü bitirmiş, soprano saksofon çalarken yaptığı müzik insana meditasyon gibi geliyor. Hem Azerbaycan Devleti Televizyon ve Radyo orkestrasında çalıyor hem de bir çok yabancı gruplar ile çalışmak üzere yurt dışına gidiyor. Türkiye'ye de gelerek otellerde çalışmış. Bekar, evliliğin jazz ile iyi gitmediğini söylüyor. Ama gece program aralarında yerli yabancı bir çok genç hanım ile sohbetler yaptığını bizzat gözlerimle gördüm, bekar kalması zor gözüküyor. Rain sözlerine devam ediyor:

"5 yaşımdan beri jazz müziğinin içindeyim, gözümü açtım jazz çalan ağabeylerimi gördüm. Almanya'ya sık sık gidip çalıyorum, Türkler bizim öz kardeşlerimiz, bu sözsüz (Azerice tartışmasız demek istiyor), onlar ile çalmak çok isterdim, İstanbul'a gelmek, sizin jazz insanları ile tanışmak ve jam session yapmak, tüm bunlar bizim hayallerimiz, inşallah bir gün gerçekleştireceğiz. Miles Davis, John Coltrane, Michael Brecker, ve Jan Garbarek hayranıyım. Bence jazz müzikte varılan en üstün insani duygudur, doğaçlama ise düşüncedir, beyindir, yürektir."

Bu sözler üzerine tartışmaya başlıyoruz ve sözü ağabey Rauf Sultanov alıyor:

"Jazz nedir diye hep sorulur ama hiç kimse bilemez. Jazz hem müziktir hem de felsefedir. John Coltrane öz sözünü saksofonu ile insanlığa iletmiştir. Çok eski bir geçmişi olmamasına rağmen jazz bugün klasik müziğin seviyesine varmıştır."

Rauf Sultanof grubun basçısı, elektrik bas çalıyor. 1979 model bir Fender bass çalıyor ve bu çok değerli olduğunu belirttiği aletinin üstüne titriyor. Müziğe piyano çalarak başlamış, onun çocukluğunda Sovyetler Birliği'nin parçası olan Azerbaycan'da jazz yasaklı imiş. Tüm yaşamında müziğin önemli bir yeri olmuş. Şarkıcı Rashid Beybatov ile çalışmış. Esas hocası piyanist Rafik Babev olmuş. Ondan "rehberim" diye bahsediyor. Azeri saksofoncu Tevfik Şabanov'u beğeniyor. Ama son tahlilde o da Vagif Mustafazadeh'e hayran, söz babasının izindeki kızına geliyor:

"Aziza çocukken bizlerin arasında büyüdü. Babaev'e gelirdi. Daha o zamanlar çok yetenekli olduğu belli idi."

Klübün alt katında ve iç salonun duvarında Vagif Mustafazadeh'in bir resmi var, sanki sahnede çalan tüm jazz'cıları denetliyor gibi. Hepsinin ona saygı duyduğunu hemen hissedebiliyorsunuz. Rauf biraz da bugünün dünyasında Azeri cazcıları anlatıyor:

"Bar ve klüplerde çalıyoruz ama oldukça kısıtlı. Hiçbirimizin mali durumu çok iyi değil. Genç nesil jazz ile pek ilgilenmiyor. Jazz ın reklamı da yok. Dinleyicisi az. Biz de olabildiğince değişik yerlerde çalıyoruz ve var olmaya çalıyoruz. Çok isterdik ki Azerbaycan'da daha derin bir jazz kültürü olsun. Rusya da durum Bakü'den değişik. Novosibbirsk'e bir festivale gitmiştik, insanlar orada jazz'a çok meraklı, bizi sokaklarda durdurup imza istiyorlardı, çok şaşırdık ama bizleri tanıyorlardı. Ülkemizden ayrılmak ve köklerimizden kopmak istemiyoruz, biz olarak kalmak istiyoruz. Bana göre jazz başka iş kaldırmaz, jazz çalanın sadece bunu yapması lazım.. Ben inanıyorum ki yeni çağ da jazz çok popüler olacak, insanların kültür seviyesi arttıkça jazz daha çok sevilecek. Jazz öyle bir organizma ki her yerde kök veriyor."

Grubun piyanisti olan Eldar Rzakulizadeh ise o gün Paris'te bir jazz festivaline davetli idi. Ülkesinin en tanınmış müzisyenlerinden biri. Devlet Televizyon ve Radyo Jazz Orkestrası'nın da hem sanat yönetmenliğini hem de şefliğini sürdürüyor.

Ramin Sultanov grubun davulcusu ve ortanca kardeş, o az konuşuyor, daha çok kardeşlerini dinliyor. Üç yaşında annesinin tencerelerini çalarak bu işe başlamış. Sonra uzun müddet folk müzik ile uğraşmış. Onun yerine basçı ağabeyi konuşmamızı sürdürüyor:

"Kendi bestelerimiz var, hep beraber bir albüm yapacaktık ki stüdyo yandı. Zaten burada iyi stüdyo ve ses mühendisi de yok. Türkiye'de albüm yapmak isterdik. Siz Türk kardeşlerimizde de jazz'ın ruhunu ateşleyecek tutkulu bir ruh yapısı ve sıcak kan var, beraber yapacağımız çalışmaların çok iyi sonuçlar vereceğine inanıyoruz."

Vakit geçti ve onlar programa çıkmak üzere aşağı kata indiler. Ben de o geceki konuklarının arasına karıştım. Jazz'ın sorunlarının ve düşüncelerinin dünyanın her tarafında ne kadar birbirine benzediğini düşündüm. Karavan'ın o geceden sonra bana alışkanlık yapacağı çok belli idi ve ertesi gece aynı yerde bu sefer başka bir Azeri grubu ile tanıştım.

BAKUSTİK JAZZ adından da anlaşıldığı gibi sadece akustik müzik yapan bir Bakü grubu, piyanist Salman Gemberov tarafından kurulmuş. Emil Hasanof bas Tevfik Jabarov ise davul çalıyor.

Gembarov konuşmaya başlamadan önce bana özel bir konser vereceklerini söylüyor. Oturup dinliyorum. Önce "When I fall in Love" başlıyor sonra Miles Davis'den "Prefrancing" ile devam ediyor. Baku'nun ortasında tuhaf bir duygu bu. Minik konserimiz iki adet Gembarov bestesi ile bitiyor, sonra sohbete başlıyoruz.

"Biz jazz da Amerikan düşüncelerine Azerbaycan yolu ile varıyoruz. Azerbaycan'ın ekmeği ve suyu ile büyüyen insanlar olarak başka bir yol düşünemeyiz. Ben kişisel olarak sözler ile kendimi iyi ifade edebilen bir insan değilim. Müzik beni ifade ediyor. Bakü'de jazz'a olan ilgi az, ancak yurt dışından yıldız bir sanatçı gelince ilgi oluyor. Biz birçok kişi gelsin ve dinlesin diye çalmıyoruz, müziğimizde dans etmek yok, yemek yemek yok. Bize az insan gelsin ama derin insan gelsin istiyoruz. Popüler müzikten uzağız, büyük mekanlarda çalmayı sevmiyoruz, o tip yerlerde müziğimiz ile herkese ulaşamıyoruz. Ancak jazz eğlenceli olmasın da demiyoruz, jazz hem eğlenceli hem de ciddi olabilir, biz jazz'ın ciddi tarafına inanıyoruz ve ömrümüzü de bu yola

adamak istiyoruz. Çok ünlü bir Azeri bestecisi vardır, bilmem işittiniz mi, adı Kara Karaev'dir. Biliyorsunuz ülkemizde çok eski yıllardan beri petrol çıkıyor. Karaev müziği petrole benzetirdi. "Petrolü üstten götürmeyin, derinden kazın, ancak bu şekilde kaynağını keşfedersiniz ve sürekli akar derdi. İşte biz onun gösterdiği yoldan gidiyoruz, derinden kazıyoruz ki daha değerli müziğe varalım. Biz mugam çalmayız, onu çalacak Azerbaycan'ın öz sanatçıları var, milli enstrümanları var. Biz mugam çalarsak işte bu yüzeyden çalmak olur. Ben ancak kendi bestelerimi çalarak müziğin derinine inebilirim. Birçok insan bizim fikirlerimizi anlamıyor ve bu da bizi çok üzüyor."

Tiflis'den yeni geldiklerini öğreniyorum. Oradaki güzel sanatlar festivalinde çalmışlar. Konu İstanbul'a dönüyor, "Istanbul Blues" jazz klubünü internetten tanıyorlarmış, kapandığını söylüyorum çok üzülüyorlar. Şu internet müthiş bir şey. Bizdeki Café Gramofon ve Kerem Görsev Jazz Bar'dan bahsediyorum, çok ilgi duyuyorlar. Sırf jazz müziğine olan merak artsın diye birçok parasız konserler verdiklerini duyuyorum.

Gembarof klasik bestecilerden Bela Bartok, Igor Stravinsky, ve Karaeev'i beğeniyor. Ona göre Karaeev'in preludeleri 1950'de yazıldığı halde rahatlıkla 21. Yüzyılın müziği sayılabilir. Jazz'da ise baş köşesinde Keith Jarret var. Onu herkesin üstünde tutuyor. Yabancı cazcılardan Belçika'lı saksofoncu Joe Heim, Amerikalı şarkıcı Koko York ve Hollandalı flütçü Bart Platto ile çalışmalar yapmışlar. Joe Heim'ın Belçika'daki web sayfasında grubun adı yer alıyor. Bir ara gözüm Basçı Hasanov'un gitarına takılıyor. "Fender Prestige, Jacko", çok güzel bir alet. O da John Pattituchi hayranı. Tiflis de onu dinlemiş, Pattuchi 6 telli bir bas gitar ile playback çalan bir CD eşliğinde konser vermiş. Bir başka seferde ise Michael Petrucianni'yi dinlemiş ve çok beğenmiş. Gürcistan'ın Azeri jazz dünyasına da bir çıkış kapısı olduğunu böylece teşhis etmiş oluyoruz.

"Bir arzumuz var, sizin güzel festivalleriniz var, bilmelisiniz ki Amerika'dan başka ülkelerde de jazz'a gönül vermiş iyi müzisyenler var. Bizleri de hatırlayın, sizin manager'leriniz bizleri bir araya getirsin. Bizleri tüm eski Sovyet ülkelerinde iyi müzisyenler olarak tanıyorlar. Bizleri festivallerinize davet edin tanışalım, çalalım. Beraber yapabileceğimiz çok güzel şeyler var.

Sizlere şimdiye kadar Azerbaycan'dan gönderilen müzisyenler gerçek temiz Azeri müziğini icra etmiyorlar. Tar çalmak demek Azeri müziği demek değildir. İyi müzisyenleri keşfetmek için manager'lerinizin buraya gelip bizzat bizleri kendi yerimizde dinlemesi lazım.Gelin görün ve en iyilerimize siz karar vererek bizleri Türkiye'ye çağırın."

Sonra onlar sahne alıyorlar ve ben de diğer dinleyicilerin arasına karışıyorum. Gembarof tıpkı Keith Jarrett gibi piyanonun başına oturuyor ve o an doğaçlama bir giriş yapıyor, bu sefer Azerbaycan havasını hissediyorum, biraz hüzün biraz coşku ama hep gelecekten beklentileri olan bir ülkenin sesi.

Bir sonraki seyahatimde onlara bizim jazz müzisyenlerinin kasetlerini götürdüm ve Rana hanıma teslim ettim. Her iki grubun da kasetlerini ve adreslerini aldım. İlgililere iletmek istiyorum. Ancak Bakü'nün bana bir sürprizi daha oldu. Oradaki Türk dostlarım Azeri jazz CD'leri bulurum diye beni yeni açılan bir dükkana götürdüler. Adı Music Art Book and Café. Türkler işletiyor. Ön bölüm küçük bir café, duvarlarda resimler var, çok iyi kalite İtalyan kahvesi içip günün keklerinden yiyebiliyorsunuz. Orta bölümde değişik tarzlarda kitaplar var. Arka bölüm ise CD'lere ayrılmış. Aradığım Azeri jazz'ını gene bulamadım ama İstanbul'dan eski müşterisi olduğum dostum Adil Topçu'yu buldum. Meğer o da Azerbaycan'daki Türkler ordusuna katılmış. Sarıldık ve hasret giderdik. Derviş dervişi sonunda tekkede bulmuş oldu.

Eğer sizlerin de yolu bir gün Bakü ye düşerse mutlaka sizler ile paylaştığım kulübe gidin, Azeri jazz müzisyenlerini dinleyin, Adil'de bir kahve için, keyifli dostluklar yaşarsanız kulaklarımı çınlatırsınız.

Adresler:

1) SYNDICATE, Rein Sultanov, Ataturk 2A,52, Baku, Azerbaycan
Telefon: (00 99 4) 64 55 30 ev, 64 55 30 fax

2) BAKUSTIC JAZZ, Selman Gemberov
Telefon: (00 99 4) 61 58 37 ev

3) KARAVAN JAZZ CLUB, Aziz Aliev Caddesi 2, Bakü, Azerbaycan
Telefon: (00 99 4) 97 11 39

4) Music Art Book and Café, Adil Topçu, Resul Rıza Caddesi 17/57, Bakü
Telefon: (00 99 4) 98 54 25, 98 60 95 fax,

BİR MÜZİK OKULUNDAN GENÇLİK PORTRELERİ
BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

"Evet, şimdi sınav var, birer kağıt kalem çıkartın, lütfen biraz acele edin, evet herkes hazır mı, ilk soruyu soruyorum."

Onlar ile ilk tanıştığımda benim kim olduğumu, niye onlar ile konuşmak istediğimi bilmiyorlardı. Önce asistan bir hanım bana okulun müzik bölümü ve programları hakkında bilgiler verdi, sonra o gün konuşacağım üç öğrenciyi tanıtarak bizleri baş başa bıraktı. Gençlerin bakışlarından kendimde bir öğretmen havası hissettim, onların bu beklentisini bozmadan yola çıkmanın doğru olacağını düşündüm…!

Adam karşısında sessizce oturan üç öğrenciye birer kağıt kalem çıkartmalarını istedi. Onlar itiraz etmeden çıkartınca ilk sorusunu sordu:

"Bilgi Üniversitesi'nin jazz müziği bölümüne girmek isteyen bir öğrenciye ne sormak isterdiniz ?"

Fazla bir itiraz gelmedi, niye sınav var sorulmadı. Herkes alışkın bir tavırla soruyu önlerindeki kağıtlara yazdı, sonra biraz düşündüler ve yavaş yavaş akıllarında bir yanıt oluştu, onları yazdılar ve soru sahibi kağıtları topladıktan sonra teker teker okudu:

"Samet Kemali hanginiz? Evet bakalım ne demiş. 'Jazz'ı mı topluma yakınlaştırmak istersiniz, toplumu mu jazz'a yakınlaştırmak isterseniz?' Güzel bir soru, lütfen diğer iki arkadaşımız yanıtlasın."

Gençlerden Cenk konuştu:

"Halka inmemiş bir sanat paylaşılamaz, başarılı olamaz, üretilen bir şey ya takdir ya da eleştiri görmeli, ama her iki şekilde de insanların vizyonuna girebilmeli."

İçlerindeki tek kız olan Elif devam etti:

"Aslında bunlar iç içe şeyler. Türkiye'de jazz zaten icra ediliyor ama topluma yabancı kalma endişesi var, ben toplumu jazz'a yakınlaştırmak isterdim."

Sonra sıra Cenk'in sorusuna geldi.

"Neden klasik değil de jazz müziğini seçtin, seçmek için yeterli bilgin var mıydı?"

Herkesin sorusunu diğer iki kişi yanıtlıyordu. İlk Sermet başladı:

"Jazz'daki özgürlük klasik müzikte yok. Klasik müzik yıllardır aynı şekilde çalınmış, yorumlanmış, alkışlanmış. Aynı parçaları aynı şekilde çalmak bana yanlış geliyor."

Elif benzeri şeyleri düşündüğünü ekledi:

"Ben de jazz'ın içerisindeki özgürlüğü seviyorum. Bu biraz da benim kişiliğimle ilgili bir şey. Ben söylediklerimde rahat olmalıyım. Doğaçlama yapabilmeliyim, kendimden bir şeyler katabilmeliyim. Bu jazz'da var."

Adam bu sefer Elif'in sorusunu okudu.

"Neden Jazz ?"

Ama herkes bu sorunun o ana kadar yanıtlanmış olduğunu düşünüyordu. Adam amacına vardığını hissetti, artık karşısında bir trio belirmeye başlamıştı. Bu sefer öğrenciler ziyaretçiye sorular sormaya başladılar:

"Sizce bu okuldan mezun olursak başarılı olabilir miyiz? Türkiye'de jazz müziğinin geleceğinden umutlu musunuz? Sizi bu röportajı yapmaya getiren sebep ne?"

Adam "Çok şükür bunu merak ettiler." dedi ve sadece son soruyu yanıtladı, diğerlerini kendilerinin yanıtlamasını istedi.

"Çocuklar, ben üç ay önce öğretmenlerinizden Can Kozlu ile jazz üzerine bir sohbet yapmıştım, bugünkü görüşme onun devamı, okulunuzda yetişmekte olan genç insanları tanımak ve sizin gibi bu okulda okumak isteyebilecek başka öğrenci adaylarına bir fikir verebilecek şekilde aktarmak istiyorum."

Sonra gençler içlerini dökmeye başladı. Artık bunun bir sınav olmadığını da anlamışlardı. Okuldan sonraki başarı ve Türkiye'de jazz müziğinin geleceğini tartışmaya başladılar. Samet ilk sözü aldı:

"Önümdeki dört yılı kafamdaki gibi geçirsem başarılı olacağıma inanıyorum."

Sıra Elif'e gelmişti, o da ilave etti:

"Başarılı olacağıma inanıyorum, 2 yıl önce buraya geldiğimden beri düşüncelerim değişti, performansımda gözle görülür bir şekilde rahatlığım oldu. Doğaçlamamda gelişmeler oldu, armoni bilgilerim gelişti, artık parçalara daha hakimim, ama en önemlisi parça yazabiliyorum."

Sonra Cenk onlara katıldı:

"Zor konular, benim düşüncelerim farklı, ayakta kalabilmek için üretebilmenin gerekliliğine inanıyorum. Yorumculuk ile bir yerlere gelinebilir ama özgün Türk jazz'ı için mezunların kendi tarzlarını yaratabilmeleri lazım. Türkiye'nin 20. kez Blue Monk yorumuna ihtiyacı yok, sonuç olarak Monk'dan da daha iyi yorumlayamayacağız. Ben burayı bir jazz okulu olarak da görmüyorum. Bana göre burası Bilgi Üniversitesi'nin müzik bölümü ve bizler modern dünya müziğini öğreniyoruz."

Elif'in de düşünceleri aynı derecede ilginçti:

"İleride Türkiye'de iyi şeyler olacağına inanıyorum. Olumlu bakarsak olumlu olacaktır, yeni bir nesil geliyor. Neşet Ruacan'ın, Aydın Esen'in, Can Kozlu'nun öğrencileri yetişiyor ve geliyor. Bir gün onların da öğrencileri de olacak."

Cenk bir öneri yaptı, "İnsanlığın vizyonuna girmek üzerine konuşalım."

Kendi sunduğu temayı üzerine ilk soloyu aldı:

"İnsanlığın vizyonuna girebilmek özel bir şey, beni tanıyanların benimle gurur duyacağı şeyler bırakarak var olmak istiyorum. Albümler, eserler, film müzikleri, altında imzam olan birçok şey yaratmak istiyorum. İnsanlar bunları beğenmezse yeterli alt yapıya sahip olmadığımı ve yanlış ürün verdiğimi anlar daha çok çalışırım. Eleştiriye açığım. Bunu kendimi geliştirebilmek için bir fırsat sayarım. İnsanların tepkilerini ölçmek isterim.

Zaferler kurbansız olmaz. Zaferim yapacağım eser ve onu bitirebilmenin kendimi anlatabilmenin keyfidir. Kurban ise kaybedilen zamandır, ama bu doğaldır, başarıya gidişte bir adımdır. Böyle bakıldığında aslında kurban da sayılmaz."

Vizyon temasının ikinci varyasyonu Samet'den geldi:

"Biz zaten vizyona girebilmek için çabalıyoruz ama insanlar da vizyonlarını genişletmeli, aileler çocuklarının vizyonlarını genişletmelerine yardımcı olmalı, at gözlüğü gibi sabit bir vizyon olmamalı."

Sıra Elif'e gelmişti:

"Bence arkadaşlarım doğru söyledi, Biri onu almak istemiyorsa insanların gözünün içerisine bir şeyler sokamazsın. Peki insanlar nasıl seçecek? Gerçekten tarzınız iyi ise onu takdir edecek bir kitle olacaktır, siz de o takdirin içerisinde bir tatmin bulabilirsiniz."

Adam aldığı yanıtlardan çok hoşlanmıştı, bir an durdu ve 'hadi bir müzik yapalım' dedi. Önce bir parça seçtiler, 'How High The Moon' oy birliği ile seçildi. Elif doğal olarak vokalist oldu, Cenk kompozisyon öğrencisi idi ama bu projede sesi ile kontrbas olmayı tercih etti, Samet ise piyano bölümünde okuyordu, ama başka bir vurmalı saz olan davulu tercih etti, önündeki masayı davul niyetine kullandı.

Parça hoş bir jazz yorumu oldu, adam keyifle dinledi, öğrenciler de bu jazz oyununu sevmişlerdi, adam onları en çok etkileyen jazz parçalarını merak ediyordu:

"Böyle bir seçim yapmak zor. Herkesin parçasında herşeyden bir alıntı var. Hiçbir şey tek başına algılanmamalı. Her parçanın bir başkası ile bir bağlantısı var Ben de Aydın Esen'e tapıyorum, o benim için çok özel bir müzisyen. Hem besteci, hem piyanist. Hem özgün hem de çok üst düzey. Aydın Esen beni Müziğe iten en önemli sebep. Bu kavramı o bize öğretti."

Samet'i Cenk takip etti:

"Ben parçamı jazz'dan seçmek istemem, çok değişik şeyler dinliyorum. Mesela Erkan Oğur'un 'Mor Dağlar'ını seçerdim, bu parçayı ilk duyalı 6 yıl oldu ama hala etkileniyorum. Erkan Oğur

inanılmaz bir müzisyen, birçok enstrümanı aynı derecede iyi çalıyor. Ayrıca enstrümanları bilinen şekillerden farklı çalıyor. Yaylı tamburu keman gibi çalabiliyor, kopuzu yirmi ayrı şekilde akort edebiliyor."

Elif'in tercihi vokalistlerden oldu:

"Her günün kendi şarkısı var. Benim için bugünkü şu duvardaki resimde gördüğümüz Billie Holiday'ın parçası 'Don't Explain', onu ilk dinlediğimden beri hiç sıkılmadım ama hayatım boyunca sadece onu dinlemek de istemem."

Adam da bu jazz oyununu sürdürmekten hoşlanmıştı, bu sefer olumsuzdan olumluya varmak istedi ve sordu, 'Sizce Jazz ne değildir?'

"Jazz insanı kalıplara sokan, yazılanı çalmak zorunda olduğumuz bir müzik değildir."

"Jazz tekrar değildir."

Cenk ve Samet'in aksine Elif gene olumlu yönden öze varmayı tercih etti.

"Jazz en çok kendin olabildiğin kendinden bir şeyler katabildiğin müziktir."

Kurallar bir kere bozulmuştu, Cenk Elif'e yanıt olarak bir jam session başlattı:

"Müzik tarihinde takip edilmesi gereken kronolojik bir sıra var. Her yeni kompozitör müziğe yeni bir şeyler kattı ama bugün artık daha yeni bir şeyler yapmak gerekiyor.

Bir dönem klasik gitar çaldım ama başarısız oldum, disiplinli değilim, Bilgi Üniversitesinde aldığım eğitim bana esas yapmak istediğim şey için yol gösteriyor. Formlar öğreniyoruz. Ali Peret bize söyle dedi: Biz sizlere dört sene boyunca eğitim vereceğiz, kuralları öğreteceğiz, mezun olduktan sonra her şeyi unutun ve müzik yapın.

Aslında her şeyi unutmak mümkün değil, öğrendiklerimizden bir kısmı bizimle kalarak müziğimize yön verecek."

Samet ekleyecek fazla bir şeyi olmadığını belirterek jazz'ın kuralları bilip de yıkmak olduğunu ekledi. Ama Cenk'in nefesi uzundu, devam etti:

"Müziği bu güne kadar yapılmamış bir biçimde yorumlamak gerçekten zor bir şey. Aydın Esen olmak lazım. O bunu gerçekleştirebiliyor. Aydın olaya farklı bir biçimde bakıyor. Biz onu çözemiyoruz. Bir müddet ondan ders aldık ama şimdi ara verdik. Bakış açımızı genişletmek zorunda olduğumu anladım ama anladıklarımı hayata geçiremiyorum."

Samet müziğin evrensel bir bütün oluşturduğunu, klasik, rock gibi değişik müzikleri de anlamak gerektiğini öğrendiklerini ekledi. Sıra Elif'e geldi:

"Yani bir başka deyişle bütün çiçeklere konup özlerini almak, kendi karışımımızı yapmalıyız. Değişik bir bal olmalı bu, herkesin kendi balı olsun,… herkesin balı kendine."

Herkes gülmeye başladı, bir bal teması üzerine çeşitlemeler başladı.

"Mala gelen bala gelmesin, Damlaya damlaya bal olur, Ayağını balına göre uzat, Seyrek git balına, kalksın ayak üstüne…."

Adam onları tamamladı:

"Arkadaşlar ağzınızdan bal damlıyor."

Öğrencilerden biri bu sözlerin derin düşünceler yansıtmadığını söyleyince derhal yeni bir tema buldular: 'Derin düşünce nedir ?'

İlk yanıt Elif'den geldi:

"Bazı çelişkiler, sorular, ve işaretlerle yola çıktığınız bir düşünce seyahati."

Samet konun biraz garip şekilde ortaya atıldığını düşünüyordu, iki dakika kadar susarak düşündü ve sonra: "İşte budur" dedi.

Cenk tek bir söz ile olayı tamamladı: "Derinlerdedir."

Daha derin konulara girdiler, herkes biraz kendi özel hayatına girdi.

"Adım Elif Çağlar, 10 Nisan 1980 doğumluyum, annem ev hanımı, babam ticaret ile uğraşıyor, evin tek kızıyım, ilkokul ve liseyi Semiha Şakir lisesinde okudum, küçüklüğümden beri tiyatro ile ilgileniyordum, hep bir yazar yönüm oldu. Burası üniversite için tek istediğim seçenekti. Vokal bölümünde ikinci sınıf öğrencisiyim. Bir erkek arkadaşım var, bas gitar çalıyor."

Peki evlenmeyi düşünüyor musun? Kız bu soruya kesin bir yanıt verdi:

"Hayır, evlenmeyi şimdilik düşünmüyorum."

Herkes bakıştı, işler hafif bir paparazzi olmuştu, gülüştüler. Sıra Samet'e geldi.

"Ben Samet Kemali, 8 Haziran 1978 doğumluyum. Annem Mimar, iki kardeşim var. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdim. İki sene İTÜ Endüstri tasarımı bölümünde okudum. Aynı zamanda piyano öğrenmeye de başlamıştım. Okulu bilinçli olarak terk ettim. Halen burada piyano bölümü 1. sınıf öğrencisiyim. Evliyim, eşimin adı Beste, o edebiyatçı olacak, jazz müziğini seviyor ama aynı zamanda klasik ve modern müzikler de seviyor. Hayatımın amacı onun adı ile paralel olmalı. Farklı ve iyi bir besteci olmak için kendimi yetiştireceğim ve eşime bestelerimle sesleneceğim."

Bir anda romantik bir hava doğdu. Cenk de söze bir sevgilisi olduğunu söyleyerek girdi, onu çok seviyordu ve onun için bir şarkı söylemek istediğini söyledi. Elif'in yardımı ile 'All Of Me'yi söylediler. Sonra biraz kendini tanıttı.

"Soyadım Erdoğan. 24 Şubat 1979 doğumluyum. Annem ev tekstili ile uğraşıyor. Babamı kaybettim, mimardı. Mehmet Akif Ersoy Lisesi ve Kalamış Lisesi'nde okuduktan sonra buraya girdim. İlk önceleri ben de babam gibi mimar olmayı planlamıştım ama üniversite sınavını ilk seferde kazanamadım. Kazandığım zaman da gitmedim. Şu an üçüncü sınıf tayım ve kompozisyon okuyorum."

Konuşmanın başlangıcından beri hava çok değişmiş ve yumuşamıştı. Adam onlara neler hissettiklerini ve yaşamlarındaki amaçları sordu. Tekrar konuşmaya başladılar. Önce Elif'e söz verildi:

"Sizinle ilk tanıştığımızda biraz gergindik ama şimdi rahatladık. Her anı ile hayatımı en güzel şekilde yaşamak istiyorum, ben seçimimi yaptım, klasik bir yanıt olacak ama müzik benim için bir yaşam tarzı. Umarım ileride ortaya koyduğum şeylerde herkes içten olduğumu anlar. Bir insan en güzel müzik ile yaşar, demek ki güzel yaşıyorum. Ailem ve arkadaşlarımla yaşamımı bölüşüyorum. Kendi mesleğimde Ella Fitzgerald'a hayranım, aslında böyle söylemeye çekiniyorum ama bence o en iyi vokalist, özellikle 'scat'lerine hayranım."

Cenk ikinci soloyu aldı:

"Keyifliyim, ilk defa biri bana bir şeyler soruyor ve ben de kendimi ifade edebiliyorum. Hayatın ayrıntılarını kaçırmadan yaşamak istiyorum. Ben kendime bir yaşam yolu seçtim ve iyi bir yerlere gelmek istiyorum. Bu yer benim için başarının kendisi olacak. Çok istekliyim, müzik üretmek istiyorum, şansın bana güleceği günü bekliyorum, o gün ürettiğim şeyler hayata geçmiş olacak, gerçek bir film müziği yapmış olacağım. Ben de Gil Evans hayranıyım ve bir kompozisyon öğrencisi olarak onu çözmeye çalışıyorum."

Samet Cenk'in son cümlesinden devam etti:

"Önce bizi korkuttunuz, şimdi rahat ve keyifliyim, yaptığınız yazılıda sorular zordu. Ben de mutlu yaşamak ve ardımda kalıcı bir şeyler bırakmak istiyorum. Benim için insanlık, sevgi ve saygı müzikten daha önemli. Bunlar var olursa herkes kendi işini daha güzel ve doğru yapabilir."

Adam dinlediklerinden etkilenmişti. Bilgi Üniversitesi'nin amacına ulaşabildiğini düşündü ama bir kere de öğrencilerin ağzından işitmek istedi.

"Çok değerli hocalarımız var, hepsi potansiyel birer bilgi deposu, iyi eğitim almış insanlar. Hepsi genç veya genç kafalı."

Samet'in sözlerinin samimi olduğu açıktı ve Cenk söze girdi.

"Deneyimlerinden faydalanabileceğimiz insanların etrafımda olması ve böyle bir çatı altında olmak benim için çok önemli."

Elif daha somut bir ifade kullandı:

"Okulun bana gerekli teorik bilgileri vermesini beğeniyorum. Özellikle 'ear training' derslerini seviyorum. Okulumun performansımın seviyesini yükseltmesini teorik ve pratik açıdan beni yükseltmesini bekliyorum."

Peki arkadaşlar, jazz nedir? Adam üç yanıt aldı, bu noktada artık kimin hangi yanıtın sahibi olduğu da önemli değildi, her yanıt her müzisyenden eşit yükseklikte bir ses olarak geldi:

"Jazz! Jazz kendinden bir şey katmaktır."

"Jazz doyumsuzluktur."

"Jazz özgüvendir"

Adamın soracak bir şeyi kalmamıştı, gençlere veda etti.

"Sevgili Can,

Bilgi Üniversitesi'nde düşünen, geleceğe yönelik hedefleri olan ve müziği bir yaşam biçimi olarak benimsemiş genç insanlar ile tanıştım, onların güzel düşüncelerinden hem etkilendim, hem de mutlu oldum.

Ben o gün gördüm ki sen ve senin gibi genç insanlara bir şeyler vermek isteyen tüm müzik bölümü öğretmenleri çok doğru bir yoldasınız. Yolunuz açık olsun…"

Not: Bilgi Üniversitesindeki müzik bölümü hakkında detaylı bilgi almak isteyenler şu telefon numarasını arayabilirler:

0212- 216 22 22 den dahili 192,193,194 veya 195.

BİR TATLI LATİN RÜZGARI / PASAPORTE LATİNO

Onlardan bahseden basın bülteninde şu sözleri okudum:

Latin müziğinin kalbi olan Güney Amerika'nın melodilerini birçok tanıdık Türk melodisi ile birleştiren Türkiye'nin ilk ve tek Latin grubu Pasaporte Latino bu yaz herkesi dans ettirmeye hazırlanıyor.

İlk aklıma takılan şey "Türkiye'nin ilk ve tek Latin grubu sözleri" oldu. Peki daha evvel hiç kimse Türkiye'de Latin yapmıyor muydu ? Hadi yapmıyordu diyelim, o zaman bizim Latin niyetine dinlediğimiz şeyler neydi.

Pasaporte Latino'yu ilk defa bir provada tanıdım. Baharın yerini yaza terk etmeye hazırlandığı olduğu bir akşamüstü vakti çalıştıkları kulübe gittim. İlk gözüme çarpan şey sevgili dostum ve benim için özel bir yeri olan Şenova Ülker oldu. Şenova o anda alabildiğine sıcak bir solo yapıyordu. Daha sonra davulda Cengiz Baysal'ı gördüm. Cengiz benim için Türkiye'nin en iyi yeni nesil davulcularından biridir, iki dost bulunca içim rahat etti. Randevum grubun kurucusu Jozi Levi ile idi ama onu tanımıyordum. Sonra dikkatimi sarışın atletik yapılı bir adam çekti, klavye şeklinde bir bas çalıyordu, bu olabilir diye düşündüm. Şenova bana sessizce Jozi'yi gösterdi. Jozi tip olarak hiç de benim önyargılarımdaki müzisyene benzemiyordu. Bir kenara çekilip onları izlemeye başladım. O sıralarda galiba Venezüellalı bir vokaliste eşlik ediyorlardı. Onlar hakkında ilk dikkatimi çeken şey yaşadıkları amatör keyif oldu. Çok eğleniyorlardı. O akşamüstü üç saat grubu çalışırken izledim, sonra prova bitti, Jozi'ye gidip kendimi tanıttım. Onu uzaktan dikkatle izlemiştim.

Kimse onun kadar tef çalarken keyifli sigara içemez diye içimden geçirdim. Elindekinin benim bildiğim tef olmadığını sonradan öğrenecektim. Ama içimde bir his onun aslında başka bir dünyanın adamı olduğunu da hissettirmişti. Dayanamadım sordum, tahminim doğru idi, Jozi aslında bir işadamı idi ve otomobil yedek parçası ithalatı ve satışı ile uğraşıyordu. Jozi sandığım adam konusunda ise tam olarak yanılmamıştım. Onun adı Ercüment'ti ve Jozi ile beraber grubu kuran kişi idi.

"Jozi, aslında yedek parça işinde sıkıldıkça burada kafayı dağıtıyorsun değil mi ?" diye sordum, başı ile gülerek sözlerimi doğruladı.

Onlar ile esas konuşmamı yaptığım bir başka günde söze önce Jozi girdi:

"Aslında ben bir iş adamıyım. Bildiğin gibi aileden gelen bir oto yedek parçası ve mümessillik işimiz var ama bu olayın sadece bir yönü. Bir de şu yönüm var. Ben Latin müziğine tutkunum, çok seviyorum ve yapabilmek istiyorum.

Geçmişimde müziğe piyanist olarak başladım. Ama vurmalı sazlara da her zaman ilgim olmuştu. Bir ara Tahsin Ünüvar Quartet'de çalıştım. Orada hem piyano hem de vurmalı sazlar çalardım. Programımızda hem Fusion hem de Latin vardı. Bunu izleyen Café Zanzibar'ın sahibi Semih Tortamış benden Latin müziği çalacak bir combo kurmamı istedi. Önce bir şarkıcı buldum, Tuğba Önal, güzel yeşil gözlü bir kızdır, pop müzik şarkıcısı olarak tanırsın. Tuğba beni Ercüment Vural ve Melis Sökmen ile tanıştırdı. Ercüment de yıllardır bu müziğe gönül vermiş bir kişi idi ama çalabileceği bir yer veya ortam olmamıştı. Bu şekilde bir araya geldik. 15 gün prova ile sahneye çıktık. Repertuarımızda sadece Latin salsa ve Brezilya Samba vardı. Blues ve Reaggie repertuarımızda yer almadı.

1996 yılının ilkbaharında Teşvikiye Reasürans Pasajındaki kafede çalışmaya başladık. 60 kişi kapasiteli yeri her hafta perşembeden cumartesiye programımız olan geceler tıka basa doldurduk. Olay tuttu. Yaz geldi, teklifler gelmeye başladı. Bu arada Tuğba gruptan ayrıldı onun yerine Cenk Sökmen geldi. O yaz ilk olarak Marmaris Martı otel

de çaldık. Burası da çok doldu, başka başka teklifler gelmeye başladı. Kanal D camiası, VIP Turizim organizasyonları, banka organizasyonları, şirket toplantıları, Çubuklu Hayal Kahvesi derken yaz geçti. Yazın son günlerinde Hyatt Regency otelindeki Harry's Jazz Bar'da çaldık. Sonra Melis Sökmen ve Cenk Sökmen'de gruptan ayrıldılar. Onların yerine Sibel Gürsoy, Mine Çağlar ve Ajlan Büyükburç katıldılar. Bir ay beraber çalıştıktan sonra Eski Yeşil'de çalmaya başladık. Giriş o giriş, iki sene orada çalıştık. İlk yıl Yeşil'e aynı anda 168 kişi doldurarak bir rekor kırdık. Birçok dostumuz oldu, onlar da bizimle beraber sahneye çıkar çalarlardı. Arto Tunçboyacıyan, Orhan Topçuoğlu, Uğur Yücel bizi sahnede yalnız bırakmayan dostlarımız oldu. Birçok sinemacı, ressam, sanatçı, sosyete tabir edilen kesimin müzikten anlayan kısmı bizi dinlemeye geliyorlardı. Mustafa Oğuz, Ayhan Sicimoğlu, Yavuz Turgut, Şener Şen gibi değişik kesimlerden isimler bizim müziğimizden hoşlanıyorlardı. Bu böyle iki yıl devam etti."

Biz Jozi ile konuşmamıza devam ederken yavaş yavaş grubun diğer üyeleri de bize katıldılar. Önce Erhan geldi, sonra Cengiz, Ercüment ve Serkan bize katıldılar. Sahnede onlarda gördüğüm rahat havayı sohbet ettiğimiz yerde de hissettim. Doğan Music Company'nin binasında konuşuyorduk. Biz konuşurken ha bire cep telefonları çalıyor, birtakım evrakları imzalamak için bizimkiler başka bir odaya gidip geliyorlardı. Meğer ilk albümlerini Doğan Music Company yayınlıyormuş ve bununla ilgili formaliteler tamamlanıyormuş. Jozi bir yandan imza, kontrat gibi bürokratik işler ile ilgileniyor bir yandan da bana "Latin Müziğine Giriş" adlı dersin ilk gün konuşmasını yapıyor:

"Latin Müziği ifadesi bizde yanlış anlaşılıyor. Güney Amerika müziği Latin müziği değil. Latin müziğinin kökü Küba, Karaipler, Meksika, Venezuella, Kolombia, ve Panama.

Bu müziğe salsa deniliyor. Öbürü ise Brezilya müziği, yani samba. Bu müziklerin dilleri, ritimleri, 'groove'ları farklı. Enstrümanları da farklı.

Her iki müzik de hareketli, oynak ve insanın içini kıpırtadıyor, belki de bu yüzden insanlar ikisini bir sanıyorlar. Ama şurası muhakkak ki her iki müzik de tüm dünyada yaygın olarak seviliyor.

Brezilya eski bir Portekiz kolonisi, dolayısı ile müziği de Portekiz müziği köklerine uzanıyor. Ayrıca buraya gelmiş olan Afrikalı köleler de farklı. Afrika'nın doğusundan getirilmişler. Samba müziği bu kölelerin müziği ile Portekiz müziğinin karışımından ortaya çıkmış.

Latin müziğinin geliştiği ülkelerin köleleri ise Afrika'nın batı sahillerinden gelmişler, onların ritim anlayışları daha farklı. Ayrıca bu ülkeler eski İspanyol kolonileri, müzik de İspanyol müziği köklerine ve batı Afrika ritimlerine dayanıyor.

Salsa aslında kelime anlamı olarak salça demek. Venezüella, Kolombiya, Dominik, Küba, Orta Amerika ülkelerinin her birinde değişik yerel ritimler var ve hepsine salsa deniliyor. Ama ayrıca bu isimde bir de ritim var."

"Bana gösterir misiniz?" diyorum. Ercüment hemen olaya el koyuyor, herkese talimatlarını veriyor. Sen şu ritmi tut, sen bu ritmi tut diye rol dağıtıyor. Herkes söylenen pozisyonu alıyor. Masadaki kahve bardaklarını ve masanın kendisini kullanarak hemen beş kişilik bir perküsyon grubu oluşturuyorlar. Herkes ayrı telden çalıyor ama ritimlerin üst üste binmesinden üçüncü bir ses boyutu oluşuyor. Çok istememe rağmen o ritimlerden hiçbirisini tam olarak yakalayamıyorum. Ercüment ikinci derse geçiyor:

"Salsa temelinde hüzünlü bir müzik. Sözlerinin içinde bir çok hikaye anlatılıyor. Aşk, ayrılık, hani bizim arabesk gibi bir şey.

Samba ise mutlu bir dans,ritmi daha oynak ve neşeli. Samba Brezilya kölelerinin gelmiş olduğu doğu Afrikanın Nambia yöresinde göbek anlamına geliyor ve gerçekten de göbek dansına benziyor. İspanyollar kölelerini çalıştırırken kendi vurmalı sazlarını çalmalarına izin veriyorlardı, daha sonra bunun üzerine nefesli sazların sesi eklendi. Amerika kölelerinde ise buna izin verilmiyordu.

Birçok salsa parçası Türk pop parçalarına benziyor. Önce onlara Türkçe sözler yazmayı düşündük. Ama doğru olup olmayacağı konusunda endişelerimiz vardı. Sonra bir gün şaka olsun diye Türk etnik müziğini Salsa olarak çaldık ve çok iyi kaynaştığını gördük. Bir anda kavram yerine oturmuş oldu. Bir albüm yaptık, bugünlerde radyolarda çalan 'Leblebi' ilk denememizdi."

İlk albümlerinin ismi 'Leblebi/Latin Türküler'. Biz konuşurken başka bir odada grafik tasarımcılar albümün kapağını yaratmaya devam ediyorlar. Albümün bir kopyasını istiyorum. Bana bir CD master veriyorlar. Bu çok hoş bir şey. Sabaha karşı fırından ilk çıkan sıcak ekmekleri almak gibi bir duygu. O ana kadar sessiz sedasız oturan biri söze giriyor. Onu da Ercüment tanıtıyor.

"Erhan bizde perküsyon ve vokalde yer alıyor. Londra'da okudu, London School of Samba'dan mezun oldu."

London School of Economy diye bir şey biliyordum ama sambanın üniversitesi de oluyor mu diye çok şaşırıyorum. Benim anladığım anlamda olmasa da sambanın bir okulu olduğunu öğreniyorum. Bu sefer Erhan devam ediyor.

"1990'da bu okula girdim, iki sene sonra asistan eğitici oldum. Okulun çalışmaları geleneksel olarak halka açık olurdu. Bir gün çalışanların arasında iki kişinin yüzü bana aşina geldi ama çıkartamadım. O akşam ders bittikten sonra çoğu zaman yaptığımız gibi pub'a gittik. Okulun sekreteri bu gece aramızda iki de Türk var dedi. Ben de tanışmak üzere onların yanına gittim."

Burada Jozi söze giriyor ve hikayenin sonunu tamamlıyor.

"Biz kara kaş kara göz görünce Erhan'ı Brezilyalı sandık. Ben onunla önce İngilizce konuşarak hangi ülkeden geldiğini sordum. Sonra birbirimizin Türk olduğunu anladık, gülüştük. Yanımdaki ikinci kişi Uğur Yücel'di. Sonra Erhan Türkiye'ye döndü ve bize katıldı."

Hello, My name is Jozi, I am from Turkey, where are you from? Merhaba, benim de adım Erhan, ben de Türküm. Jozinin şaşkınlığını düşünerek hep beraber gülüyoruz.

Martı'da çalıştıkları sırada grubun adını koyuyorlar.

Grubun adı Celia Cruz'un bir parçasından geliyor. Pasaporte Latin Americano.

Ben olayın ardındaki ruhu anlamaya çalışıyorum. Ercüment açıklıyor.

"Bizler Latin müziğini kulaktan dolma değil inceleyerek ve dünya standartlarında yapıyoruz.

Bir misyonumuz var. Türkiye'de amatör olsun profesyonel olsun Latin müziği seven tüm insanlar için bir bunu çalabilecekleri bir ortam yarattık. Şenova bu konuda iyi bir örnek. Şenova Ülker Türkiye'de Latin trompetini en iyi çalan trompetçidir. Her trompetçi bunu çalamaz, Şenova içindeki Latin sevgisini aramızda çalarak ifade edebiliyor."

O ana kadar sormak istediğim soruyu Cengiz'e şaka yollu soruyorum: Peki Cengiz, sen neden jazz'a ihanet ettin ?

Hep beraber gülüşüyoruz, en çok da Cengiz gülüyor.

Aslında ihanet etmediğini biliyorum ama gene de duymak istiyorum, o gülmeye devam ederek açıklıyor:

"Bugün jazz kavramı çok genişledi. Ben içerisinde doğaçlama olan her müziği jazz müziği olarak değerlendiriyorum.

Zaten vurmalı sazlar çalan herhangi bir insan için Latin ritimlerinin cazibesine kapılmamak mümkün değil. Sadece Latin değil bir çok başka müziği, mesela Mısır müziği de, benim jazz çalış stilimi etkiliyor. Sadece ben değil bir çok günümüz müzisyeni de bunlardan etkileniyorlar. Bu gün artık jazz müziğini 40-50 yıl önceki gibi çalamayız. Ben nereye gidersem gideyim oradaki müzik stiline saygı duyarım. Starighthead çalınması gerekiyorsa o jazz müziğine latin katmam. Ama Audiofact'de çalarken çalışımda biraz da latin vardır."

Seni Audiofact'in kurucuları olan Mehmet Ali Sanlıkol ve Onur Türkmen'e şikayet edeyim de gününü gör, ama faydasız, bozacının şahidi şıracıdır diyorum ve hep beraber gülüyoruz.

Erhan bir kere daha söz alıyor:

"Hiç kimsenin başkası gibi müzik yapmak zorunda olduğuna inanmıyorum. Ben bir zamanlar davulcu idim şimdi perküsyoncu oldum."

Herkes ona "İyi Yaptın" diyor, gene gülüyoruz. Bu onaydan sonra o devam ediyor:

"Herkes gibi benim de idollerim olan müzisyenler vardı ve onlar gibi çalmaya çalışırdım. Bir gün görüşüne saygı duyduğum bir müzisyen: 'Sen niye onlar gibi çalmaya çalışıyorsun, sen Türksün, bir Türk gibi çal,' dedi. O gün düşünce yapım değişti. Herkes kendi kültür sentezi ile çalmalı.

Albümümüz piyasaya çıktığı zaman belki bu konuda bir eleştiri olabilir. Bir Latin gibi değil bir Türk gibi çalıyoruz."

İçeriye bir başka Doğan Müzik görevlisi giriyor. Albümün ilk parçası Leblebi için çekilecek klip konuşuluyor. Her şey oracıkta gözlerimin önünde oluşuyor. Neredeyse klipte bana da bir rol verecekler, acaba hangi vurmalı saz bana kalır diye düşünürken Ercü haini bu umutlarımı söndürüyor:

"Salsa müziğinde dünya standartını yakaladığımızı düşünüyorum. Albümümüzdeki her parçada Türk salsası da var, latin salsası da. 'Alma' demesini de biliyoruz, 'elma' demesini de. Salsa aslında yeni sayılabilecek bir müzik. Bugünkü haline son 20-25 yılda gelmiş. Küba ihtilalinden önceki müzik farklı, daha Amerikan etkisinde olan bir müzik. Eskiden tenor gibi adamlar bu müziği söylüyorlardı. Adı Los ile başlayan bir çok müzik grubu vardı. Sonra Salsa başladı. İhtilalden sonra Küba'da köylerdeki müzik ortaya çıktı. Bugünkü salsanın temel yapısını da onlar oluşturdu.

Ama tüm bu müzik türleri Türkiye'de yanlış anlaşılıyor. Latin müziği basit bir müzik zannediliyor. İki kişi bir araya gelip: "Hadi Latin çalalım!" diyorlar. Halbuki bu müzik etnik yapısı ve derin kökleri ile dünyada çok saygı ve ilgi uyandıran bir müzik türü. Bizim de birçok müzisyen arkadaşımız zaman zaman bizimle Latin çalmaya soyunuyor ama kısa bir süre içerisinde çok zor olduğunu anlıyorlar. Yapı olarak salsa en zor müziklerden birisi. Temel yapı eldeki 5 parmaktan kaynaklanıyor. Her parmağın ve dolayısı ile her vuruşun ayrı bir anlamı var. Müzik bu beşli vuruş sistemi üzerine kurulu. Buna 'clave', yani Türkçe'si ile anahtar diyorlar. 'Clave'i bilmeyen Latin çalamaz. O ses ve ritmi yaratamaz. Biz inceledik, öğrendik ve doğrusunu çalıyoruz.

Şimdiye kadar çaldığımız zaman eğlendiremediğimiz bir kitleye rastlamadık. Latin müziğini hiç tanımayan kitlelere de bu müziği sevdirdik. Demek ki bu müzikte bir sihir var ve bizde o sihri gerektiği gibi yansıtabiliyoruz.

Eskiden Latin müziğini sadece Latin ırk dinlerdi. Disco müziği ile kaynaşınca dünyaya pazarlanması da mümkün oldu. Önce Gloria Estefan sonra Miami Sound Machine bu müziğin popülerleşmesine yardımcı oldu. Bugünden örnek vermek gerekirse Ricky Martin, Jannifer Lopez ve Marc Anthony'den bahsedebiliriz.

Biz bu arada birçok kişiye bu müziği öğrettik. Bundan beş yıl önce dükkanlarda Latin müziği istenince size Gypsy Kings albümü verilirdi.

Biz Türkiyeye Latin müziğinin flamenko olmadığını öğrettik. Şimdi İspanya'da onların kendi tarz bir salsası var ve biz de bir Türk salsası yaratıyoruz."

Biraz albümdeki parçaları bana anlatıyorlar.

'Leblebi',anonim bir halk türküsü, albüm bununla açılıyor, şu an radyolarda çalıyor. Bu yazın en sükseli parçalarından biri olmaya aday.

'Lal', Fahir Atakoğlunun bestesi, çok 'Brazil' bir havası var, salsa mı yapsak, samba mı yapsak diye düşünmüşler ve sonunda samba yapmaya karar vermişler.

'Günahkar Yaz' Ercüment'in bestesi, bir latin bolerosu,bu parçada Şenova'nın güzel bir trompet solosu var.

'Adanalı' bildiğimiz 'Aman Adanalı' şarkısının Pasaporte Latino yorumu.

'Aşkımı Sakla' bir Flamenko parça, salsa türünde, sözler Ercüment'e ait.

'Firuze' Sezen Aksunun söylediği bir Atilla Özdemiroğlu bestesi.

'Demelia'nın bestesi Ercüment'in, albümde en çok beğendiği parçalardan biri bu.

'Konyalı' da bilinen bir halk şarkısının Latin tarzda yorumu.

Parçalardan bana göre en ilginci 'Yorgun Gözler', 150 milyondan fazla albümü satılmış bir müzik adamının Orhan Gencebay'ın parçası.

'Sambeda' ise Ercüment'e göre albümün en başarılı Latin parçası. Ama çok popüler olamayacağını düşünüyor.

Tabii bu konuda esas kararı müzikseverler verecek.

İçlerinde en sessiz olanı klavye çalan Serkan. Biraz da onu dinlemek istiyorum.

"Konservatuarda piyano bölümünü bitirdim. Ayrıca kompozisyon bölümünü bitirmiştim. Klasik müzik çok tutucu, bir çok şeyi size empoze ediyor. Sonra başka müzikler dinledim. Rock, jazz, onların

hepsinin arasında bir ilişki olduğunu keşfettim. Son tahlilde hepsi birbirinin içerisinde eriyor."

Jozi artık çok açık olan rol dağıtımına biraz daha açıklık getiriyor.

"Pasaporte Latino 5 yıllık bir grup. Ercüment grubun müzik direktörü. Ben ise aynı zamanda bir iş adamı olarak organizasyon, satış, tahsilat, finans, pazarlama gibi fonksiyonları yerine getiriyorum.

Ercü'nün kendi stüdyosu var, yaptığı tüm işler müzik ile ilgili. İkimiz de grubun promosyonu için kendi yakın çevremizi kullanıyoruz."

Latin müziği hakkında o güne kadar bilmediğim ve dikkat etmediğim birçok şey öğrenmenin şaşkınlığı içerisinde kalıyorum. Bu müziğin çok çekici olduğu muhakkak ama bu çekiciliğin bir sebebi olmalı. Bu merakımı da Erhan gideriyor

"Niye mi Latin müziği diye soruyorsunuz, Latin müziğinde insanı ve enstrümanı zorlayan bir şey var."

Halbuki ilk bakışta her şey çok daha basit gözüküyor.

Erhan'ı provada teneke trampet gibi bir şey çalarken görmüştüm. Meğer o çalması en zor olan enstrümanlardan biriymiş. Jozi dayanamıyor ve Latin müziğinin enstrümanlarını bir kağıda çiziyor. Latin Müziğine Giriş dersinin bir başka bölümüne geçiyoruz.

Bu müzikteki en önemli üç enstrüman Timbales, Conga ve Bongo. Conga da boyuna göre küçükse quinto,büyükse tumba adlarını alıyor. Ayrıca bunları tamamlayan ufak boylu çalgılar var. Gurio, Cowbell, clave(beş parmak anahtar ritmini çalan alet) ve maracas. Tito Puente'nin enstrümanını soruyorum, Timbales olduğunu öğreniyorum.

Bu sefer tekrar Cengiz aklıma geliyor, bu kadar vurmalı çalgı varken niye bir de davul gerekiyor diye soruyorum.

Aslında onları dinlerken davulun fazla olduğunu hiç düşünmemiştim ama esas sebebi Ercü'den öğreniyorum:

"Geleneksel olarak salsa da davul seti yoktu, ama şimdi var. Tam bir Latin ritmi elde etmek için 15 ayrı vurmalı enstrüman kullanmak gerekiyor. Davul bir yerde bu değişik enstrümanların etkisini tek başına sağlıyor, ve sesi ile perküsyon enstrümanlarını taklit ediyor. Ayrıca davulun dominant ve zengin bir sesi var, ritme güç kazandırıyor,

tıpkı bir jeneratör gibi elektrik veriyor. Herhangi bir davulcu bunu çalamaz. Hem davulu hem de Latin müziğini bilmek gerekir. Cengiz Latin çalmak için ayrıca ders aldı."

Gonzalo Rubalcaba hakkında yazmak üzere yaptığım araştırmada Küba'da bir müzisyenin öğretmen olabilmesi için mutlaka felsefe derecesi almış olması gerektiğini öğrenmiştim. Bu seferde grubun felsefesine giriyoruz.

Ercüment devam ediyor.

"Bir misyonumuz var, Latin müziğini sevdirmek ve bu müziği dünya standardında çalabilecek insanları yetiştirmek istiyoruz."

Adam yetiştirmek, bu misyon içimi ısıtıyor. Türkiye'de böyle bir misyonu kaç kurum benimseyebilir ki. Konu buradan insan kaynakları yönetimine geliyor. Bu sefer de Erhan Ercüment'in kaldığı yerden konuyu tamamlıyor:

"26 yıldan beri müzisyen olarak çalışıyorum. Biz bu grubu yaparken gruplar neden kuruluyor, neden dağılıyor çok derin olarak araştırdık.

En önemli şey grubun insanlarının birbirini sevmesi ve beraber müzik yapmak istemesi. Bu yüzden olumlu insanlar seçtik. Seçtiğimiz insanların kişiliğine baktık. Daha az çalabilse de daha huzurlu ve olumlu olan insanları seçtik.

İnsanın kişiliğindeki problem sahneye hep yansır, müziğe yansır.

Latin müzik ise sıcak servis edilmesi gereken bir müzik.

Arabesk müziğin bir nosyonu var. Çünkü çalanların çoğu roman. Bu müzikte çok para kazanılıyor o zaman da kazanmak için iyi müzisyen olmak gerekiyor, iyi müzisyen olmak için ise çok çalışmak gerekiyor.

Türkçe popun bir felsefesi yok. Biz Türk popu ile para kazanmadık.

Latin müziğine ise amatör bir ruh ile başladık, çok çalıştık, iyi seviyeye geldik ve sonra para kazandık. İyi olduğumuz için de her zaman iş bulduk. Para çok önemli, para kazanmadan olmuyor."

Ben Latin dünyasında bahtımın rüzgarına kapılmış giderken birden "Jazz" dergisi için röportaj yaptığımı hatırlıyorum ve soruyorum, "Peki tüm bunların jazz müziği ile ne ilgisi var ?"

Hep beraber bana şunu söylüyorlar:

"Latin müziği aslında jazz müziği ile kardeş müzik. Hepimiz aynı zamanda jazz müzisyeniyiz. Cengiz bu bağlantıyı size çok güzel ifade etmişti. İşte Pasaporte Latino'yu jazz ile bağlıyan köprü bu, herkes jazz müzisyeni."

Pasaporte Latino her şeyini günübirlik olarak yaşayan bir ülkede kalıcı bir şeyler yaratmayı, ve insan yetiştirmeyi kendine misyon edinmiş bir grup. Değişik yaşlardan ve birikimlerden gelmiş genç ve orta yaşlı müzisyenlerin birbirine kaynaşmış olduğu bir sevgi ortaklığı.

Uzun dönemli hedefleri var.

Tabi bu hedeflere varıp varamayacaklarını zaman gösterecektir ama Türkiye gibi hiç bir uzun vadeli tahminin yapılamadığı bir ülkede beş yıl dağılmadan ve gelişerek bir arada kalabilmeleri bile bence başarılı olacaklarına dair en güzel gösterge.

Bir Çin atasözüne göre başlamak başarının yarısıdır ve gene bir başka söze göre en uzun yolculuk bile ilk adım ile başlar.

Bu yaz sizi sıcak bir Latin rüzgarı bekliyor, ruhunuzu onların coşkusuna ve sevgisine salın gitsin…

PASAPORTE LATINO

Ercüment Vural: Bas, keyboards, vokal, aranjör
Jozi Levi: Vurmalı çalgılar, vokal
Serkan Özyılmaz: Piyano, keyboards
Erhan Akhan: Vurmalı çalgılar, vokal
Şenova Ülker: Trompet
Aycan Teztel: Trombon
Mehmet Sezer: Trompet
Carlos Garcia: Konuk, vokal vurmalı çalgılar
Berna Anter: vokal

PURPLE IN BLUE /
DEEP PURPLE'DAN JAZZ PURPLE'A

Tek bir cümle ile kendinizi tanımlamanız istense nasıl tanımlamak isterdiniz?

Önder Focan'ı yaklaşık 6 yıldır yakından tanıyorum ama bu soruyu ona ilk defa geçenlerde bizim evde sohbet ederken sordum, yanıtı da kendisi gibi mütevazı oldu: "Mülayim bir aile babasıyım."

Bazen insan en yakınındaki şeyi, en rahat görmesi gereken şeyi göremez.

Önder Focan benim arkadaşım, albümlerini zevk ile dinlediğim bir jazz müzisyeni.

Bu güne kadar bir çok Türk jazz müzisyeni ile sohbet ettim, onların dünyasını dergimizin okuyucularına aktardım. Tüm yazdığım şeyler Önder'in elektronik posta adresinden editörüm Zuhal Focan'a gitti. Önder'in albümlerini daha tam piyasaya verilmeden dinledim. Hatta onun "Erken" parçasının artık yavaş yavaş bir Türk standardı olmaya başladığını düşünmeye başladım.

Belki de aramızdaki aile dostluğundan dolayı Önder'i bugüne kadar hiçbir zaman yeni bir yazı konusu olarak görmemiştim.

Bizde sohbet ettiğimiz o gün bana tipik bir gününü anlatmasını istedim.:

"Müzisyenlik yapıyorum, öğretmenlik yapıyorum, radyoda jazz standartları programım var. Bütün bunların yanı sıra mühendislik de yapıyorum.

Çok fazla şey ile uğraşınca kendini aşamama ve tekrara düşme tehlikesi var.

Benim esas çalışmalarım çok fazla göz önünde olmayan ve evde yapılan çalışmalar. Enstrüman çalışmak, etüd yapmak, yeni besteler ve düzenlemeler yapmak. Çok şeyi bir arada yapıyorum ama vakit iyi planlanırsa bu mümkün.

Bana çok destek olan bir ailem var, az uyuyorum ve tipik bir İstanbul'lu gibi günde iki saat yolda kaybetmiyorum. Düşünsene, günde iki saat yolda kaybedeceğine gitar çalışsan 10 yılda çok iyi bir gitarcı olabilirsin.

Sabah erkenden oğlumla kalkıyorum, o okula giderken radyo programımı yapmaya başlıyorum. Saat 9'da işimdeyim. Radyo programımı kaydettiğim DAT'l kurye ile Açık Radyo'ya gönderiyorum. Akşamları saat 19.30 da ders verdiğim Akademi İstanbul'da oluyorum. Gece saat 22.30 bir klüpte sahne alıyorum. Gece saat 02.00 den önce yatmıyorum ama gene de sabah 6.45 de ayaktayım Tabi sahnede çalmak bu şartlarda zor ama hiç sahnede canlı çalmazsan canlı çalabilme dinamizmini ve canlılığını kaybedersin. Neyse haftada sadece iki gece sahnede çalıyorum.

Makine mühendisi olarak da çalışıyorum, ortak olduğum bir şirket var. Bir düzenim var, öyle çekip gidemem, bu sadece bir para meselesi değil. Ama ileride belki mühendis olarak çalışma tempomu azaltabilirim."

O bunları söylerken oğlu Ali Focan'a bakıyordu. Ali müzik dünyasının tam göbeğinde büyüyor, baba jazzcı ana jazz dergisi çıkartıyor. Ali aynı zamanda usta bir gitarcı olmaya aday. Babası ona kendi boyuna göre bir gitar almış. İki yıl önce Ali'nin videoya çektiğim bir gitar solosunda o akşam bizimle beraber olan Aydın Esen'in onu ilgi ve hayretle izlediği bir kısım da vardı. Zuhal onu dokümanter film olarak saklıyor. Ama daha da ilginci Ali ile Önder arasındaki ortak bir sevgi. Bu sevginin adı Deep Purple. Bir zamanların efsanevi rock grubu. Ama bugün Deep Purple Ali ile Önder arasında başka bir köprü kuruyor.

Önder'in en son projesi oğlu ile olan bu ortak bağdan kaynaklanıyor.

"Geçen sene "Vokalistler" adı altında değişik vokalistler ile gerçekleştirdiğim projenin İstanbul Jazz Festivali'nde yer alması istenmişti ama ben Finlandiya'daki Pori jazz festivaline gittiğimden bu

mümkün olmamıştı. Bunun üzerine Görgün Taner benden 2000 yılı için bir proje önermemi istemişti. Ben de kafamda uzun süredir olan bir projeyi canlandırmaya karar verdim.

Deep Purple bir zamanlar benim en çok sevdiğim rock grubu idi. Onların kendilerine özgün olan bir swing anlayışı vardı. Bu swing onlara "jazzy" diye tanımlanabilecek bir sound veriyordu. İşte bu swing beni jazz'a yaklaştırdı. Onların müziğini daha iyi çalabilmek için jazz müziğini araştırıp öğrenmek gerektiğini düşündüm. Ama gittiğim yerde kaldım ve geri dönemedim.

Yıllar geçti, bir oğlum oldu. O büyüdükçe müziği sevdi ve gitar çalmaya başladı. Gün geldi bu kez de oğlum Deep Purple'ı keşfetti ve sevdi. Ben de onunla birlikte Deep Purple'ı yeniden keşfettim.

Deep Purple'ın alt yapısında zaten bir jazz anlayışı var. Yaşamımda ve müzikal dünyamda hep Deep Purple oldu. Bende bir gün bu duyguyu jazz olarak hayata geçirmeyi planlıyordum. Bu projeden bahsettiğim herkes projeyi ilginç buldu.

Ama İstanbul jazz festivalinin desteği olmasa bu proje gerçekleşmezdi. Tüm projeyi onlar finanse ettiler.

Deep Purple'ın müziğini 8 kişilik bir jazz grubu ile tarafından yeniden armonize ederek ve düzenliyerek, vokalsiz, tamamen jazz mantığında doğaçlamalar içererek çalacağız.

İyi bir grup kurdum. Trompette Brian Lynch var. Brian Art Blakey and the Jazz Messangers grubunun en son trompetçisi oldu. Şu an Eddie Palmieri ve Phil Woods ile çalışıyor. Alto sax da Anton Denner var. Tenor sax'ı Tim Ries çalıyor. Trombonda çalan Rock Siccorone aynı zamanda Maria Schneider Orkestrası'nın elemanı. Sam Yahel benim "Yıldızların Altında" albümümde de Hammond B3 org çalmıştı. Sam ayrıca piyano çalıyor. Basçımız Doug Weiss aynı zamanda Al Foster ve Randy Brecker ile çalıyor. Davulcumuz Joe Strasser ise daha evvel Jose Feliciano ile Türkiye'ye gelmişti. Gitarı da ben çalıyorum. İşte size Önder Focan and New York Jazz Giants.

Projenin ismi Purple in Blue."

Ali Focan bizi dikkatle dinliyordu. Bu işte onun parmağı olduğu o kadar belli idi ki. Önder yeni projesini anlatmaya devam etti:

"Bir de repertuarımız var. Bunlar Deep Purple grubunun klasik diye adlandırılabilecek dönemine ait ve benim ilgilendiğim parçalar. "Highway Star", Pictures of Home", "Maybe I am a Leo", "Child in Time", Soldier of Fortune", "Black Night", "Fire in the Basement", "Gypsy", ve "Lazy".

Bu parçaların melodilerini çok değiştirmiyorum, vokal yerine nefesli sazları kullanıyorum, çığlıkları da trompetler ile atıyoruz. Swing Bossa Nova, Funk gibi değişik ritimler kullanıyoruz. Rock armonilerini jazzlaştırıyoruz, rearmonizasyon işin içine giriyor.

Amacım jazz paletine yeni bir soluk getirmek, jazz repertuarına yeni parçalar katmak. Rock müziğini jazz'a taşımak. Ama rock dinleyicisine jazz dinletelim ve sevdirelim amacımız yok. Fakat bu müziği dinlerlerse de pişman olacaklarını sanmıyorum.

Daha sonra bir de albüm yapmayı planlıyoruz. Bunun için canlı kayıtları kullanacağız. Bazı bonus track'lar de olabilir.

Kayıtları en son albümümde beraber çalıştığım tonmaister'im David Baker yapacak."

Ama Önder her zaman olduğu gibi bir koltuğa dört karpuz sığdırmaya devam ediyor. Bir başka yürüyen projesi daha var, Hammond B3 triosu.

Hammond B3 Org bir zamanlar çok sevilen bir enstrümandı. Bu org 1950'li yılların sonu ve 60'ların başlangıcında oldukça popülerdi ve onun sihirli sesinin çevresine kurulmuş bir gitar ve bir davuldan oluşan jazz trioları da o devrin popüler müzik gruplarını oluşturuyorlardı. Jimmy Smith o devirlerin tartışmasız Hammond B3 kıralı idi. Ama her popüler şey gibi gün geldi ve 70'li yılların başında elektroniğin müziğe daha da fazla hakim olması ile Hammond uzun bir uykuya daldı. Ama tıpkı mekanik saatlerin geri dönüşü gibi, Analog LP'lerin CD'lerden daha güzel ses çıkartmalarının yeniden keşfi gibi bir başka gün oldu ve Hammond 90'lı yılların başında tekrar popüler oldu. Önce eski Jimmy Smith albümleri tekrar yayınlandı, sonra Verve firması Jimmy Smith'e yeni albümler yaptırdı. Derken yeni nesil bir grup müzisyen bu yeniden keşfedilmiş eski güzelliği yepyeni boyutlara taşıdılar. John Abercrombie Dan Wall ile, John Scofield Larry Goldings ile ve John McLaughlin de Joey DeFrancesco ile trionun gitar org bölümünü oluşturdular.

Önder Focan bu enstümanı ilk defa 1997 de Amerika da yapmış olduğu "Beneath The Stars-Yıldızların Altında" albümünde kullanmıştı. Blue Note tarafından yayınlanan bu albümde Önder'e orgcu Sam Yahel, Davulcu Billy Stewart ve tenor saksofonda John Nugent eşlik etti. Hem albüm çok başarılı oldu hem de Hammond B3'ün tadı Önder'in damağında kaldı. Bu formatı Türkiye şartlarında oluşturamayacağını düşünüyordu ama bir gün hayalleri gerçek oldu. Önder bir yerlerde Yavuz Darıdere ile tanıştı. Yavuz o sıralarda trompet eğitimi almış ama bir pop grubunda klavye çalan genç bir müzisyendi. İkisini birleştiren ortak konu Yavuz'un bir Hammond B3 tutkunu olması oldu. Aralarına de Yavuz'un arkadaşı davulcu Okay Aynur'u da aldılar ve çalışmaya başladılar. Kısa bir zaman sonra bu trioya uygun bir repertuar yarattılar ve çeşitli konserlerde beraberce çaldılar. Bu yılın başlarında Erol Pekcan'ı anma gecesinde onlar da sahne aldılar ve çok beğenildiler.

Önder bu çalışma hakkında şunları söylüyor:

"Gruptaki arkadaşlarım oldukça gençler. Belki de ilk gerçek jazz deneyimlerini benimle yapıyorlar. Jazz deneyimlerinin azlığını dinamizmleri ve şartlanmışlıktan uzak tavırları ile telafi ediyorlar. Benim gitarım ve Hammond B3 ses olarak bir spektrumun iki ayrı uçları gibi birbirlerini tamamlıyorlar. Beraber çalarken çok zevkli bir tını alıyoruz. Halen beraber çalışarak özel grup tınımızı yaratmaya çalışıyoruz."

Aklıma onun gerçekleştiremediği bir projesinin olup olmadığı geliyor, o bir an düşünüyor ve anlatmaya devam ediyor:

"Gerçekleştiremediğim bir projem olmadı, ama sadece jazz ile uğraşsa idim daha çok projem olurdu. Uluslararası boyutta çok çalıyorum ama mühendis olmasa idim daha büyük bir müzisyen olabilirdim. Jazz da bir "A sınıfı" var bir de "Birinci Sınıf" var. A sınıfına erişmek çok zor. Çok başka bir düzeyde çalabilmek gerekir. Ben kendime "Birinci Sınıf" olmayı hedef aldım. "Birinci sınıf" ta olan müzisyenler her zaman "A sınıfı" müzisyenler ile beraber çalabilirler."

Ancak Önder'in başka projeleri de var. Hammond trio ile de bir albüm yapmayı düşünüyor. Sonra sırada akustik gitar ile müzik

yapacağı bir proje var. Bir kontrbas, bir perküsyon ve belki de bir piyano. Akustik gitar onu çekmeye başlamış, onunla daha değişik bir jazz müziği yapmak istediğini belirtiyor.

Önder'in beğendiği jazz müzisyenleri oldukça geniş bir palet oluşturuyorlar ama ilk önce bana kendi enstrümanı paylaşan müzisyenleri sıralıyor:

"Benim kendi enstrümanım olan gitarda idollerim Jim Hall, Pat Metheny, John Abercrombie, John Scolfield ve Jimmy Bruno. Bazı yeni nesil gitarcıları da beğeniyorum. Ron Affif, John Pizarelli, babası Buck Pizarelli'yi de severim, Frank Vignola, Joe Diorio gibi isimleri sayabilirim. Bunlar çoğunlukla kasalı elektro gitar çalıyorlar, bu jazz müziğine daha uygun efektsiz bir ses."

Konu kendiliğinden bizim kendi jazz insanlarımıza geliyor. Genel olarak kendisi ile görüştüğüm jazz müzisyenleri bu konuda sessiz kalırken Önder sanki bir başka dünyadaymışçasına konuşuyor:

"Türk jazz müzisyenleri içerisinde bir çok beğendiğim insan var. İlk anda aklıma gelenleri sayarsak İmer Demirer, Tuna Ötenel, Neşet Ruacan, Selçuk Sun, Ateş Tezer, Can Kozlu, Aydın Esen, Kamil Özler, Sarp Mağden, Volkan Öktem, Sibel Köse, şu an beraber Hammond trioda çalıştığım Yavuz Darıdere, Nezih Yeşilnil, Kürşat Ant ve Yahya Dai diyebilirim."

Herhalde bu sene Pori Jazz Festivali'ne katılacak zamanın kalmaz diyorum ama beni şaşırtan cevabı veriyor:

"Bu sene de her yaz olduğu gibi Finlandiya'ya gideceğim. Orada beni bekleyen dostlarım var. Hem unutma, her festival benim için yepyeni projelerin başlangıcı demek."

Önder kalkıyor, zaten çok fazla konuşacak vakti de yok, ya bir konsere, ya da bir kayda yetişecek. Çok bile konuştuğumuzu düşünüyor.

O gittikten sonra düşünüyorum, Önder hakkında ne kadar az şey biliyormuşum.

Demek insan bazen en yakınındakini göremiyor.

İleride bir gün Önder Focan'ın hangi çalışmaları ile anılacağını bugünden bilmek kolay değil. Ancak geleceğin gitarcısı oğluna bakarken en çok ne olarak hatırlanmak istediğini kendisi ortaya koyuyor: Mülayim bir aile babası.

Onu uğurlarken aklımdan şu geçiyor:

Ben iyisi mi şu "Purple in Blue" konserine yerimi ayırtayım, bu sefer rock severlerden jazz severlere hiç yer kalmayacak gibi gözüküyor.

EMİN FINDIKOĞLU, BİR TUTKUNUN ÖYKÜSÜ

Bilmem size de oldu mu, bazı insanlarla ilk defa tanışmış olsanız bile onu sanki yıllardan beri tanıyormuşsunuz gibi hissedersiniz. Emin Fındıkoğlu ile ilk konuştuğumuzda ben de böyle hissetmiştim ama bu tesadüf değildi. Son 5 yıldan beri Türk caz müzisyenleri ile konuşuyorum ve her birinden onun hakkında bir şeyler öğrenmiştim. Tıpkı güzel bir romanın gazetede yayınlanan bölümlerini parça parça okumak gibi bir şeydi bu. Ama gün geldi, kitabı elimin içinde tuttum. Artık bütünü okuyabileceğimi düşündüm.

"Bak, lütfen yazının hiç bir yerinde "hoca" kelimesi geçmesin. Caz kelimesini de Türkçe şekli ile yaz. İsmet Sıral Türkçe yazılınca "kaz" gibi oluyor derdi ama ben o kanıda değilim."

O caz deyince aklıma en bayat röportaj sorum geldi ama umduğum gibi yanıt da alamadım:

"Caz nedir diye de sorma, bir çeşit duygu işte.., detaylandırmayalım."

O zaman anladım ki Emin Fındıkoğlu ile röportaj yapmak kimsenin haddine değildir, o isterse kendi kendine röportajını yapar ve size onu sadece kayıt etmek düşer.

"Teyp kullanmıyor musun? Tüm o okuduğum şeyleri el notları ile mi yazdın yoksa. Peki, oturalım. Evet, nereden başlayalım? Her şey sistematik olsun istiyorum..."

Onu dinlerken aklıma hep Neşet Ruacan, İmer Demirer, Şenova Ülker gibi sevdiğim caz müzisyenlerinin söyledikleri geliyor. Sessizce oturuyoruz ve o anlatıyor, ben dinliyorum:

"Ortaokulda iken yağlıboya resim yapardım ama hocamın ismini söylemek istemiyorum. Saygısızlık olmasın. St. Michel de ortaokulu, Saint Joseph'de liseyi okudum. Bir yaz akşamı Hasan Kocamaz'ın çömezi olan bir arkadaş mızıka çaldı. Caz müziği idi ve resmen büyülendim. Galiba Count Basie'nin "One O'Clock Jump"ı gibi bir şeydi. O zamanlar 15 yaşındaydım.

Bu arkadaş bana niye bir enstrüman çalmıyorsun ve okul orkestrasına girmiyorsun diye sordu. Okulun orkestrası 40 kişilikti. Yaylılar ve nefeslilerden oluşuyordu. Başında bir Fransız hoca vardı."

"Pardon", dedim, hoca kelimesini kullanmayacaktık. Bir an duraksadı: "Benden hoca diye bahsetmeyeceksin" diye düzeltti. Ben yazmaya devam ettim:

"Bana da bir çeşit bando kornosu olan mellofon düştü. Yavaş yavaş üflemesini öğrenmeye başladım. Bir yıl sonra, galiba 1956 yılı idi trompete terfi ettim. Önce İsmet Sıral Orkestrası'nı Küçük Sahne'de dinledim. Bir ay sonra ise o yıllarda gelen Dizzy Gillespie Orkestrası'nı görmek üzere Saray sinemasına gittim. Bu çok önemli bir olaydı. Görsel ve işitsel olarak caz müziğine girmiş oldum, duyduğum müzik beni alıp bir yerlere götürdü. Gerek İsmet Sıral gerekse Dizzy Gillespie Orkestraları çok düzenli gruplardı. Çok güzel düzenlemeler çalıyorlardı. Sıral'ın düzenlemelerini Arif Mardin yapmıştı. Gillespie'ninkileri ise Ernie Wilkins. Belli bir yapısı olan veya İngilizce ifadesi ile "structured" müzik o devirde beni çok etkilemişti ama bu daha sonraları ortaya çıktı.

Üç yıl sonra trompeti bıraktım. 1959-60 yılları arasında o devirde Türkiye'ye dönmüş olan Arif Mardin'den her Salı akşamı armoni ve aranjman dersleri aldım. Ders aldığım 1.5 yıl boyunca sadece iki defa dersim iptal oldu. Yani 70 ders falan almış olmalıyım. Aslında Arif Mardin başkalarına da ders vermek istiyordu ama kimsenin fazla bir şey öğrenmeye niyeti olmadığını daha o günlerde fark etmeliydim.

Aynı şekilde ben Berklee de okuyup döndükten sonra benden faydalanmak isteyen bir kişi çıktı. Onunla bizim evde bitmek tükenmek bilmeyen öğleden sonraları çalışırdık. Öğrendiklerimi ona aktardım ama bugün artık yaşamadığına göre kimseye bir şey öğretmiş sayılmam."

Peki kimdi o diye sordum. Bir an sessizlik oldu. Çok güzel bir sonbahar günü Fenerbahçe'de oturuyorduk. Uzun bir aradan sonra fısıldar gibi yanıtladı, "Onno Tunç"tu. Bir an çok uzaklara gidip geldiğini hissettim. Sonra tekrar kaldığımız yerden anlatmaya devam etti:

"Arif Mardin'den öğrendiklerimi bir başka organizasyon adamı olan İsmet Sıral'ın orkestrasına düzenlemeler yaparak uygulamaya başladım. İsmet Sıral her zaman kaliteli müzisyenler ile kaliteli orkestralar kurardı.

Askerliğimi lise mezunu yedek subay olarak yaptım. O dönemde yazdığım parçalardan ikisini artık Amerika'ya dönmüş olan Arif Mardin'e yolladım. O bunlardan birisini Berklee International Sextet'e çaldırmış ve kaydını da okul idarecilerine dinletmiş. Berklee bana dört yıllık bir burs verdi ve ben de Amerika'ya gittim. O sırada İsmet Sıral da İsveç'e gitti.

Berklee'de bestecilik ve aranjörlük bölümünde okudum. 1963 yılında Berklee'in "Jazz in the Classroom" adlı albüm serisinin sekizincisi olan "A Ttribute to Duke Ellington" da Mercer Ellington'un iki bestesine yaptığım aranjmanlar ile yer aldım. İlk iki yıl hocamız "çavuş" adını taktığımız ve her şeyin kitabına uygun yapılmasından taviz vermeyen bir insandı. Daha sonraki iki yılda ise hocamız Berklee'in üzerine kurulduğu taş olarak anılan Herb Pomeroy oldu. O yıllarda zamanı çok bol olan bir insandı, bize ayrıca caz tarihi dersine de gelirdi. Herb'in derslerinde gırgırın bini bir para idi. Anekdotlar anlatarak sınıfı gülmekten kırıp geçirirdi."

Emin Fındıkoğlu'nun gerçek anlamda ile bir yol gösterici olduğunu zaten onunla çalışanlardan duymuştum ama konuşmamız sırasında tamamen emin oldum. Zaten kendisi de bu yasakladığı kelimeyi sık sık kullanıyordu. Ancak düşüncelerimi kendime sakladım çünkü o konuşurken bana sadece dinlemek ve yazmak düşüyordu.

"1967 yılının başında Berklee'den döndüm. Onno Tunç ile tanıştım. O sıralarda İstanbul'da yaşayan İsveç'li alto ve bariton saksofoncu Lennart Jansson'un grubunda piyano çalmaya başladım."

Bir an elimdeki not kağıtlarına baktı, Lennart çift "n" harfi ile yazılacak diye uyardı. Yazdığımı kontrol etti, bende o andan sonra konuşmadaki tüm isimleri yazdıktan sonra onun teyidini almaya başladım.

"O grupta ayrıca Günnur Perin bas, Bülent Ateş de davul çalıyordu. Hep beraber uyduruk isimsiz yerlerde çalardık. Aslında ben hiç piyano dersi almamıştım. Aranjörlük bilgilerime dayanarak ünlü bir bebop ustası olan Jansson'a eşlik etmeye çalışırdım. Galiba biraz da Amerika'da geçirdiğim yıllarda bu işin havasını kapmış olacağım ki Jansson beni sevdi. Muvaffak Falay'dan kendisinin 1999'da öldüğünü öğrendim."

Günnur ismini doğru yazdığımı görünce yüzünde sessiz bir gülümseme belirdi.

"Bu işin havası dedik. Gel bu noktayı bağlıyalım. Caz'da swing dediğimiz kavram daha ileriki yıllarda yerini enerjiye bıraktı. Ülkemizdeki eski caz müzisyenleri iyi de kötü de çalsalar kesinlikle bu kavramın çerçevesinde çalarlardı. Ben de bu swing kavramını Hasan Kocamaz'ın armonika çalışından kaptığımı sanıyorum.

Ama bu kavram değişebiliyor. Bir zaman sonra müzisyenler swing'den uzaklaşıp "volume" ile çalmaya başladılar. Bu anlayış içerisinde incelikli orkestra düzenlemelerine pek yer kalmaz oldu. Davulcular daha gaddar çalmaya başladılar, elektrik orkestralara girdi. Hasan Kocamaz'dan swing'i öğrendiğim gibi iyi ve kötü müzik arasındaki ayırımı yapabilmeyi ve ayrıca müzikte entelektüel birikimin önemini Cüneyt Sermet'den gördüm ve öğrendim."

Lütfen "öğrendim" diyelim diye beni uyardı. Tüm kelimelerin ve ayrıntıların üzerinde son derece titiz olduğunu duymuştum. Yapmış olduğu incecik dantel gibi işlenmiş düzenlemelerini düşündüm. Onunla çalışan müzisyenlerden çok şey beklediği açıktı.

"Cüneyt Sermet'e yaptıklarımdan bir şeyler beğendirebilmekte zorlanıyorsam da işin ucunu bırakmış değilim. Arif Mardin'den bana ders vermesini isteyen Cüneyt Sermet'tir. Arif Mardin Berklee'den ilk mezun olan Türk'tür. Ben de ikinci kişiyim. Daha sonra piyanist Nejat Cendeli de Berklee'ye geldi ve dört yıllık bir bursu da olmasına rağmen bir hafta kaldı ve döndü.

Amerika'daki okul arkadaşlarımın başında İngiliz aranjör Mike Gibbs ve Japon alto saksofoncu Sadao Watanabe gelir."

İsmi doğru yazıp yazmadığımı göz ucu ile kontrol etti, ama benim ne derece iyi bir öğrenci olduğumu henüz anlamamıştı. Bense onu dinlerken farkında olmadan bir kova demli çay içmiştim ve tansiyonum gündem dışı yükselmeye başlamıştı.

"Yakın olduğum bir başka müzisyen de Ron Carter'ın öğrencisi olan basçı Targan Unutmaz idi. Nejat Cendeli'nin bascısı idi. Anormal bir swing ile çalardı. Ne yazık ki genç yaşta nefritten öldü. Son yirmi yılda sık sık birlikte çaldığım basçı Hakan Behlil için eski dostum Targan'ın moderni diyorlar."

Muhatabım bir an durdu, sıra olarak doğru gidip gitmediğimizi aklından kontrol etti, "hiçbir ayrıntıyı atlamayalım" dedikten sonra devam etti.

"Tarih ve gelişim sırasına göre gidiyoruz; "1968-69 sezonunda ilk büyük orkestram olan Big Soul Band'i kurdum. Onno Tunç'da bizimle çalıyordu. O yıllardaki en güçlü etki "soul music" idi ve caz müziğinin de bir yakını olarak kabul edilirdi. Özellikle Erkut Taçkın'a eşlik ederdik. Otis Redding ve Carla Thomas'ın duet parçalarında Carla'nın partisyonlarını söylediği için Onno'ya Madam Carla adını takmıştık. Onno bu siyah müziğinden etkilenerek çok korkunç bir ritmik bütünlüğe erişmişti. Onunla daha sonraları caz klüplerinde de çaldık. Türkiye'ye gelen Hollandalı sakscı Theo Loevendie ile 1975 de, Paris'ten gelen Amerikalı sakscı Nathan Davis ve neyzen Aka Gündüz Kutbay ile 1972 de az da olsa beraber çaldık ve bazı kayıtlar yaptık."

Garson "Tekrar çay içer misiniz?" diye sordu. Fenerbahçe artık tıklım tıklım dolmuştu. Ben istedim. O ise sadece su içiyor. Sanırım yediği içtiği şeylere de dikkat ediyor. Fiziğine bakıyorum, aynı yaşta gözüküyoruz ama aslında o benden daha erken bu dünyaya gelmiş. Açık Radyo için yapmış olduğum caz programında kullandığım CD'leri inceliyor. Her biri hakkında teker teker konuşuyoruz. Kısa bir sessizlikten sonra birden aklına bir şey gelerek anlatmaya devam ediyor, ben de sessizce not tutmaya devam ediyorum.

"O zamanlarda her Amerika'dan dönen caz müzisyeninde olması gereken bir tutku ve merak da caz kulübü açmak idi. Ben de aynı duygularla aranjörlük çalışmalarımdan biriktirdiğim paralar ile böyle bir yer açtım. 1970 yılının sonları idi. Elmadağ'da Hilton Oteli'nin karşısında The Rhythm Section adlı bir yer açtım."

Herkes bu kelimeyi yanlış yazar deyip benim yazış şeklimi kontrol ediyor. Ben de gerçekten bu sefer yanlış yazmışım, kağıdımı kapıp kendi elleri ile düzeltiyor.

"İlk iş olarak güzel bir kuyruklu piyano aldım, bir Bechstein. Bu piyanonun çevresinde salaş bir klüp oluşturduk. Günnur ve Bülent'in eşliğinde piyanist Ayhan Yünkuş piyano çalıyordu. Zaman zaman İsmet Sıral tenor saksofonda ve kornocu Melih Gürel de bu klüpte çalardı. 'Kornoda değil', ' kornocu diyelim'. Melih kendisine özel olarak yaptırdığı mellofonyum adlı bir sazı çalıyordu ve daha önce Paris'de Bud Powell ile çalışmıştı. Lennart da aynı yerde Bud ile çalışmıştı. Tuna'nın kontrbasçısı Pierre Michelot da aynı grupta idi ve bunları hatırlıyor."

Pierre Michelot aynı zamanda ünlü Fransız piyanisti Jacques Loussier'in de Play Bach triosunun basçısı, ben bundan bahsedince yüzü hafifçe buruşuyor. Belli ki Play Bach'dan hoşlanmıyor, o kendi bildiği programa göre devam ediyor:

"Evet nerede kalmıştık, daldan dala atlamak istemiyorum, ama sen gene de bunları derler toplarsın değil mi?

1970 yılını bitirdik. 1972-1975 arası Avrupa'da Amerikalı ve İngiliz çocuklardan oluşan bir toplulukta zamanın dans müziğini çaldım. Bu benim için ritmik açıdan iyi bir deney oldu. Gergin çalmaya alıştım. Mesela "Kool and the Gang", "Three Dog Night" gibi funk gruplarından parçalar çaldık. Bu arada kendi dans orkestramı kurup Norveç'e götürdüm. Bu grupta Neşet ve Nükhet Ruacan, Fatih Erkoç, Cankut Özgül vardı. Daha sonra biraz da İsveç'te takıldım. 1977 yılının başlarında harikulade bir Galata kulesi jazz kulubü deneyimimiz oldu. Bu grupta Onno basta, Arto davulda, Neşet gitarda ve Hasan Kocamaz ise armonika çalıyordu.

1979'da Onno ile beraber Taksim'de bir müzik okulu açtık. Adı Polifon'du sanırım bir kaç kişiye faydası oldu.

Onno ile aynı zamanda reklam müzikleri yaptık. Ayrıca bir de güzel caz grubumuz vardı. Bunda da Arto trombon çalıyordu. Onun dışındakiler ise halen bugün benimle çalışan kişiler.

1979 da Genco Erkal ile birlikte Brecht Kabare adlı oyun üzerinde çalıştık. Niye 'cabaret' yazıyorsun, doğrusu kabare olacak.Evet bu oyun AKM de sahneye kondu. 'Uzun uzun oynandı' diye de bir not düşelim. Ve bunun albümü de yapıldı."

O konuşurken aklıma ortaokuldaki fizik hocam geliyor, o da bize böyle not tuttururdu. Arada sırada maksatlı olarak yanlış şeyler yazdırır sonra onları yazanları azarlardı. Biz: "Ama hocam siz böyle yazdırdınız." deyince de, "Ben size düşünmeden not tutun demedim ki, daima düşünerek ve anlayarak not tutun," derdi. Ben de hem onu dinliyorum, hem de acaba neyi atladım diye merak ediyorum, o ise anlatmaya devam ediyor.

"1980 yılından beri Bodrum civarındaki yazlık yörelerde çalmaya başladım ve sonra da oralara yerleşir oldum.

1984-86 arası İstanbul'da bir yandan Bilsak Jazz Center ve Uluslararası Bilsak Caz Festivalleri bir yandan da o zamanki tek mekan olan Ece Bar'da sabahlara kadar çaldım. Bir sürü şarkıcıya eşlik ettim. Bunlardan bir tanesi çok özeldi. Benim yaşlarımda bir adam, takma adı Sunny olan Münir Anderiman, eski bir büyükelçinin oğlu idi. Kendisine bir de Neşet eşlik etmeyi severdi. Diğer müzisyenler ona eşlik etmeyi sevmezlerdi. Onu ciddiye almazlardı çünkü çok dağınıktı ve davranışları da öyleydi. 1994'de öldü.

Bu arada bir nefesli sazlar grubu kurma sevdam depreşti. Emin Fındıkoğlu Tuna Ötenel dörtlüsü olarak birinci Bilsak Caz Festivali'nde çaldıktan sonra nefeslilerin sayısını arttırdık.

Ertesi yıl "Euphony" yi kurduk."

Parmağını kağıdımın üstüne koyup yazdığım kelimeye bakıyor, acaba adı doğru yazıp yazmadığımı kontrol ediyor. Sonra doğru yazdığımı görüp devam ediyor:

"Pazar günleri Bilsak'ta çalardık. Daha sonraları pazartesileri de Ece Bar'da çalmaya başladık. Sonunda periyodik çalmanın tuzağına düştük. Çocuklar bir süre sonra gelişlerini aksatmaya başladılar. Village Vanguard'da Thad Jones ve Mel Lewis tam yirmi yıl Pazartesi geceleri çalmışlardı, biz de onlardan ilham almıştık ama yirmi haftayı bile tamamlayamadık. Sürekliliğin bizim karakterimizde olmadığını da bu vesile ile acı bir şekilde öğrendim.

Sonunda Euophony dağıldı. Ben de yaz kış Bodrum'da kalmaya başladım.

1996'da Müzikotek'ten Dağhan Baydur'un ısrarı ile bir CD yaptım. 'Sinir Standard and Other Dog Songs'. Şakacı bir isim olsun diye bu ismi koydum. Bu albümde üçlü olarak basta Mahmut Yalay ve davulda Ateş Tezer ile çalıyorduk. Dörtlü çaldığımız parçalarda Hasan Kocamaz armonikası ile bize katılıyordu.

1999 başında ise CRR sanat yönetmeni olan Arda Aydoğan'ın önerisi ile geniş bir caz topluluğu olan Detant'ı kurduk. Bu grupta eski Euphony'nin ekibinden başka yeni yüz olarak İsveç'ten dönmüş olan tromboncu Elvan Aracı aramıza katıldı. Elvan ile 1971 yılında Hair müzikali için kurmuş olduğum orkestrada beraber çalışmıştık.

Aslında Detant'ı kurarken üç güçlü solistin yani Tuna, Elvan ve İmer'in doğaçlamaları etrafında bir çerçeve oluşturmak gibi bir kavramdan yola çıkmıştım. Bunlara şimdi bir de orta yaşlılar takımı ilave olunuyor. Şenova Ülker trompette, Levent Çoker bas trombonda, Erhan Alpay tenor saksofonda olacaklar. Aslında Detant bir big band olmaya doğru mu gidiyor ?

Şimdi Detant'a küçük bir büyük orkestra demeye başladık. Ama ben büyük orkestraların geleneksel yazı şekillerine ve eşlik motiflerine pek de meraklı olmadığım için Detant'a büyük bir küçük orkestra demeyi yeğliyorum. Çünkü küçük grupların kendilerine özgü özgürlük hislerini çok seviyorum."

Bu bölümü konuşmamız bittikten sonra ben onu evine götürürken yolda kendi yazmaya çalıştı. Sarsıntısından yazamayınca da bana arabayı durdurttu ve eklemek istediği şeyleri bir kağıda yazarak elime tutuşturdu. "Bu kısım eksik oldu, sen sonra notlarına ilave et" dedi. Ben de ettim:

"Detant 1999 Ocağında CRR de ilk konserini verdi. Temmuz'da İstanbul Caz Festival'ine katıldı. Daha sonra kasım 1999'da ODTÜ Caz Günleri'nde çaldı. Bu sırada davulda Can Kozlu'nun yerine İsveç'ten gelen Mehmet İkiz yer aldı. 2000 yılının Nisan ayında ise Akbank caz festivalinde çaldı.

Detant tıpkı benim Bodrum'daki moruk vosvos gibi itiş kakış yoluna devam edecek herhalde. Ama grubun problemi şu. 9 kişi idik şu an 12'yi geçtik. Hatta bu sayıyı da solluyoruz. Genç yaşta bir çok müzisyen Detant'a katılmak istiyor. Bu da benim düşüncelerimi sürekli olarak gözden geçirmemi ve yeni ilaveler yapmamı gerekli kılıyor. Nota kağıtlarını görmekten fena oldum. Aramıza yeni katılanlar arasında trompette Can Çankaya, bas klarinetde Oğuz Büyükberber, davulda Mehmet İkiz ve New York dan yeni dönmüş olan bascı Melik Yirmibir var. Melik'e Mr. Twentyone diyorlar, Onno'nun çömezlerinden biri. Belki de tek çömezi diyebiliriz.

Tabi bir de 'The one and only' Hasan Kocamaz konuk olarak bize eşlik edecek. Hasan'ın gruba getirdiği swing ve gelenek ile bağ çok önemli. Euphony'de de vardı. Grubumuza bir de kız şarkıcı kattık, Feyza. Nefeslilerin sıcak tınıları üzerine sesi ile güzel yayılıyor ve gruba yeni bir boyut getiriyor.10 Şubat 2001'de Detant ile birlikte CRR'de söyleyecek."

Benim öğleden sonra Feyza'ya da gideceğimi biliyor, saatine bakıyor, konuşmanın ne zaman biteceğine de o karar verecek ama benim de birkaç sorum olduğunu görünce bayağı şaşırıyor.

"Geldiğim noktada ne mi düşünüyorum ?

Jazz dergisine iki çeviri yaptım, mesleğim yazarlık değil ama çeviri yapmayı seviyorum. Ne yazık ki 5 yılda ancak bir tane makale çevirebiliyorum.

60 yaşına gelmiş bir insan ne yapar ? Hayatımda hiçbir zaman çok iyi bir grup kuramadım. Kültür düzeyi yüksek bir ülkede yaşamak isterdim. Belki İsveç veya Fransa gibi. O ülkelerde yerleşseydim daha çok şey yazmış ve çaldırmış olabilirdim.

Hayat felsefem şu. Kararlar alabilmek ve yönler çizebilmek konusunda şöyle düşünüyorum.

Alınan karara göre alınacak olan karar, karar verildikten sonra alınacaktır."

Bu ne demektir diye soruyorum, o yanıtlıyor.

"Kararlılık konusundaki görüşüm bu.

Berklee'deki hocam Herb Pomoroy bir kuraldan bahsetmesi gereken durumlarda "Bu kural geçen sene şöyle idi, bu sene değişime uğradı." derdi. Galiba ana kelime değişim."

Ben onun ne dediğini hazmetmeye çalışırken o ikinci sorunun yanıtına geçti.

"Beğendiğim şarkıcıları soruyorsun. Dur gene sistematik gidelim. Eskilerden ve yenilerden diye ikiye ayıralım. Önce kadınları söyleyeyim. Eskilerden Nina Simone. Yenilerden Rickie Lee Jones. Yanlış yazıyorsun, dur ben sana yazayım, kalemi ver bana.

Erkeklere gelince eskilerden Ray Charles ve yenilerden Stevie Wonder derim.

Piyanistlere gelince eski yeni diye bir ayırım yapmayayım. İlk aklıma gelen Scott Le Faro ile çaldığı triosu ile Bill Evans. Herbie Hancock bana göre tüm piyanistlerin en büyüğü. Tuna da o adama bayılıyor. Benim özel merakım olan piyanist Paul Bley'dir. Ayrıca İtalyan Salvadore Bonafade ve Franco d'Andrea, Norveçli Jon Balke, İspanyol Chano Dominguez ve Paris'de yaşayan bir Alman Siegfried Kessler'i beğeniyorum. Türklerden bahsetmek bana düşmez."

Halbuki ben de en çok onun Türk müzisyenleri hakkındaki düşüncelerini merak ediyorum.

Sonra düşünüyorum, Detant Türkçede ateşkes demek. Onun Detant'ı her yaştan her cinsten Türk müzisyeninin zaman zaman katıldığı ve belki de tekrar katılmak üzere ayrıldığı bir müzik platformu. Her birinin bazı kişisel duygularını ve ön yargılarını ardlarında bırakarak diğerleri ile kaynaştıkları üçüncü bir boyut.

Detant'ı sağlayan insanın da belki kişisel düşüncelerini bir parça kendisine saklaması gerekebilir. Hiç üstüne gitmesem daha iyi olacak. Zaten şu ana kadar bana yeterince Türk müzik adamlarından da bahsetti.

Diğer yanıtlarını dinlemeye devam ediyorum.

"Nasıl hatırlanmak istediğimi pek düşünmemiştim ama herhalde 1960'lardaki İsmet Sıral gibi bir organizasyon adamı olarak hatırlanmak isterdim.

İdealimde bir orkestra yok. Doğru yerde doğru adamlar bir araya gelince iyi orkestralar ortaya çıkıyor.

Detant'taki Tuna, Elvan ve benim gibi moruklar bizden önceki bir veya iki nesil ile hep dirsek teması halinde idik. Bizden sonra gelen nesillerin de aynı anlayış ile dirsek temasını sürdürmesi kopukluğun önlenmesi ve birikimin aktarılabilmesi için çok önemli. Bu açıdan genç caz müzisyenlerinin Detant'a takılmalarından dolayı çok sevinçliyim."

Vedalaşıyoruz. Eve dönüyorum. Elimdeki not kağıtlarına bakıyorum. Onlar, Türk caz müziğinin en ilginç insanlarından birisi ile geçirilmiş güzel bir sonbahar sabahının anıları. Ancak bazı şeyleri bana söylemiş olduğu halde not tutamama izin vermedi. Neyin söylenip neyin söylenemeyeceği konusunda son söz onun olmalı idi ve öyle de oldu.

Şimdi Emin Fındıkoğlu'nu daha geniş bir cazsever kitleye tanıtacak yazıyı yazmam lazım. İki şeyi unutmamalıyım. Birincisi, onu 'h' harfi ile başlayan isimle anmayacağım, ikincisi ise 'caz' kelimesi 'j' harfi ile yazılmayacak.

Sanırım bu son satırı yazarken ikisini de başarmış oldum.

FEYZA, YENİ, SESSİZ AMA GÜÇLÜ BİR YÜREK

İnsan kaynakları yönetimi ile uğraşanların bir özgeçmişte en çok üzerinde durdukları şey onu yazan kişinin nasıl bir işe talip olduğunu açık ve seçik belirtmiş olmasıdır.

Bir gün önüme şöyle bir özgeçmiş geldi:

"Bütün dünyayla içimdeki müziği paylaşmak istiyorum; ama önce ayrı dallardaki bildiğim ve birlikte büyüdüğüm müzik türlerine hakim olmalıyım. Neticede beni en doğru şekilde yansıtan şeyler de bunlar. Sonra çok iyi bir ekiple bu müzikleri dantel örercesine birbirine işleyerek insan ruhunu daha sağlıklı boyutlara getirecek müzikler besteleyip yorumlamaktır amacım."

Bu sözler Feyza'nın kendisini tanıtmak için yazmış olduğu özgeçmişin girişinde 'Müzikteki Amacım' başlığı altında yer alıyordu.

"Annem de babam da harika insanlar. Babam emekli bir doktor, annem ise ev hanımı. Dört kız kardeşiz. O resimlerde gördüğünüz çocuklar benden 10 ay küçük olan kızkardeşimin çocukları. Yeğenlerimi çok seviyorum."

Onunla Kerem Görsev'in Jazz mabedinde yeni albümünün tanıtım kokteylinde tanıştım. İlk dikkatimi çeken şey pırıl pırıl bakan bir çift güzel göz oldu. Kendisi ile görüşmek için evine gittiğimde etraftaki resimlere bakıyordum. Bir resimde yanağını babasına dayamıştı, aynı babasına benzediğini ve babasının kızı olduğunu düşündüm.

"Amerika'da doğmuşum. Babam o sırada orada ihtisas yapıyormuş. Oğlak burcuyum. Çok kararsız bir insanım."

İçeriden gelen enfes bir börek kokusunu aldım. Umarım bana da ikram eder diye düşündüm. Emin Hoca ile bir çay bahçesinde saatlerce aç bilaç konuşmaktan bitkindim. Aklımdan geçenleri gözlerimden okudu:

"Evet sizin için pişirdim. Çok güzel Türk yemekleri yaparım ama istediğim zaman. İyi bir börek yapmak için ne mi gerekir? Bilmem, Türkiye'de hazır yufkalar var. Alıyorsun ve üstünü yağlayıp içerisine peynir koyuyorsun. İsterseniz kabak da olabilir tabi. Sonra şekil veriyorsun, üstüne yumurta sarısı sürüp fırına atıyorsun. Farkı nasıl mı yaratıyorum?"

Bir an düşünüyor, bu konuda bir felsefesi olduğunu hissediyorum:

"Bakın farkı yaratan böreği yapan insanın ruh halidir. Bir film görmüştüm. Konusu Meksika'da geçiyordu. Orada ki geleneklere göre annesi dul kalmışsa ailenin en küçük kızı evlenemez ve ona bakarmış. İşte böyle bir kızın öyküsü idi. Kızcağız da içindeki tüm duyguları pişirdiği yemeklere yansıtıyordu. Onun yemeklerini yiyenler ise gününe göre sevgi, gününe göre de nefret duyguları hissediyorlardı. Artık kız o gün ne hissediyorsa. Sonunu hatırlamıyorum, ama kız galiba sevdiği bir adama kaçıyordu. Benim pişirdiğim börekte sevgi vardır. Hayır hayır ben ailenin en küçük kızı olduğum için bekar değilim. Sadece çok kararsızım, daha evvelce de size söylemiştim."

Ona sevdiği hayvanları ve hangi özelliklerinden dolayı onları beğendiğini sordum. Bu şekilde ilkel de olsa bir psikolojik analiz yapmayı umdum. Sevimli oldukları için köpekleri seviyordu, biraz düşündükten sonra sıcak ve kolay iletişim kurabildikleri için yunus balıklarını da listeye ekledi. Biraz daha düşündükten sonra kaplanlar da da güçlü ve estetik yapılarından dolayı Feyza'nın listesine girdiler. Aslında bu testte beğendiği hayvanların özellikleri onun bir erkekte aradığı özellikleri gösterir. Ama hem sevimli ve sıcak, hem de kolay iletişim kurabilen bir erkek bulmak kolay değil. Üstelik o insanın estetik ölçülere de uyması gerekiyor. Kızın işi bu devirde gerçekten zor diye düşündüm. Bir de hangi hayvan olmak istediğini merak ettim, bu sorunun yanıtı kişinin kendisini nasıl gördüğünü gösterir. Feyza kaplan olmak istiyordu, bu seçimine göre estetik bir görüntü ve güçlü olmak onun için çok önemli idi.

"Börekten başka bir de Tiramisu yaptım, bir tatlı bir tuzlu olsun istedim."

Artık bir kere amatör psikolojik analizlere kendimi kaptırmıştım ve "Peki ben sizi yemeğe davet etsem nasıl bir restorana götürmemi isterdiniz?" diye sordum.

"Bakın benim için restoran değil, hoş bir sohbet önemli. Yemek konusunda seçici değilim ama madem öyle istiyorsunuz, bir İtalyan Restoranı olsun bari. Kararsızım ama mönüyü sizin benim yerime seçmenizi istemem. Gerekiyorsa garsona beş dakika sonra gelin şu an karar veremiyorum derim.

Bu albümü yapmaya nasıl karar verdiğimizi anlatayım. Daha evvelce de teklifler vardı, ama şartlar ve kişiler benim için çok önemli. Emin Fındıkoğlu gerçekten bilgili ve akıllı bir kişi. 1998 sonunda İkinci İstanbul Müzik Şenliği'nde tanıştık. Onun bir söyleşisine katılmıştım. Söyleşinin sonunda kendisine Rachel Farrell'i tanıyıp tanımadığını sordum, tanıyordu. Benimle ilgilendi, Bodrum'a döndükten sonra beni Detant konseri için arayacağını söyledi.

Ben her yıl bir aylığına Amerika'ya giderim. Orada geçmiş günlerden bazı dostlarım var ve beraberce caz müziği yapıyoruz. Amatör bir albüm yapmıştık. O albümü Emin Fındıkoğlu'na dinlemesi için vermiştim. Bu arada Detant'ın üyelerini de yavaş yavaş tanımaya başlamıştım. Emin Fındıkoğlu kendisi "Sana bir albüm yapalım," deyince hayır diyemezdim. Bir söz vardır, kısmetini tepme diye. Kısmet kapıyı vurunca onu kapatmamak lazım. Daha evvelce de profesyonel olarak çalışmalarım olmuştu. Özellikle Aşkın Ersunan ile güzel çalışmalar gerçekleştirmiştik. Emin Fındıkoğlu bana kasetler vermişti. Oradan parçalar seçtik."

Ben de bir röportaj yazarı olarak kendi özgeçmişimde yazdığım amaçtan uzaklaşmış olduğumu fark ettim. Aslında konumuz Feyza'nin Detant ile yapmış olduğu albüm olan "I'm New" idi. Ondan bize albümünü anlatmasını rica ettim:

"Albümde Emin Fındıkoğlu'nun dışında Melik Yirmibir bas ve Mehmet İkiz de davul çalıyorlar. Ancak değişik parçalarda Detant grubundaki arkadaşlar bize katılıyorlar.

Ben Stevie Wonder'ı çok severim. Ondan bir parça olmasını istedik. Sonunda onun parçası aynı zamanda albüme adını veren parça oldu.

'I'm New' benim albümdeki iki favori şarkımdan birisi. Bana göre Steive Wonder harika bir insan, onunla tanışmak isterdim. Bu parça sevginin insanı ne kadar değiştirebileceğini, her şeyin bittiğini sandığınız anda her şeyin yeniden başlayabileceğini anlatıyor. Aynı

zamanda çift anlam taşıyor, biraz da beni anlatıyor. İlk solo albümüm olduğu için çalışmama bu ismi verdim. Burada Tuna Ötenel'in soprano saksofonda yapmış olduğu solonun notaları ayrıca albümün kapağında yer aldı.

'Dancing In the Dark'ı Emin Fındıkoğlu seçti. İnsan hayatında dönem dönem sevdiği insanı arıyor. Bu arayışlar sırasında bazen hayal kırıklıklarına da uğruyor. Bulduğunuz insan doğru kişi olmayabiliyor. Burada da Elvan Aracı'nın çok güzel bir trombon solosu var.

'Little Girl Blue' güzel ve sevimli bir parça, bir Richard Rodgers ve Lorenz Hart bestesi, bu parçayı hep beraber seçtik. Burda da sevgiyi arayan bir insanın öyküsü anlatılıyor. Tuna Ötenel'in bu parçada da bir solosu var ama bu sefer alto saksofon ile.

'Love You Madly' bir Ellington parçası, bir arkadaşım onun hakkında bana bir kitap yollamıştı, albümde bir Ellington parçası da olsun istedim. Hasan Kocamaz Emin Fındıkoğlu'nun çok eski bir dostu. Bu parçada da o armonikası ile bize katılıyor."

Tüm bu konuşmalar sırasında bir yandan da albümü dinliyoruz. Feyza bir an için çayın hazır demlenmiş olduğunu hatırlıyor. Börekler de bu zarif davete eşlik etmeye hazırlar. Kısa bir sessizlikten sonra kendime geliyorum, boğazlardaki yangın sönmüş olduğundan albüm hakkında konuşmaya devam edebiliyoruz.

" Beatles bir çok insan gibi benim de hayatımda çok etki yapmış bir gruptur. Onlardan seçmiş olduğum parçanın ismi 'I Will'.

Sırada 'A Day in the Life of a Fool' var. Bu ünlü Siyah Orfe filminin müziği. İnsan bazen yaşamında kendisini bir aptal gibi hissedebiliyor. Herşey herzaman istediğimiz gibi gitmiyor ama olumlu olmak lazım. Bu parça benim albümdeki en sevdiğim iki parçadan birisi. Burda da İmer Demirer'in flugelhorn solosu var ve Jozi Levi konga çalıyor.

'Everytime We Say Goodbye' bir Cole Porter bestesi, uzun yıllardan beri değişik şekillerde yorumlanmış. Ayrılığı ve onun getirdiği hüzün duygularını anlatıyor.

'Don't Play That Song' hareketli bir tane de olsun diye albüme alınmış bir parça. Burada da İmer Demirer ve Tuna Ötenel bize katılıyorlar.

"Exactly Like You" için şunları söyleyebilirim. Hayatta sabır çok önemli, insan beklemesini bilirse en sonunda doğrusunu bulabilir. Ben de öyle yapıyorum. Şenova Ülker ve Jozi Levi bu parçada bize katılıyorlar."

Sabır ve doğruyu bulmak konularında Feyza'nın bana aktardığı bazı gelişmeler var, ancak onları Televole programı ve Şamdan dergisi için saklıyorum. Ancak şunu söyleyebilirim: Söylediği her parçanın ardında kendi yaşamından bir kesit ve duygu var. Zaten birçok insan için de jazz denen şey bu, yaşanan şeylerin müzikal ifadesi.

"Emin Fındıkoğlu'nun da bir bestesi olması gerektiğini düşündüm. 'The Simple Things That I Love' onun eseri. Beraberce bunu seçtik. Burada da Tuna Ötenel ve İmer Demirer tekrar bize katılıyorlar.

'The Party's Over' aradığın birisini bulduktan sonra hayallerin nasıl bitebildiğini ama her şeye rağmen hayata olumlu bakmanın önemini anlatıyor. Elvan Aracı'nın buradaki trombon solosunun çok ilgi çekeceğini düşünüyorum."

Ortada sekiz börek vardı, üç tanesi gitti, hayır düşündüğünüz gibi değil. Ben iki tanesini yemiştim. Feyza üçüncü bir tane yemem için ısrar etti. Tiramisu tatlı olduğu için yiyemem bahanesinin ardına sığınarak nispeten ufak bir böreği işaret ettim. Feyza yeni bir CD koydu. Bu onun Amerika çalışmalarından biri. Evde kaydedilmiş. Tek bir gitar eşliğinde tüm tanıdığım jazz standartlarını söylüyor. Albümün dışında merak ettiğim şeyleri de anlattı:

"Lise yıllarında atletizmle uğraşıyordum. Hep zencilerin başarılı olduğu mesafelerde koştum. 400 metre, 1600 metre ve 3200 metre. Derecelerim ve madalyalarım var. Eyalet yarışmalarına da katıldım ama derece alamadım.

Amerika'nın bir numaralı basın yayın okulu olan University of Missouri nin TV/Radyo bölümünü bitirdim.

Türkiye'ye gezmek için gelmiştim. TRT spikerlerinden Ülkü Kuraner ile tanıştım. O beni kendi yanlarında staj yapmaya çağırdı. Dört yıl onlarla çalıştım. TRT de iyi bir ekibimiz vardı. İlk zamanlar muhabirlik için Türkçem yetersizdi. Derken çocuk programları yapım kadrosunda

bir yer açıldı, oraya geçtim. O zamanlar çok tanınmış bir program olan Susam Sokağı'nda çalıştım. Sonra tüm ekip dağıldı, ben de ailemi özlemiştim 1990'da Amerika'ya döndüm. Bir video şirketinde çalışmaya başladım, bir yandan da talent show'lara katılıyordum. Bir arkadaşımızın düğününde babam küçüklüğümden beri yaptığı gibi beni şarkı söylemeye teşvik etti ve bir parça söyledim. O sırada düğünde çalmakta olan Ivory Group beni beğendi ve kendileri ile çalışmak üzere davet ettiler. Onlar bir keyboard bir konga çalan iki kişi idiler, onlarla 7-8 ay beraber şarkı söyledim. Ama video şirketinde çalışmaya devam ediyordum. İlk başlarda pop, latin, country ve rock ile başladım. Zamanla jazz müziğine yakınlaştım. Blues müziğini ve zenci gırtlağını seviyorum. Jeanne Trevor, Asa Harris ve Bill Lerihan gibi şarkıcıları dinlerdim. Daha sonra da caz konserlerine gitmeye başladım."

Ama Feyza'nın yolu bir kere daha Türkiye'ye dönecektir.

"Amerika'ya ait her şeyi seviyorum ama bir gün her şey bana monoton geldi. New York'a gitmeyi düşündüm. Orası vahşi bir şehir, büyük ve insanı enerjik tutan bir yer. Ama ailem benim için önemli. Orada kimsem de yoktu. Erteledim. 1995 de Türkiye'ye geldim. 5 yıldır da buradayım. Müzisyen olarak çalışıyorum.

Etnik müziği seviyorum. Etnik jazz'ı da seviyorum.

Bence Türklüğümüzü ve kültürümüzü bir şekilde ortaya koymamız gerekir. Biz böyle bir aile kültürü ile büyüdük. Evimizde hem Türk müziği hem de batı müziği çalardı. Annem Amerika'daki yaşadığımız zamanlarda hep Türk yemekleri yapardı. Amerika'da Türk müziğine hep ilgi var. Ayrıca bana böyle projeler de geliyor ama bu konuda kişisel bilgim çok az. Amerikalılar ise sadece batı müziği biliyor. Biz ise her iki müziği de biliyoruz. Ben döndükten sonra iki yıl kadar Üsküdar Musiki Cemiyetine gittim ama çalışmalarımı bitiremedim. Kuzenim ünlü neyzen Sadrettin Özçimi'dir."

Feyza'nın çalışmaları sadece bir çeşit müzik ile sınırlı değil, ama bizim üzerinde durduğumuz yönü bu olduğundan o da bize daha çok jazz çalışmalarını anlattı:

"Beste yapıyorum. Bence bir vokalistin kendi bestelerini yorumlayabilmesi en güzeli. İyi bir ekiple güzel şeyler olabilir. Grup çalışmasını çok seviyorum.

Billie Holiday, Nina Simone, Aretha Franklin, duygu ve yüreği ile şarkı söyleyen şarkıcılar. Liza Minelli ve Stevie Wonder'ı da çok beğeniyorum. Türk sanatçılardan Emin Fındıkoğlu, Tuna Ötenel, Elvan Aracı, İmer Demirer, aslında başka bir deyişle tüm Detant gurubnu seviyorum. Aşkın Ersunan da çok beğendiğim bir müzisyen. Metin Çotal ile çok güzel çalışmalarımız oldu. Türkiye'de ilk jazz a başlamam onun grubunda oldu. Bir de Kamil Özler'i çok takdir ediyorum. Bazı isimleri şu an sizinle konuşurken istemeden unutmuş da olabilirim. Tüm bu insanlar ile beni birleştiren bir şey var, müzik. Müzik insanları etkilemek için çok uygun bir yol. Müzikle insanları olumlu veya olumsuz etkileyebilirsiniz. Müzik insanı kavgacı da yapabilir, samimi ve sıcak da. Rahatlatabilir, güzel duygular verebilir."

Görebildiğim kadarı ile Feyza için ikinci şık geçerli. Evi Nişantaşı Amerikan Hastanesinin sokağında kendi halinde bir apartman dairesi. Ev ile ilgili hatırlayabildiğim en önemli ayrıntı salondaki yemek odasının üstünde duran bir bilgisayar, müzik seti bir dolu CD, kaset ve aile resimleri.

Bir başka psikolojik test yaptık. Beyaz bir kağıt üzerindeki boş bir daireyi tamamlamasını istedim. Ortaya gülümseyen bir güneş ve etrafa saçılan ışıklar çıktı. Ancak Işık çizgileri daireye hiç bir şekilde varmıyorlardı. Onun birbiri ile ilişkisi olan ama tamamen farklı iki ayrı dünyası olduğu sonucunu çıkarttım. Her ikisi de düzgün, ölçülü ve dengeli iki dünya. Bir de içi cıvıl cıvıl neşeli bir yürek. Ona yorumumu anlattım, ne derece katıldığını pek bana hissettirmedi ama iç dünyasına ışık tutacak bir şeyler söyledi:

"Aslında müzisyen değil babam gibi doktor olmak istiyordum. Doktor olunca kendini çok anlamlı bir şeye adıyorsun. Ben kendi içimde birbirinden farklı kişilikleri barındırıyorum. Amerika'da yaşadığım zamanlar arkadaşlarım beni çalışkan ama sessiz bir insan olarak tanırlardı ama sahnede bambaşka ve enerji dolu bir insan olurdum. Arkadaşlarım bu özelliğimden dolayı bana "Silent Powerhouse" yani "sessiz güç santrali" ödülünü verdiler.

Güzel bir denge içerisinde güzelliklerin parçası olabilmek istiyorum. Denge çok önemli.

Benim solo obua için yazılmış bir bestem var. 1983'de yapmıştım. Adı 'The Flight of Ikarus'.

Hüzünle biten bir yolculuk bu. Sibel Köse için yazdığınız yazıda ondan 'Güzel Sesli İkarus' diye bahsetmeniz beni çok heyecanlandırmıştı. Aslında ben uçlara meraklıyım ama ortadan gitmeye ve dengeli olmaya çalışırım. Ama maceracı olan bir yönüm de var.

Ortadan gitmek güzel bir şey ama insan bazen monotonluktan kaçınmak istiyor. İnsanın içerisinde her zaman bir merkez olmalı. İnançlarım var, kendimi kötü hissedince dua ederim.

Dua edince kendimi rahatlamış ve tazelenmiş hissederim. İnsan hiç bir zaman gerçeklerden uzaklaşmamalı. Hayalperestliğim de ölçülüdür.

Mükemmeliyetçiyim. Utangaçım, her şeyi insanlarla paylaşamıyorum, aslında içine kapanık bir insanım."

Ben konuştuğum insanların hayallerini merak ederim çünkü bana göre insanın esas kişiliği onun hakkındaki biyografik bilgilerde değil, hayallerinin içerisinde gizlidir. Feyza da kendininkileri benimle paylaştı:

"Bir hayalim var. Güzel konserler verebilmek ve ileride özgün bestelerimi albüm haline getirebilmek istiyorum.

Emin Fındıkoğlu ile baş başa verip iyi bir kadro ile etnik jazz da çalmak isterim. İnşallah kendisi bu dileğim için bana gülmez."

Emin Fındıkoğlu'nun bu konuda ne düşüneceğini tahmin etmeye çalıştım. Bana göre proje daha çok Aşkın Ersunan'ın 'Etno Karma' kavramına yakındı. Kendisine düşüncemi iletirken masanın kenarında duran bir defter dikkatimi çekti:

"Günlük tutuyorum. Hayır, utanırım size en son gün yazdıklarımı okuyamam ama neler yazmış olduğum hakkında bir fikir vereyim. En son albümün tanıtım kokteylini yazdım. Kerem Görsev'in barında yapıldı. Kerem'in kendine has bir enerjisi var, bana çok yardım etti. Bu albümün yapımcısı Yonca Müziğin sahibi Ergin Bener'in çok güzel

çiçekler gönderdiğini yazmışım. Tuna Ötenel'in varlığını hissetmek bana güç verdi. 'As Time Goes By'ı söylerken bana eşlik etti. Hülya Tunçağ, Zuhal Focan, Önder Focan, Kamil Özler, Nükhet ve Neşet Ruacan ve Nilüfer Verdi beni dinlemeye gelen teyzem ve eniştem, hepsi bana o gece çok yakın davrandılar. Bilmem galiba çok olmamakla beraber biraz heyecanlandım. Ama tüm bu insanların olumlu enerjisi bana yardımcı oldu. Gece güzel geçti. Sonra Saadettin Davran'ın gelmesi, Betül Mardin'in kendi gelemese de asistanını yollaması, hepsi çok ince şeylerdi. Önder Focan o gecenin hemen ertesinde albümü kendi programında çaldı. Tabii bir de gelemeyenler var, çok üzüldüm."

Ayrılma vaktimiz geldi. Bu akşam provası var. Yakında Kerem'in barında Emin Fındıkoğlu ve Detant ile beraber sahneye çıkacaklar. Tiramisu sonunda sofraya geldi. Aslında harikulade bir sohbeti harikulade bitirebilecek bir tatlı bu ama ne yazık ki bana yasak.

Ona durumumu anlattım ve özür diledim. Bana söylemek istediği başka bir şey olup olmadığını sordum, jazz hakkında bir kaç sözü olduğunu söyledi:

"Jazz benim için özgürlük ve duyarlılıktır. Özgür olduğun kadar duyarlı da olmak zorundasın çünkü fazla özgürlük iyi bir şey değil. Duyarlılık özgürlüğün anlamlı sınırlarını oluşturuyor. Sevgi, saygı ve insanlık. Jazz da insanlığı ifade ediyor, bir de jazz'ın değişik yorum yönü var, yorum yönü de ondaki özgürlüğü meydana getiriyor.

Güzel bir pasta ancak tüm girdilerin ve malzemelerin doğru dozda kullanılması ile mümkündür. Güzel bir jazz müziği de öyle. Her şeyden doğru ölçüde koymak gerekiyor. Tabii içerisinde yaşanılan ülke de müziğin yaratılmasında birinci dereceden önemli.

Bence çok düzgün bir şehirde gerçek jazz olamaz. Amerika'da kaldığımız St. Louis bir aile kurmak ve çocuk yetiştirmek için ideal bir yerdi. İstediğiniz zaman büyük şehir elinizin altında, ama istediğin zaman evinize ve bahçenize çekilebilirsiniz. Ama gene de bir şeyler eksik kalıyordu. İstanbul'a döndüğüm ve böylesine çok boyutlu bir şehirde yaşadığım için çok mutluyum. Bu şehirde zaten her şey doğaçlama ile yaşanıyor, jazz bu yönü ile İstanbul'a çok uygun bir müzik."

Her insan kaynağı müdürü önce önündeki özgeçmişi okur sonra ilgi duyarsa onu hazırlayan insanla konuşur. Çoğu zaman gerçek insan özgeçmişte yazılan satırların ötesinde bir yerlerde gizlidir ve her insan onu bir parça da olsa karşısındakinden saklar. İstemeden olsa bile.

Eve döndüm ve özgeçmişi tekrar okudum.

"Bütün dünyayla içimdeki müziği paylaşmak istiyorum; ama önce ayrı dallardaki bildiğim ve birlikte büyüdüğüm müzik türlerine hakim olmalıyım. Neticede beni en doğru şekilde yansıtan şeyler de bunlar. Sonra çok iyi bir ekiple bu müzikleri dantel örercesine birbirine işleyerek insan ruhunu daha sağlıklı boyutlara getirecek müzikler besteleyip yorumlamaktır amacım."

İnanıyorum ki doğru yolda gidiyorsun sessiz ama güçlü yürek.

ELVAN ARACI:
KARANLIKTA TROMBON İLE DANS ETMEK

Kapı çaldı, sonunda beklediğim misafirin geldiğini biliyordum. O ana kadar hep sizli bizli konuştuğum insan içeri girdi. Paltosunu çıkarttı. Çok az bir şeyler söyledik. Bunlardan en önemlisi ise sigara içip içemeyeceğini sorması oldu. Olumlu yanıtın onu mutlu ettiğini hissettim. Sigara tablasını daha önceden hazırlamamıştım ama hazır olan bir şey vardı.

Onu müziği en iyi dinleyebileceği noktaya oturttum. Speaker'lardan gelen ses bir akşam sisi gibi odayı doldurdu. Feyza'nın albümünün ilk parçası 'Dancing In the Dark'ı dinlemeye başladık. Davulun girişinin hemen ardından başlayan bir trombon sesi biraz sonra duyulacak sözleri sanki önceden fısıldar gibiydi.

Karanlıkta dans etmek, şarkı bitinceye kadar,

Dans ediyoruz karanlıkta ve şarkı bitiyor çabucak

Valsin kollarında sorguluyoruz neden yaşadığımızı

Zaman akarken varız sanıyor ve bir anda kayboluyoruz

Ben çay koymaya giderken o bir sigara yaktı ve sessizce içerken kendi trombon solosunu dinlemeye başladı. Onu uzun zamandan beri sessizce izliyordum, sessiz, sert bakışlı bir adamdı. Trombonu ile özdeşleşmiş, kimselere gülmeden müziği yaşayan bir insan.

Feyza'nın şarkısını birkaç kere dinledik. Müzik bitti ve söz başladı:

"Bayram Aracı ve Mualla Aracı'nın oğluyum. Babam çok öğrenci yetiştirmiş bir halk ozanıydı. Annem Ankara radyosunun klasik müzik sanatçılarındandı. Radyoda tanışmış ve evlenmişler. 10 Ocak 1952 günü doğmuşum."

'Oğlak burcusunuz.'

"Evet oğlağım, güzel burçtur oğlak. Bu burcun erkeklerine güvenirim, lider ruhlu olurlar, ama kadınlarına güvenmem. Onlar uyumsuz ve inatçı olurlar."

Lider ruhlu olduğuna emindim ama uyumlu bir insan olduğunu düşünmediğimi kendime saklamayı tercih ettim.

"Annemin hobisi jazz müziği dinlemekti. Ella Fitzgerald ve Nancy Wilson dinlediğini hatırlıyorum. Çocukluğumda hem annemin hem de babamın iş yerlerine giderek büyüdüm. Onları dinleye dinleye kulağım ve zevkim hem Türk müziğinde hem de jazz'da gelişti.

Altı yaşımdan itibaren kendi kendime enstrüman çalmaya başladım. Yeşil renkte Hofner marka bir melodikam vardı, duyduğum müziklerin melodilerini onda çıkartırdım. Bir yandan da mandolin çalardım. Shirley Bassey, Beach Boys, Beatles, Cliff Richard ve progressive İngiliz gruplarını dinlerdim."

Aynı yaşlardaydık. Aynı melodikayı ve aynı müziği paylaşmıştık. Konuşurken artık bana siz yerine sen diyecek kadar kendisini rahat hissetmeye başlamıştı. Çay içmeye devam ettik.

"İlkokulu bitirince İstanbul Belediyesi'nin Pierre Loti'deki konservatuarına girdim. Önce çello çalarak başladım, birinci sınıftan itibaren ise trombon bölümüne geçtim. Kısa bir zaman sonra konservatuardan sıkılmaya başladım. O devirlerde langırt salonlarındaki makinelerden Beatles müziklerini dinliyor daha sonra da okula gelip piyanoda çıkartıyordum. Konservatuardaki hocalar beni bu şekilde piyano başında Beatles çalarken görünce enseme şak diye vuruyor ve "Jazz yapma!" diyorlardı. Aslında ben o devirde jazz müziğine yakın değildim ama hocalara göre klasik müziğin dışındaki tüm müzikler jazz'dı. Ayrıca müzik derslerinin dışındaki 'kültür' dersleri diye anılan dersleri veren hocalarda bizim üzerimizde ağır bir baskı oluşturuyorlardı. Onlardan da bıkmıştım ve okul beni sıkmaya başlamıştı. Dördüncü sınıfa geçtiğim yıl babama haber vererek okul müdürüne çıktım ve istifamı verdim.

Daha önceden 'Çizgiler' adlı bir grubun tromboncusu olmuştum. Ataköy plajında hafta sonları çalardık. Okuldan ayrıldığım zaman zaten yaz mevsimi de başlamıştı. Bir haftada 20 yeni parçanın

notalarını çıkarttım ve gruba göre düzenledim. Bütün yaz Burgaz adasında çalıştık. Yaşım on altı idi ve benim için ticari müzik hayatı başlamıştı."

Onu tanımadan önce Elvan Aracı'yı bir Shakespeare kahramanına benzetirdim. Ama benim onu benzettiğim kahramanı Shakespeare henüz yazmamıştı. Bana göre o biraz Hamlet, biraz Othello ve bir tutam da Romeo idi. Her birinin trajedisinden bir parçasını onda hissetmeniz mümkündü. Ama o bana kendi yaşamını anlatarak yaşadığımız dünyaya döndürdü:

"Sonra Ahit ve Cahit Oben kardeşler ile çalıştım. Tek bir trombonun girdiği her gruba güzel bir renk geliyordu. Üstün Poyraz ile çalıştım. Yalçın Ateş ile tanıştım. İstanbul Playboy kulüpte beraber çalışmaya başladık. Daha sonra Ankara'daki Playboy kulübe gittik ve orada da çalıştık. Bu aralarda da jazz müziğini daha yoğun olarak duymaya ve ilgilenmeye başlamıştım. Duyduğum müziğin armonilerini çıkartmaya başladığımda 17-18 yaşlarındaydım. Kulağımın 'perfect pitch'inin faydasını görmeye başlamıştım."

'Jazz' kitabının yazarı John Fordham'ın kitabında trombonun jazz müziğindeki ilk rolünün New Orleans orkestralarının nefesli bölümlerini desteklemek ve bazen de bas yerine kullanılmak olduğu yazılır. Big Band devirlerinde trombon solo enstrüman olarak ortaya çıkmaya başlar ve Bebop devri ile birlikte günümüzdeki yerini alır. Elvan Aracı için ise trombonun bir başka öyküsü var:

"Trombonu ilk olarak çocukluğumda annem ile gittiğim sinemalarda oynatılan Amerikan filmlerinde gördüm. Büyük orkestralar vardı, onların çaldığı müziklerle insanlar dans ederdi. O orkestralarda çalan trombonlara hayran olmuş ve anneme ben bu enstrümanı çalacağım demiştim.

Trombon çok güzel bir enstrümandır. İnsanlar onun sesi ile bulutlarda uçmuşlardır.

Ama ne yazık ki bu gün hala trombon çalanların %80'i onu gerçek hakkını vermeden kötü çalıyorlar. İnsan aslında trombonu nasıl düşünürse öyle çalar. Tıpkı keman gibi.

Daha henüz konservatuarda olduğum yıllarda J. J Johnson'un bir albümünü dinlemiştim. Aslında ticari sayılabilecek bir müzik idi. İşte oradaki müzik beni trombona aşık etti. O albümde duyduğum yumuşaklığı ve kıvraklığı elde etmek istedim. Çaldıkça o tonu yakaladım. J. J Johnson'dan sonra kendi stilimi oluşturmak için başka bir tromboncu dinlemedim. O bile zamanla bendeki yerini kaybetti.

İnsan kendi karakterini anlayınca zaman içerisinde kendi yolunu buluyor. J.J Johnson benim için ilk ilhamdı. Ben yıllarca çalıştığım müziklerden kendi yolumu oluşturdum."

Feyza'nın albümü bitmişti. Benim en çok sevdiğim tromboncular dan biri olan Ray Anderson'un 'Blues Bred in the Bone' albümünü dinlemeye başladık. 'Mona Lisa'nın çok özgün bir yorumunu dinlerken gülerek anlatmaya devam etti:

"Bak, trombon nedir biliyor musun? Trombon insan sesine en yakın olan nefesli enstrümandır. Yaylı sazlarda da çello böyledir. Tenor saksofonda da buna benzer bir durum vardır. Ama trompet onlar gibi değildir. Trombonun kendine has kıvrak bir güzelliği vardır. Ray Anderson bu enstrümanı yarım dudak çalar. Dudaklarında kısmi felç vardır. Ama sesi iki dudağı ile birlikte çalanlardan daha güçlüdür

Trombonu çalarken vücudumun bir parçası gibi hissetmem lazım. Ayrıca tonun güzelliği ile kendi içindeki aşkı sazına yansıtabilmen lazım. Bu herkes için mümkün olmuyor. İnsanın doğasında bu yeteneğin olması lazım, varsa oluyor.

Bence trombon en asil ve en hisli enstrümandır. İnsanı kolayca ağlatabilir, tek başına bir grubu doldurabilir ama aynı zamanda çalması en zor enstrümanlardan biridir."

Ben çayları tazelemek üzere mutfağa gidince bir başka sürpriz ile karşılaştım. O bizim piyanonun başına oturmuş bir şeyler çalmaya başlamıştı. Onu bir müddet kendisi ile baş başa bıraktım. Uzattığım fincanı alırken kafamdaki soruyu yanıtladı.

"Ben sadece trombon değil piyano da çalarım. Bu konudaki hocam Vecihe Koray idi. Hammond Org da çaldım. Çok değişik yerlerde bulundum ve çaldım. Evet nerede kalmıştık?

Ankara Playboy'da Neşet Ruacan da bizimle çaldı. O devrin ünlü toplulukları 'Blood, Sweat and Tears' ve 'Chicago'nun müziklerinin kendi çabalarımızla çıkarttık.

Zamanla John Coltrane ve Miles Davis'i dinleyince jazz müzisyeni olmaya, bu müziği öğrenip yurt dışına gitmeye karar verdim. Yavaş yavaş, jazz müziğinin etkisi ile bastığım akorlar zenginleşti, voicing'ler değişti. Benimle çalıştığım müzik piyasası arasında ilk çatışmalar da böylece başladı ve hala da devam ediyor.

O devirlerde baterist Burhanettin Tonguç ve saksofoncu İsmet Sıral ile haşır neşir oldum. Onlarla bir çeşit jazz arkadaşlığım başladı. Bir ara piyanist Altan İlter ile jam sessionlarda beraber çaldık. Tuna Ötenel ile de ilk o zamanlar karşılaştık. Onun evinde kaldım."

Elvan Aracı askere işte bu evden 1975 yılında gitmiş. Giderken askerlik sırasında piyano çalışmalarını sürdürebilmek için bir kartona birebir ölçekte bir klavye çizmiş ve yanında götürmüş. Askerliğini Burdur da topçu talimgahında er olarak yapmış, ama kısa zamanda subay gazinosuna geçerek asıl mesleği olan trombon çalmayı sürdürmüş. Bu arada org çalma fırsatı da yakalamış. Askerlik sonrasını ise şöyle anlatıyor:

"Askerliğim bitince İstanbul Gelişim'de çalmaya başladım. Tek bir trombonun ilavesi onların müziğine de güzel bir renk veriyordu. Ama pop müziği beni açmıyordu. Her gün aynı müzikleri aynı şekilde çalmak tıpkı memur gibi çalışmaya benzer. Bir şeyler eksik kalır. Jazz tutkum ağır bastı. Tekrar piyasaya girdim, Yalçın Ateş ile Büyükada Anadolu klüpte çalmaya devam ettik. İsmet baba, Burhan baba ile arkadaşlığımı sürdürdüm. Onlar bana Amerika'ya gitmemi telkin ediyorlardı. İşte bu sıralarda Okay Temiz ile tanıştım. O benim bazı kayıtlarımı İsveç'e götürerek müzik çevrelerine dinletti. 45 günde vize çıkarttırarak beni İsveç'e çağırttı. 1977 yılı idi. Okay'ın evinde Muvaffak (Maffy) Falay ile tanıştım. Okay benim gitmek istediğim yolda yürümüyordu, bunu onun evinde yaşarken hemen fark ettim. Yapmak istediklerimi onunla beraber yapmam mümkün değildi. Stokcholm'e taşındım. O sıralarda tanıştığım bir barmen kızla seviştik ve evlendik. Maffy ile olan ilişkilerim de bu devrede yoğunlaştı. Oranın en dahi müzisyeni olan Bernt Rosengren ile tanıştım ve onun big band'ına

girdim. 25 yaşındaydım. Kısa zamanda fark edildim. Bu arada ticari müzik çalışmalarım da sürdü. Maffy ile çalıştım. Bir gün Red Mitchell'le tanıştım. Red hem piyano, hem kontrbas çalardı ve aynı zamanda şarkı da söylerdi. Gerçek bir müzik devi idi. Onunla birlikte Piyano, trombon ve gitar üçlüsü olarak iki yıl çaldık. Zamanla İsveç'in diğer tanınmış müzisyenleri ile de ilişkilerim gelişti. 1984-87 yılları arasında her yaz Türkiye'ye gidip geldim. Tuna ile Bodrum ve İstanbul'da değişik yerlerde çalıştık. 1987 yılında babamın ölümünden sonra yalnız kalan anacığımı İsveç'e yanıma aldırdım. İlk eşimden de bu arada boşanmıştım."

Elvan Aracı'nın yaşamında önemli rol oynayan bir ülke daha var, Amerika Birleşik devletleri.

Bu ülkenin kendi jazz yaşamındaki katkısını ise şöyle anlattı.

"İsveç'de jazz müzisyeni olarak çalıştım. Onlar bana şeref ödülleri verdiler. Bernt Rosengren harika bir icracı idi. Ondan öğrendiklerimin semeresini 1994 yılında New York'a gidince gördüm. İsveç hükümeti ve Amerika hükümeti bana beraberce burs verdiler ve The New School for Social Research, Jazz and Contemporary Music adlı okula gittim. Dört yıllık programı 1.5 yılda bitirdim. Bu zaman zarfında kontrbascı Buster Willams, piyanist Hilton Ruiz ve piyanist Richie Beirach gibi New York'un önemli jazz müzisyenleri ile tanıştım. Workshop'lara katıldım. Bir çok latin jazz işine gittim. Bu şekilde okul devresinde geçimimi de sağlamış oldum. 1997'de tekrar Amerika'ya gitmek istedim ama bir vize sorunum oldu. Aslında Amerika'da yerimi bulmuştum. 1998'de Türkiye'ye geldim. Değişik jazz klüplerinde çalıştım.

Şu an İsveç vatandaşıyım. Bazen orada bazen de burada oturuyorum."

Konumuz kendiliğinden dönüp dolanıp yaşadığımız ülkeye gelmişti. Bu noktada konuşmayı kesmek ister gibi bir hali vardı ama kısa bir müzik arası ve çay arası verdik. Sonra yavaş yavaş içini dökmeye başladı:

"Bence Türkiye'de müzik yanlış kişilerin elinde. Jazz müzisyeni olmak öncelikle bir yaşam tarzını gerektirir. Bu açıdan bakıldığında Muavffak Falay ve Tuna Ötenel'i jazz müzisyeni kabul edebiliriz. Tuna

Ötenel müzik konusunda Metin ve Melih Gürel kardeşlere çok şey borçludur. Erol Pekcan ile yaptığı çalışmalar da gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bana göre Tuna Türkiye'deki ilk gerçek jazz müzisyenlerinden birisidir. Ben kendimi de bu sınıflandırmaya katıyorum.

Biz İsveç'te bu yaşam tarzı ile büyüdük. Horace Parlan, Doug Rainey İsveç'te yaşıyorlardı. Hep beraber Bernt'in grubunda yer aldık. İlk jazz formlarını, akor kalıplarını ve değişimlerini Horace Parlan'dan öğrendim. İşte bu müzisyenler bana jazz'ın o insana sorumluluk yükleyen bilgisini öğrettiler. Maffy'nin de bu gelişimimde bana çok faydası oldu. Jazz müzisyenliği uçuk bir şey. Bizim ülkemize gelince: Türkiyedeki jazz ortamı çok kötü. Jazz çalınabilecek yerler ve ve birlikte çalınabilecek müzisyenler çok sınırlı. Yeni müzisyenlerin çoğu jazz'ın havasını ve ritmini bilmiyorlar. Hep kopyacılığa kaçıyorlar. Bununla müzik olamaz. Tuna ve benim gibi mükemmeliyetçiliği arayanlar ise böyle bir ortamda dışlanıyorlar. Jazz müziğinde mükemmeliyetçilik vardır. Yok diyenler Count Basie ve eski dönemdeki Duke Ellington müziklerini dinlesinler. O zaman anlayacaklardır. Bu dediklerim tüm enstrümanlar için geçerli. Jazz müziği için yüksek bir IQ gerekir. Zeki olmak lazım.

Türkiye kendi değerlerini bilmeyen bir ülke. Bizler kendi ülkemize faydalı olmak istiyoruz. Gerçek müzisyenler ciddi ve taviz vermeyen kişilerdir. İşletmeciler müzisyenler üzerinde hak iddia ediyorlar. Müzisyen sıfatı olan kişiler zaten onlarla çalışmaz.

Türkiye'de yaşayan bir efsane olmanın gururu bana zaten yeter. Para benim için önemli değil ben kendi değerimi zaten dünyadan almış bir insanım."

Sesinde bazen açık bazen de gizli bir kızgınlık vardı. Aslında anlattığı şeyler sadece müzik için değil Türkiye'deki bir çok başka konu için de aynı derece geçerli idi. Kızgınlık aslında iletişimin yokluğunun işaretidir, bir çaresizlik ifadesidir. Ben de ona bu düşüncelerimi aktardım ve kendini daha iyi ifade etmesinin gerektiğini söyledim. O ise farklı düşünüyordu:

"Beni anlamak için benim gibi düşünmeniz lazım. Yurt dışında bir çok değerli müzisyenle çalıştım ve çalışmalarımız hep mutlulukla ve

sevecenlikle bitti. İnsanlar oralarda değişik müzikal seviyelerde de olsalar birbirlerini anlayarak bir ensemble havasında çalabiliyorlar. Burada ise hasbelkader biraz müzik öğrenen kişiler piyasadaki diğer değerli insanları kendi müziklerine katacaklarına kıskanıyor.

Bir tek Aydın Esen dışında. Onunla pek tanışmıyoruz ama biliyorum ki o bunun dışında. Aydın da bizim gibi bu ülkeye fazla. En iyi müziklerini yurt dışında yaptı, geçimini oradan sağlıyor.

Aslında düşündüğün gibi her zaman kızgın olan bir insan değilim. Ama şunu da vurgulamak istiyorum. Ben de diğer insanlar gibi hiç bir şeye aldırış etmeme politikasını benimseseydim bugünkü yeteneğime erişemezdim. Kızgınlığımın bir amacı var. Ben Türkiye'deki lakayıt müzisyenlere taviz vermem. Bu yüzden de adım kavgacıya çıkıyor. Aslında kızgınlık dediğimiz şey tavır ve davranış bozukluğundan doğar. Allah şahidimdir ki dış ülkelerde sevgiyi buluyorum. Türkiyedeki ilişkiler ise bana iki yüzlü gözüküyor. Ben de kızgınlığımı dışa vuruyorum.

Ben müzikte insanlık, sevgi ve saygı bekliyorum. Bunlar ne yazık ki benim ülkemde olamıyor. Hatalarımı kendimde aradım. Ama yıllar içersinde gördüm ki Türkiye kötüye gitti. Bu andan sonra ben olsam da olmasam da artık fark etmez. Türkiye için gelecekte hiç bir olumlu yön göremiyorum. Yapılabilecek tek şey unutmak. Herkes kazandığı ekmek, parasına bakıyor. Her şeyin kişisel menfaat üzerine kurulduğu bir sistemde iyi müzik de olamaz. Herkes yalaka gibi davranıyor. Türkiye dejenere ve kopyacı bir ülke oldu. Kendi özünüzü bulmak zorundasınız.

Kendi durduğum yerde insanları tanıdıkça hayvanları daha çok sevmeye başladım. Bir hayvanda bile insandan daha fazla his ve sadakat var. Nerede kaldı felsefe. Günümüz Türkiye'sinde neden bunlar kalmadı. Ekonomi kötü de olsa bunlar kalmalı idi. Jazz bana insanlardan alamayacağım bir sevgiyi veriyor."

Bir çay arası daha verdik. Ona en sevdiği tromboncu olan J.J Johnson'un albümünü dinletiyorum. Albüm 1993 yapımı, ama onun asıl sevdiği ton Johnson'un daha eski dönemleri. Konuyu biraz dağıtmak istiyorum ve ona jazz nedir diye soruyorum:

"Jazz nedir ? İyi bir soru. Jazz denilince ille de şu veya bu denilemez. Benim için güzel bir uzun hava da jazz dır. Jazz bana göre doğadan gelen bir ilhamın sese, ve icraya dönüşmesidir. Her şey benim için jazz'dır. Bir müzik taksimi, bir ilahi de jazz'dır. Bir başka ifade kullanırsak jazz bir müzik stilidir. Jazz cazgırdan gelmez. Jazz kulübü de kaz kulübü değildir. İsveçliler jazz kelimesini kendi dillerinde ' yas' diye okurlardı, buna bile kızıldı ve değiştirildi.

Ölmezsem amacım Türkiye'de gerçek müzisyenlerin yetişmesini sağlamak. Ama burada herkes her şeyi biliyor. Benim yapacak bir şeyim yok gibi gözüküyor. Burada bazı müzik okulları var, çoğu sahtekar. Bir takım adamlar jazz müziğini yanlış amaçlarla kullanıyorlar.

1977'de böyle koşullar yüzünden Türkiye'den ayrıldım. Benim istediğim imkanları memleketim bana vermedi."

İşte bu noktada aklıma en kritik soru geliyor. Merak ediyorum, İsveç'te yaşamışsın, orada aslında bir yabancı olduğun halde her çeşit kültüre ve sese açık olan bir ülkenin insanları seni bağırlarına basmışlar. Peki o zaman niye ısrar ediyorsun, ille de kolay kolay anlaşılma şansın olmayan az gelişmiş bir ülkede bir şeyler yapmak için ısrar ediyorsun. Bu soruyu sorduğumda yüzü gerildi. Bir an Elvan gözlerimde Shakespeare karakteri olarak belirdi.

Sonra aslında çok iyi bildiğim yanıtı verdi:

"Ama gene de Türkiye'ye döndüm. Buranın havası, toprağı bana güç veriyor."

Bu yanıtı bana geçmişte değişik sözlerle ifade eden başka müzisyenler de olmuştu. Kimisi domatesin kokusunu özlemişti, kimisi roka ve rakıyı, kimisi de çocukluğunda Rumeli köylerinde duyduğu müziği aramaya gelmişti. Hamlet'in artık çok sevdiği babasına kavuştuğunu gördüm çünkü şunları dedi:

"Bu ülkeyi seviyorum ama kimselerden de medet ummuyorum. İhtiyacım da yok. Bizim amacımız aslında Türkiye'yi dünyaya tanıtmak.

Varsın beş param olmasın, ama yaptığım işin en iyisi olmanın gururunu yaşıyorum. Yiğidin düşmanı çok olur. En büyük değilim. En büyük olan Allah ve o her yerde. Ama kendi yaptığım müziğin en iyisiyim. Kendi başına bir insanım. Ben ve jazz'ımdan başka hiç bir şeyim yok.

Benim jazz hakkında bildiğim tek şey de aslında jazz hakkında hiç bir şey bilmediğimdir.

Ama gene de deneyimlerimi onları merak eden kişilere aktarmaya hazırım.

Evet, hala Türkiye ile uğraşıyorum, köklerim burada. Akrabalarım burada, geçmişim burada.

Niye bizim sanatçılarımızın isimleri dünyada geçemiyor. Amerika'da CD yapmış olan Bulgar Kadınlar Korosu büyük beğeni topluyor ve albümleri satış rekorları kırıyor.

Bu ülkede bir şeyler yapmak ve bu ülkeyi dışarıda tanıtmak istiyorum. Yapamasam da yurt dışından da olsa ülkemi tanıtmak istiyorum. Bu da mümkün olmazsa bildiklerimi mezara götürmem gerekiyor."

Benim düşüncem onun mezara giden yolda daha çok yürünecek yolu ve yapacak işi olduğu idi, nitekim onun sözlerinden de yanılmadığımı anladım:

"Benim için dünya evim oldu. Hedefim kendi müziğimi Amerikalı müzisyenlerle beraber çalabilmek ve dünyaya tanıtmak. Kafamda bir albüm projem var. Basta Buster Williams, piyanoda Hilton Ruiz, davulda Billy Higgins ve bazı parçalarda da piyanoda Phil Markovitz ile çalmak istiyorum. Bazı parçalarda hem piyano hem de trombon çalmak istiyorum. Az kişi bilir ama benim piyanoda da özel bir çalış tarzım var. Albüm yaptıktan sonra İsveç, Türkiye ve Amerika arasında bir köprü kuracağım. Jazz müziğini sürdürmek istiyorum. Onu ticari amaçla kullandırmak istemiyorum.

Tüm birikimimin meyvesini aslında dışarıda alabilirim. Ama Türkiye'de de bazı çalışmalarım var. Çok beğendiğim ve takdir ettiğim müzisyenlerden bir tanesi de Emin Fındıkoğlu'dur. Hatta şunu da diyebilirsin, benim gerçek arkadaşım odur. O beni iyi anlıyor. Onun Detant projesinde trombon çalıyorum."

Feyza'nın albümünü tekrar dinlemeye karar verdik. O arada 21 yaşındaki oğlunun İsveç'de annesi ile yaşadığını ve çok iyi bir kulağı olmasına rağmen müzisyen değil de jinekolog olmak istediğini öğrendim. Onun kendisinden daha akıllı çıktığını söyledi.

Feyza'nın ilk şarkısının son bölümünü sessizce birlikte dinledik:

Karanlıkları gidermek için
Yeni bir sevginin ışığını ararken,
Sen çıktın karşıma
Artık dans edebiliriz korkmadan
Sonsuza kadar karanlıkta

NÜKHET RUACAN:
JAZZ'IN GÜZEL KOKUSU

Aynı sokağa iki yıl önce de gelmiştim. O günlerde rahmetli Barış Manço aramızdan ayrılalı çok az bir zaman olmuştu. Soğuk bir kış günü Türk jazz dünyasının gerçek bir beyefendisi olan Neşet Ruacan'la görüşmüştüm. Aynı gün Nükhet Ruacan ile de tanışmak istemiştim. Neşet bir alt katta yaşayan kız kardeşini telefonla arayarak konuşmuş ve bana onun yeni uyandığını, banyo yapacağı için görüşemeyeceğini söylemişti. İki yıl gecikmiş bir randevuya giderken aynı sokaktaki aynı eve gitmek içimde ister istemez bir Deja Vu duygusu yaratıyordu.

Kapı açıldığı zaman onun bu sefer görüşmemiz için her bakımdan hazır olduğunu hissettim. Saçlarını özenle yapmış, siyah bir pantolon ve bluz giymişti. Yanımda bir de fotoğrafçı göremeyince biraz şaşırdığını hissettim ama editörümün bu iş için başka bir arkadaşımızı göndereceğini duyunca rahatladı.

Evin duvarlarındaki pirinç kağıda basılmış Çin resimleri ilk dikkatimi çeken şeyler oldu. Rengarenk bir batik yastık koltuğu süslüyordu. Onun Peru'dan geldiğini öğrendim. Müzik setini inceledim. Speaker'lar konsolun üstünde aslında olmamaları gereken bir şekilde dışa dönük olarak durmalarına rağmen güzel bir ses geliyordu.

Hepimizin adının bir öyküsü vardır, birileri adımızı seçer ve o seçim bizi tüm yaşamımız boyunca takip eder. Onunkinin öyküsünü çok merak ediyordum.

"Nükhet güzel koku demek. Bu adı bana ağabeyim koymuş. O zamanlar mahallede bu isimde bir sevgilisi varmış."

Böylece Neşet Ruacan'ın yaşamına tüm yaşamı boyunca ona eşlik edecek bir başka Nükhet girmiş olur. Bu sarışın güzel kardeş ileride çocukluk günlerini şöyle anımsayacaktır:

"Çocukluğum şimdi içerisinde bulunduğumuz apartmanın yerinde olan bir ahşap evde geçti. Benim gibi tüm yaşamı boyunca aynı sokağa bakarak yaşamış insan azdır. Karşımızda taş bir ev vardı, önündeki havuz, üst kata çıkan geniş merdivenleri ve kocaman şöminesi ile bu ev bana çok hoş gözükürdü. Erkut Taçkın'ın nişanlısı Oya orada otururdu. Oya'nın küçük bir köpeği ve spor otomobili vardı. Hayır evlenmediler, Oya sanırım daha sonra Amerika'ya yerleşti. Oya'yı çok beğenir ve özenirdim. Erkut ağabey o devirde çok büyük bir stardı.

Ben bir cennette büyüdüm. Çocukluğumda diğer kızlar gibi bebeklerle oynamadım. Tam bir sokak çocuğu idim. Yılın altı ayını deniz kenarında geçirirdik. Neşet ağabeyimin sandalı ile açılır veya Moda plajından denize girerdik.

Liseyi Kadıköy kız lisesinde okudum ancak son yıl ayrıldım. Üç arkadaş ailelerimizi ikna ederek Fenerbahçe lisesine gittik. Arkadaşlarım günümüzün ünlü gazetecisi Güldal Kızıldemir ve ağabeyi Erdal idi. Erdal elebaşımızdı, bizi sürekli olarak yeni maceralara sürüklerdi. Bize Beatles'ı ilk olarak Erdal tanıttı. Beatles hakkında Hürriyet gazetesinde çıkan ilk haberi okuduğum günü hatırlıyorum. Tam anlamı ile büyülenmiştim. Erdal ve Güldal da benimle aynı duyguları paylaşırlardı. Beatles'a ilk hayran olduğumuz sırada daha müziklerini bile duymamıştım.

O devirdeki bir gençlik grubunda esinlenerek 'Moda Mods' adlı bir grup kurduk ve Beatles şarkılarını söylemeye başladık. Aslında iyi bir öğrenci olmama rağmen okuldaki derslerim kötüleşti. Ancak bu konuda ailemden hiçbir baskı görmedim."

Evin duvarlarını süsleyen birçok resim görüyordum. Onların da başka öyküleri vardı:

"Müzik o devirde benim için birinci planda gelen bir şey değildi. Ben aslında ressam olmak istiyordum. Çocukluğumda hep resim yaparak büyüdüm. Akademi sınavlarına girdim, yetenek sınavını kazandım ama genel kültürü kazanamadım. Bir yıl üniversiteye gitmeden bekledim. O zamanlar bir sevgilim vardı, Mehmet Seven. Bana büyümeyi o öğretti. Dört sene sözlü kaldık. Daha sonra O, Harvard Üniversitesi'ne gitti. Önce bir müddet mektuplaştık ama sonra ayrıldık."

Bir an duraksadı. Kaybolmuş bir sevgilinin hatırası bir an için sohbetimizi bölmüştü. Ama kaldığımız yerden devam etmemiz uzun sürmedi:

“Üniversiteye gitmediğim sene Neşet'in odasındaki plak ve teyp bantlarını günlerce dinledim. Bunlar jazz müzikleriydi ve her şey orada bitti ve başladı. Nina Simone, Nancy Wilson, Sarah Vaughan, Bill Evans, John Coltrane, Miles Davis, tüm basçılar, Ron Carter, Ray Brown, hepsini ağabeyimin arşivinden tanıdım. Gil Evans'ın düzenlemelerini çok severdim. Sonra Gary Burton, Keith Jarrett, Charles Lloyd derken liste uzadı gitti. Jazz müziği içime bir kere girmişti."

Ancak müziğin onun yaşamında ilk plana çıkması için daha vakit vardır. Jazz onun ruhunda ileride bir gün yeşermek üzere beklerken bir başka sanat dalı onun gönlünü doldurmaktadır:

“Tatbiki Güzel Sanatlar'a girmeye karar verdim. Oranın daha modern olduğunu duymuştum. Bir yandan da Çemberlitaş'taki konservatuarın şan bölümüne devam ettim. Ama birincilikle girmeme rağmen ayrıldım, hoca çok sert geldi.

Tatbiki'ye de ikincilikle girmiştim. Bunun haberini Mehmet Seven vermişti ve hiç unutmam o günün anısı olarak bana çok güzel siyah bir süet çanta hediye etmişti. Üç sene grafik bölümünde okudum.”

Bülent Ortaçgil'in unutulmaz albümü "Benimle Oynar mısın?"ını bilmem hatırlar mısınız? Bu albüm popülerliğini asla yitirmemiş gerçek bir klasiktir. İşte bu albümün kapağında yer alan bir çocuk figürü vardır, kocaman gözleri ile sanki albüme adını veren parçayı söyler gibidir. O gün öğrendim ki bu resim Nükhet'e aitmiş. Ayrıca bu albümün iki parçasında da vokal yapmış. Bunlardan bir tanesi olan 'Herşey Sevgi İle Başlar'ı yıllar sonra Bülent Ortaçgil için yapılan saygı albümünde de o söylemiş. Resmin yapılması onun akademinin grafik bölümünde 1. sınıf öğrencisi olduğu yıllara rastlıyor. Ancak bir başka ayrıntıyı daha onunla konuşurken öğrendim. O resmi yaparken bir başka yerde rastladıkları bir moda resmindeki figürü temel olarak almışlar. Ancak yaşamındaki asıl tutku yavaş yavaş ağırlığını hissettirmeye başlamış.

"Mehmet'in Amerika'ya gitmesinden sonra çok bunalmıştım, Emin Fındıkoğlu bana şarkıcı olmak isteyip istemediğimi sordu. Kabul ettim. Bir ay sonra İsviçre'de Bern'de işe başladık. Emin Fındıkoğlu bana piyanoda bazı parçalar öğretti. Cankut Özgül, Onno Tunç ve Neşet ağabeyim ile beraber çalışacaktık. Ben ilk defa bir ses tesisatı ile şarkı söylüyordum. Emin hocanın çılgınlığı işte, gittik ve sahneye çıktık. Grubun adı 'No Time To Lose' idi. Bir 'gay club' de çalıştık. Ben felakettim, Stevie Wonder, Beatles, Aretha Franklin, Paul Simon, şöyle böyle 30 parçalık bir repertuarımız vardı. Sonra Almanya'ya geçtik. Orada da Emin Fındıkoğlu'nun tanıdığı bazı Türk müzisyenleri ile çalıştık. Duygusal olarak kendimde olmadığım bir dönemdi. Ancak müzik bir kere vazgeçilmez bir şekilde kanıma girmişti ona aşık olmuştum. Bugün baktığımda görüyorum ki müzikten hiçbir şekilde vazgeçmem mümkün değil. Kendimi müzisyen olmanın dışında bir başka meslekte düşünemiyorum.

Neşet'in öğrencilerine söylediği ve çok sevdiğim bir sözü var:

'Eğer kendine müzisyenden başka bir şey olabiliyorum diyebiliyorsan ve içinde bu konuda en ufak bir şüphe varsa müzisyen olma.'

Bir ay prova yaptık, aynı grup Norveç'e gittik. Kontratımız vardı ama bizde iş yoktu. Altı ay sonra Emin Fındıkoğlu işi bıraktı. Bizi tanıyan bir şef vardı, Neşet'e de hayrandı. Hemen beraberce çalışmak üzere bizi çağırdı. Fatih Erkoç'da Norveç'deki gruba katıldı.

Norveç'ten iki yıl sonra döndüm, bana göre çok sıkıcı bir ülke idi ama para kazanmayı ve kendi ayaklarımın üstünde durmayı orada öğrendim. 22 yaşındaydım.

Türkiye'de bir albüm yaptım, adı 'Ruacan' oldu. Ali Kocatepe menajerimdi ve bana bazı işler bağladı. Gala Klüp, Efes Oteli, Tarabya Oteli, Galata Kulesi, derken birçok değişik showa çıktım."

Çay içerken odadaki eski fotoğrafları inceledim. 'Ruacan' albümündeki resimde çok farklı bir burnu vardı. Tahminim doğru çıktı. Burnundan çok mutsuz olduğu için ameliyat olmak istemiş, babası kızının haline acımış ve ameliyat olmasına razı olmuş. Sonra pırıl pırıl bakışlı bir kız çocuğu fotoğrafı dikkatimi çekti. Gene tahminim doğru çıktı:

"Kızım Roksan bir tanedir, şu an 18 yaşında. 25 Aralık 1982 de doğdu, doğumgününden dolayı bize yılbaşı yaşatmıyor. Kızım en iyi dostum, arkadaşım ve her şeyimdir. Özel Doğuş lisesinde okuyor, teşekkür alıyor. Hayır, kızım müzisyen olmak istemiyor, müziğe çok düşkün ama yaşamındaki en önemli şey müzik değil, o hukuk okumak istiyor. Bu sene birdenbire böyle bir karar aldı."

Neşet Ruacan'dan öğrenmiştim, soyadları doğdukları yörede hukuk dağıtan anlamına geliyordu. Küçük Roksan'ın bu mesleği seçmesinin genetik olabileceğini düşündüm. Ama ailenin öbür tarafı da aynı derece ilginçti.

"Kızımın babası ilk eşim olan Selim Selçuk'tur. Babasını tanırsınız, Üstad Münir Nurettin Selçuk. Selim benden yaş olarak küçüktür. Gala klüpte çaldığı devirde tanıştık. 1979 yılında ben Amerika'ya gitmek istedim orada bir jazz okuluna devam edecektim. Neşet'de o sırada New York'da idi. Selim de benimle gelmek istedi. Bir sene sonra evlenmeye karar verdik. Roksan'a o zaman hamile kaldım. Kızımın adını o zamanlar ünlü bir yüzücü olan ve benim de çok beğendiğim Roksan Okan'dan esinlenerek verdim. Amerika'daki yaşamımızda çok parasızlık çektik. Brooklyn Konservatuarı'nın şan bölümünde 2.5 yıl okudum. Parasızlık, hamilelik derken sıkıntılar arka arkaya geldi. Bir yandan para kazanabilmek için değişik işlerde çalışıyordum. Hastalandım, kızımı Türkiye'de doğurdum, o üç aylıkken hastalığım tekrar nüksetti.

Selim askere gitti. Ben de çalışmaya başladım. Neşet, Nilüfer, Selim ve Onno birlikte çalıştık. Birçok yerde beraber müzik yaptık. Sonra Selim benden ayrılmak istedi, bir yılbaşı günü ayrıldık."

Çayın yanındaki keklere tatlı oldukları için dokunmam mümkün değildi. Nükhet bir dakika izin istedi ve yan dairenin kapısını çaldı. Yaşlı bir hanım kapıyı açtı, elindeki tabakta kızarmış sigara börekleri vardı. Tabağı Nükhet'e verdi. Nükhet ve Neşet Ruacan'ın annelerinin bu tatlı hanım olduğunu ve Roksan'ın da yan dairede anneannesi ile kaldığını bu vesile ile öğrenmiş oldum. Böreklere gereken saygıyı ve ilgiyi gösterdikten sonra tekrar yan dairenin kapısını çalarak içeri girdik ve Ruacan'ların annesi Ümran hanımla tanıştım. Eski bir İstanbul

hanımefendisi olduğu her halinden belli idi. Beni şöyle bir süzdü ve içinden notumu verdiğini hissettim. Kendisine onun kızını nasıl gördüğünü sorduğumda şunları söyledi:

'Akıllı ve dürüst bir insan, iyi bir anne, iyi bir müzisyen.'

Halbuki Nükhet Ruacan kendisini düzensiz buluyordu ve buna örnek olarak da arşivinin yetersizliğini gösterdi. Biraz daha atılımcı olabileceğini, öte yandan da kendisini tüm ailesinin olduğu gibi espritüel bir insan olduğunu düşünüyordu. Burcunu merak ettim ve yay olduğunu öğrendim. Bu burcun kadınları ile evlenen erkeklerin kendi çoraplarını kendilerinin yıkamak zorunda olduğunu biliyordum. Onun burçlara pek inanmadığını ve fal olarak gördüğünü de öğrendim.

Nükhet Ruacan'ın yaşamında ikinci bir ayrılık daha var. Selim Selçuk'dan ayrıldıktan sonra

1989 da tanıştığı bir İngiliz'le evlenmiş ve 1999 yılına kadar beraber olmuşlar. Çok güzel geçen sekiz yıldan sonra ilişkileri aniden bitmiş. Bir yılbaşı gecesi eve geldiğinde onu eşyalarını toplamış bulmuş. Bu olay iki yıl önce benim Neşet Ruacan'la konuştuğum günlerde olmuş ve o da bu ayrılığın acısını unutmaya çalışıyormuş.

"Bazen ikinci eşimin ardında bıraktığı pipolarını içiyorum. Ne tuhaftır ki her iki eşimden de bir yılbaşı günü ayrıldım. Bu bir tesadüf mü bilemiyorum. Erkekleri nasıl gördüğümü soruyorsunuz, anlatayım. Benim için bir erkeğin kafası çok önemlidir. Yaptığı işten memnun ve tatmin olması gerekir. Ben bir erkeğin yaptığı işle kendini özdeşleştirmesini beklerim, ben nasıl kendimi yaptığım işle özdeşleştiriyorsam aynı şeyi ondan da beklerim.

Geldiğim noktada hayat felsefem şöyle. Çok değiştim, insanların ölüm korkusu ile doğup yaşadıklarını hissettim. Yaşım da ilerledi, sanırım zamanımız azalıyor. Bir bu kadar daha yaşar mıyız bilemiyorum. Psikologlar da ölüm korkusundan bahsediyorlar. Ben de bu korkuyu kafamda hissettim. Bunu yenmek için herkesin bir yolu var, benimki de müzik. Aşk da aslında bir yol ama benim için kadın erkek arasındaki aşk yerini müziğe duyduğum aşka bıraktı. Olaylara biraz daha tepeden bakabiliyorum. Tekrar bir erkeğe aşık olmak istemem. Aşk beni hem çok oyalıyor hem de hayatımı istediğim gibi yaşamama

mani oluyor. Aşk yerine sevgi üzerine kurulmuş ve bazı şeyleri paylaşabileceğim bir beraberliği tercih ederim.

Neleri mi paylaşmak isterim?

Zamanımızı kaliteli olarak paylaşabilelim isterim. Zevklerimizi paylaşabilelim. Tabii zevklerimiz bir şekilde örtüşsün isterim. Benim zevksiz bulduğum şeyleri beraber olduğum insan da sevmesin isterim. Kötü icra edilmiş bir müzik bu kategoriye girebilir. Tabii tarz da önemli. İbrahim Tatlıses iyi bir icracı ama onun yaptığı müziği dinlemek istemem. Bence iyi icra edilmiş bir pop müziği de dinlemek için güzeldir ama Fransız müziklerini ve Latin müziklerini daha çok seviyorum. Ama benim için asıl olan Jazz müziğidir."

Eve girdiğimden beri aynı müziği dinliyorduk. John Coltrane ve Johny Hartman 'My One and Only One'ı söylüyorlardı. Aslında Nükhet bir kaç sefer başka müzik koymak istedi ama ben bu müziğe takılmıştım. Ona albüm çalarken şarkıyı düet olarak söyleyip söyleyemeyeceğini sordum. Kabul etti. Çok güzel bir müzik oldu. Ona hayallerini tamamen özgür bıraksa nasıl bir grupla albüm yapmak isteyeceğini sordum.

"Bir albüm yapmak zor bir şey. Yeterince bu işe asılamıyorum. Sponsor da yok. Ama madem hayallerimizi özgür bırakıyoruz, bir düşüneyim. Hayalimdeki grupta tabii ki Neşet olacak."

Bu noktada hiçbir tereddüt olmadı. Ancak hayallerin kalan kısmında seçimlerini daha tereddütlü yaptı.

"Ron Carter ve John Coltrane de olsunlar isterdim. Davulda Elvin Jones veya Billy Hart olmalı. Keith Jarretti de çok beğeniyorum ama çılgın bir adam, ondan korkuyorum. Ben Webster ile beraber çalmak isterdim. Red Garland sanırım Keith Jarett'den daha uygun olur.

Seçeceğim repertuarda balladlar olurdu. Mesela 'But Beautiful' ve 'Lush Life'ı seçerdim. Aslında bu ikincisini şimdiye kadar hiç söylemedim. Bir de kendi dilimizde bir parça olsun isterdim. Daha henüz yazılmamış bir parça. Kendim söz yazmayı beceremem. Bir aşk şarkısı olmalı şüphesiz. Aşk şarkıları nedense hep ayrılıklarla biter."

Aslında söz yazmayı beceremememesi sadece yanlış bir inançtı. Beraberce oturduk ve bir jazz müziğini anlatan bir şarkının sözlerini yazdık:

"Altında bir bas, üstünde kanatlar,
Ne kurallı, ne kuralsız
Yaşamaktır caz.
Yüreğinde bir anı, gözlerinde parıltılar,
Bazen birlikte, bazen yalnız
Çalınan şeydir caz."

İnsanın ruhu bir kere özgür kalmasın arkası kolayca geliyor. Bu sefer o benim desteğim olmadan yüreğinin sesini ortaya döktü:

"Jazz müziğini anlatan bir hayalim var. Bunu sık sık rüyamda görüyorum. Belki de jazz'ın tarifi de sayılabilir.

Bir kumsaldayım, kumsal boyunca şemsiyeler var. Şemsiyelerin üstleri renkli dilimler halinde bölünmüş. Şemsiyelerin kimi dik, bazıları devrik. Kumsala bakıyorum ve uzaklarda 1950'li yıllardan gelen mayolu bir kadın yürüyor. Kadının adı 'Melodi' ve kelebek biçiminde gözlükleri var, kolunun altında dergiler tutuyor ve nereye otursam diye etrafına bakıyor. Ben ona şöyle diyorum: 'Melodi' hanım, bakın şu şemsiyelere, her biri rengarenk notalardan oluşuyor, bu şemsiyelerin gövdeleri kontrbastır. Kendinize öyle şemsiyeler seçin ki, basları kuma sağlam saplansın, akorlar asla devrilmesin. Bas, akor ve melodinin ilişkisi sağlam olmalı. Melodi öyle akorlarda gezmeli ki caz ortaya dökülsün. İş size düşüyor 'Melodi' hanım, serbest dolaşmalısınız ama kuralsız da bassız da olmuyor."

Evet, jazz bassız olmuyor demiştik ama ondan daha da önemli bir şeyi unutmuştuk. Jazz enstrüman olmadan da var olabilir ama insansız asla. Sonuçta enstrümana ses ve ruh veren de insan ruhu değil midir? Ona beğendiği jazz müzisyenlerini sordum. İlk yanıtı beklediğim gibi oldu.

"Neşet tabii ki..."

Neşet Ruacan kızkardeşinin yaşamında bir deniz feneri gibi, her zaman yol gösteren bir referans, bir güç kaynağı, bir kılavuz. Diğer jazz insanlarının yeri onun ardından geliyor.

İkinci sırada gene bir aile ismi var, Neşet Ruacan'ın eski eşi Nilüfer Verdi.

"Nilüfer bana göre dünya çapında bir müzisyen ama yeterince tanınmıyor."

Sonra yavaş yavaş diğer isimlere geçiyor

"Nejat Cendeli, yeni tanıdım, bence dünyanın en büyük jazz müzisyenlerinden birisi. Emin Fındıkoğlu'nu takdir ediyorum. Hemen aklıma Tuna Ötenel geliyor, onu da reddetmek mümkün değil. Fatih Erkoç'u çok beğeniyorum ama sadece jazz çaldığı zamanlar. Fatih çok zekidir, bizimle Norveç'e geldiğinde kısa zamanda Norveç dilini kendi çabaları ile öğrenmişti. İmer Demirer'den de bahsetmeliyiz, Türkiye'deki en iyi trompetçilerden birisi de o. Ama şunu ilave etmeliyiz. Türkiyede jazz, dünyada neyse aynı o. Yani geniş kitlelere mal olmuş bir şey değil."

Sonra sıra Türkiye sınırlarının ötesine geçiyor, onun beğendiği yabancı jazz müzisyenlerini öğreniyorum. Liste borsacı tabiri ile "blue chip" yani sürpriz içermeyen sağlam isimler:

"Hangi birinden başlayayım bilemiyorum. Frank Sinatra'ya bayılırım. Tabi meslektaşım olan kadın jazz'cılardan bahsetmek gerekir. Shirley Horn, Sarah Vaughan ve gençlik devirlerindeki yorumlarıyla Ella Fitzgerald ve Nina Simone'u çok beğeniyorum. Erkekler arasında Frank Sinatra dışında vokalist yok. John Coltrane, Miles Davis, Ben Webster, Billy Hart, Keith Jarrett, Elvin Jones'u çok severim. İşte gene dönüp dolanıp eskilere geliyoruz. Clifford Brown, Wes Montgomery ve Bill Evans'ı da listeye ilave etmemiz gerekir."

Nükhet Ruacan'ın dünyası resim ve müzikle sınırlı değil. Okul yıllarından gelen resim yapma alışkanlığını sürdürüyor aynı zamanda da iyi bir kitap okuyucusu. Ama bana asıl ilginç geleni onun psikolojiye olan merakı. Ancak Türkiye'de psikolojinin henüz halka inmiş ve sokaktaki insanın yaşamına girmiş bir kavram olmadığını düşünüyor. Ondan kendi içerisinde olduğu psikolojik durumu anlatmasını istiyorum:

"Çaresiz olgunlaşmamız gerekiyor. İçimde hep bir çocuk var. Bence en doğrusu içinizdeki çocuğu atmamak ama devamlı olarak da çocuk kalmamak.

Bence insanlığın karşılaştığı en büyük trajedi sevgiyi yeterince yaşayamamış olmaktır. Özellikle de çocuklar için bu geçerli. Sevgisiz yetişen bir insan kendi eşine ve çocuğuna da sevgisizce davranıyor, onlara kök söktürüyor. Sevgi herkesin ağzında. Karşılıksız verilen ama karşılığı hayret bir şekilde alınan bir şey. Bu konuda iyi durumda olduğumu düşünüyorum. Çok güzel arkadaşlarım var. Ben onları onlar da beni seviyorlar. Şimdi bunu daha iyi anlıyorum. Müzik çalışmalarıma büyük bir tutku ile devam ediyorum. Ömrümün sonuna kadar sahneye çıkmak istiyorum, ama tabii isteyen olursa.

Yaşamımdaki bir başka güzellik de hoca olmak. Bilgi Üniversitesi'nde ders veriyorum ve bu işi çok seviyorum. Kendi kendime bir öğretme sistemi oturttum. Gençlerle iletişimim iyi, hem onlara bir şeyler veriyorum, hem de alıyorum. Benim dersim özel, şan tekniği, repertuar ve stil öğretiyorum. Tabii bir de onlara jazz müziğini sevdirmeye çalışıyorum. Genç insanlarda şunu gözlemledim. Bir şeylere bağlanma eğilimleri az. Her şeyi sadece yapılması gereken bir ders olarak görüyorlar. Bu ise bizim lise sistemimizden kaynaklanan bir anlayış ve üniversite kavramına hiç uymuyor. Bu anlayışı yıkmaya ve değiştirmeye çalışıyorum.

Gençlere öğüdüm hoca olmaları. Üniversiteyi bitirin ve hoca olun. Ben hocalık yaparken çocuklarda teşhis ettiğim birçok hatayı kendimde düzelttim. Doğa yasaları kaos içerisinde düzen arayanları, varoluşun kaynağındaki büyük bir gücü ve gizemi göstererek, onun karşısında alçak gönüllükle eğilmeye yöneltir ve onlara ilham verirler. Doğal dünya bu yasaları gözler önüne serer ve bize yaşamın doğal yolunu göstererek nasıl yaşayacağımızı öğretirler. Bu görüşe göre aslında tüm yaşadığımız şeyler bir öğrenme sürecinin parçalarıdır ve bir parçayı öğrenmeden bir üsttekine geçemeyiz."

Nükhet Ruacan bugün geldiği yerde çok şey yaşayarak öğrenmiş bir müzik insanı. Birikimini kendi ardından gelen genç insanlara aktarırken bir yandan da jazz denen ummanda kendi seçmiş olduğu bir rotada yelken açmış gidiyor.

İnanıyorum ki birikimini ayrıca düşlerindeki jazz albümlerini beğendiği müzisyenler ile birlikte yapacağı günler de gelecektir.

İyi şanslar jazz'ın 'Güzel Kokusu', içindeki çocuk asla kaybolmasın.

AYDIN ESEN'LE "LIVING" ÜZERİNE

Benim için Aydın Esen'in müziğini dinlemek bir ritüeldir. Universal Müzik'ten gelen zarfı heyecanla açtım. Beklediğim şey onun son çalışması olan "Living" albümü idi. Aydın Esen titiz bir müzisyen olmanın dışında bizim Hi Fi kulübümüzün de üyesi idi. Onun albümünü sıradan bir şekilde dinleyemezdim. Lambalı amplileri ve preamplifikatörü açtım, CD'yi bir mücevher kutusuna koyar gibi player'a yerleştirdim. Koltuğa oturdum ve play düğmesine basmadan önce lambaların ısınmasını bekledim. Ve müzik başladı...

Bir gün sonra sessizce Cemal Reşit Rey konser salonuna girdiğimde onu bir koltuğa oturmuş, televizyoncu hanımın sorularını yanıtlarken gördüm. Her zaman olduğu gibi sakin ve sessiz bir şekilde konuşuyordu. Fazla konuşmadığını daha evvelki sohbetlerimizden biliyordum. Ancak kendi içindeki fırtınaları müzikle böylesine yoğun ifade edebilen bir insandan aynı şeyleri söz ile aynı yoğunlukta ifade etmesini beklemek bence abesti.

Televizyon röportajı bitti. Dayanamadım ve muhabirin ona sormadığı şeylerden birine ben yanıt verdim.

"Aydın Esen kendi çalışmalarının ötesinde bir çok genç müzisyene de eğitimleri ve çalışmalarında çok değerli katkılarda bulunmuştur. Çoğu insan bunu bilmez; çünkü o sıcak kişiliği ile yaptığı onca değerli katkıyı başkalarına anlatmayacak kadar mütevazı bir insandır."

Aydın'ın yüzü bu sözlerin üzerine büsbütün kızardı. Ben aslında çalışmalarında destek verdiği Mehmet Ali Sanlıkol ve Tolga Tüzün'ün onun hakkındaki düşüncelerini nakletmekten başka bir şey de yapmamıştım. İki televizyon röportajının arasında bir zaman da konuştuk:

"Bu albüm bir şeylerin devamı mı bilemiyorum. Ben toplumumuzu ve insanlarımızı seviyorum. Bir müzik adamı olarak toplumla iyi bağlantılar kurmak ve onun gelişimine katkıda bulunarak yakından izlemek istiyorum.

Albümdeki parçalar bir anlamda birbiriyle bağlantılı, ama 'senfonik' ifadesinin kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum.

Çaldığımız müzik bir senfoni kavramının ötesinde. Bu geçmişten gelen bazı şeylerin bir uzantısı (extension) da olarak kabul edilebilir.

Benim bazı eski eserlerim zaman içerisinde bir evrimden geçtiler ve albümde çaldığımız şekle geldiler. Buradaki müziğin geçmişinde bir çok şey var. Çağdaş müzik, jazz müziği, modern müzik, klasik müzik... Tüm bunlardan yola çıkarak vardığımız yer her şeyin birleşimi ile gelinen bir yer. Bana göre günümüzde bunu yapabilen çok az kişi var. Ben ve beraber çaldığım müzisyenler bunu hissettik ve öyle çaldık. Sonuç olarak tüm müziklerden kaynaklanan armonik dünyanın çalınmamış boyutlarına vardık. Bir birikimin devamı olmak önemli. Ben tüm bu yaptığımız şeyleri uzun zamandan beri düşünüyordum, sonra beraberce gerçekleştirdik.

Beraber müzik yaptığınız grubun nasıl olduğu önemli. Değişik birikimlerden gelen kişiliklerin ona yaptığı katkılar da önemli. Ben her türlü katkıya açığım ve müzik konusunda esneğim. Yaptığım bestelerin de esnek ve başkalarını katkısına açık olduğunu düşünüyorum. Bana göre beste esnek olmalı, her şey benim onu duyduğum gibi olmalı."

Albümün kapağında Aydın ile birlikte çalan Miroslav Vitous ve Vinnie Colaiuta'nın isimleri eşit punto ile yazılmıştı. Albümün adı olan "Living" ise bu üç isimden daha büyük puntolara ve 90 derece açıyla yer alıyordu. Hiçbir ayrıntının tesadüf olmadığını biliyordum. Yavaş yavaş ayrıntıların ardındaki felsefeye girdik:

"Bence bir artist zaman kavramının da ötesinde detaylara ve içeriğe önem vermeli.

Bu da ancak özveri ve sürekli uzun çalışmalar yaparak mümkün. İnsan ne kadar bilirse bilsin öğrenme bitmiyor, devam ediyor. Hatta, sadece başkalarından değil insan zaman içerisinde kendisinden de bir şeyler öğrenebiliyor.

'Sound'a sadece 'sound' olarak bakmak çok eski bir yaklaşım. 'Sound' aslında uzayda gezen sonsuz bir akım, bir geçmişi var. 'Sound' 'sound' içindir, ben her boyut 'sound' ile ilgileniyorum. Bu CD de birçok şey geçmiş çalışmalarımdan geldi ve bu müziğe katıldı. Ben müziği normal yaşama bağladım.

Ben 'sound' açısından elimden gelenin en iyisini yapmak istiyorum. Bence bir şeyin en iyisini yapabilmek hepimiz için bir ödevdir. Müzik dediğimiz şeyden önce 'sound' vardı, sonra müzik geldi. Müziğin içeriği de çok önemli, onu derinlemesine anlamak da yüksek bir kültür düzeyi gerektiriyor. Ben her türlü müziği dinleyerek ve çalarak büyüdüm, tüm enstrümanları tanıdım. Müzik yazmak basit bir şey değil, biz tınılarla meşgulüz ve onları müzik haline getiriyoruz. Bu yüzden bir kompozitör tüm enstrümanları iyi tanımalı ve bilmeli.

Kısacası insanlar her açıdan kendilerini iyi yetiştirmeli. Müzik konusunda dünyada daha yapılacak çok iş var.

İyi bir müzikte bestecinin kimliği ve kişiliği de önemsiz oluyor.

Günümüzde beni en çok meşgul eden şey müziğin nerede olduğu. Ben müziği her çeşit ayırımların ötesinde seviyorum. Müzik günümüzün dünyasında birçok değişik formatta tınlıyor.

Bu albümdeki müzikler bir karışım ama bir salata değil. Müziğe etki yapan çok şey var. Sonuç olarak her şeyin para olduğu bir çağda yaşıyoruz ama ben müziği ondan uzak tutmaya çalışıyorum."

Bana verilen dosyada albümün geçen yıl temmuz ayında uzun zamanlık bir planlama sürecinin ardından İstanbul'da gerçekleştirildiği yazıyordu ve Universal/Emarcy etiketiyle önce aynı anda Türkiye'de ve Avrupa'da hemen ardından da Amerika'da piyasaya çıktığı yazıyordu. Gene aynı dosyadan bu albümün tüm müzikseverlere değişik bir deneyim yaşatacağı söyleniyordu. Bu deneyimin ip uçlarını almak için Aydın'ı dinlemeye devam ettim:

"'Living' aslında kendi kendine geldi. Ben ağır davrandım, müzik kendi nefesini aldı. Son anda değişmeler oldu. 'Living' uzun zamandan beri hep kafamdaydı. Biz aslında yaptığımız, düşündüğümüz her şeyde hep o kelimeye ulaşmaya çalışıyoruz. Yaşamın tam içindeyiz. Bu kelime kendi içerisinde bir çok kavramı aynı anda ifade ediyor.

Trio formatında çalıyoruz. Bu eserde şekil olarak üç kişiyiz. Ancak birikim açısından bakarsanız biz aslında üç kişi değil belki de üç yüz kişiyiz. Tüm tınılar da doğru yerlerde. Çok zor bir çalışma oldu ama bunu gerçekleştirme gücünü içimde hissettim. Albümde üç isim de aynı ağırlıkta, eşit, birbirlerine eşlik etmiyorlar. Beraberlikten doğan güzel bir hava var, herkes 'ben' yerine 'biz' diyebiliyor. Buradaki müzik bir bestecinin tek kişilik bir çalışması değil."

Albümde yer alan ilk parçanın adı 'Signal'. Albümü dinlediğim gece bir dostuma da bu giriş parçasını dinletip düşüncelerini sormuştum. Onun reaksiyonu 'Uzay üssü Alfa' şeklinde olmuştu. Aydın'ın sözlerinden bu cevabın çok da uzak olmadığını anladım:

"Signal, kainata yollanan bir ses ve benim için bir rüya. Bir iletişimi sağlamak istiyorum. Her ne kadar bu parçada tek başıma çalıyorsam da aslında birçok kişiyle bağlantılı olduğumuzu hissettirmek istedim. Hiçbirimiz evrende tek başımıza yalnız değiliz, bizimle birlikte var olan değişik güçler var. Bunu çok evvelden hissettim. Tam olarak ne olduğunu ben de bilemiyorum. Dış alemle bir bağımız var . Signal aynı zamanda uzaydan bir işaret de olabilir, kozmik bir dünyadayız, insanlar artık bunu anladı. Başka dünyalar da var.

Oralarda bir şeyler oluyor. Bilinmeyen şeylere ait sorular ortalıklarda dolaşıyor. Bu soruların anlamlı bir şekilde düzenlenmesi gerekiyor. Ben bir aracıyım, bu konuda bir şeyler katıyorum. Yaradılış ile birlikte bir devam da var. Notalar parçası olduğumuz 'cosmos'ta bir şekilde uçuşuyor.. Ben onlar arasında bir çok değişik müzikler duydum ve duyduklarımın tümü arasında bir bağlantı var. Bugün o duyduklarımın detaylarını insanlara müzik olarak sunuyorum.

Bestecilik aslında bir tasarımdır, gelen şeyleri duymak, yeniden düzenlemek ve işlemek demektir.Ben de aslında bunu yapıyorum.

Signal aslında 4-5 yıllık bir eser. Bana da geldi ve duyduğunuz şekilde ortaya kondu."

Sinyal'in devamı da aynı derecede ilginç bir parça olan 'Access Code'. Bu parça Miroslav ile Aydın'ın birlikte besteci olarak gözüktükleri bir çalışma. Aydın'ın ifadesi ile 'bir anda yaratılan' bir şey, ayrı bir olay. Bir 'creation', ya da 'yaşamın ta kendisi'. Miroslav bu

parçaya önce 'Mors Code' adını vermek istemiş ama başka anlamlar çıkarılmasın diye Aydın'ın önerdiği 'Access Code' kabul edilmiş. Bütünüyle spontane gerçekleştirilmiş bir müzik. Albümü dinleyenlerden biri 'Miroslav Aydın'ı sakin sulara taşıyor' diye yorum yapmıştı, ancak onun bu konudaki düşünceleri farklı:

“Düşünüldüğü gibi Miroslav beni sakin sulara taşımıyor. Sakin olmak aslında çok vakit alır. Sakinlik olgunlaşma ile alakalıdır ve bir sürecin sonunda ortaya çıkar. Miroslav ile tanışmamız oldukça eskilere dayanıyor. O zaman benim kasetlerimi dinlemiş ve çok beğenmişti. Aramızda bir bağlantı geçmişten beri hep oldu. Zaman içerisinde ikimiz de bir yerlere geldik ve şimdi birlikte müziği sakin sulara taşıyoruz."

Ve sonsuzdan gelen veya yoruma göre sonsuza gönderilen 'singnal'den sonra 'access code'u geçen kişi için bambaşka bir boyut başlıyor. Bu girişten sonra albüm akmaya devam ederek. dinleyicileri değişik bir aleme götürüyor. Ancak gidilen yerleri söz ile ifade etmenin Aydın'ın müzisyen kişiliğine saygısızlık olacağını düşünüyor ve albümü kelimeler ile ifade etmek istemiyorum. Benim kişisel olarak ilgimi en çok çeken parça 'Nefes' oldu. Ayrıca albümdeki beş numaralı parça olan 'A&C'nin adının Aydın'ın oğulları Aykan ve Cenk'in adlarının baş harflerinden oluştuğunu öğrendim.

Aydın ile biraz da müzik ve jazz konusunda sohbet ettik:

"Günümüzde akustik müziğe doğru bir dönüş var. Elektronik müzik ise sadece 40-50 yıllık bir olay ve bence gelecekte daha da gelişecek. Ben müziğin akustik olmasına karşı değilim ama bence bu bir vakit kaybı. 'Jazz' kelimesi ise yozlaştırıldı. Bunu kimler yaptı bilmiyorum. 'Music Business' kavramını biliyorum, önemli ama müzik 'business' kavramının çok ötesinde bir olay ve business olarak sınırlanmamalı.

Müzik yapmanın bir matematik formülü yok, hatta doğrusu var mı, o da tartışılıyor. İnsanlık bugün çok karışık durumda, dünyada bir çok besteci var. Sanatın anlamı azalıyor, müzik adamları müziğin dışında kalmaya başlıyor. Müzikle nefes alamıyorlar. Bunlar üzücü şeyler.

Dünyanın durumu ile de yakından ilgileniyorum ama müziğimin doğrudan ilhamı dünyanın durumu değil.

Ben uzun yıllardan beri çok uzun saatler müzik üzerine çalışıyorum. Benim için çok şey yapmak tek başına önemli değil, 'nicelik' kadar 'nitelik'de önemli. Az albüm yapıyorum.

Bence bu albümde jazz'ın eski anlamlı boyutunu alıp bir başka boyuta getirdiğimizi düşünüyorum."

Albümde Aydın ile birlikte çalan Miroslav Vitous günümüzün en iyi basçılarından biri olarak kabul ediliyor. Müzikal kariyerinde beraber çalıştığı sanatçılar arasında Charlie Mariano, Bob Brookmeyer, Stan Getz, Herbie Mann, Miles Davis ve Chic Corea gibi jazz dünyasının çok önemli isimleri var. Ama belki bunlardan da önemlisi onun 1970 yılında Wayne Shorter ve Joe Zawinul ile birlikte efsanevi Weather Report grubunun kurucularından birisi olması. Albümün gerçekleştirilmesine katkıda bulunan üçüncü beyin ise Vinnie Colaiuta. O da bir başka efsanenin, Frank Zappa'nın yanında kariyerine başlamış bir davulcu. Çok renkli müzikal kariyerinde Madonna, Chick Corea, Herbie Hancock ve Sting gibi isimler var.

Aydın bir kaç yıldan beri Türkiye'ye yerleşti. Her ne kadar sık sık yurt dışına gidip uluslararası müzik denizlerinde yüzüyor olsa da onun evi artık burada, aramızda. Bu kararının ardındaki sebepler arasında Türkiye'nin çocuk yetiştirmek için daha uygun bir yer olması da var. Aydın aile ilişkilerinin bu ülkede daha yakın ve sıcak olduğunu düşünüyor. Albümün gerçekleşmesinde Türkiye ve ailesinin oynadığı rolü ise şöyle ifade etti:

"Türkiye'ye oldum olalı ilgi duydum. Bu ülkede iyi bir potansiyel var, burada proje üretmek hoş. Güzel ülke, sıcak insanlar var, değişik ortamları yaşayabilirsiniz Ayrıca birilerinin de bu güzellikleri duyurması gerekiyor. İnanıyorum ki 'Living' bir çok insanı bu yönde harekete geçirecektir. Albüm piyasaya verildikten sonra daha 48 saat bile geçmeden çok ilgi gördü."

Aydın'a göre müzik aslında gideceği yere kendi kendine giden bir kavram. İnsanlar onu algılarken artistik detaylarla ilgilenmiyorlar, bu çaba müzisyene düşüyor ve müzisyen değişik 'sound'lardan yaptığı kombinasyonlar ile müziği yaratıp bazı ayarları yaparak ona son şeklini vererek insanlığa sunar.

Albüme katkıda bulunan başka insanlar da var. Bu konuda en önemli destek Aydın'ın ailesinden gelmiş. Eşi Randy, küçük oğulları Aykan ve Cenk'in manevi açıdan bu albümün gerçekleşmesinde önemli katkısı olduğunu belirtiyor.

Albüm çalışmaları sırasında Aydın'ın anneannesini kaybetmesinin de çalışmanın duygusal boyutuna önemli etkisi olmuş. Ayrıca Aydın'ın bir çok arkadaşı da çalışmalara dolaylı olarak katılmışlar.

Aydın ve albümde birlikte çalıştığı müzisyenler albüm çalışmaları bittikten sonra daha neler yapılabileceğini, gündemde neler olabileceğini düşünmüşler. Bu projenin devamı olarak gündemde bir Prag konseri planlamışlar. Burasının güzel, müzik dolu bir şehir olduğu kadar Mitoslav'ın kendi şehri olmasının ve orada çok sevilmesinin de bu kararda etkisi var.

Aydın'a veda etmek zorundaydım çünkü bir başka televizyon ekibi röportaj için onu bekliyorlardı. Bir başka sefere, bir başka albümde görüşmek ümidiyle ona veda ettim. Yolda dönerken albüm hakkında söylediği bir söz hala aklımdaydı:

"İnsan olarak sosyal yaşamız aslında ne kadar kısa, ama inancımız ne kadar uzun değil mi ? Daha çok öğreneceğimiz şeyler var. Biz bu albümü tüm insanlık için yaptık."

Bana göre Aydın'dan ve onun müziğe getirdiği taze soluktan bizlerin de öğrenebileceğimiz çok şey var.

ERKAN OĞUR:
TELVİN'DEN TEMKİM'E UZANAN BİR YOLCU

"İnsan değil de ağaç olsam
Dallarımın arasından rüzgarlar esse,
Yapraklarım, çiçeklerim meyvelerim olsa!
Mevsimleri yaşasam...
Köklerimle toprağın derinliklerine sarılsam.
Kuşlar konsa dallarıma, yuva bile yapsalar...
Böcekler, karıncalar yollansalar içime...
Çürütseler oralarımı,
Ballarım, sakızlarım olsa
Gövdeme bir insan yaslanıp uyusa...
Ben bunları hiç bilmesem, sadece ağaç olsam..."

Ben onu şiirlerinden tanıdım önce. Sonra müziğini dinledim albümlerden ve konuştuğum diğer müzisyenler onu bana anlattı tek tek.

Gün geldi suretinin ötesinde oturdu karşıma, konuştuk durduk.

İşte şimdi okuyacağınız yazı yıllarca beklenmiş bir tanışmanın kağıda kaleme dökülmüş öyküsüdür aslında.

"Bana müzik ileri veya geri olarak tasnif edilebilir mi diye soruyorsun..

Evet, birilerine göre bir başka insan müzikte daha ileri noktada olabilir ama bu saptama bir abartı da olabilir. İnsanlar farklı şartlarda ve çevrelerde yaşıyorlar, bu yüzden farklı olabilirler. Ama müzik bir bütündür. Onun ilerisi gerisi yoktur.

Kişilere gelince. Belki de nice ileri müzisyen dağ başında çoban olarak yaşadı da bunu hiç bilmedi, bilmeden bu dünyadan göçtü gitti. Bazen insan yetenekli olur, ama tembeldir müzikte bir yere gelemez.

Bazen yeteneksizdir, ama çalışkanlığıyla bir yerlere gelir. Bazısı hem çalışkan hem yeteneklidir, hatta bir de destek görür, önemli yerlere gelir.

Müzik binlerce sene önceki haliyle de ileri idi. Gerçek müzik bazen bir çobanın kavalıyla çaldığı motiftir, bazen Stravinski'nin yazdığı bir duygu olur. Her ikisi de önemlidir. Müzik bir plazmadır. Müzik tüm insanlara ait, tüm alemi kapsayan bir bütündür. Biz o alemin içinde zerreler gibiyiz. Müzik ise hepimizi birleştiren koskocaman bir enerjidir. Yer, zaman ve dil ötesi bir kavramdır. Hatta duygulardan bile ileri bir kavramdır. Biz de o büyük müziğin küçücük bir parçasıyız."

Sıcak bir Mayıs günü Arnavutköy akıntı burnunda oturmuş konuşuyorduk. Onu yazılarından ve müziğinden tanıdığım için farklı düşünüyordum. Ama gerçek ete ve kemiğe bürünmüş halinde karşımda bir şeyler atıştıran bir insan olarak onu daha çok sevdim. Kendi halinde mütevazı bir insandı. Konuya müziğin kendisinden başlamıştık, öyle de devam ettik.

"Tüm duygusal müzikler yüzeyseldir. Gerçek müzik ise daha derinde bir kavramdır. Biz çoğu zaman müzik denen kavramın dış kabuğundaki şeyleri duyarız. Ama asıl müzik diplerde bir yerdedir. Gerçek müzik duyguların ve tekniklerin ötesinde bir kavramdır. Gerçek müzik insani zaaf ve sorunlardan arınmış, saf ve arı bir şeydir. Tabiattan, ihtiraslardan, egodan, hazlardan sıyrılmıştır. Tabii teorik olarak bu doğru olmakla birlikte, müziğin tüm bahsettiğimiz şeylerden arınarak var olması sorusunu ben kendime soruyorum. Konuyu açmak için bir örnek vereyim. Mesele gül açar,büyür. Kokar veya kokmaz. Gül tazedir, bize güzel gözükür. Bakımsız olur, gözümüze çirkin gözükür. Ama gülün kendisi bu bahsettiğimiz kavramları bilmez. Açmanın, kokmanın, güzel görünmenin farkında değildir. "Açayım da bülbüller gelsin üstüme konsun", demez. Bir gün öleceğini de bilmez, öylesine yaşar ve yok olur. Onun varlığı safiyane bir varoluştu, düzende yerini almıştır Bu düzen sorusunu da kendime soruyorum.

Müzik de buna benzer. Biz gülü tasvir edebiliyorsak, onun varlığının saflığı ölçüsünde müzik yapabiliyorsak, hırs, ego, ve teknik gibi kavramlardan arınmış bir müzik yapıyorsak, işte o müzik gerçek müziktir."

Yemeğimiz bitmişti, bir kahve arası verdik. İnsanlar Akıntı Burnu'nda balık tutuyordu. Her ne kadar bir müzisyenin kendisini en iyi şekilde ifade ettiği mecra müzik de olsa karşımdaki insanın sözlü olarak da bu konuda başarılı olduğunu hissetim. Berberce onun geçmişine doğru yola çıktık:

"Elazığlıyım, dağlıyım. Dağdan geldim, gravitasyonla aşağı doğru iniyorum. Ve sonunda toprak olacağım. Doğarken süt kokarak geldim, leş kokarak gideceğim. 17 Nisan 1954 doğumluyum, Koç burcuyum ama burçların ne manaya geldiğini bilmiyorum.

Elazığ'da büyüdüm. Çok iyi bir çocukluk dönemi geçirdim. Annem, babam, ailemiz birbirimize çok bağlıyız.. Büyüdüğüm zaman ve ortamı hiç bir şeye değişmem. İyi akrabalar arasında, çok sevgi dolu bir ortamda büyüdüm. Aslında her iyi işin kaynağı aileye dayanıyor. Aile ilişkisine, samimi ve sevgi veren insan ilişkilerine çok önem veriyorum. Böyle büyüyebilmek bir şans. Her şeyimin kaynağı çocukluğuma dayanıyor.

Müzikle ilişkim erken yaşlarda başladı. Benim çocuk olduğum zamanlarda bugünkü gibi oyuncaklar yoktu. Ben kendi oyuncaklarımı kendim yaparak büyüdüm. Bir teli iki çivi arasına gererek ilk müzik aletimi yaptım. İki çivinin arasına gerilmiş telin gergin olmasından dolayı bir ses oluşturduğunu ve akort edilebileceğini fark ettim. Bunu keşfettikten sonra değişik seslerin farkına vardım. Yaşadığım bölgenin özelliği olarak daha çok küçük yaşlarda hayvan seslerini keşfettim. Harput dağlarında kartallar olurdu. Onların sesini dinlerdim. Sonra yavaş yavaş yörenin folklorunu ve müziklerini öğrendim. Benim çocukluğumda o bölgeye radyo da henüz gelmemişti.Yörenin folklorunda köy düğünlerinin önemli bir yeri vardı. Elazığ üzüm kültürünün çok eski olduğu bir bölge. Çok eski devirlerden gelen üzüm toplama zamanı eğlenceleri geleneği vardı. Bu dönemlerde yapılan eğlencelerde değişik müzikler çalınırdı. Bağ bahçelerde yapılan üzüm şenliklerinde güzel sesli insanlar şarkı söylerdi. Bunları dinledikçe zamanla kafamda bağ bahçe kültürüne dayana bir müzik kavramı oluştu. Bu okul ve hoca dışı bir müzik kavramı idi. Harput ve folkloru bugünkü Türk müziğinin oluşumunda önemli bir noktadır. Anadolu'da bu müziğin temelini oluşturan noktalarından bir tanesidir. Ben de oradan nasipliyim.

Bugün geçmişe baktığımız zaman bir çok yerel sazın ve enstrümanın kaybolmuş olduğunu görüyoruz. Geçmiş müzik kültürüyle bugün arasında kopuk bir dönem var. Mesela çığırtma bugün kullanılmayan bir enstrümandır. Kartal kemiğinden yapılır. Pentatonik sesler üretir. Ayrıca bölgede çok geniş ve derin bir Alevi kültürü vardır."

Ancak Erkan Oğur gün gelir her çocuk gibi okula gider. Okulda da müzik dersleri vardır, ona mandolin çaldırılar ama o bu enstrümanı iyi çalabildiği halde hiç sevmez. Ama kader karşısına onun müzik yaşamında çok destek olacak bir başka insanı çıkarır:

"Ben mandolinde kendi havalarımızı çalmaya çalışırdım. Elazığ'a tayin olmuş olan Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu bir şan hocası olan Ülkü Hanım, bana yolumu gösterdi. Şu an soyadını hatırlayamıyorum. Onunla keman çalıştım. Keman, tam boy bir kemandı, bana büyük gelirdi. Çalmakta zorlanırdım. Ülkü Hanım keman çalmamasına rağmen sesleri tarif ederdi ve ben sesleri kendi kendime bulurdum. 'Arthur Seybord' keman metodu ile Ülkü Hanım sayesinde tanıştım. O beni bir yıl çalıştırdı. Bu şekilde de batı müziği ile bir şekilde tanışmış oldum.

Bu çalışmalar sırasında enstrümanlar ve hayat olayları arasında bir bağlantı keşfettim. Mesela, aynı keman yayını aşağı çekerken başka bir ses, yukarı çekerken başka bir ses duyarsınız. Hayat da böyledir. Evden çıktınız, sağa dönersen başka hayatın olur, sola dönersen başka hayatın olur ama gene de sen, sensindir."

Ve böylece Erkan Oğur'un hayatında okul yaşamı ile birlikte yeni bir dönem başlamış olur. O

Türkiye Cumhuriyeti'nin Eğitim Enstitüsü mezunu idealist hocaların son kuşağının öğrencilerinden biri olmuştur. Orta okulu bitirdiğinde tüm dersleri iyi olan bir öğrencidir. İntegral çözer, organik kimya bilir, ama yaşadığı yörenin özellikleri onun yaşamındaki asıl yönleri belirleyecektir. Bu etkiyi şöyle dile getirdi:

"Edebiyat Elazığ yöresinde çok güçlü idi. Yolda salatalık satan biri bile Fuzuli'den gazel söyleyebilirdi. Ayrıca yöre etnik olarak çok zengindi. Alevi, Kürt, Süryani, Ermeni, birçok değişik insan vardı. Benim ailem Türkmendi. Tüm bu insanlarla olan ortak yaşam,

hayatımıza yansıdı. Aslında Anadolu'nun tümüyle bir cennettir. Ama onu gerçekten bilinçli olarak dolaşıp tarayarak görebilen insanlar için. Anadolu'dan çok şey öğrenilebilir. Bu kültürel mozaiğe de yansımıştır. Anadolu'da birlerce yıllık motifler var, binlerce yıldan beri geliştirilmiş müzikler var. Ben Türk müziği derken, aslında halk katmanlarının etkileşimleriyle uzun yıllar boyunca oluşmuş tüm müziklerin üzerinde gelişen bir müziği kastediyorum. O anlamda oluşan Türk müziği, Anadolu'nun çevresini de etkiledi. Sonunda bu etki ile birçok müzik ortaya çıktı, birçok müzik gelişimini Anadolu'da oluşan bu müziğe borçludur. Aslında bu noktada Anadolu müziği ile jazz müziği arasında da bir benzerlik var."

O ana kadar jazz kelimesi konuşmamızın hiçbir yerinde geçmemişti. Zaten Erkan Oğur da kendisini bir jazz müzisyeni olarak tanımlamıyordu. Ama anlattıklarından jazz'a ne denli yakın olduğunu düşündüm:

"Jazz müziği de Afrika'dan Avrupa'dan gelen insanların oluşturduğu, değişik katmanların etkisiyle gelişti. Hatta bunlar arasında ataları Asyalı olan Kızılderililer de var. Tüm bunların karışmasıyla Afrika'dan gelen ritmler ve pentatonik sesler karıştılar. Geçtiğimiz yüzyılda bu karışım ve kargaşa bir şekle dönüştü, bir renk aldı. O renk de jazz müziğini oluşturdu. Bu müziğin temelinde bir tema ve o tema etrafında yapılan emprovizasyon var, ritim, armoni ve estetik var. Aslında böyle bir yaklaşım bizim müziğimizde de aynen var, ama icra biçimi ve tavırları farklı. Bizim müziğimizde de yüksek seviyede bir estetik var, biz de emprovizeye yönelik olarak açığız."

O gün programda olmayan ekstra bir stüdyo çalışması olduğunu biliyordum. Beraberce Melih Kibar'ın stüdyosuna gittik. Bu vesileyle onu bir stüdyo ortamında da tanıma fırsatım oldu. Yaptığı işi saygı ile yapan, işin tüm ince detayları ile yakınen ilgilenen bir kişiliği olduğunu gözlemledim. Sonra tekrar berberce Arnavutköy'e döndük. Bu sefer Kenan Doğulu stüdyosuna gelmiştik. Kaldığımız yerden devam ettik:

"Liseyi Kabataş Erkek Lisesi'nde okudum. Son seneyi Ankara'da bitirdim. Daha sonra Fen Fakültesi'nde üç yıl fizik okudum ama bitirmeden Almanya'ya gittim. Münih'te üç yıl Ludwig Maksimillien Üniversitesi'nde devam ettim. Bu üniversitede okurken önemli bir karar

aldım. Aynı dönemlerde kendi kendime klasik gitar çalışmaya başladım. İki yıl, günde 12 saat çalıştım. Ders aldığım bir hoca yoktu, hep kendi kendime çalıştım. Müzisyen olup olmamak konusunda uzun uzun düşündüm. Zaman içerisinde tüm emeklerime rağmen klasik gitarcı olamayacağım acı gerçeğini gördüm. Bana göre bir konser tonum yoktu. Ama bu arada gitar çalma tekniklerini ve batı müziği armonisini belli ölçüde anlamış oldum. Gitar müziğinin katmanlarını öğrendim. Gene bu dönemde rock, blues ve jazz müzikleriyle tanıştım."

Onun kafasındaki müziğin oluşmasında Elazığ'daki çocukluk günlerinin etkisini anlatmıştı, oradaki folklorik öğelerin bu oluşumun başlangıcı olduğunu öğrenmiştim ama bu oluşumda önemli bir faktörü anlatmayı unutmuştu:

"Ortaokulda okuduğum yıllarda bir arkadaşımın babasının kitaplığı ve plak arşivi müzik anlayışımı daha da geliştirdi. Bach'tan Haçaturyan'a kadar birçok müziği o arkadaşımla dinledik. Dağ başında dinleyerek klasik müzikle tanışmış oldum. Hatta o devirde Beethoven olmaya karar vermiştim. Ama sadece müzikleri dinliyor ve mırıldanıyordum. Arkadaşımın babasının arşivi benim müzik hayatımda önemli bir yer oluşturdu. 15 yaşına geldiğimde ise bayağı bir repertuar dinlemiş ve bu dinleme metoduyla armoni kavramını kafama çizmiştim. O yıllar kendimce armoni duyabilme özelliklerimi oluşturan yıllardır."

Klasik müziği Anadolu'da dağ başında tanıyan insanın yaşamında kaderin bir başka cilvesi olacaktır. Bu sefer de kendi öz müziğini keşfedecektir ama mekan klasik müziğin yüreği sayılan ülkelerden birisidir:

"Klasik gitarcı olamayacağımı anlamıştım ama epey gitar bilgim olmuştu. Ama zamanla Almanya'da Türk müziği heyecanı içimde kabardı. Derin bir özlem duyuyordum. Türk müziği sesleri ihtiyacım, gitardaki perde sistemini kaldırmama ve sınırlı bir aralık içerisinde sonsuz ses imkanı sağlayan perdesiz gitarı yapmama neden oldu. Aslında buna sonsuz perdeli gitar demek daha doğru olurdu.

1976 yılında bir gün gitarın perdelerini söktüm ve hayatım değişti. Tam tabiriyle "perde kalktı". Meğer böyle bir kavram dağ müziklerinde

de varmış. Dedeler bir an gelir ellerindeki sazın perdelerini kesip atarlarmış. Perde kalkınca limitli bir aralıktan sonsuzluğa ulaşıyorsun ve o yüksek duygu anında armoni bir, yanlış yok, tüm sesler doğru.

Perdesiz gitar çalma benim perdeliyi çalma tekniğimi de geliştirdi. Çünkü perdesiz gitarda hep doğru noktaya basıp mükemmel entonasyon elde etmek zorundasınız. Yoksa yanlış sesler çıkar. Perdesiz gitar çala çala kulağım ve duyma yeteneklerim gelişti. Sesleri daha hassas tartarak çalmaya başladım. Bu şekilde diğer enstrümanlarda da daha dikkatli olmayı öğrendim.

Burnumun ucundakini yıllar sonra keşfetmiştim. Ve Anadolu müziğine yöneldim. İnanıyorum ki Türk müziği ses sistemi son şeklini almış, mükemmel bir sistemdir. Ancak bu müziği öğreten okullar oluşma aşamasında. Birçok çaba var. Bu müziğin esaslı bir armonisi de var. Bir gün keşfedilecek. Anadolu da birçok şeye cevap veren zengin bir müzik ekseni var."

Erkan Oğur'un Almanya yaşamının içerisinde bir de Fransa macerası var.

Almanya'da çalışırken Kübalı klasik müzik gitarcısı olan Oscar Caseras ile bir seminerde tanışmış. Onun daveti üzerine 1976 yılında Paris'e gider ve Caseras'ın asistanı ile üç ay çalışır. Paris'te eski bir arkadaşı olan Can Kozlu ile aynı evde kalır. Sonra Almanya'ya döner. Öğrendiği bir başka şey yaşamını değiştirecektir:

"1980'de İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı'nın varlığını öğrendim. Oraya girmek için Almanya'dan döndüm ve dört yıl okudum. Askerliğimi Eskişehir'de Hava Yer Piyade olarak yaptım. Aynı konservatuarda, bir yıl hocalık yaptım. 1989'da Amerika'ya gittim. İki yıl orada yaşadım. İlginç bir deneyim oldu. Missisippi nehrini North Dakota'dan New Orleans'a kadar aşağı yukarı dolaştım. Bir yandan blues müzikleri dinledim. Bir yandan çalıyordum. Bir yandan Kızılderili müziklerini inceledim. Slide gitarla perdesiz gitar arasındaki bağlantıları inceledim. 1991-1992'de tekrar Türkiye'ye döndüm."

Erkan Oğur'u çoğumuz işte bu dönüşünden sonra gerçekleştirdiği projelerle tanıyoruz. Ama ilk projesi olan 'fretless' yani 'perdesiz' albümünü gerçekleştirebilmek için epey kapı dolaşmak zorunda

kaldığını öğrendim. Türkiye'de gereken ilgiyi göremeyince projeyi Alman yapımcılara sunar. Sonunda dünyadaki ilk perdesiz gitarla çalınmış olan solo albüm 'Feuer und Eis' tarafından Almanya'da yayınlanır. Prodüktör Birgel Gasthuiesen. bu projeyi gerçekleştirmiş ve desteklemiş.

Ancak bundan sonra Erkan Oğur'u Türkiye'de tanıtacak birbirinden güzel projeler ard arda gelmeye başlamış. Bunlar arasında 1995 sonunda gerçekleştirilen 'Bir Ömürlük Misafir', albümü ve 1996 sonunda bir film müziği olan 'Eşkıya' albümü var. 'Eşkıya'nın müziklerini yapma projesi tamamen bir tesadüfle gelişmiş, bir arkadaşının ricası ile başlayan çalışmalar 15 gün gibi çok kısa bir zamanda gerçekleştirilmiş.

Daha yakın zaman da gerçekleştirdiği çalışmalar arasında ise 1998'de 'Gülün Kokusu', 1999'da 'Hiç' ve 2000'de 'Anadolu Beşik' albümleri var. Halen ünlü duduk ustası Civan Gasparyan ile beraber bir albüm hazırlıyor.

Erkan Oğur bugün geldiği noktada kendini ve müziğini bakın nasıl görüyor:

"Kim olduğumu soruyorsun, cevaplaması oldukça zor bir şey sordun. Ama belki şöyle diyebilirim:

Nesli tükenen bir nefes. Evli, bir kız çocuğu var, 3 yaşında, Gonca. İkinci çocuğumuz da bir kız ve şu an yolda. Ekim ayında doğacak. İsmini sürpriz olarak saklıyoruz. Eşimin adı Laden, kendisi ekonomist. 40'dan fazla rekoru olan milli kelebek yüzücü.

Maddiyata çok fazla önem vermem, sağlıklı olmayı tercih ediyorum. Kazandığım para ailem için. Ben hep aynı kıyafetleri tekrar ederim. Minimum ihtiyaçlarımı karşılarım. Bazen de bir gitar veya enstrüman yapmak için malzeme almak üzere para ayırırım.

Tasavvuf dönük ve tabiata bakan bir yönüm var. Ağaca yaslanırım. Hayvanları izlerim. Yapraklar, kuş, tabiatın içindeki mükemmelliklerle ilgilenirim. Örümcek ağlarına, kuş yuvalarına bakarım. İnsan vücudunun yapısıyla ilgilenirim.

Ben kendimi müzikle ilgili bir kişi olarak görüyorum. Müzik tek başına son derece önemli değil. Müzik hayatımdaki birçok önemli

şeyin yanında kendisi de önemli olan bir konu. Ama müzikten daha önemli olan değerler de var. Temiz olmak, ahlaklı olmak, paylaşımcı olmak, tabiatı korumak ve sevmek…"

Ama sözlerinin arasındaki 'paylaşımcı olmak' kavramı bizi ikinci defa jazz müziğine getirdi.

Yüzüne baktığım an sorumun ne olacağını anlamıştı, ben sormadan cevapladı:

"Bana göre Jazz'ın ne olduğunu söyleyeyim. Şöyle diyebiliriz: benim içimden gelen şeylerin özgürce, zırvalamadan, beraber çaldığın insanların da müzik değerlerini hesaba katarak, estetik değerleri koruyarak, emprovizeye yönelik olarak ve bütün sınırları zorlayarak içinden geleni müzik olarak ifade etmektir. Tabii bunun içinde ritim, armoni ve akıcılık olmalı. Müzik şelale gibi akmalı.Hangi jazz müzisyenleri ile çalmak istediğime gelince. Artık yaşamadığı için mümkün değil ama Miles Davis ile çalmasam bile onun yanında olmak isterdim. Onu 12-13 yaşımdan beri dinliyordum. Beni caza yakınlaştıran kişidir. John Coltrane ile beraberliklerini beğeniyorum. Bence John Coltrane'in tüm çalışmaları çok önemli. Ben şimdi o anlayışla müziğe yaklaşıyorum. Ornette Coleman çok yoğun enerji dolu. Müziğinde bir gerilim var.Coltrane'de o demin bahsettiğim 'şelale gibi olamak' var. Müziği akıyor.

Gitarcılarla ilgili bir-iki şey söylemek istiyorum. Pat Martino bana göre bebop tarzının en dengeli çalan müzisyenlerinden birisidir. Robin Ford'u ise blues ve rock tarzında çok beğeniyorum. Bir de Bill Evans var, onun da ellerinden öperim. Sağ elini beğeniyorum. Sol eli zaten bir basçı, gizli bir orkestra.

Ama asıl olarak halk müziği ile ilgileniyorum. Benim köküm halk müziği. Caz sonradan etkileşimle oldu. Ama doğal olarak benimle büyüyen türk halk müziği. Bu yüzden kırk yaşından sonra tekrar bağlama çalmaya ve türkü söylemeye başladım. İçimde gizli olan, içime ittirdiğim, bastırdığım, ertelediğim bir takım şeyleri yeniden çıkarttım. Halk müziği içine ufacık da olsa jazz öğeleri katmaya çalışıyorum."

Erkan Oğur'un müzisyenliğinin yanı sıra bir de 'Lutier' yönü var. Gitarın perdelerini söktükten sonra başka enstrümanlar da yapmış. Fizik okumuş olmanın bu konuda kendisine epey katkıda bulunduğunu söylüyor. Ayrıca konservatuar yıllarında enstrüman bilgisi dersleri almış. Bir iki enstrüman yapmış. 'Kopuz'u geliştirmiş. Kopuz ilk defa olarak 1996 yılında 'Eşkıya'nın müziğinde de kullanılmış. Tel sayıları arttırılmış bağlamalar yapmış. Aslında bağlama onun için halk müziğinin kendi içinde olan gizli armonileri keşfedebilme konusunda bir deney aleti. Kendi adını verdiği Oğur da böyle tel sayısı arttırılmış bir enstrüman. İnsanlar şimdi bu enstrümanı bağlama ustalarına sipariş vererek yaptırıyorlarmış. Yurt dışından da bir çok kişinin Oğur'la ilgilendiğini öğreniyorum.

Jazz müziğine şöyle ufak bir kaçamak yaptıktan sonra tekrar kendi müziğimize dönüyoruz. Onun içinin dolu dolu olduğunu gösteren şu sözleri dinliyorum:

"Anadolu'ya inanıyorum. Hemen hemen tamamını dolaştım. Dolaşmaya devam edeceğim. Bu lisan, bu insanlar bizim müziğimizin nedenleri. Ama müzikte sınır tanımıyorum. Müzik kainatın dışına taşan bir şey. Yerel bir konudan başlayarak müziği geliştirmek ve tüm insanlığın paylaştığı bir değer haline getirmek mümkün olabilir.

Bizim müzisyenler olarak, üreten kişiler ve sanatçılar olarak, halkın eğitilmesi yönünde büyük sorumluluğumuz var. Eğitimsiz olmak insanların hatası değil. Türkiye ve Türk insanı üretime yönelik olarak doğru eğitilmeli, kendi içimizden gelen değerlerle bir harman yapıp o değerleri geliştirerek üretmeliyiz. Ürettiğimizi tüm dünya insanlarına sunabilmeliyiz. Türkçe'nin çıkış yolu da bu."

Ancak Erkan Oğur için bu yaklaşım müziğin ötesinde de olabiliyor. Bu arada yemek konusunda da meraklı olduğunu öğreniyorum. Anadolu'nun bu açıdan da çok zengin olduğunu değişik yörelerde değişik mutfak kültürlerinin var olduğunu söylüyor. Söz Türk insanına geliyor. Onu en çok gençlerin sevdiğini söylüyorum, gülerek başıyla teyit ediyor ve gençlik hakkında konuşuyoruz:

"Genç nesil büyük bir potansiyel. Ama köklü bir eğitim şart. Bu eğitim Türk insanının özdeğerlerine de dönük olmalı. Türk ailesine inanıyorum. Ve eğitim aileden başlamalı. İkinci aşamada ise okul

eğitiminin seviyesi yükseltilmeli. Şu an tüketime yönelik bir eğitim var ama üretime yönelik bir eğitim yok. Tüm bu çarpıklığa rağmen insanlarımızda ümit var ve müzisyenlerimiz oluşmakta."

Aslında asıl iyiliğin onun kendi içinde olduğunu, yüreğinden gelen sıcaklığın ona çevresinden sevgi olarak geri döndüğünü anlamıştım. Vaktimizin kalmadığını ve onu başkaları ile de paylaşmam gerektiğini biliyordum. Ayrılmadan önce konuşurken onu çok sevdiği sazı bağlamayı çalarken hayal ettim:

"Benim için müzik uykularımdaki rüyalarım gibidir. Sadece ben görürüm, hissederim, yaşarım, unuturum, hatırladıklarımı aktarırım, yorumlarım... bazı rüyalar da gerçek olur...

Türk müziğinin gerçek armonisinin emeklemelerini başlatan duyuran kişi olarak hatırlanmak isterim.

Beraber müzik yaptığımız bir üçlüm var, adı Telvin. Davulda Turgut Alpbekoğlu, basta İsmail Soyberk var. Ben de değişik gitarlar çalıyorum. Tamamen emprovize müziğe yönelik çalıyoruz.

Telvin Farsça bir kelime. Renkler demek. Ancak bir de Tasavvuf anlamı var. Tasavvufta halden hale geçiştir. Telvin, yolculuk gibi, sonunda bir karar varılır, onun adı da 'Temkim' dir. Herşey halden hale geçiyoruz, bilsek de bilmesek de. Benim yaşam biçimim, müzik anlayışım da bu anlayışın bir parçasıdır. Ben her yaşadığım şeyde, her yaptığım şeyde Telvin'i görüyorum."

Ona veda ettim, eve geldim ve 'Gülün Kokusu'nu dinledim. Kapaktaki cümleler şimdi bana daha çok şey ifade ediyorlardı:

"Bütün türküler güzeldir.
Tabiattır, Hayatın ta kendisidir, salt müzik değildir,
Ve bu ülkenin elle tutulan hazinesidir.
Hoyratça tüketme çabasında olanlar kaybederler.
Bu çalışma birlikte hatırlama manasındadır"
"Nefsime hakim olamayıp düzenlemeler yaptım
Ama niyet iyidir, dürüsttür, sevgi doludur..."

O gün ben perdesiz gitarı yeni bir müzik aleti olarak dünyaya ve insanlığa hediye eden Erkan Oğur'la tanıştım. Aynı zamanda müzik dünyasında bir Telvin gördüm, gördüğümü de sizlerle paylaşmayı borç bildim.

NİX: "DOĞRU YAŞAMAK" ÜZERİNE BİR BİR MÜZİKAL YOLCULUK

Onu önce Kalan Müzik tarafından yayınlanmış 'NİX' adlı albümünden tanımıştım, CD deki bir şiir dikkatimi çekmişti:

"çok uzak bir çağlayanda doğdum ben bazen geç bazen
erken gelen bir şahindi annem ondan öğrendim sevişmeyi
ben hiç doğmamış bir sırtlan yavrusuydu babam oydu…."

Şiir böylece uzayıp gidiyordu hiçbir virgül nokta olmadan.

Sonra Biyografisini okudum, ilk cümle şöyle başlıyordu:

"Tolga Tüzün 12 Nisan 1971 yılında İstanbul'da doğdu."

İnsan merak ediyor, mesela, o gün hava nasıldı? Yağmur yağıyordu mu? Güneş mi vardı?

Çok yağmurlu bir gün tanıştığımızda onu ilk olarak yanında oturan eşinden dinledim:

"İkimiz de koç burcuyuz; tahmin ettiğiniz gibi evde kan gövdeyi götürüyor. Ben psikologum, hayır, onu tedavi etmedim onu aldığım gibi seviyorum."

Kızın adı Peri Sharpe idi ve gerçekten dünya tatlısı bir insandı. Albümün kapağında bu çalışmanın ona ithaf edildiğini okumuştum. Tolga'ya hak verdim.

Elimdeki biyografide doğum yılından sonra bitirdiği okullar sıralanmıştı:

Saint-Joseph Lisesi'ni ardından Marmara Üniversitesi, Fransızca Siyasal Bilimler ve Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi(1993).

Tolga yavaş yavaş biyografinin ardındaki insanı bana açmaya başladı:

“Saint Joseph'in içindeyken çok kötü bir yer olduğunu düşünürdüm, ama bitirip de dışarı çıkınca ne kadar şanslı olduğumu düşündüm. Bu okul birey olarak hayata sizi çok iyi hazırlar, çok sıkı bir eğitimi, çok iyi hocaları vardır. Okuldayken matematik ve fizikle çok ilgili idim.

Düşünün ki 17 yaşında, Fransızca ve İngilizce gibi iki önemli dili bilen bir insan olarak mezun oluyorsunuz. Bu da dünyadaki her şeye açılımınızı üçle çarpıyor. Bu çok önemli, hayata iki el avansla başlıyorsunuz.”

Biyografide müziğe nasıl başladığı da yazıyordu:

"Müziğe 7 yaşında çoğu Türk çocuğu gibi mandolin ve blok flüt çalarak başladı.

Yaşamımda gayri resmi tarih her zaman bana resmi olandan daha ilginç gelmiştir, ben de Tolga'yı dinlemeyi biyografisini okumaya tercih ettim:

"13 yaşında evde kız kardeşime piyano alındı ama o çabuk bıktı, ben piyanoyu çalmaya devam ettim.

İlk olarak Mehmet Ali Baytan'la çalıştım. Sonra M.S.Ü Konservatuarı'nda öğretim görevlisi olan Meral Beşeli hocam oldu. Bir konser piyanisti olamayacağımı biliyordum, çünkü geç başlamıştım. Ayrıca o sabır ve disiplin bende yoktu. Üçüncü hafta sonunda ilk bestemi yapmıştım ve bu güne kadar beste yapmaya hep devam ettim. Bu benim için çok değişik bir kulvar oldu.

1986 İstanbul Caz Festivali'nde iki konser izledim. Bunlardan ilki Oscar Peterson'dı. Onu izleyene kadar piyanonun öyle çalınabileceğini düşünmemiştim. Konserden sonra 'ben de böyle piyano çalmak istiyorum' dedim. İkinci konser Mahavishnu Orchestra idi. Ses alanının nasıl bu kadar uç noktalara gidebileceğini onlardan öğrendim. Lirik olmayan melodilerin nasıl kulağa böyle hoş gelebildiğine şaşırdım."

Onu dinlerken göz attığım 'resmi tarih'te ilginç bir nokta gözüme çarptı:

"1986 yılı Tolga Tüzün'ün hayatında müzik açısından önemli bir yıl oldu. Önce arkadaşının babasının plak koleksiyonunda bulduğu

1950'lerde kaydedilmiş Colombia-Princeton Electronic Music Center 'ın plakları sayesinde Berio, Babbitt, Arel, Mimaroğlu, Cage gibi bestecilerle tanıştı. Ardından Oscar Peterson ve Mahavishnu Orchestra konserleri jazz ve fusion müziği ile ilk temasını oluşturdu. Aynı sene lisede Sayat Arslanlıoğlu ve Babür Şaylan ile ilk gurubunu kurdu."

Tolga bir açıklama getirdi:

"Bu cazımsı bir pop grubuydu. Cengiz Baysal'da bizle çalıştı. Üç yıl çağdaş müzikle derinlemesine ilgilendim. Lisede teneffüs nedir bilmedim, hep piyano çaldım ve beste yaptım. Müziği dinlemeyi öğrendim. İçinizde bir sezgi vardır. Müziği dinlersiniz ama neyin dinleneceğini, neyin neden iyi olduğunu sadece öğrenerek anlayamazsınız.

1986'da bu bestecileri dinlerken aradığım, ve duymak istediğim şeylerin onlarda mevcut olduğuna karar verdim. Onlar kadar özgür olmak istedim. Ses denilen şey, bilinen alışılmış düzenin dışında bir kavramdı ve bir şeyleri ifade etmek için kullanılabiliyordu. Batı müziği teknik açıdan sabit frekanslara göre kurulmuş bir yapı. Müziğin sadece belli frekanslarının değil, her frekansının bir duygu ifade edebileceğini anladım. Bu duygu ille de sevgi veya hayal duyguları da olmayabilirdi. Nefret de bir duygu idi ve müzik nefreti de ifade edebiliyordu."

Biyografiye geri döndüm. Bu çok şık yazılmış bir dosya idi. Hem Tolga'nın yaşamından kesitler sunuyor, hem de en son çalışması olan albüm ile ilgili detaylı bilgiler veriyordu:

Tolga Tüzün Çağdaş Müzik ve Modern Jazz dinlemeyi ve çalmayı öğrenmekle geçen 3 yıldan sonra 1989 yılında modern bir jazz ve fusion gurubuna katıldı. Gitarda Sarp Maden, basta Taylan Cemgil, davulda Cengiz Baysal, saksofonda Murat Uncuoğlu, synthesizer'da Alper Maral ve piyanoda Tolga Tüzün 'den oluşan bu grup modern ve avant-garde jazz üzerine yoğunlaşmıştı. Üniversite yıllarında ilk kez profesyonel anlamda müzik devreye girdi. Selen Gülün, Taylan Cemgil ve Tolga Tüzün Arnavutköy Kedi Bar'da bir sene standartlardan oluşan bir repertuarla program yaptılar.

Biyografinin satır aralarında gizli olan şeyleri ise konuşmalarımızdan öğrendim:

“Beni bu müzisyenler etkiledi. Çünkü ben onlarla beraber çaldım. Şuna inanıyorum ki, 1990'larda büyüyen bir müzisyen olarak o devrin uluslararası şöhretli müzisyenlerinden sınırlı olarak etkilenebildim. Onları göremedim, onlarla beraber çalmadım, onların enerjisini hissetmedim. Ama beraber çaldığım insanların ve beraber yaptığımız müziğin enerjisini içimde hissettim. Tabii ki yabancı müzisyenleri de dinledim ama asıl beni etkileyen beraber müzik çaldığım Alper Maral, Sarp Maden, Oğuz Büyükberber, Selen Gülün, Çağlayan Yıldız, Mahmut Yalay, Cengiz Baysal gibi insanlar oldu.”

Tolga'nın bu arada üniversiteyi bitirir ve bir işe girer, ama aradığı şeyi bulamayacaktır:

“1993'te bir kozmetik firmasına pazarlama ve ürün müdürü olarak girdim. Fransızca siyasal bilimler okumuştum. Stajımı da bu kozmetik firmasında yapmıştım. Onlar beni çağırdılar. Aslında ben üniversitede kalmak istiyordum. Ama para cazip geldi. Bir yıl içinde çürüdüğümü içimde hissettim, çünkü müzik yapacak vaktim çok azalmıştı. Aydın Esen'in bir sözü aklıma geldi: "Müzisyen olmayı seçtiysen, her anın müzikle olmalı." Ben de öyle yaptım. Bu arada pop müzik çalarak hayatımı kazandım; para kazanmam gerekiyordu. Erbil Savaş'ın bir lafı vardır. Bakkala gidip ekmek aldığında bakkal: "Bu parayı cazdan mı kazandın, popdan mı kazandın?" diye sormaz der. Ama ekmeği almak için o parayı kazanmak zorundasın.”

Para kazanmak için 1993'den bu yana çok sayıda tiyatro, modern dans ve TV müzikleri yaptığını da bu vesile ile öğrendim. Onun asıl hedefi her zaman müzikten yaşamını kazanmak olmuş. Başkalarının ne düşündüğünü umursamadan gitmeyi planladığı bu yolun acılarını çekmeye kendisini hazırlamış. 1996'da İstanbul'da düzenlenen "Habitat"ın kültürel etkinlikleri çerçevesinde hazırladığı dans müziği "Dance Factory" gurubu tarafından sergilenmiş.

1995'de Ali Perret ile kısa bir süre jazz piano ve armoni çalıştıktan sonra 1996 'ta Eylül Bar'da Sarp Maden, Mahmut Yalay ve İzzet Hiçkalmaz'dan oluşan quartet'le tam bir sene modern jazz çalmış. Aynı kulüpte Pazartesi günleri gerçekleşen jam session'ların düzenleyicisi olarak İmer Demirer, İlhan Erşahin , Oğuz Durukan, Can Kozlu, Arto Tunç, Cem Aksel, Oğuz Büyükberber, ÇağlayanYıldız gibi isimlerle sahneyi paylaşmış.

Ancak yaşamındaki en önemli dönemeçlerden birisi 1996'da Aydın Esen'le çalışması olmuş. Tolga ondan aldığı fikirler ve destekle beste yapmaya daha da ağırlık vermiş:

"Aydın Esen yaşamımda bir dönüm noktası oldu. Aydın'la tanışıncaya kadar birçok şeyi sezgisel olarak yapıyordum. O bana yaptığım şeylerin, yapmak istediğim şeylerin doğru bir yol olduğunu hissettirdi. Onun kişiliğinde yaptığım şeyler için bir çeşit meşruiyet buldum."

Biyografi de Tiyatro ve TV müzikleri sayesinde kurduğu bağlantıların onu 1995 yılından itibaren TV programlarına taşıdığından da bahsediliyor. 1999 yılına kadar tam 19 televizyon show'unda program orkestrası liderliği ve müzik direktörlüğü yapmış. Bu çalışmaların ardından da Ekim 2000 'de İTÜ Dr.Erol Üçer İleri Müzik Araştırmaları Merkezi'nde Çağdaş Kompozisyon Yüksek Lisans çalışmasına başladığını öğreniyoruz. İTÜ'de kendisine gerçek bir besteci gibi bakıldığını ve bunun kendisini çok iyi hissettirdiğini söylüyor. Bu enstitüde 20. yüzyıl müziği ile olan ilişkilerinin de doruk noktasına geldiğini de ifade ediyor.

Tolga'nın Nisan 2000-Haziran 2000 tarihleri arasında, Babylon'da gerçekleşen üç konserde Lawrence Butch Morris'in topluluğunda piyanist olarak yer aldığını öğrenince kendisini ilk defa nerede tanıdığımı sonunda hatırlamış oldum. Benim kişisel olarak pek hoşlanmadığım bu projeyi onun açıklamasından sonra bambaşka bir bakış açısından gördüm:

"Butch için önemli olan şeyler armoni, lirizm ve melodi değildir. Onunla çalışırken siz, onun sopasının ucundaki bir enstrüman, bir iletişim aletisinizdir. Onun yarattığı koordinasyon birçok kişinin anlayışından çok farklıdır. Birlikte yapılan o çalışmada bir sinerji meydana gelir, o an her şey mümkündür. Kendinizi nasıl isterseniz o şekilde ifade edebilirsiniz, okuduğunuz, bildiğiniz her şeye meydan okursunuz. Önemli olan şey sesi ve kuralları olabildiğince esnek kullanmaktır. 20. yüzyıl müziğinin anlayışı böyle bir şey."

Peri o ana kadar sessiz sedasız bizi dinlemişti. Aslında hepimiz yaşamımızda yaptığımız tercihlerden oluşan varlıklarız. Tercihlerine

bakarak bir insan hakkında düşünce sahibi olmak mümkündür. Bu sefer de Tolga'yı onunla yaşamayı tercih eden insanın ağzından dinledim:

“32 yaşındayım ve üç yıldır evliyiz. Eylül Bar'da tanıştık. Evlenmeyi planlamamıştık. Tolga çok kitap okuduğu için beni etkiledi. O akşam bir torba dolusu kitapla gelmişti. Ben de onun gibi çok kitap okurum. Onu sevme sebeplerim arasında müzisyenliği alt sıralarda gelir. Bu sözlerim biraz klişe gibi gelebilir ama onun benim "soulmate"im olduğunu hissettim. O benim ender gördüğüm kendine ve yaşama karşı dürüst insanlardan biri. Onu tanıdıkça şunu gördüm, Tolga'nın müzisyen olmama şansı yoktu. Aslında yetenek olarak her şey olabilirdi, ama mutlu olması sadece müzikle mümkün.”

Tolga bu noktada tekrar kendi kaderini kendi ellerine almak istedi ve söze girdi:

“Bazı çocuklar radyoyu açıp dinlemesini, bazıları da radyonun içini açıp bakmasını severler. Ben ikinci gruptaydım. Bir şeyi kurcalayabileceğim son noktaya kadar kurcalamak isterim. Aynı şekilde de yaptığım müzikle hem kendimin, hem de yaşamın sınırlarını keşfetmekteyim.”

Onun bu keşiflerinin Peri üzerinde olan yansımalarını da ilginç buldum:

“Tolga'nın müziği benim tarzım değil ama bu da bir 'challenge'. Ben aslında hip hop ve funk müzik ve sözlü müziği seviyorum. Müzikle dans etmek istiyorum. Tolga'yı seviyorum, destekliyorum ama her zaman onun müziğini anlamıyorum. Ama yaptığı şeye her zaman inanıyorum. Var olanı tamamlıyor ve yeni şeyler yaratıyor. Bu da güzel bir şey. “

Tolga başka müzisyenlerle birlikte de albüm çalışmalarında bulunmuş. Bunlardan en güncel olanı bu yıl piyasaya verilen Oğuz Büyükberber'in Velvele'si. Bu albümle ilgili konserlerde Mike Wilkens, Demirhan Baylan ve Cengiz Baysal ile birlikte yer almış.

Konuşmaya kapılıp gittiğimizden asıl konumuz olan Nix albümünden uzaklaşmıştık. Vakit kaybetmeden ona döndük.

Bu albüm Tolga Tüzün'ün 1989-1999 yılları arasında yapmış olduğu besteler ve spontane çalınmış duo çalışmalarından oluşuyor. Ama en önemlisi albüm kendi yaşamı ile bir paralellik arz ediyor. Bu kavramı Tolga şu sözlerle ifade etti:

"Hayatımda bir takım planlar var. Şunu yapacağım, bunu olacağım, para kazanacağım gibi. Bir yandan da hayatın sana getirdiği rastlantılar var. Şanslıyım, çünkü hayatın rastlantıları benim hep lehime işledi. Rastlantılar, kendi tasarladığım şeyleri her zaman tamamladılar.. Çekiciliğine kapıldığım her şey, sonunda işime yaradı. Müzik, iş, eş, tüm seçimlerimde çok şanslı olduğumu düşünüyorum. Bu rastlantıların olması yüzünden 2001 yılında böyle bir müzik felsefesiyle yola çıktım. Bu yolda birçok arkadaşım da var, yalnız değilim. Beni müzisyen olarak kabul etmiş bir eşim var. Onu tanımakla da büyüdüm. Çok fazla değiştiğimi ve değişeceğimi de düşünüyorum

Sınırlarım var ama onları aşmaya ve geliştirmeye çalışıyorum. Müzik, teknik ve yaşamın sosyal sınırları. Sürekli bir mücadele içindeyim ve mutluyum. Şu anda yaptığım gibi müzik yapıyorum ve zaten başka türlü de yapamazdım."

Albümün adının ilginç bir öyküsü var:

"Önce 'Ret' koymak istedim, çünkü yaşamda birçok şeyi benimseyemiyorum. Bazen reddettiğimi yüksek sesle söylemek istiyorum. 'Nix' sözlük anlamıyla, eski yüksek Almanca'da 'Nicht' ile aynı kökten geliyor. Reddetmek, veto etmek demek. Aynı zamanda bu kelime eski Alman mitolojisinde su perilerinin de adıymış. Şu an ölmüş olan kedimizin adı da Nix idi. O kedicik, kendini köpek zannederdi. Çok şahsiyetli bir kediydi."

Tolga'ya göre çalışması bir konsept albümü değil. Albümde herkesin beğenebileceği bir şeyler var. Albümü anlatan yazıda ise şu ifadelere yer verilmiş:

"Çağdaş Müzik ve modern jazz etkileşimlerinin yoğun olarak hissedildiği parçalarda, yoğun nefesli enstrüman yazıları serbest doğaçlamalarla harmanlanmıştır. Yazılı Avrupa müzik geleneğinin önceden hazırlanmamış modal doğaçlamalara eşlik ederek, bu iki stilin birbirine çelme takmadan bütünlüklü ve doğal bir senteze ulaşmaları amaçlanmıştır. Tolga Tüzün kendisinin yıllardır üzerinde

çalıştığı Schoenberg'in 12 ton müziği, dizisel(serial)müzik, mikrotonal müzik, elektronik müzik ,atonal müzik gibi çağdaş stilleri, Afro-Amerikan kökenden gelen jazz , funk ve rhythm and blues gibi stillerle birleştirerek entellektüel ama nefes alan , geniş bir müziğe ulaşmayı amaçlamıştır.

Avant-garde ve modern müzikten son derece lirik balladlara uzanan bir yelpazede 2000 yılında İstanbul'da yaşayan, büyük çapta auto-didakt bir müzisyenin sosyal ve psikolojik açılımlarının belli bir döneminin kaydedilmiş halidir 'nix'. Sonuçta her şeyin birbirine tamamlandığı genel bir yapısı olması tasarlanmıştır. Rastlantıların güzelliği ve tazeliği ile, tasarlanmış olanın entelektüelliği arasında bir gel-git olmuştur 'nix'.

Tolga Tüzün'ün hayatıyla paralelliği bundandır.”

Albümün içinde okuduğum bir cümle çok dikkatimi çekmişti. Şöyle diyordu:

'Yanlış yaşam, doğru yaşanmaz.' *(Adorno)* Tolga bu cümlenin çerçevesinde tüm yaşamının özetini yaptı:

“Tamamen kendime özel bir cümle. Tüm dünyanın müzisyenleri zor bir iş yapıyor. Çok soyut bir kavram olan sesi, birtakım kalıplara döküp bir şeyler ifade etmek için çalışıyoruz. Bunu yaparken içinde yaşadığımız ortamların tüm sorunlarına maruz kalıyoruz. İzole değiliz. Toplumun içindeyiz, onun getirdiği sosyokültürel ve ekonomik tüm handikaplarına açığız ve bizi koruyacak bir gardımız yok. Savunma mekanizmaları geliştiriyoruz. Bazen hayatta kalabilmek için yanlış tercihler yapıp, yalan söyleyebiliriz. Yalan ve samimiyet kavramları bence müzikte zaten var. Ben söylediğim, yazdığım, çaldığım her şeyi çok samimi ve kendimden olmasını istiyorum.

Kendimi şöyle görüyorum. Bir enstrümantalist olarak parlak değilim ama iyi bir müzik adamıyım. Sürekli açılan bir beynim var ve bunu piyanoya yansıtıyorum. Bir piyanoyu konser piyanistleri gibi çalamıyorum. Ama kafamdakileri müziğe geçirebilmeye önem veriyorum. Önemli olan hiç çalamayacağım parçaları çalmak değil. Önemli olan kafamdaki müziği yaratabilmek.

Bu albümde insanlar büyük bir özveriyle çalıştı, zaman ayırdı. Hem şaşırdım hem de onlara müteşekkir kaldım.”

Tolga'ya bu çalışmasında İmer Demirer, Merih Ermakastar, Mike Wilkens, Ümit Onartan, Yahya Dai, Oğuz Büyükberber, Kürşat Sekban, Alper Maral, Sarp Maden, Çağlayan Yıldız, Selen Gülün, Mahmut Yalay, Murat Ejder, Uluğ Aydeniz, Hakan Beşer, Sahir Ünal ve Volkan Öktem değişik değişik parçalarda eşlik etmişler.

Tolga ile müzik hakkında konuşurken bir başka ilginç yönünü keşfettim, yemek pişirmeyi seviyordu ama bu ilgisi ile müziğe olan ilgisi arasında da güçlü bir bağ vardı:

“Yemek yaparım, yemek yerim. Haftanın 6 günü çin yemeği yeriz. Çin yemeği bir yemek biçimi değil, bir yemek yapma biçimidir. Doğru sosları doğru şekilde kullanırsan hiç var olmayan şeylerle bile Çin yemeği yapabilirsin. Ben jazz'ı da müzik yapma biçimi olarak görüyorum. O yüzden jazz bu kadar değişik köklere uzanıyor, karışıyor ve ortaya başarılı sonuçlar çıkıyor. Mesela reggae müziğinde böyle olmaz. Sonuçta bu müziğin bir kalıbı var. Ama jazz doğaçlamaya çok açık. Aslında jazz bir yaklaşım biçimi müziğe. Ben de bu yaklaşım biçimini alıp başka soslarla karıştırıp kendi yemeğimi yapıyorum.”

Bu arada Peri'nin domuz şekilli obje koleksiyonu olduğunu ve Çin astrolojisine göre de Tolga'nın domuz burcu olduğunu öğreniyorum. Efendim bu burcun insanları çok çalışkan ve dürüst olurlarmış. Hatta çok da tatlı olurlarmış. Peri bunları anlatırken Tolga konuyu değiştirmek gereğini hissetti, şiir ve denemeler yazdığını, roman yazmanın ona göre olmadığını söyledi. Albümün kapağındaki şiiri bir kere de onun sesinden dinledik.

"bir gece ay çağırdı beni yanına gittim oturdum daha
yaklaş dedi çağırdı beni kucağına gittim sarıldım rüyalar
kurdum yanağında bir de türkü söyledim tüm karıncalar
döndüler yataklarında
sonra ben kalktım oradan da geldim buralara"

Bir an durdu ve devam etti:

“Özgeçmişimde yazılı olan şiiri 1993'te yazmıştım. O zamanlar şiir yazıyordum, şimdi daha seyrek yazıyorum. Buradaki şekliyle o artık bir şiir değil, bir metin oldu. Son satırdaki ' ora' dediğim yer imgelemimdeki bir yer; 'oraya' gitmediğim her performans benim için kötü geçmiş demektir.”

Ona yirmi yıl sonra neredeye gitmiş olmak isteyeceğini sordum:

“Hiçbir ipucu yok. Şu an bir yolda yürüyorum. Sağda solda dikenler olsa da güzel bir yoldayım. En azından ben eğleniyorum. Bu süreci yürürken keyfini çıkarmak istiyorum. Bazen yaşamda geçtiğiniz yolu hatırlamayabilirsiniz. Belki de ilerde bir dağ var ama ben oraya doğru bakmıyorum. Bir rastlantı bekliyorum. Gözünüzü ilerdeki bir dağa dikerseniz, oraya varmak için geçtiğiniz yolu hatırlamayabilirsiniz. Ama ben yaşadığım her günü hatırlamak istiyorum. Evet tahmin ettiğiniz gibi Doğu felsefesi, mistisizim ile yakından ilgileniyorum.

Ben bir Türk'üm. Global olarak 'Doğu' denen yerde yaşıyorum. Bu adlandırma ve ayrım suni bile gelse bazı haklı gerekçeleri var.

Hayatla beraber akıp gitmek, hayata karşı kürek çekmemek istiyorum. Sürüklenmemek için tırnakları ile tutunan insanlar gibi yaşamak istemiyorum. Sezgiler ile gidilen bir yoldayım. Batı müziği ile uğraşıyorum ama Doğuluyum ve beni güzel yapan şeyin bu olduğunu düşünüyorum. Asla bir Batılı olmaya çalışmıyorum yaptığım müziği yaparken. Sadece kendimin algılayacağım referans noktalarım var müziğimin içerisinde doğu ile ilgili ve kendimi oralarda doğruluyorum.”

Yağmur durmuştu, vedalaştık, o gün ayrılırken şunu öğrenmiştim.

Doğru yaşamak için doğru bir yaşam seçmek gerekiyordu ve bir müzisyen için de bu her şeyini koşulsuz müziğe adamaktı. Tolga doğru yaşamı içtenlikle seçmiş bir insandı.

Theodor W. Adorno'nun sözlerinde hepimiz için bir ders olduğunu düşündüm, doğru yaşam ancak bir felsefeniz varsa sizin için mümkündü.

BURHAN ÖÇAL İLE ÖKÜZÜN BOYNUZU ÜZERİNE

Otoparkta "Chinawhite"ın nerede olduğunu ilk soran kişinin ben olduğumu Moldavyalı park görevlisinin bakışlarından fark ettim. Burhan Öçal'ın yeni albümü hakkında konuşmak isteyen gazetecilerin çağrıldığı bu mekan bizim gittiğimiz saatlerde sadece bir misafiri ağırlıyordu. Onu uzaktan gördüğümde yanında sevgili Şule Uslutekin vardı, Chinawhite'ın binbir gece masalları dekoru içerisinde yüksekçe bir kanepeye tıpkı yeni çıkaracağı albümün adına yakışır şekilde bir Osmanlı sultanı gibi oturmuştu. Giysilerindeki ayrıntılar dikkatimi çekti. Yüksek belli siyah bir pantolon giymişti. Geniş ve yüksek yakalı beyaz gömleğinin göğüs bölümü açıktı. Abiye görünüşlü ve sivri burunlu ayakkabılar giymişti. Gazetecilere alışık olduğunu davranışlarındaki rahatlıktan anladım.

Universal Müzik kendisi ile konuştuğum gün Burhan Öçal'ın en yeni albümü olan "Sultan Osman"ı tanıtıyordu. Basın bültenindeki bazı cümleler dikkatimi çekti:

"Kırklareli doğumlu olan Burhan Öçal müzisyen bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Küçük yaşlarda babasının etkisiyle vurmalı enstrümanlarla, annesinin etkisiyle de tasavvuf müziğiyle tanıştı. Türk Halk, Türk Neo-Klasik Müziği ve Caz'dan çok etkilenen Burhan Öçal ilk albümünü 16 yaşında kaydetti. Burhan Öçal'ın müzik tarzındaki çeşitlilik kullandığı enstrümanlara yansımış durumda. Öçal, darbuka, kös, bendir, kudüm gibi geleneksel Türk vurmalı çalgılarında olduğu kadar divan sazı, tanbur ve ud gibi telli çalgılarda da usta bir enstrümantalist. Öçal, bu enstrümanlara aynı zamanda etkileyici sesiyle de eşlik ediyor."

Onu en son defa İstanbul Jazz Festivali'ndeki Sting konserinde görmüştüm, Sting onu sürpriz olarak sahneye davet ettiğinde yer yerinden oynamıştı. O gece sahneye üç defa çıktı. Dinleyici bu sert bakışlı, ince atletik vücutlu müzik adamını seviyordu, bu çok açıktı. Universal'ın notları arasında en ilginç olanı şu bölümü idi:

"1977'den bu yana hem İstanbul hem de Zürih'te yaşayan Öçal'ın müzikteki asıl ilgi alanı ise farklı kültürler arasında köprüler kurmak. Öçal, bu nedenle sık sık bir yandan Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği'ni diğer yandan da Türk Halk Müziği ile cazı birleştiriyor."

Bana göre anlayabildiğim, görebildiğim kadarıyla Burhan Öçal'ı en iyi anlatan cümle de bu köprü kurma benzetmesiydi ve yazıda bunun değişik örnekleri vardı.

Piyanist Maria Joao Pires, klavyeci Joe Zawinul ve klasik gitarist Eliot Fisk'le çalışmalar yapmıştı. Kısa bir süre öncesine kadar George Gruntz Caz Grubu'nda da misafir sanatçı olarak yer almıştı. "İstanbul Oriental Ensemble" adını verdiği grubuyla Türkiye'de ve Avrupa'da da birçok organizasyonda yer almıştı. Son zamanlarda yaptığı bir diğer sıradışı çalışma ise Amerikalı basçı Jamaladeen Tacuma ile oluşturduğu Oriental Funk-Hip-Hop grubu projesiydi. Bunlara ek olarak kısa bir süre önce Avustralyalı piyanist Peter Waters ile bir Duo çalışmasının temellerini atmıştı. Sonunda sıra bana geldi ve onu dinlemeye başladım:

"Babam Kırklareli'de sinema işletirdi, çocukluğumda o film müziklerini dinleyerek Batı müziğine aşina oldum. Annem mutaassıp bir insandı. Onunla tasavvuf müziğine yakınlaştım. Kuran okumayı bilirim ve çok güzel ezan okurum.

25 seneyi ardımda bıraktım. Neler yaptım, daha neler yapacağım bilemiyorum. Amatör bir ruha sahibim, bu çok güzel bir duygu, ama böyle idealist bir ruha sahip olmanın bedeli de ağır olabilir. Hayır bana ağır gelmiyor, ne demişler, 'Öküze boynuzu ağır gelmez'."

Ben müzisyenlerle yaptığım sohbetlerde pek soru sormam, karşımdaki insan kendi içini döker ben de o özel anın tanığı olarak duyduğum şeyleri onları merak edebilecek başka insanlarla bölüşürüm. O gün de böyle bir tanıklığı yaşadım ve sizlere aktarmak üzere notlar aldım:

"Her zaman bir çok yeni şeyler öğrenmeye hevesliyim. O elindeki kağıtta yazılmış olan güzel şeyleri yaptım, ama sana bir şey söyleyeyim mi, hala istediğim disipline sahip değilim diye düşünüyorum. Halbuki uzun yıllar yaşadığım İsviçre'nin kültürü ve insanları beni asker gibi yetiştirdi. Bu yıllar boyunca çok ilginç müzisyenlerle çalışma fırsatım oldu. Art Blakey, Joe Zawinul, Joe Manieri gibi insanlardan feyiz aldım. Bak sana bir şey söyleyeyim mi, böyle insanlara eşlik edersen çok şey öğrenirsin. Bu tip sanatçılarla çalarken 'Bu işten ne kazanacağım?' diye onların yanına gidilmez. Onlar zaten senin sanatını takdir edebilir ve hakkettiğin karşılığı verip mutlu ederler.

Yaptığım müziklerin dışındaki türleri de yoğun olarak dinlerim. Özellikle Bach ve Scarlatti'yi seviyorum. Ama Glenn Gould da dinlerim. Çünkü geleneği hep sürdürmek zorundasındır. Egzantrik bir yapım var. Belki de hem solist hem de lider olmanın getirdiği birşey bu. Doğru yolda olduğuma inanıyorum. Ben bu yola çıkmadan önce bir tercih yaptım. Bir kere çıktığım yoldan da dönmem."

Konuşmamız ilerledikçe yaşamında inandığı şeylerin peşinde inatla koşan ama içindeki çocuğu kaybetmemiş bir insanı fark etmeye başladım. Stilinin hoş bir ayrıntısı olduğu kadar kendi iç benliğini çevreden soyutlama aracı olarak kullandığı gözlüğü bir kenara bıraktı. Ses tonu daha doğal olarak anlatmaya devam etti:

"Ama bir yandan da yaşamak zorundayız. Hepimiz bir yaşam kavgası içindeyiz. İşimi yaparken taviz vermemeye çalışırım. Çalışmalarımda çok titizim. Ne yazık ki yaptığım işlerden Türkiye'de para kazanamadım. Gerçi bir çok defa burada da çaldım ama daha çok basında boy gösterdim. Maceraperest yapılıyım. Her zaman sahnede çalmayı albüm yapmaya tercih ederim. Sahnede gerçek riski alırsın, bak yabancılar ne derler, 'no risk, no fun'. Allaha şükür, sağlıklıyım, enerjiğim, sürekli risk alabilirim.

Ben asıl paramı Amerika'da kazandım. Orda çok değişik gruplarla çaldım. Gelecek sene Amerika'da kırk ayrı konserim olacak. Değişik gruplarla, değişik yerlerde çalacağım. Daha şimdiden tüm yerler satılmış vaziyette. Beni çaldığım düzeye getirenler Amerikalılardır."

'Sultan Osman' Burhan Öçal'ın Universal Müzik tarafından yayınlanacak ilk çalışması. Albümün promosyon kopyasında "…featuring Pete Namlook" yazıyordu. Namlook modern elektronik müzik konusunda hem sanatçı, hem başka sanatçıların değişik müziğini kendi tarzında harmanlayan bir eşlikçi olarak çok tanınmış bir isimmiş. Öçal onunla tanışmasını şöyle anlattı:

"Peter Namlook'la yedi sene önce tanıştık, o zamanlar DJ'lik yapıyordu, ona bir albümümüzü dinletmiştik ve hoşuna gitmişti. Sonra 'Sultan' adını verdiğimiz bir albümü beraberce yaptık. Onunla bu albümün devamı olacak bir albüm yapmak istedik ve iki yıl önce Almanya da gerçekleştirdik. Adını da 'Sultan Osman' koyduk. Sultan Osman elektronik soundlarla destekli, etnik, etnografik bir müzik ve söz yok. Kelime olarak ' Sultan' oryantalist bir simge ve yabancılara ilginç geliyor. Yediyüz yıllık bir imparatorluk var, tarihe baktım, otuz altı tane sultan geçmiş. Geçmişi inkar etmemeliyiz. Tüm bir Osmanlı tarihini müzikle anlatmaya karar verdim. Otuzaltı padişahın adına yapacağım otuzaltı değişik albümde iki bin dört yüz- iki bin beş yüz dakika müzik yapmış olacağız ve tahminime göre bunların içerisinde elli-altmış değişik parça yer alacak, her birini zamanın akımına göre yapacağız. Bir tarih müzikle canlanmış olacak. Tüm bunların sözlü-yazılı olarak sunulması ve aynı zamanda da hayal kurdurmak zor olacaktı. Çünkü sözlü müzikte konsantrasyon ikiye bölünüyor. Bizde böyle olmuyor dinleyicinin bütün konsantrasyonu müziğe yöneliyor. Her bir albümde sultanlar farklı, dolayısıyla konular da farklı… Kalıcı bir şey olmasını amaçlıyoruz. Maksadım, insanlığa farklı bir şey sunmak."

Burhan Öçal bu albümün üzerinde çalıştığı kavramın tarihi ve zihniyetinin kökü olan Türkiye'de yayınlanması için ısrar etmiş. Sonunda Universal Müzik'ten Şevket Gözalan ve Kerim Selçuk bu albümü yayınlamak üzere ilgilenmişler, ama aradan geçen zaman zarfında Burhan Öçal serinin ikincisi olan Sultan Orhan'ı da gerçekleştirmiş. Onu da şu sözlerle anlattı.

"Bu albümlerde ticari kaygı da olmayacak. Sultan Osman'ı hiç kimseye olmasa da kendi zevkim için yapmıştım. Ama iki yılda elektronikte de çok gelişmeler oldu. Sultan Orhan'da daha yeni şeyler kullandık. Bu da gelecek yıl çıkacak ve anlayacağın gibi bu işin devamı."

Rüzgar şiddetlenmişti, bir yerlerden ince zarif bir triko çıkarttı ve üstüne giydi. Merak edip elbiselerini nereden aldığını sordum. Ben modelleri kendi çizip bir yerlere diktiriyor zannediyordum, meğer hepsi önemli markalarmış. Giyimindeki titizliği yaptığı müzikte de gösterdiğini öğrendim, bana çalışmalarının altında yatan felsefeyi anlattı:

"Müziğimde dini ve politik konulara girmek istemem. Tekkeler, cemaatler, tarikatlar gibi bağımlılıklarım yok. Bir müzisyen, müzikte tüm detaylara girmeli. Benim felsefem 'iyi çal, namuslu ol, iyi şeyler üret'tir. Benim yaptığım şeylere çok emek verilmiştir. Ben detaycıyım. Bazıları bunu anlamıyor. Ben her şeyden önce müzik için çalışıyorum, kendim için çalışıyorum. Ben kendimi aldatmam. Hata olsa da , yaptığım çalışmada art düşünce yoktur. Aldatma, sahtecilik yoktur. Ben en son dinleyicinin kendisi için çalarım. İnsan dinleyicisine mutlaka zevk aldığı bir şeyi ikram etmeli. Zevk almadığım bir şeyi onlara niye ikram edeyim ki.

Dinleyicimin alt yapısının da sağlam olması lazım. Çağdaş kültürü benimsemiş olacak. İleri müzikleri takip edecek. Benim çaldığım müziğin sırlarını emek vererek anlayacak. Albümümde de aynı şey geçerli. Öyle herkes dinleyip de o müziği anlayamaz. Çaldığımız şeyleri ilk dinleyişte anlamayabilirsiniz. Mutlaka birkaç kez dinleyin. İçlerinde uzun bölümler var. Bunlar kopmadan birbirlerine bağlanıyorlar."

Onunla konuşurken aslında kendisini dinleyici kitlesi olarak ne kadar az tanıdığımızı düşündüm. Bir çok yeni şey öğrendim, konuşurken konudan konuya zıplıyordu. Pop ve arabesk müzikleri de dinlediğini, hızlı otomobil kullandığını biraz da şaşırarak öğrendim. Daha da ilginci İsviçreli iki varlıklı ailenin çalışmalarını maddi olarak desteklediklerini bilmiyordum. Burhan Öçal'a göre Avrupalılar samimiyetle çalışan bir insana saygı gösteriyorlar ve kişiyi değerlendirirken onun parasına değil, kendi çalışmalarınıza ve işine gösterdiği saygıya bakıyorlar. Bu destek, iyi bir çevre ona 12 yıl İsviçre de oturma yaşamını sadece müzik yaparak sağlama ve daha sonra da Amerika'ya gitme şansını vermiş.

Konuşmanın doğaçlama akışı bizi yavaş yavaş kendi ülkemize ve onun müzik dünyasına getirdi:

"Türkiye'deki seyirciye yabancıyım. Onları yavaş yavaş tanıyorum. İnsanın kendi ülkesinde kendisini yabancı gibi hissetmesi kötü bir duygu.

Türklere çalmak zor. Hortumlama yeteneğimiz oldukça gelişmiş. Hemen bir şeyler gelsin, hortumlayalım diye bakıyoruz. Bu iş kavram olarak bir ülkenin ithalatı ve ihracatına benzer. Biz dışarı ne ihraç ediyoruz? Bunu sormak lazım. Hemen hemen hiçbir şey... duygu ihracatımız ne? Ama ithalat kısmına gelince, mükemmel. Her şeyi ithal ediyoruz, Türkiye'ye getiriyoruz. Üç-beş etno gruptan başka Türkiye'nin yurtdışına yolladığı müzisyen yok. Bir bilanço yaptığımız zaman durumu açıkça görebiliriz.

Türk enstrümantalistlerini takip ediyorum. Yetenekli gençleri arıyorum. Beni sözlerimi dinleyerek, iyi bir müzisyen olmanın gerektirdiği ağır işçiliği ve disiplini kaldıracak çocukları arıyorum. Bu konuda radikalim. Önce müziğini iyi çalman lazım."

Burhan Öçal kendisinin Türkiye'ye gösterdiği ilginin bir benzerini ülkesinin ona göstermemiş olmasından biraz buruk gibi bir izlenimim oldu.

"3 Temmuz'da Montreal Caz Festivali'nde iki yüz bin kişiye muhteşem bir şov yaptık, Groove Allaturca, East Meets West Special Turkish Night. Alnımın akıyla o işten çıktım. Görsel olarak çok güzel bir şey oldu. Türkiye'yi çok hoş tanıttık. Ama uçtu gitti göğe, Türkiye'den kimsenin haberi olmadı."

Ama kendisi ile görüştüğüm yurt dışında yaşayan ve başarılı olmuş bir çok Türk müzisyen gibi onun da yüreğinin bir köşesinde ufacık da olsa hiç sönmeyecek bir vatan ateşi yanıyor. Türkiye'ye kırgın ama dargın değil ve kendi ülkesi ile ilgili arayışlarını sürdürüyor:

"2002 yılında Aya Irını Kilisesi'nde Zürih Senfoni orkestrası ile çalacağım. Birinci bölümde Ulvi Cemal Erkin'in bir eserini çalacağız. İkinci bölümde benim yazdığım, orkestraya uyarlanmış bir eser çalınacak. Daha henüz bu eseri bitiremedim. Onlar bana içinden nasıl geçerse öyle yap diyorlar. Hiçbir şekilde bana baskı yapmıyorlar. Serbestim. Bana güveniyorlar. Güvenilmek güzel bir şey."

Bu güvenin ifadesi yapmış bugüne kadar yapmış olduğu albüm çalışmalarında ve bundan sonra yapmayı planladıklarında mevcut. İstanbul'daki konserinde kendisini üç defa sahneye davet eden Sting bu örneklerden bir tanesi. Onunla iyi arkadaşlar, ileride bir duet albüm yapmayı planlıyorlar.

Jazz müziğine bakış açısını ve kendisini bu çerçevede nasıl gördüğünü bana şöyle anlattı:

"Jazz'sız yaşayamam. Geleneksel jazz dinlerim. Sürekli dinlerim. Charlie Parker, Duke Allington'ı çok severim. Louis Armstrong'u severim. Duke Ellington'ın Sophisticated Lady'si bir ara bizim milli marşımız olmuştu. Başkaları da var, mesela Miles Davis benim idolümdür. Modern jazz da dinliyorum, Herbie Hancock ve Chic Corea'yı seviyorum. Bana göze jazz her şeyin koruyucusu, içinde her şeyi bulundurabilen, bağrı her şeye açık, sadık, vefakar ve cefakar bir anaç sultan.

Bugün bir çok yeni teknik var, ama ben onlardan çok hoşnut kalmadım. Ben hala Ella dinlerim."

Chinawhite'ta saatler ilerledi, geldiğimiz sırada akşamın hazırlıkları yapılıyordu. Her yerde bir karmaşa vardı, herkes bir yerlere koşuşuyordu. Ama yavaş yavaş hava karardı, masalar düzenlendi, garsonlar geceyi loş bir ışıkla aydınlatacak mumları masalara yerleştirdiler. Mekanı gerçek misafirlerine terk etme zamanı gelmişti, dışarı doğru yürürken onun son sözlerini dinledim:

"Burhan Öçal nereye koşuyor diye soruyorsun, bilmiyorum. Bu sorunun cevabını merak edenler müziklerimi dinlesinler. Biz henüz daha bunu anlayamadık. Ya hep ya hiç , ekstremist bir insanım. Hala bir arayış içindeyim. Hem jazz da hem Türk müziğinde hem de halk müziğinde arayışlarımı sürdürüyorum. Deneme tahtası oldum. Her şeyi deniyorum. Yeni elektronik aletleri deniyorum.

Ama Duke Ellington'ın dediği gibi -best is next- yani her zaman bir sonraki yapacağım şeyin, yapmış olduğumdan daha iyi olacağını umarım.

Ben anlaşılmayı aşka ve sevgiye tercih ederim.

Kültürleri bir araya getirmek istiyorum. Kendi kişiliğimi geliştirmek, namuslu, dürüst bir müzisyen olmak ve kendim olmak istiyorum."

Tekrar görüşmeye söz vererek vedalaştık, arabasına yürürken onun kendi ülkesinde aslında ne kadar az anlaşılabildiğini düşündüm. Ama o bundan yüksünmüyor, zaman zaman tüm enerjisi ile doğduğu topraklara koşuyor, onu kokluyor, ciğerini havasıyla yüreğini de sevgisiyle dolduruyordu. Onun ağzından ilk duyduğum zaman anlamını tam kavrayamadığım sözleri şimdi daha iyi anladığımı düşündüm. Öküze boynuzları asla ağır gelmeyecekti.

İMER DEMİRER İLE BİR ÇAY VAKTİ

Her jazz müzisyeni ile yapılan ilk söyleşi benim için yeni bir ilgi alanı demektir. O ilk tanışmayla başlayan tanışıklık çoğu zaman uzun sürecek bir dostluk yolunun başlangıcı olur.

İmer Demirer ile de böyle olmuştu. Ancak bu seferki sohbete geç kaldığım halde ona ulaşamadım çünkü cep telefonu yoktu, o ise bunu çok doğal buluyordu.

"Cep telefonum yok. Yeni teknolojilerden hoşlanmıyorum. Sevmiyorum. Zaten çalıştığım TRT binasında da telefonlar çekmiyor. Bilgi Üniversitesi'nde çekiyor. Beni isteyen evden bulabilir. Bu alet daha çok dışarıda çalışan hareketli insanlar için. İnternetim de yok, hatta bilgisayarım da yok. Olmaması benim için avantaj. Chat ve e-mail çok vakit alan şeyler. Ama vakit önemli. Ben onlar yerine müzik çalarım."

Allahtan eşi Ayşe aramızdaki iletişimi sağlamıştı ve buluşmuştuk. Bu görüşmemizin konusu Akbank Jazz Festivali'ndeki projesi idi. Her zamanki nazik ve yumuşak üslubu ile konuştu:

"Bu yıl festivalde Tuna Ötenel ile birlikte çalışacağız. Onunla 14 yıldan beri beraber çalışıyoruz ve yılların birikimiyle birbirimizi iyi tanıyoruz. Emin Fındıkoğlu ile bile birbirimizle olduğu kadar beraber çalışmadık. Ben konservatuardan çıktım, Tuna ile tanıştım ve onunla yaptığım çalışmalar benim için bir çeşit lisans üstü çalışma oldu. Onu ilk tanıdığımda Ece Bar'da çalıyordu. İkimiz de çok mutlu ve rahat insanlarız. Tuna Ankara'dan ne zaman gelse beni arar, yeni parçalarını getirir. Biz kendi müziklerimizi yazarken aslında sanki birbirimizin aklından geçenleri düşünmüşüzdür. Tuna'nın tenor ve soprano saksofon çalışını çok beğeniyorum ama unison çaldığımız parçalarda

onun altosu bana biraz sivri geliyor. Tuna'nın sopranosu ise çok hoş ve puslu bir ses veriyor, üstelik bu ses benim trompetimin sesine çok güzel uyuyor. Ben de karanlık ve puslu çalmayı seviyorum. Ama çaldığımız müziğin kendisi değil tonu puslu oluyor.

Akbank Jazz Festivali'nde Pozitif Müzik'in teşvikiyle bir Tuna Ötenel-İmer Demirer konseri gerçekleştireceğiz. Bize basta Volkan Hürsever ve davulda da Mehmet İkiz eşlik edecekler. Onlarla da birçok defa beraberce çalıştık. Tuna bu konserde piyano ve tenor soprano saksofon çalacak."

İmer bana çalacakları parçalar hakkında da bilgi verdi. Bunlar arasında hem kendisinin hem de Tuna Ötenel'in besteleri olacak. Kendisinin Ayşe için yazmış olduğu "Ballad for Ayşe" de bu repertuarda yer alacak. Bunları "My Funny Valentine" ve "Summertime" gibi bir iki de standart tamamlayacak.

Ama benim için asıl ilginç haber kendisinden uzun zamandan beri beklediğim albüm projesi oldu:

"İki ayrı CD projem var. Daha evvelce de konuşmuştuk. Bak ben 16 yıldır müzisyen olarak çalışıyorum. Bu zaman zarfında birçok değişik müzisyenle klüplerde, festivallerde, jam sessionlarda çalıştım.

Tuna Ötenel, Selçuk Sun, Deniz Dündar, Oğuz Durukan, Neşet Ruacan, Nilüfer Ruacan, Ayşe Gencer, Cem Aksel, Cengiz Baysal, Kürşat Ant, Mahmut Yalay, Ateş Tezer, tüm bu insanlarla yıllardır çalıştım. Bu arkadaşlarımın çoğunun kendi CD'leri yok. Birtakım sponsorlar bulup bazı kayıtlar yapmak istiyorum. Hayatımı paylaştığım bu insanlarla birlikte çalarak bir albüm gerçekleştirmek istiyorum. Tolga Tüzün'ün yaptığı gibi bir albüm de olabilir. Ne yazık ki bu arkadaşlarımla sürekli olarak beraber yaşamıyoruz ve her dakika bir araya gelemiyoruz. Ben belki de Türkiye'deki müzisyenler arasında en çok Amerikalılar ile çalışmış kişiyim. Onlardan çok şey öğrendim. Sahne terbiyeleri ile beni çok etkilediler. Amerikalılar her gün beraber çalışıyorlar, biz Türkler ise bir araya gelip çalışamıyoruz. İlk albümde bu arkadaşlarımla standartları çalmak ve bunların arasına bir iki standartlar ilave etmek istiyorum.

İkinci albüm projemde ise benim bestelerim ve hayallerimdeki müzik olacak. İstanbul Jazz Quartet ile çalacağım. Bu grupta Ali Perret, Mahmut Yalay ve Ateş Tezer var. Ama ne yazık ki onlarla da bir araya gelemiyoruz. Bu arkadaşlarım bana değişik şeyler hissettiriyor. Beraberliğimizde bambaşka sesler ve armoniler yakalayabiliyoruz. Ama hepimiz hayatlarımızı ayrı ayrı sürdürüyoruz. Ben hepsini bir araya toplamak istiyorum. Onların yeni bir şeyler yapabilmek için doğru kişiler olduklarına inanıyorum."

Tüm bunlar biz jazz severler için iyi haberler, umarım bir sonraki dergide size İmer'in çıkartmış olduğu albümlerin ayrıntılarından bahsederim. O zamana kadar İmer'i dinlemek için tek şansımız tüm krize rağmen çizgisinden taviz vermeden bizleri jazz la buluşturmaya devam eden Akbank Jazz Festivali olacak gibi gözüküyor.

NİLÜFER VERDİ İLE MÜZİK VE YAŞAM ÜZERİNE

Çoğumuz dinlediğimiz müzisyenleri resimlerinden tanırız. Belki de hiçbir zaman göremeyeceğimiz insanların müziklerini, o resimlerdeki suretlere yakıştırarak dinleriz. Resim aslında tek bir karedir süregelen yaşam filmi içerisinde, akıp giden bir nehirde asla tekrar elimize değmeyecek bir su damlasıdır. Nilüfer'i ben öyle bir resimden tanıdım, 'Mana' adlı albümün kapağından dinleyicisine bakıyordu. Bakışlarını Irene Papas'a benzetmiştim ilk gördüğümde. Eric Satie'nin Gymnopedies müziğinde tasvir edilen Yunan fresklerinde anlatılan bir hikaye hissetmiştim bakışlarında, biraz kuşkulu, biraz da hüzünlü bakıyorlardı. Ama gün geldi, o tek resim donduğu yerden kalktı ve karşıma ev sahibesi olarak oturdu.

"Ne zor iş şimdi kendimi anlatmak, Nilüfer Verdi kimdir, bilemiyorum. Kahve ister misiniz? Sütsüz ve şekersiz, emin misiniz? Tamam şimdi getiriyorum."

Kaçıp gittiğini hissettim, albümün kapağındaki fotoğraf tekrar dondu kaldı. Bu görüşmeyi aslında iki yıldan beri planlıyorduk ama kısmet bugüne olmuştu, biraz daha sabredersem o Yunan freskindeki öyküyü artık okuyabileceğimi hissediyordum.

Hepimiz aslında üç insanızdır. Bizim kendimizi zannettiğimiz insan, başkalarının bizi zannettiği kişi ve gerçekten olduğumuz kişi. O gün ikimiz bu üç kişinin arasında ilginç bir yolculuk yaptık durduk.

Ben Nilüfer Verdi'yi değişik konserler ve ortamlarda da izlemiştim. Birkaç defa da dergi için görüşmeyi planlamıştık ama kısmet olmamıştı. Sanırım bu denli uzun beklemenin de etkisiyle kafamdaki soruyu lafı evirip çevirmeden çok düz ve ani olarak sorarak onu şaşırtmış olmuştum.

Kahve gelirken içerisinde olduğum evi inceledim. Ferah döşenmiş güzel bir apartman dairesindeydik. Bu evde olmaması imkansızdı ama etrafta göremiyordum, piyanonun salonda neden olmadığını merak ettim. Ama salonun bir köşesinde eski bir Fender Rhodes gözüme çarptı. Kütüphanedeki plak ve CD'leri inceledim. Müzik seti tıpkı diğer müzisyenlerin evlerinde gördüğüm gibi abartısızdı. Aile fotoğrafları arasında sarışın bir kadına ait olanın kime ait olduğunu tahmin etmeye çalıştım. O kahveyi getirirken aklımdan geçen şeyi doğruladı:

"Annem, Almandır, ressamdı. Bana hep "Ressam olmasam davulcu olurdu" derdi. Babam zamanında Almanya'da okumuş, orada tanışmışlar, o da okul orkestrasında keman çalardı. Perküsyona çok meraklı idi. Babamın sahibi olduğu şirket Verdi, bir zamanlar Tuzla cip fabrikasını kurmuştu. O fabrika sanırım artık çalışmıyor."

Annesinin ve babasının artık yaşamadığını tahmin etmek zor değildi. Ama bu arada kendisinden büyük bir ablası ve ağabeyi olduğunu öğrendim. Eve girerken sapsarı bir kız çocuğu görmüştüm. Neşet Ruacan ile yapmış olduğu evlilikten bir oğlu olduğunu biliyordum. Bu 12 yaşındaki şeker şeyin ablasının kızı Neslihan Ad olduğunu öğrendim, o da teyzesi gibi piyano çalıyordu. 'Benimle kalıyor' diye açıkladı, ses tonundan daha fazla bir açıklama beklememem gerektiğini hissettim. Neyi isterse onu anlatmaya devam etti:

"İstanbul doğumluyum, 1956'da doğdum, demek burçlara da meraklısınız, 6 Ocak doğumluyum, evet oğlak burcuyum ve çok inatçıyım. Ben çocukken Bebek'de Arif Paşa korusunda otururduk, evimizde birçok davet verilirdi. Değişik orkestralar da bu davetlerde evimize gelip çalarlardı. Şerif Yüzbaşıoğlu, İsmet Sıral, hep misafirimiz oldular.

Böyle bir ortamda müziğe başladım. Ailem küçük yaştan itibaren bana piyano dersleri aldırdı. Bu bir klişe galiba, ben de yeğenime aldırıyorum. İlk okulda çok antipatik bir piyano hocam vardı. Ortaokulda Mahmut Doğuduyal yeni hocam oldu. Ben bu arada durmadan müzik dinliyordum. Beatles, Procol Harum, Pink Floyd, Emerson Lake and Palmer o zamanlar çok sık dinlediğim gruplardı. Ama evimizde başta jazz olmak üzere daha birçok değişik müzik

dinlenirdi. Oscar Peterson, Chalie Byrd, Walter Wonderly, Stan Getz, Asturd Gilberto, Sergio Mendes, gibi isimleri sık sık dinlerdik, ben onlara da hayrandım."

Bu arada Fender Rhodes'ın amplfikatörünün olmadığını olduğunu öğrendim. Piyano ise içinde olduğumuz dubleks dairenin üst katında idi. Biz de onun albümünü dinleyerek sohbete devam ettik.

"Lise çağımda iki yıl İngiltere'de yatılı okudum ve döndüm, o arada çok kilo almıştım. Liseden sonra New York'a gittim. New School'da jazz eğitimi aldım, Emin Fındıkoğlu'nun hocası Jack Reilly benim de hocam oldu. Daha sonra Berklee'de piyano ve kompozisyon eğitimi gördüm. Ağabeyim Murat Verdi de Berklee mezunu bir davulcudur. Benim müzik zevkimin şekillenmesinde onun çok etkisi oldu. Bana Keith Jarrett'i ilk dinleten kişi odur. 'Facing You' albümünü ilk dinlediğimde gerçekten nefret etmiştim. Sonra tekrar tekrar defalarca dinledim ve Keith Jarrett hayranlığım başladı. Hala da devam ediyor."

Cüneyt Sermet'in 'Cazın İçinden' kitabında Keith Jarrett'i beğenmediğinden söz açıldı. Ben onun Modern Jazz Quartet'i de beğenmediğini hatırladım. Fakat bu konuda görüşü Cüneyt Sermet'e daha yakın çıkınca çok şaşırdım. Konuştukça anladım ki 'Mana' albümündeki müzik onun gerçek jazz zevkini aynen yansıtıyordu. Ama beni asıl meraklandıran şey albümdeki noktaya nasıl geldiğiydi, onu dinlemeye devam ettim:

"Berkelee den tatile geldiğim zaman burada çalışmaya başladım. Selim Selçuk, Nükhet Ruacan, Neşet Ruacan, İlkin Deniz, ve Oğuz Durukan'la beraber çaldık. Bizi Selim bir araya getirmişti."

Ben öykünün hangi noktasında Neşet'in gireceğini merak ederken o çoktan öykünün bir parçası olarak karşıma çıkmıştı bile. Ev sahibem bu noktada kısa bir açıklama getirdi:

"Neşet ile şimdi artık görüşmediğimiz bir müzisyen arkadaş vasıtası ile tanıştım, aşık oldum ve evlendim. O benim için olağanüstü bir gitaristtir, bendeki müzikal emeği çoktur. Bana göre onun kadar derin bir tını ve solo yeteneği az bulunur."

Tanışmak, aşık olmak ve evlenmek. Çoğu aşk hikayelerinin özünün de bu olduğunu düşündüm. Sesinin tonundan daha fazlasını merak etmemem gerektiği belliydi, öykünün diğer bölümlerine geçtik:

"Dans müziği ve jazz çalardık, Önce Etap' da çalıştık. Sonra Taksim'deki Bodrum Jazz klubünde çaldık. Burası adeta bir New York jazz kulübü gibi idi, birçok insan gelirdi. Joe Henderson, Joanne Brekeen, Billy Hart, Buster Williams gibi isimler bizlerle orada jam sessionı yaparlardı. Şimdi o klüp yok, üzerinden yol geçiyor. Çok iş yapan bir yerdi, birçok zaman kapıda 'yalnız ayakta' diye bağrılırdı. Bir kış orada çaldık. Bilsak jazz festivalinde çaldık. Baktılar jazz da iş var, hemen bir jazz kulübü kurdular. 3-4 sene üst üste festival yapıldı. O festivallere en iyi gruplar geldi ve çaldı, Elvin Jones, Chet Baker gibi isimler gruplarıyla gelmişlerdi. O zamanlar bu kulübe gelenler şimdikiler gibi 'trendy' değildi, gerçekten jazz'ı bilen ve dinleyen insanlar gelirdi. Bu yıl İstanbul Jazz Festivali'nde olduğu gibi Wayne Shorter konserini bırakıp gidecek insanlar olmazdı. Sahi ne oldu bu insanlara, yok oldular."

Ona bu insanların yok olmadığını, ağır bir göç altında ezilerek kültürel değişim geçiren İstanbul'da azınlıkta kaldıklarını hatırlattım. Sonra değişen İstanbul'u, artık kaybolmuş gitmiş olan Tiyatroları, kitapçıları, bahçeli evleri andık. Bu günün egemen kültüründe TV denen bir olay vardı ve müzik dünyası da bu değişimden tabii ki nasibini almıştı.

"TV seyretmek benim için bir işkence, orada gördüklerimden dolayı büyük bir sosyal şok yaşıyorum. Çok muzdaripim, kendimi çok yalnız hissediyorum. Yeni müzikleri TV'den dinliyorum, Drum and Bass'ı seviyorum, onun üstüne bir şeyler yapılabilir, ama Tekno dinlemeyi bünyem kaldırmıyor, sözleri bana dehşet veriyor."

Ben ise daha dün kendi kızıma 'tekno nasıl bir şey' diye sorduğumdan bu tür müzikleri dinlemek veya dinlememek gibi bir sorunum olmamıştı. Sonra bir an sessizlik oldu. Önemli bir şey söyleyeceğini biliyordum, ama o bunu kendi istediği zaman ve sırada söyledi:

"Uzun yıllar Neşet'le beraber çalıştık. Ayrı ayrı çalıştığımız da oldu. Ama hep iş icabı oldu. Hiç bunun dışında kendi başımıza evde bir şey çalmadık. Evde ikimiz de kendi projesi ile baş başa kalırdı. Genel düşüncenin aksine biz karı koca aynı mesleği paylaşmaktan mutluyduk. Aramıza herhangi bir engel koymadan birbirimiz

eleştirebiliyorduk, bu bizim için çok büyük bir avantajdı. Sonra oğlumuz Nedim doğdu, büyüdü, önce keman çaldı, sonra davulcu olarak aramıza girdi. Zamanla o da kendi köşesine kaçtı."

İnsanlar tanışıyorlar, aşık oluyorlar ve evleniyorlardı. Denklemin dördüncü maddesine gelmiştik, ilk üç maddeden sonra birçok insan için yalnızlık başlıyordu. 'Mana' bitmişti, tekrar çalmasını rica ettim. Salondaki asıl sistem çalışmadığından yeğeninin minik her şeyi bir arada çalan küçük müzik setini dinliyorduk. Müziği beğendiğimi hissederek konuştu:

"Nasıl bir müzik istediğim hakkında albümüm 'Mana' size bir fikir verebilir. Grupla çalmayı seviyorum, ama kısıtlanmış ortamları sevmiyorum. 'Entertainer' olmayı beceremiyorum, zaten becermek de istemiyorum. Bunu doğal olarak başarabilen birçok müzisyen var. Bizden de bu çok beklenildi. Ama benim daha içine kapanık bir tarzım var. Bilmiyorum ne olacak halimiz, yok mu olacağız ? Jazz gittikçe yok oluyor. Acaba Amerikalılar zencilerin müziğini yok etmeye mi çalışıyorlar, yoksa bu olup bitenler içerisinde yaşadığımız çağın doğal bir değişimi mi? Aslında galiba tüm dünyada bir yozlaşma var, bu soruların gerçek cevaplarını ne yazık ki bilemiyorum.

Jazz nedir diye sormuştunuz, aslında bu kelimeden bıktım. Hem her yerde var, hem de birçok yerde yok. Jazz bana göre bir duygudur. Bir tanıdığımın jazz için yapmış olduğu tanımlamayı ben de benimsiyorum. Bakın şöyle demişti: Jazz müziği dinleyince bir dakika sonra ne olacağını bilemezsiniz. Bir kere içerisine girince sizi alıp oradan oraya götürüyor. Her an yeni bir sürprizle karşılaşıyorum. İşte bana göre de jazz budur, sizi alıp götüren ve sürekli sürprizlerle şaşırtan bir duygu.

Bana göre bir müziğin çalınış biçimi çok önemlidir. En kötü şey, en banal müzik bile bile en güzel şekilde çalınabilir. Berklee de bize bu konuda bir ödev vermişlerdi, sevmediğimiz bir müziği düzenleyecektik. Autumn Leaves'ı çok fazla çalınmış olduğu için pek sevmem, onu seçtim ve öyle bir düzenledim ki çalınınca ben bile tanıyamaz oldum, hoşuma gitti.

İnsan bir konuya yoğunlaşınca onu yola getirebilir, bir hale yola sokabilir. Belki de sizin Oğlak inadı diye tanımladığınız şey de bu, yeter ki insan bir kere istesin."

Gympnopedies'deki ikinci çeşitlemeye jazz konusu açılınca girdiğimizi hissettim. Freskte gördüğüm figürler artık canlanmış dans ediyorlardı. 'Mana' bana göre geçmişte kalmış bir rüyaydı, ona yeni albümünü ne zaman yapacağını sordum:

"Yeni bir albüm yapmak mı? Bilmem ki. Ne olur yapsam ki. İçimde bir küskünlük var ama yılmamak lazım. Bence diğer jazz müzisyenleri albüm yapmalı, benim iyi kötü bir albümüm var, daha hiç albümü olamayan birçok arkadaşım var. Hiçbir müzisyen hayalsiz yaşayamaz, hepimiz Godot'yu bekler gibi bir şeyler bekler dururuz, hep bir yarın vardır."

Ama aslında her şey önce bir şeyleri hayal ederek başlar, ben de ona hayal kurması için bir ilham vermeye çalıştım, sözlerinden anladığım kadarıyla işe de yaradı:

"Ama size bir 30,000 $'lık bir sponsor buldum, gelin hayalinizdeki albümü yapın derseniz..., bakın o zaman çok düşüncelerim var. Bir 'ballade' albümü yapmak isterdim. Hangi parçaları seçmeye gelince... izin verin bir düşüneyim."

Nilüfer Verdi gerçekten biraz düşündü ama konuşmaya başlayınca aslında bu konuda daha evelce çok düşünmüş olduğunu anladım. Bana hayalindeki albümü şöyle anlattı:

"İlk aklıma gelen parçalar 'The Man I Love', ve 'I'm A Fool To Want You'. Sonra 'Ruby My Dear', ve 'Prelude to a Kiss' geliyorlar. 'Sophisticated Lady', 'Lover Man', 'When I fall in Love', 'Body and Soul' ve 'Chelsea Bridge'. Evet hepsi yavaş tempolu parçalar, eh tabii bu normal, neticede bir 'ballade' albümü yapıyoruz. 'I Can't Give You Anything But Love' nispeten hızlı bir tempoda olabilir, onu da alalım. Yorumuma gelince, tüm bu parçaları rearmonize ederek kendi anlayışıma göre çalmayı düşünüyorum."

Ben onu hazırlıksız yakaladım sanıyordum, acaba hazırlıklı yakalasam başka neleri seçebilirdi diye içimden geçirdim. Ancak grup müziği sevdiğini biliyordum, albümün de solo piyano olmayacağı belliydi. Ekibini seçerken olayı bizimkiler yabancılar diye ikiye ayırmaya özen gösterdi:

"Trio formatını seviyorum. Sanırım önce bir basçı seçmem lazım. Bizimkilerden biri mi olsun, yoksa yabancı bir basçı da olabilir mi ?. Yabancı olacaksa Marc Johnson'u çok beğeniyorum, onunla çalmak isterdim. Bizimkilerden biriyle çalacaksam Mahmut Yalay'ı tercih ederdim. Davulda bence sadece tek bir isim var, Elvin Jones. Ama bizimkilerden Deniz Dündar, Cem Aksel ve Cengiz Baysal'ı da çok beğeniyorum. Onlardan birisini alırdım."

Bana da albümün tasarımını yapmak düşmüştü. Nilüfer, Marc Johnson ve Elvin Jones'u eski bir freskte o devrin kıyafetleri içinde stilize edilmiş olarak düşündüm. Ama hayallerimiz uzun sürmedi. Telefonum çaldı, çalıştığım şirketten arıyorlardı, telefonda işittiğim sorunlar ikimizi de düş dünyasından alarak asıl yaşadığımız ülkenin topraklarına geri götürdü ve Gymnopedies'in üçüncü evresine girdik:

"Günümüz Türkiye'sinde Jazz'ın getirisi düştü. Ekonomik gerileme genel olarak kültür hayatına ve tabii jazz dünyasına da olumsuz etki yaptı. Çaldığımız jazz klüpleri kapandı, yenilerinin de açılacağı yok. Buluştuğumuz ortamlar yok oldu, bambaşka kültürel kimliklere büründüler. Halbuki jazz müzisyenleri bir çalışmadan diğerine kadar ara dolduran kişilerdir, hep bir sonraki konseri, çalışı bekler, onun hayaliyle var olurlar. Bu günkü şartlarda herkes biraz tek başına kaldı. Gerçi içimizden kimileri biraz daha çağa ayak uydurabiliyorlar ama bu örnekler az. Bu kış Nükhet Ruacan ile beraber Hyatt Oteli'nde çalacağız. Nükhet ile çalışmak bana iyi geliyor, yıllar içerisinde gerçek dost olduk. Birbirimizin gerçekten iyiliğini istiyoruz ve bu da beraber yaptığımız müziğe yansıyor. Birbirimize iltifat ederek çalma ve söyleme arzusu müthiş bir paylaşım. Bence Nükhet çok iyi bir yorumcu ve sahnede çok karizmatik. İsterdim ki daha fazla müzisyen olarak hep beraber çalabilelim. Ama olmuyor. Biz jazz müzisyenlerinin çoğu şu günümüzdeki 'paketlenen ürün' trendine giremedik. Aziza Mustafazadeh bu açıdan çok başarılı bir örnek, çok iyi paketlendi, epey albüm yaptı ve ses getirdi. Ama onun da rüzgarı çok uzun sürmedi. Diana Krall'ın tarzı bana 'light jazz' geliyor. Yeni nesil gençlerin jazz müziğini bu müzik olarak bilmesinden dolayı üzüntü duyuyorum. Jazz o kadar basit bir şey değil. Bu ifadeyi de kullanmak istemem ama jazz müziğinin bu hale gelmesi için birçok insan ne

fedakarlıklar yaptılar, kendilerinden ne çok şey verdiler. Ne büyük fedakarlıklarda bulundular. Şu insanların İstanbul Jazz Festivali'ndeki konserinden akın akın dışarı çıktığı Wayne Shorter'ı ele alalım. O istese idi Diana Reeves ten sonra ortaya çıkan havayı sürdürecek ve dinleyiciyi memnun edecek bir şeyler yapabilirdi. Ama ciddi bir jazz müzisyeni olarak tavrından taviz vermemeyi tercih ederek çaldı."

Konumuz jazz müziğindeki tarz ve tavır konularına dönünce Nilüfer jazz müziğinde ille de etnik bir unsur olmasını sevmediğini, özellikle bunun bir empoze halini alması halinde ortaya doğal olamayan bir müziğin ortaya çıktığını belirtti. Onun jazz dünyası benim kendi albümünden anlayabildiğim kadarı ile daha çok mainstream klasik çizgiye yakındı. Konuşmamız sırasında onu son zamanlarda en çok etkilemiş bir müzisyen olarak piyanist Nejat Cendeli'den bahsetti. Onu TV8'deki caz programında izlediği zaman donup kalmış. Böyle bir armoni yeteneği bu güne kadar duymadığını, onun gerçekten dünya çapında bir sanatçı olduğunu söylüyor. Onun tevazusu, çekingenliğini tarif edilemez buluyor ve tanışmak için sabırsızlanıyor. Sevdiği ve dinlediği sanatçılar arasında diğer aklına gelen isimler arasında John Coltrane, Keith Jarrett, ve Herbie Hancock'un adlarını saydı. Ama bu listeye hemen Bill Evans ve Kenny Barron'u da katmayı ihmal etmedi. Kenny Barron'un Regina Carter ile yapmış olduğu 'Freefall' albümünü o da benim gibi çok beğenmiş ve bu yıl İstanbul Jazz Festivali'nde verdikleri konseri dinlemişti. Ona siz kiminle düet yapmak istersiniz diye sordum, ama aslında cevabını kolayca tahmin edebilirdim de:

"Bir düet yapsaydım herhalde bu Marc Johnson ile olurdu. İstanbul'daki konserden sonra onunla konuştum, tebrik ettim ve kaçtım. Ben onu ilk defa Bill Evans ile ortaya çıktığı zaman Amerika'da dinlemiştim. Neden bir Marc Johnson bir Christian McBride gibi ses getirmez. İşte gene bir paketleme meselesi. Sunuş farkı, yoksa bana göre olağan üstü bir basçı. Zaten zenci müzisyenler beyazlardan daha iyi satıyorlar. Yoksa Johnson olağanüstü bir basçı."

Ancak ülkenin içerisinde olduğu durum şu an bu düşünceleri hayal bile olmaktan çıkartmış durumdaydı. Nilüfer şu sözlerle dile getirmiş olduğu kendi ruh halini başka jazz müzisyenlerinin de paylaştığını kendi çevremdeki insanlardan biliyordum.

Hepimiz kendi köşemize çekildik. Yarınlarla ilgili olarak kafamızda birçok soru işareti var.

“Kendi ülkemde doğruyu görmek istiyorum. Tayfun Talipoğlu'nun programlarını çok beğeniyorum, gerçekten insanların kapısını çalıp nasıl yaşadıklarını araştırıyor. Biz jazz müzisyenlerini birleştirecek ve organize edecek Erol Pekcan gibi bir insan lazım. O ölünce hepimiz sudan çıkmış balık gibi kaldık. Var olan güzel şeyler bu ülkede yok oluyor, yok olan değersiz şeyler ise kolayca yoktan var edilebiliyor. İstediğimiz çok bir şey de yok. Müzisyenlerin birbirinden kopmadığı bir ortamız olsun. Bu bir jazz kulübü de olabilir, beklentileri bu çağda minimuma inmiş bir jazz kulübü.”

Olumsuz şeylerin hayatın kaçınılmaz bir parçası olduğunu ikimiz de biliyorduk, ama benim için karşımdaki insandan asıl beklediğim şey sorunların yanı sıra çözümleri de ortaya koyabilme becerisiydi. Bu açıdan onun sözlerinde hem ülke hem de bireysel olarak bazı somut öneriler olmasına sevindim. Ne yapılması gerektiği konusundaki ilk olumlu örneklerden birisi geçtiğimiz festivalde dinlediğimiz bir gruptu.

"İstanbul Jazz Festivalinde Kenny Barron Regina Carter konserinden önce sahne alan 6 kadın jazzcının konserini çok beğendim. Oradaki kadınlar gerçekten çok değerli müzisyenlerdi. Hem kendi bestelerini çalıyorlardı, hem de tüm düzenlemeleri kendi yapmışlardı. Ama bilmem dikkat ettiniz mi, o konserin arkasında önemli bir kuruluş vardı ve projeyi onlar hem madden hem de manen destekliyorlardı. Biz de de bu tip jazz müziğini destekleyen kuruluşlar olması lazım. Mesela Boğaziçi Üniversitesi gibi okulların, büyük ticari şirketlerin böyle projeler geliştirmesi gerekiyor. Unutmamalıyız ki bir ülke ancak kültürüyle vardır. Tabii bu kültürde Tarkan gibi pop sanatçıları da olacak, o da bu kültürün bir parçası. Fakat bu gün geldiğimiz noktada ne yazık ki İbrahim Tatlıses gibi çok popüler bir sanatçı bile reyting i düşünüyor, güzel türküler söyleyemiyor. Reyting kaygıları Türk müziğinde de var. Bugün yozlaşmanın bedelini ödüyoruz. Halk müziği yozlaşmadan dolayı problem yaşarsa jazz müziği de haydi haydi yaşar. Yapılan güzel şeyleri de göstermek lazım. Kamil Özler'in aranjmanları, Sibel Köse'nin Fransa'daki başarıları, bu tip güzel şeyler gösterilsin."

Bildiği şeyleri başkaları ile paylaşmak, onlara birikimini aktarmak çözüm konusunda Nilüfer Verdi'nin kişisel olarak yapabileceği şeylerdi, onları da şöyle ifade etti:

“Öğretmenlik hoş bir duygu, hem müzikten kopmamış oluyorum, hem de müzik öğrenmeyi gerçekten arzu edenler geldiği için onlara bir şeyler verebiliyorum. İnsan bildiklerini öğretmeli, bundan büyük bir haz duyuyorum.”

Nilüfer Verdi'nin öğrencilere bu denli yakın olmasının bir sebebi de belki de onun kendisinin bir müzik öğrencisinin annesi olması. Oğlu Nedim Ruacan bu yıl Bilgi Üniversitesinden Cengiz Baysal'ın öğrencisi olarak mezun olmuş. Her anne gibi o da oğlunun geleceği ile ilgili endişeler taşıyor. Nedim bir sene Amerika'ya gitmeyi düşünüyormuş. Nedim'in mesleği konusunda eski eşi Neşet Ruacan ile beraber epey tereddüt yaşamışlar, ama ona kalbinin arzuladığı şeyi yapmasını söylemişler. Nedim ise onları dinleyerek üniversitede iletişim bölümünde okumak yerine müzisyen olacağı bölümü seçmiş.

Gymnopedies'in son bölümü de kafamdaki sanal alemde çalınmış ve bitmişti. Gitme zamanı gelmişti, ona bir anne ve öğretmen olarak kendinden sonra gelecek müzisyenler için söylemek istemek istediği bir şey olup olmadığını sordum, söylediği şeyler bana göre sadece müzisyen olacak gençler için değil, günümüzdeki karmakarışık dünyada yaşayan tüm diğerleri için de bir mesaj içeriyordu:

"Yarının Nilüferleri için şunları söyleyebilirim: İçerisinde yaşadığımız şu dünya yapay bir dünya. Biz insanlar bu dünyanın onlara empoze ettiği yapay heveslerin ve değerlerin peşinde sürüklenmeye çok müsaidiz. Bu sürüklenmeden mümkün olduğunca kendinizi korumalısınız. Gerçekler bambaşka yerlerde. Onların peşinde olun.Taklitçilik ve özentilik günümüzde bir üniforma gibi insanları tek bir kalıba sokuyor. Herkesin aynı şeyleri giymesini, aynı müzikleri dinlemesini genç ve dinamik bulmuyorum. Her zaman kendi kendinizi sorgulayın, şunları kendinize sorun: "Ben gerçekten bana hazır sunulan tüm bu şeyleri beğeniyor muyum, bunları gerçekten istiyor muyum?" Kendi seçimlerinizi ve karalarınızı iyi düşünerek yapın."

Eve döndüm ve 'Mana'yı tekrar dinledim. Kapaktaki kadının resmi hala aynı idi ama bana artık sonsuzlukta donup da kalmış gibi gelmiyordu, onu tanıyordum.

YENİ BİR 'KAMİL ERDEM' MASALI

Kamil Erdem'in benim yazı hayatımda çok özel bir yeri vardır, Jazz dergisi için onunla yaptığım röportajın dönülmez bir yolculuğun başlangıcı olduğunu o zamanlar bilemezdim. Bu ilk yazı zamanla Türk jazz müzisyenleri ile yapılan söyleşilerden oluşan bir müzikal yolculuğa dönüştü ve Kamil ile attığım ilk adım beni bir dolu başka dünyalara sürükledi.

Onunla buluşmadan önce o ilk yazıyı yeniden okudum ve hafızamı tazeledim:

Onun 1959 doğumlu olduğunu ama en önemlisi koç burcu olduğunu hatırladım. Bu burç meselesi çok önemli çünkü onu tanıdıktan sonra burçların kişiler hakkında gerçekten doğru şeyler söylediğine inanmıştım. Sonra onun hakkında zamanında öğrenmiş olduğum bir çok şey sisler içerisinden çıkarak tekrar hafızamda şekillendi:

Ailesinin tek çocuğu idi. 1983 de ODTÜ'den Elektrik Mühendisi olarak mezun olmuş ve bir müddet mühendis olarak çalışmış ancak zamansızlığın baskısı ile ve müzik seviyesini aksatmamak için tercihini müzikten yana yapmıştı. Ama mühendislik eğitimine boşa geçmiş bir zaman olarak da bakmıyordu. Bas gitara olan ilgisi ise ilkokul çağında başladığı klasik gitar çalışmalarının içinden filizlenmişti. Gitar çaldığı yıllarda klasik müziğin yanı sıra o dönemin Modern Folk Üçlüsü'nün tarzında ancak vokalsiz Türk Müziği denemelerinde bulunmuştu. O da çoğumuz gibi küçük pilli Phillips pikapta Beatles, Animals, Engelbert Humperdinck ve Tom Jones dinleyerek müzik zevkini geliştirmişti. Jazz müziği ile ise bas gitar çalmaya başladıktan sonra tanışmıştı. Ayrıca

eski yazımda ilk aldığı plağın 1979'da Bob James'in BJ4 adlı albümü olduğunu, albümdeki tüm bas partisyonlarını ezberlediğini yazmışım. Ama yıllar sonra Taksim'de tekrar konuştuğum müzisyen dostumun aradan geçen zaman zarfında başka alemlere yelken açtığını fark etmemek mümkün değildi. Elimde onun son çalışması olan 'Bir Bas Şarkısı' vardı. Kahveler gelmeden ilk sorumu patlattım ve ona "Nereye koşuyorsun arkadaş?" dedim, o ise gülerek söze başladı:

"Bir yere koşmuyorum, sadece yürüyorum. Bundan yaklaşık 2.5 yıl önce bir albüm yapmayı planlıyordum, adı solo-duo-trio olacaktı. Adından nasıl bir şey olabileceğini tahmin edebilirsin. Ancak daha sonra düşünce içime sinmedi, soloları tamamen tek başıma icra edebileceğimi düşündüm. Tamamen solo veya perküsyon ile çalarak bir albüm hazırladım. 2000-2001 yılında ulaştığım düzeyi yansıtacak değişik çalma tekniklerini kullandım. Ortaya çıkan performans da içime sindi. Kayıt da teknik olarak iyi bir düzeyde gerçekleşti. İçime sinmese idi albümü çıkartmazdım. Bu albüm bana göre Türkiye'de yayınlanan müzikler arasında en fazla ticari kaygılardan uzak olanı. Albüm tam da krizin asıl patladığı 22 Şubat günü bitti ama Kalan Müzik ilkelerine bağlı bir yayıncı, hiç bir talepte bulunmadan albümü ilk düşündüğümüz şekilde piyasaya verdiler."

Albümün kapak notlarında yer alan sözler Kamil Erdem'in yelkenlerini dolduran rüzgarlar hakkında daha kapsamlı bir açıklama getiriyordu:

“Dünyanın farklı bölgelerine ait müziklerin tadına varabilmenin bir şans olduğunu düşünüyorum. Özellikle müzisyenler için... Müzisyenlerin, farklı kültürlerin müziklerini dinleyip hazmedebildikleri ölçüde birikimlerini zenginleştirebileceklerine ve çağdaş bir müzikal kimlik geliştirebileceklerine inanıyorum. Farklı bölgelerin müziklerinden izlenimler içeren bir albüm yapmayı çoktandır düşünüyordum.

Bas gitar, bir zamanlar 'çaldığı zaman varlığı değil, çalmadığı zaman yokluğu hissedilen enstrüman' olarak nitelenirdi. Ancak, son yirmi-yirmi beş yıl içinde gerek çalım teknikleri, gerekse buna bağlı olarak müzikal fonksiyonunda büyük değişiklikler oldu; asıl işlevi olan eşliğin yanında, bir solist enstrümanı olarak gelişti.

Bu albüm, söz ettiğim düşüncelerimin bir bileşimi oldu. Farklı ülkelerin müziklerinden edindiğim izlenimleri yansıtmak istedim; Bulgar müziğinin 11/8'lik, Karadeniz'in 7/8'lik ritimleri, İspanyol, Romen, Yunan ezgileri, Türk makamları, Hint ragaları, caz, fusion... Bunları, bas gitarın, bazılarını kendi geliştirdiğim çeşitli çalım teknikleriyle sergilemeye çalıştım. Düşündüklerimin tümünü yansıtabildim mi... Hayır, eksikler var, her zamanki gibi... Ve o eksikler, belki de beni yeni bir çalışma için zorlayacak..."

Albümü dinlememiş birçok insan bu çalışma ile Gürol Ağırbaş'ın yakın bir geçmişte yayınlanmış olan 'Bas Şarkıları' adlı çalışması arasında bir paralellik kurabilirdi. Kamil kafamdan geçen bu soruya şöyle bir açıklık getirdi:

"Gürol Ağırbaş'ın çalışması benimkinden farklı. Onun albümünde bir grup müziği var ve bas gitarı çalan kimse de grubun lideri. Ama dünyada benim çalışmama benzer bazı çalışmalar oldu. Victor Wooten'ın iki çalışması, Miroslav Vitious, Marc Dresser, Eberhard Weber, Glenn Moore ilk aklıma gelenler. Biliyorsun ben Jaco Pasterious'u da çok beğenirim ama onun çalışması bir düet.

Müzikte melodi konusunda oldukça tutucuyum, bence melodisiz müzik olamaz. Bu albümde bas sesleri armoni ve melodi ile kaynaştırdım, ve değişik bir müzik yaratmaya çalıştım.

Albümdeki müzikler her şeyden önce benim kendi müziklerim. Dünya müziklerinden bir çok izlenimi de içlerinde barındırıyorlar. Bir grup müziği yapsaydım bu mümkün olmazdı. Bu yüzden ben de sadece bası ön plana çıkarttım."

Elimdeki albümde 12 parça olduğunu biliyordum. 6 tanesi solo, 6 tanesi davul veya perküsyon ile çalınmıştı. Ona en çok hangilerini beğendiğini sordum. Bir an düşündü, aslında sorunun kendisi saçma idi. 12 yavrusu olan bir anneden hangisini daha çok sevdiğini söylemesini beklemek gibi bir şeydi. Kamil de onlara arasında net bir ayırım yapmadı ama albüme adını veren parçayı diğerlerinden daha çok sevebileceğini tahmin ettim. Kamil parçalar hakkında olmasa da dinleyicisi hakkında düşüncelerini benimle paylaştı:

“Her albüm kendi beklentisini kendisi yaratır. Bence bu albüm bas sevenler gibi kısıtlı bir kitlenin ilgisini çekecektir. Ama Asia Minor'un ulaştığı kitlelere ulaşması mümkün değil. Parçaları icra ederken kendi teknik limitlerimi zorladım, albümdeki parçaları evde arkadaşlarıma çalarken bile tekrar çalışmam gerekiyor.

Ama dinleyicinin kendi yargısını kendisinin oluşturması gerekiyor. Bir çok müzisyen arkadaşımdan olumlu tepkiler aldım. Projenin bir kısmını Onno Tunç anısına yapılan gecede çaldım. Ankara da Manhattan da Mustafa Boztüy ile tümünü çaldık. Geçen sen ODTÜ'de verdiğim bir bas gitar resitali bu albümün başlangıcı oldu.

*Albümün promosyonunu Kalan müzik yapıyor, ayrıca bu konuda bana yardımcı olan bir basın danışmanım da var. Yurt dışına tanıtım içinde bir girişimim oldu ama henüz somut bir şey yok. Aslında önce albümün somut olarak çıkmasını istedim. Daha da yeni çık*tı.”

Albümün iç notlarında katkıda bulunan tüm insanlara yapılmış sıcak bir teşekkür yer alıyor. Merak edip okudum:

"Prodüksiyonunu üstlenen Hasan Saltık'a ve Kalan Müzik çalışanlarına, stüdyo çalışmalarındaki özeni ve sabrı için Ahmet Özgül'e, fotoğraflar için Aykut Uslutekin'e, kapak tasarımı için Ali Murat Yılmaz'a, "Every Time We Say Goodbye"ın solo bas için düzenlenmesindeki yardımları için Tuna Ötenel'e, bu projenin ilk sahne performansını organize eden Ankara Caz Derneği'ne, İngilizce metinler için Meliha İsen'e, müzisyen arkadaşlarım Cem Aksel, Erhan Seçkin ve Can Kökrek'e, çalışmalarıma her zaman destek olan aileme, arkadaşlarıma teşekkür ederim.”

Asia Minor Kamil Erdem'in 1990 da kurmuş olduğu ve ilk sohbetimizin eksenini oluşturan grubu. O zamanlar bu grubu "Dünyanın bu bölgesine ait değerleri tüm dünyanın anladığı ortak bir dille, yani müzik ile ifade etmeyi amaçlıyor" diye tanımlamıştı. Bu grup için yapmış olduğu besteleri de 'kendi müzikal birikiminin bir dışavurumu' olarak görüyordu. Asia Minor'un performansı konusunda ise 'icrada mükemmellik olamayacağını, çünkü mükemmel olanın tekamül edemeyeceğini söylüyordu. Bana grubun son durumunu şu sözlerle anlattı:

"Asia Minor 10 yıllık bir grup ve halen devam ediyor. Onun yarattığı müziğin Türkiye'de yeterince tüketilmediğini düşünüyorum. Asia Minor ile yapmış olduğumuz müziğe daha fazla ilgi gösterilebilirdi, 6-7 yerden daha fazla yerde çalabilirdik. Yaptığımız müzik üretimine uygun bir tüketimle karşılaşmadık. Gene de şuna inanıyorum, o grupta ben her şeyimi olabileceği şartlarda en iyi şekilde yaptım Ama grup üyeleri olarak birbirimizden çok uzaklarda yaşıyoruz, çok sık bir araya gelemiyoruz.

Yeni parçalarımı bu grup için yazmadım. Benim müzikal kişiliğim bu formatın çok ötesinde. Yeni bestelerimin de bu formatın çok ötesine geçmesi lazım. Biraz olayları zamanın akışına bıraktım. Ben de heyecanımı başka projelere yönelteceğim."

Her ne kadar bu günü konuşuyor olsak da referans noktamız ister istemez kendisi ile 5 yıl önce yapmış olduğum röportaj oluyordu. O konuşmamızda felsefe olarak müziği 'zaman zaman değişik kıyılarından içine girilmesi gereken bir okyanus' olarak gördüğünü belirtmişti. Anladığım kadarıyla da şimdi yeni bir denizin kıyısından uzaklara bakmaya başlamıştı. Ona insanların kendisini ne derece anlayabildiğini merak edip etmediğini sordum:

"Anlaşılmayan bir insan olduğumu söyleyemem ama marifet iltifata tabidir derler. Ben kendimi iyi ifade ettiğimi düşünüyorum.

Müzisyenler, hele ki beste yapıyorlarsa sürekli bir birikim ve dışavurum süreci içindedirler. Müzik dinlemek müzisyenin birikiminin tek değilse bile en önemli unsurudur. Müzik dinlemeyi sadece bir zevk değil aynı zamanda bir görev olarak kabul etmek gerekiyor. Dinlediklerini harmanlayıp yeni bir müzik ortaya koyabilirsin. Ama bu zorlama ile olamayacağı gibi sadece ilginç bir şey yapıyor olmak için de yapılmamalı. Yaptığım beğenilsin ya da yaptığımın bir benzeri olmasın kaygısı ile yapılan bir beste en azından samimi değildir."

Kamil kendisini bir jazz müzisyeni olarak kategorileştirmekten her zaman özenle kaçınırdı. Ancak sürekli olarak jazz festivallerine çağırılmasının da bir tesadüf olmadığını söylerdi.

Bana 'eğer jazz uluslararası bir sanatsa mihenginin de uluslararası piyasa olması gerekir' demişti. Ancak uluslararası olmayı bir 'yücelik' kriteri olarak görmüyor ve jazz müzisyenleri için icra platformunun

kendi ülkeleri dahil tüm dünya olması gerektiğini düşünüyordu. Jazz standartlarını dinlemeyi ve çalmayı çok sevdiğini, ancak bu parçaları andıran besteler yapmayı klasik müzikle uğraşan bir bestecinin barok tarzda besteler yapmasına benzettiğini söylemişti. Barok müziğin en yetkin örneklerinin yüz yıllarca önce yapılıp bitirildiğini aynı şekilde John Coltrane, Miles Davis ve Cole Porter'un geçtiği bir dünyada yeniden aynı tarz müziği bestelemenin anlamı olmadığına inanıyordu.

Ona biraz da bugün beğendiği jazz müzisyenlerinin kim olduğunu ve kimlerle beraber çalmak istediğini sordum:

“Tuna Ötenel ile çalmayı çok seviyorum. Bana göre Standartları çalabilme jazz müzisyeni olabilmenin de standardıdır. Sibel Köse ve Januz Szprot ile çalışıyorum.

İdeal bir grup kurma konusunda tek bir düşüncem yok. Kafamda değişik tarzlarda müzikler için değişik müzisyenler var. Standart jazz çalarsam mutlaka Tuna ile çalardım. Diğer müzisyenleri izin verirsen kendime saklamak istiyorum.

Avihashi Kohen'i basçı olarak çok beğeniyorum, iki albümünü aldım. Colors ve Devotions. Gerçekten hoş kompozisyonları var. Bugün dünyada müzik konusunda bir tıkanma var. Bir albüme gerçekten güzel diyebilmek için bir iki parçanın güzel olması yetmiyor.”

Bir otobüs geldi, içinden bir dolu turist ve bavul boşaldı. İkimizin de gözü onlara takılmıştı. İstanbul'un ve Türkiye'nin içerisinde olduğu tüm kargaşadan uzak, sadece yarın sabah yapacakları şehir turunu düşünen insanlar olduklarını düşündüm. Kamil'e 'Bazen bu ülkede sadece Turist gibi yaşamak istediğim anlar oluyor' dedim. Konuştuğumuz yer Taksim'deki Maramara Oteli'nin pastanesi idi. Fitili ateşlemiştim bir kere. Her Türk vatandaşı gibi biz de ülkemizin içerisinde olduğu durumla ilgili olarak tespitlerde bulunmalı ve bazı çözümler de önermeliydik ama Kamil olayın daha farklı boyutlarına da değindi:

"Türkiye'nin durumu vatandaş olarak beni etkiliyor. Çözüm öneremem, en azından somut bir çözüm öneremeyeceğimi bilecek kadar bilinçliyim. Uygar bir Türkiye'de yaşamak isterdim. Sloganlar ötesi. Uygar bir ülke zaten demokrat olur.

Türkiye'de albüm yapmak hem zor, hem de kolay. Sanatçı sahtesi çok, demo bile yapmaması gereken insanlar albüm yapıyorlar. Türkiye'de doğru dürüst bir değerlendirme kriteri bile yok. Ne prodüktörlerde ne de eleştirmenlerde. Ne de toplumda. Herkes kendi dünya görüşüne göre hareket ediyor.

Ben bir müzisyen olarak özeleştirilere karşı çok açık yürekliyim. Ama bu güne kadar bana güne kadar bana hiç bir ciddi eleştiri de gelmediğini söylemeliyim.

İyi formasyonu olan bir insan aslında çok zor albüm yapar. Ama Türkiye'de korkunç bir kültürel erozyon var. 200 yıldır batılılaşma çabaları içerisindeyiz, bu bir türlü gerçekleşmediği gibi içimizde olan doğululuğu da kaybettik. Biz kendimizi hem doğulu hem de batılı kabul ediyoruz, ama ne doğulular ne de batılılar bizi kendilerinden kabul etmiyorlar. Böyle bir ortam da ise şarlatanlar ürüyor. Sahte sanatçılar cirit atıyorlar. Gerçek sanatçılar ise varlıklarını sessizce sürdürüyorlar, ya küsüyorlar veya kendilerini başkalarını eğitmeye veriyorlar."

Başkalarını eğitmek Kamil Erdem için önemli bir uğraş. Ama onun sebepleri küskünlük veya sessiz kalmak değil. Onun hocalık çalışmalarının ardında daha ilginç sebepler var:

"Şu an Bilkent Üniversitesi'nde part time hocalık yapıyorum. Bas gitar ve ensemble dersi veriyorum. Ayrıca Ankara'daki Gordiyon Akademi'de ders veriyorum, halen 50 öğrencim var.

Öğretmenliği sevdim. 1998-2000 yılları arasında Polonya'daki Pulawey Jazz Workshop'ta bas gitar 'work shop' yönettim, orada görevli çok az yabancı hocadan biriydim. Öğrenciler arasında hocaları değerlendiren anketler yapıyorlardı, ben üç yıl art arda çağrıldığım için beğenildiğimi düşünüyorum. Öğretmen olmak bir başka tarz yaratıcılık gerektiriyor. Her öğrenciye tek bir metot ile ders vermek mümkün değil. Değişik yetenekteki öğrencilerin artı ve eksi yönlerini görüp ona göre öğretme yöntemleri geliştirmek de yaratıcılık gerektiriyor. Bunu başarıyla yapabildiğimi sanıyorum. Olayın bir başka yönü de şu. İnsan bir şeyi başardığına inanınca daha da iyi şeyler yapabiliyor. Tabii bunun tersi olan durumlarda var. Öğretmenlik ömür törpüsü hale de gelebiliyor. Fakat maya bir kere tutarsa da çok güze şeyler ortaya çıkıyor. Gordiyon Akademisi'nde bunu yaşadım. Çok büyük bir haz duydum.

Bir öğrencide müzisyen olabilmek için müzik yeteneğinin olması şart. Sonrası ise öncelikle merak etme meselesidir. Hiç kimse tesadüfen basçı olamaz. Herkes önce bir armonik enstrüman çalar sonra bas seslere ilgi duyar. Bas enstrümanlar belli bir bilinçle seçilir."

'Bir Bas Masalı' Kamil Erdem'in en son çalışması ama bana göre, aynı zamanda onun yaşamındaki bazı yeniliklerin ve büyük değişikliklerin de habercisi. Ona gelecek ile ilgili beklentilerini sordum. Bir an düşündü, çoğumuz bu sorulara bilinç altı bir refleksten olsa gerek okul, meslek ve medeni durum raporu ile cevap veririz. Kamil de öyle başladı. 1995 den beri mühendisliği bıraktığını, 42 yaşında olduğunu ve hala bekar olduğunu söyledi. Sonra da 'Kısmet' dedi. Bu dediğine herkes kendine göre bir anlam yükleyebilir tabii. Bekarlık konusuna hemen atladım, ama duyduklarım bizim dergiden çok sosyal yaşam dergilerini ilgilendirebileceğinden kendime saklıyorum. Zaten yazsam da Kamil'in onları şiddetle tekzip edeceğinden eminim. Biz gelelim onun müzik dünyasındaki planlarına:

"Parasal şeylerle çok fazla ilgim ve beklentim yok. Çok hırslı bir insan olduğum söylenemez. Ailem bana yetiştiğim yıllarda güzel şeyler sağladı. Ben de bana verilen şeyleri geliştirdim. Ama insanlar için hiç sınır yok. İçimde sınırsız bir enerji var ve ben bu hiç bitmesin isterim. Hayalim eşeğin önündeki havuç gibi bir şey, bir türlü tam olarak ulaşamıyorum. Şu an önümde gördüğüm havucun ne olduğunu kendime bile itiraf edemiyorum. Benim hayatımda bazı dönüm noktaları oldu. 1980'de Okay Temiz ile karşılaşmam, 1986'da onun beni Avrupa'ya götürmesi, o tecrübeden bir proje üretebilerek 1990'da Asia Minor'u kurmam, 1996'da yaptığımız Amerika turnesi. Özetlemek gerekirse her beş altı yılda bir hayatımda önemli değişiklikler oldu. Gene böyle bir değişikliğe yakın olduğumu hissediyorum. Bugüne kadar güzel şeyler yaptım, onları daha büyük ölçeklerde tekrar etmek istiyorum. Daha çok beste, daha çok icra, konser, daha çok albüm. En önemlisi de daha çok uluslararası mekanlarda çalmak. 1984 den beri yurt dışına gittim. Belli projeler yaptım, daha da çok gitmek istiyorum. Bu işin asıl podyumu Amerika, oraya belli aralıklarla mutlaka gitmek lazım. Ben ayrıca Türkiye'nin çevresindeki komşu ülkelere de gitmek istiyorum. Yunanistan, Bulgaristan, Mısır, İsrail, buralara Asia Minor ile bir turne yapmak isterdim. Asia Minor'un tüm geçmiş albümlerinde Balkan tınılarını kullandık.

Yeni projelerim var ama yavaş gelişiyor. Geniş bir kadro ile kendi bestelerimi seslendirmeyi düşünüyorum. Bir de koro bize eşlik edecek. Asıl yapmak istediğim şey bu albümü değişik yerlerde ve ortamlarda icra etmek."

Ayrılmadan önce o da bana albümdeki hangi parçayı sevdiğimi sordu. Ben de ona onun gibi politik bir cevap verdim.:

"Bak Kamilciğim, albüm bir bütün olarak çok özgün bir çalışma, her parça ayrı ayrı ilginç ve güzel. Çok hoş melodiler, insanı alıp götürüyor. Aralarından birini tercih etmek gerçekten çok zor."

Kamil bu laf salatasını yutmadı, hala gözümün içersine bakarken ona son darbemi indirdim:

"94.9 Açık Radyo'da benim 'Cazname' programımı dinlersen hangi parçaları daha çok sevdiğimi anlayacaksın."

O ağzını açamadan alelacele kalkıp vedalaştım. Ama sırrımı sizinle paylaşabilirim, ben o güzel albümdeki tüm parçaları gerçekten aralarında bir tercih yapamayacak kadar sevmiştim.

KEREM GÖRSEV İLE
ILIK BİR SONBAHAR RÜYASI GÖRMEK

Editörümün bana Kerem'in yeni albümü çıkardığını haber verdiğinde aklıma bir yıl öncesi geldi. O günlerde kendisiyle 'November in St. Petersburg' albümü hakkında konuşmuştuk. Bu günlerde yeni çıkacak olan albümünden bana daha o zamanlarda bahsetmişti, ama o çalışmanın öyküsünü dinlemem için meğer bir yıl daha geçmesi gerekiyormuş.

Kerem Görsev'in evine konuk olmak, onun müzik dolu dünyasını bölüşmek, albümlerini, notalarını, piyanolarını görmek ve dinlemek gerçek bir şölendir. Kerem ve sevgili köpeği Bebop beni her zamanki gibi neşe dolu bir enerjiyle kendi özel dünyalarına aldılar, söz konusu albümün müziği ve bu tip sohbetlerin ayrılmaz parçası kahvenin kokusu konuşma ortamını süslerken o anlatmaya başladı:

"Bu albümü 2.5 yıl önce New York'da doldurmuştuk ama araya 'November in St. Petersburg' ve 'Laid Back' albümlerim girdi, bu yüzden de şimdiye kadar yayınlanmadı."

Bu arada 'November in St. Petersburg' albümünün şimdi de bir klasik müzik markası olan Decca tarafından yayınlanacağını öğrendim. Bu şekilde büyük bir klasik müzik orkestrasıyla gerçekleştirilmiş olan çalışmayı dünya müzik network'una sokmaya çalışacaklarmış.

Yeni albümün adı 'Warm Autumn' ve birçok değerli jazz müzisyeninin katkısı ile gerçekleştirilmiş. Kerem onları teker teker tanıttı:

"Trompette Russell Gunn var, bilmem hatırlar mısın 1996'da Branford Marsellis ile İstanbul Jazz Festivali'ne gelmişti, hem modern

hem de geleneksel tarzlarda çalan bir müzisyen. New York'da çalışıyor, değişik gruplarla gerçekleştirilmiş bir çok albümü var.

Saksofoncumuz J.D Allen de kendi enstrümanında çok beğenilen sanatçı, kendisi ile 1996'da tanışmıştık. Can Kozlu, Eric Revis ve ben Q Jazz Bar'da onunla 20 gün beraber çalmıştık. Halen New York da Wallace Roney ile çalıyor.

Davulcu Alvester Garnett, Cyrus Chesnut, James Carter, Abbey Lincoln ve Regina Carter gibi ünlü jazz müzisyenleri ile çalışmış bir isim.

Trombon çalan Jason Jackson da ünlü tromboncular J.J Johnson ve Steve Turre'in öğrencisi. Çok iyi yetişmiş bir müzisyen. Albümdeki üç parçada trombonu ile solist olarak çalıyor. Trombon bana göre duyguları çok iyi anlatan bir enstrüman. Onun oval seslerini ve pastel renklerini çok beğeniyorum."

Ama Kerem için beraber çalıştığı müzisyenler arasında bir tanesinin yeri diğerlerinden daha başka. Eric Revis hem bu albümün prodüktörü hem de tüm müzisyenleri bir araya getirerek Kerem'in hayalini gerçekleştiren insan. Kerem ondan 'müzikal dünyamı değiştiren, jazz'a bakışımı etkileyen' insan olarak bahsediyor. İlk defa tanıştıkları 1996 yılından beri Kerem'in dört albümümde ve birçok konser ve festivalde beraber çalışmışlar. Tıpkı 'November in St. Petersburg' gibi bu albümün kökleri de Kerem'in çocukluk yıllarına uzanıyor:

“Bana göre 1960'lı yıllarda dünyadaki en güzel ve mutlu soundu çıkartan bir üçlü vardı. Tenor saksofoncu Benny Golson, Tromboncu Curtis Fuller ve trompetçi Art Farmer. Ben çocukluğumda bu üçlünün Benny Golson Trio olarak gerçekleştirdikleri birçok albümü dinleyerek büyüdüm. Günün birinde kendi bestelerimi de böyle bir format ve 'sound' ile çalmak istiyordum. Bu hayalimi Eric e açtım; ' hemen atla, New York a gel' dedi. Tam 3. 5 ay orada yaşadım. Bu arada zamanımı boş geçirmedim, dersler aldım, jazz çalınan kulüplere gittim. Bu adamların hepsi çok meşgul insanlar bir araya gelmemiz çok uzun sürdü. Bu dönemin sonuna doğru bir gün toplandık ve prova yaptık. Kayıt günü ise saat 10 da buluştuk, iki saat ' sound check' yapıldı, daha sonra yemek arası dahil 6 saatte kayıtları bitirdik.

Bitince ben ortaya çıkan neticeden çok memnun kaldım. Eric bana tek bir şey söyledi: 'I had told you'. Haklıydı, tüm endişelerimin yersiz olduğunu gördüm. Daha sonra bütün ekip Türkiye'ye geldiler ve beraberce bu albüm projesindeki parçaları değişik yerlerde ve konserlerde çaldık."

Albümün gerçekleşmesinde Kerem'in bazı yakın dostlarının da katkıları olmuş. Bunlar arasında gerçek bir jazz sever olan Hakkı Mısırlıoğlu var. Hakkı beyin sahibi olduğu 'Ajans Ultra' geçmiş Kerem Görsev albümlerinde olduğu gibi bu albümün de kapağını tasarlamış. Fotoğrafları bir başka dost, Ali Arif Ersen çekmiş. Baskıları ise gene bir dostu olan Alpaslan Balioğlu nun sahibi olduğu A4 Ofset gerçekleştirmiş.

Albümde iki tane Horace Silver parçası var, 'Ecaroh' ve 'Strolling'. Bunlar Keremin çok beğendiği ama az çalınan Horace Silver besteleriymiş.

'His name is Bebop the 102nd' Keremin sevgili köpeği Bebop için yapılmış bir parça. Biz konuşmamız sırasında bir yandan da albümün bir stüdyo kopyasını dinliyorduk. Bakışlarım kendisine ayrılan koltukta gözlerini kapatarak müziği dinleyen Bebop'a kaydı. İnsan onun nasıl jazz müziği dinlediğini görünce doğrusu bu besteye hiç şaşırmıyor.

'Sailor Longed For' Keremin bir başka eski dostu olan Saadettin Davran için yazılmış bir parça. Daha evel aynı parça 'November in St. Petersburg' albümünde de yer almıştı.

'There is no Greater Love' Kerem e göre jazz standartlarının standardı. Burada ana melodiyi trombon sunuyor.

'Mango' Kerem'in İstanbul'da konserve olarak gördüğü ama tazesini Cayman adalarındaki bir tatil sırasında çok severek yediği meyvenin adı. "Bir ısırdım, ağzımdan melodiler döküldü." diye anlatıyor. Bir jazz vals olarak bestelenmiş.

'Wild Flower' daha önce 'I Love May' albümünde yer almış bir Kerem Görsev bestesi. Albüme adını veren parça 'Warm Autumn' ise Kerem'in en çok sevdiği mevsim olan sonbahar da hissettiği duyguların müzik olarak ifadesi. Albümün kapağındaki baskın renk olan sarı da sonbaharın rengi olarak kabul edilmesinden dolayı seçilmiş. Bu parçada da trombon, ağırlıklı olarak yer alıyor.

'I Remember April' onu ünlü yapan Ella Fitzgerald'ın yorumundan çok farkı olarak yorumlanmış. Bu hareketli yorum aynı zamanda albümün kapanış parçası ve herkesin eşit ağırlıkta çalıp sonra da 'sanal' olarak dinleyiciye el sallayarak sahneden ayrıldığı parça.

Kerem Görsev albümü neden Amerika'da ve Amerikalı müzisyenlerle gerçekleştirdiğini şöyle anlattı:

"Ben müziğin ortak anlatım dili olduğunu Amerika'daki çalışmalarım sırasında öğrenmeye başladım. Zamanla fark ettim ki daha evel çaldığım müzik çaldığım sıralarda gerektiğinden fazla boşluklara tecavüz ediyormuşum. Daha iyi çalabilmek sadece çok plak dinleyerek olmuyor. Üst seviyedeki müzisyenlerle çalıp hatalarını anlaman lazım. Hatalarını tamamen gidermezsin, ama her zaman daha az hata yaparak çalmaya çalışmalısın. İleride bir gün Amerika'ya gidip kendimi daha da fazla yetiştirmek istiyorum."

Ama Kerem Görsev için bir projenin bitişi aslında bir başkasının başlangıcı oluyor. O yeni bir albümü kızağa indirmiş bile:

"Yeni bir albümün çalışmalarına başladım, 16 aylık kızım 'Nisan' için müzik yazıyorum. Kızım daha şimdiden iyi bir müzik dinleyicisi oldu. Ben piyano çalarken o da minik parmaklarıyla tuşlara dokunuyor. Ona kendi odasında küçük bir müzik seti kurduk, Mozart, Strauss, Vivaldi ve benim November in St. Petersburg albümümü dinliyor. Aşağı kata bizim yanımıza indirdiğimizde ise Allah ne verdiyse koyu bir jazz müziği dinliyor. Albümün her aşamasını tüm ayrıntılarıyla planlıyorum. Bestelerini yaptım ama formatını şimdilik kendime saklıyorum."

Ben formatı öğrendim ama size şimdilik söyleyemem, ama paparazzi ruhum beni dürtükleyip duruyor. O zaman size Kerem Görsev'in gizlice gördüğüm hazinesinden bahsedeyim. Bir tanesi restore edilmiş iki ayrı Fender Rhodes bir odada kardeş kardeş oturuyorlardı. İkincisinin restorasyonu da çok yakınmış. Aman o bu sırrını sizlerle bölüştüğümü duymasın.

Veda zamanı geldiğinde ona nasıl olup da bunca güzel çalışmayı yorulmadan, ilgisizlikten kırılmadan gerçekleştirebildiğini sordum, verdiği cevabı sizlerle paylaşabileceğimi söyledi:

"Amatörlüğü kaybetmezsen profesyonelce iş çıkarırsın, ben buna inanıyorum."

MARE NOSTRUM

"Mare Nostrum ile bir röportaj yapar mısınız ?"

Telefondaki ses BÜMED dostum Metin'e aitti. Olayı kavrayamamıştım. Acaba neden bahsediyordu. Mare Nostrum belki de bizim okulun mezunlarının açtığı bir pizzacı olabilir diye düşündüm ama bu kelimelerin bir müzik grubuna ait olduğunu keşfetmem çok uzun sürmedi.

Kısa bir süre sonra grubun gitaristi Özgür elinde bir CD ve yazılı basın bültenleri ile ziyaretime geldi. Dergi için daha önce Boğaziçi Üniversitesi Gösteri Sanatları Topluluğu'ndan "Kardeş Türküler" ile bir görüşme yapmıştım. O gün "Introduction to BGST" adlı dersin ikincisini aldım. Önce basın bültenini okudum:

"Mare Nostrum 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde kuruldu.

Grupta dört müzisyen var. Özgür Ay elektro gitar, Koray Taşçılar klavye, Rıza Okçu perdesiz bas gitar, Fırat Akın ise davul çalıyorlar.

Grup üyeleri Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları(BÜO) ve Folklor Kulübü'nün "Galip Sokaklara Talip" adlı dans-mim gösterisinde canlı müzik icra ederek bir araya geldiler. Oyunun müzikleri rap, rock, psyhedelic rock, oyun havaları ve pop şarkıların ironik yorumlarından oluşuyordu. Gösteri Türkiye'nin değişik yerlerinde elli kez sahnelendi. Bu gösteriden sonra grup çalışmalarını Boğaziçi Üniversitesi Müzik Kulübü'nde sürdürdü.

1995 yılında İstanbul'un çeşitli üniversitelerinde konserler verdiler.

Türkçe sözlü ve batı enstrümanlarını ağırlıklı kullanıldığı ancak doğulu sound'a sahip besteler icra etti.

1996 yılında BGST Tiyatro Boğaziçi biriminin sahnelediği Shakespare'in Fırtına adlı oyunu için müzikler yazdılar. Oyun Avni Dilligil Jüri Özel ödülünü kazandı.

1997'de Led Zeppelin grubunun parçalarını yorumlayarak bir repertuar oluşturarak konserler verdiler.

1998 yılında BÜO-BÜFK ortak yapımı olan "24:00" adlı dans tiyatrosu gösterisinde canlı müzik yaptılar. Grup bu kez daha reggae, oyun havaları, klasik müzik, funk jazz atonal gibi değişik soundları barındıran besteler icra etti.

1999 yılında BGST'na katıldılar. BGST-Tiyatro Boğaziçi'nin sahnelediği "Şvayk ile Übü'nün Tarihi Karşılaşması" adlı oyunda müzik yaptılar. DJ müziği/electrotecnica tarzında anlı müzik yapıldı."

Resmi tarih burada sona eriyordu ama ben resmi tarihle gerçek tarih arasında farkları yaşayarak öğrenen bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak yazılı olmayan tarihi de çok merak ediyordum. Onu da grubun basçısı Rıza ve Özgür ile yaptığım ikinci toplantıda öğrendim.

"En uzun koşu ise Türkiye'de Devrim,
Sen onun en güzel yüz metresini koştun.
Acıyorsam sana anam avradım olsun
Ama aşkolsun sana çocuk, aşkolsun."

Ben grubun adının nereden geldiğini sorduğumda lafa bu şiir ile girdiler:

"Bu şiiri Can Yücel Deniz Gezmiş için yazmıştı. O bizi çok etkilemiş bir şairdir.

Deniz Gezmiş bizim neslimizin insanı değil ama biz onu bir gençlik hareketinin kahramanı olarak algılıyoruz. Bu yüzden grubumuza bizi çok etkilemiş olan Can Yücel'in Deniz Geçmiş için yazmış olduğu şiirden ilhamla Mare Nostrum adını verdik. Bu söz eskiden Akdeniz'e verilen admış ve "Bizim Deniz" anlamına geliyor."

Rıza gözleri pırıl pırıl parlayan bir genç adam. Özgür daha sessiz. Ancak bakışmalarından hissediyorum ki aynı düşünce ve duyguları paylaşıyorlar. Elimdeki albümün hikayesini dinlemeye devam ettim:

"Müziğe tiyatro müziği yapan bir grup olarak başladık. Shakespeare'ın oyunlarını onun çevirisi ile oynamıştık. Can Yücel için çeviri diye bir şey yoktu. O yabancı dilde okuduğu şeyi Türkçe söylerdi sadece. Zaten bizde albümümüzün üzerinde ondan bahsederken 'Türkçe söyleyen: Can Yücel' ifadesini kullandık.

'Fırtına' Shakespare'in 'Tempest' adlı oyunu. Biz orijinal İngilizce metini de okuduk, oyunun bir bölümünde batı enstrümanları eşliğinde söylenen bir şarkı vardı. Can Yücel'in 'Türkçe söylediği' şekilde ise metin aruz vezninde idi ve onu ancak bir Roman müziği olarak davul zurna eşliğinde ve aksak ritimle ifade edebileceğimizi fark ettik. Öyle de yaptık, sonradan baktığımızda çok da iyi olduğunu fark ettik."

Yavaş yavaş soğuk bir basın bülteninin sislerinin ardındaki gerçek insanları tanımaya başlamıştım. Ben sormadan onlar kafamdaki soruları yanıtladılar:

"Biz diğer müzik gruplarından farklı olmak istiyoruz. Bizim üzerinde çalıştığımız Doğu Müziği'nde 12 sesli Batı Müziği'nden farklı olarak 24 ses var. Aslında Türkiye'nin Doğu bölgelerini de kapsayan çok geniş bir coğrafyanın ortak müziği bu 24 sesli yapı. Asıl amacımız bu toprakların rengini batı enstrümanları kullanarak ifade etmek ve bu ses sistemi üzerinde bir şehir müziği yaratmak. Bu Türkiye'de mutlaka yapılması gereken bir şey ve büyük bir iddia. Ama bu konuda mütevazı araştırmalar yaptık, denemelere giriştik.

Anadolu müziklerinin günümüze gelininceye kadar uğramış olduğu asimilasyon çok büyük. Bu olay doğrudan doğruya Türkiye Cumhuriyeti'nin batılılaşma çabaları ile bağlantılı. Ülkenin bölünme ve parçalanma korkusuna dayalı bir siyasi görüş yüzünden insanlarımız bu müziklerin içerdiği gerçek kültür değerlerinden uzaklaşmış. Doğu müzikleri günümüzde gerçek boyutlarıyla bilinmiyor.

Anadolu dünyada eşi benzeri olmayan zenginlikte ve renkte bir müzik kültürünü bağrında taşıyor. Bu topraklarda tüm dünyada mevcut olan ritimler var. Gerçekte bu topraklardaki müzik mirası herhangi bir dünya müzisyenini şok edecek derecede geniş. Buradaki müzikler tüm dünyayı besleyebilecek çeşitlilikte. Ayrıca bu müzikleri birbirleri ile karşılaştırmak da hatalı olur, çoğunun ortak bir yanları da yok. Ancak

yıllar boyunca sürdürülen bir kültür politikası ile bu çok renklilik zamanla yok olmuş ve halkın kulağı kapalı hale gelmiş. Etnik farklılıklar klasik ulus yapısına aykırı olarak değerlendirilmiş. Tüm müzikler Halk müziği olarak şematize edilmiş. Kültüre siyasi kaygılar ile yaklaşmak çok yanlış bir şey. Siyaset dönemsel bir olgudur, gelip geçer. Halbuki kültür asırları aşan bir birikimdir ve insanları çok uzun yıllar boyuna etkiler, şekillendirir. Müziği bugün mevcut olan politik sınırlar ile değerlendirmemek lazım. Bu bölgenin müziklerinin tarihi etnik ayırımların da ötesinde çok eski."

Rıza'ya göre uzun yıllar boyunca doğu müziği, batı müziğinin yanında geliştirilmesi gereken bir müzik olarak görülmüş. Ancak günümüzde doğu müziği konusunda üzerinde mutabık kalınmış bir teori bile yokmuş. Rıza nota aralıklarının frekansı konusunda bile değişik görüşlerin olduğunu söylüyor. Bu yüzden günümüzde farklı bölgelerde imal edilen enstrümanların akortları bile tutmayabiliyormuş.

Beni asıl şaşırtan şey ise bu müziğin çok sesli olduğunu öğrenmem oldu:

"Bizce en önemli yanlış Doğu müziğinin çok sesli olmadığı iddiası. Doğu müziği çok kişinin sandığı gibi tek sesli değil. Ama günümüzde öyle olduğuna inanılıyor. Evet TRT'den dinlenen müzik bu şekilde algılanabilir ama o müzik yıllar boyunca sürmüş olan bir kültür politikasının sonucunda sterilize olmuş bir müzik. En azından şunu düşünün. Doğu müziğinde saptanabilmiş 5000 tane makam var. Çünkü bu müzik 12 sesli batı müziğinin aksine 24 sesli bir müziğin permutasyonlarından oluşuyor. Dolayısı ile çok daha zengin bir içeriği var.Biz bugün çok sesliliği sadece batılı anlamda kabul ediyoruz. Halbuki bugün gelinen noktada batı dünyası klasik armonizasyonu müziğin gelişimine karşı bir tehdit olarak görüyor. Bu düşüncenin geçmişi de oldukça eski. Beethoven'in son dönemlerinde yazdığı yaylı sazlar dörtlüsü müziklerinde o devrin kurallarına göre yasak olan sesler ve zorlamalar vardı. Bu daha sonra Debussy'i de etkilemiştir. Onun "Bir Kır Tanrısı'nın Öğleden Sonrası" eserinin başında flütün girişi devrinin müzik kurallarına aykırıdır. Armoni tarihi kabaca insan kulağının dissonansa olan toleransının artmasının tarihidir.

Bugün Türk müziklerinin altına akor döşeme çabaları anlamını çoktan yitirmiştir."

Rıza bana 20. yüzyılın klasik müzik paradigmasının aslında doğada var olan ses frekanslarına göre oluştuğunu anlattı. Ama zaman içerisinde batı ülkeleri endüstri devrimini yaşamışlar, ses evrimlerini yapmışlar ve dolayısı ile insan tipleri değişmiş. Bu değişimin etkilerini şöyle açıkladılar:

"Sonuçta insan içerisinde olduğu ses evreninde yaşar ve müziği de ona göre algılar. Bizim ses evrenimiz batıya kıyasla daha fazla doğaya yakın, henüz onlar gibi doğadan kopmadık. Olayın bir başka boyutu da yaşadığımız dönemin yapısının 'deterministic' olmamasıdır. 20. yüzyıl bilimi insanların 'deterministic doğa' inancını yok etti. Çeşitli sanat dallarında üzerinde alışılagelmiş kalıplar konusunda şüpheler uyandı. Bilim yaşamın 'probablistic' yönünü ortaya çıkarttı."

Mare Nostrum'un müziğe sahne müziği ile başlaması onlara çok geniş ufuklar açmış. Her oyun için değişik tarzlarda ve anlayışlarda müzik yapmak zorunda kalınca çok geniş bir yelpazede araştırma yapmak ve çalışmak zorunda kalmışlar. Kendi tabirleri ile at gözlüklerinden kurtularak dünyaya daha geniş bir açıdan bakmayı öğrenmişler. Müzik toprağını daha derinlere doğru deştikçe farklı düşüncelere ulaşmışlar. Sonunda geldikleri noktada 'gerçek müziğimiz' diye nitelendirebilecekleri bir müzik türü kalmamış, her şeye ve her yöne açık bir müzik topluluğu olmuşlar. İçinde yer aldıkları prodüksiyon ne gerektiriyorsa onu yapabilecek hale gelmişler.

Bu düşüncelerini kendi üslupları ile şöyle ifade ettiler:

"Eninde sonunda herkesin derdi başkaları ile iletişim içerisinde olabilmektir. Bizim iletmek düşünce ise Doğu müziği ve Anadolu müziği için bir alternatif yaratmanın gerekli olduğu düşüncesi.

Sanatçılar her devirde ve kültürde boş bırakılmış alanlara yönelen ve alternatifler arayan ve yaratan insanlar olmuşlardır. Biz de Anadolu gibi zengin bir kültür birikiminin üstünde böylesine kültür fakiri olarak yaşamaya isyan ediyoruz. Hem bir alternatif yaratmak hem de kendimize bir alan açmak üzere müzik üretiyoruz."

Boğaziçi Üniversitesi'nin kültürel birikimi Mare Nostrum'un çalışmalarının temel çıkış noktalarından birisi. Rıza bu etkiyi şu sözlerle ifade ediyor:

"Boğaziçi Üniversitesi bize çok şey verdi. Bu üniversiteyi diğer üniversitelerden ayıran en önemli fark kulüplerin mevcudiyeti. Evet başka okullarda da kulüpler var ama buradaki kültür ve bilgi birikimi çok yüksek. Bakın kulüpler aslında öğrencilerin üniversite sonrası yaşamda neler yapmak istediklerine karar verdikleri yerler. Örneğin ben bilgisayar mühendisliği eğitimi gördüm ama kulüplerdeki çalışmalarım sonunda müzisyen olmaya karar verdim.

Ayrıca okulu bitirmiş olmamıza rağmen Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu'nun bir parçası olmaya devam edebiliyoruz. Bu bizim için çok önemli bir kavram. Hiçbir zaman tek başına çalışan bir topluluk olmayı düşünmüyoruz. İçinden çıktığımız topluluğun tiyatro ve müzik kültürünün parçası olmayı sürdüreceğiz.

Bizim aldığımız müzik kültürünü konservatuar eğitiminde alamayabilirsiniz de. Çünkü okullarda bir eğitim sisteminin parçası oluyorsun. Halbuki biz burada ortak bir hedefe doğru şekillenen bir eğitimi paylaştık. Bir sanat topluluğu çerçevesinde kararlarımızı da beraber veriyoruz. Bir keresinde solfej öğrenmemiz gerekti ve konservatuardan gelen bir arkadaş bize bir yaz mevsiminde üç ay haftada yedi gün ders verdi. Ama solfeji de öğrendik. Bir hedefe yönelik öğrenme isteği olunca hiç bir şey sizi durduramıyor.

Bununla da kalmıyoruz. Topluluk kendi bünyesinde çalıştırıcı da yetiştiriyor.

Sanatın temeli eğitimdir. Biz konservatuarlarda okumadık ama geldiğimiz nokta itibarı ile kendimizi alaylı saymıyoruz. Zaten alaylı bir kimse de çalışmalarda hissiyat noktasını geçemez."

Grup bundan sonraki çalışmalarında bir 'ensemble' etiği çerçevesinde çalışmak ve kök salmak istiyor. BGST'nin gerçekleştirdiği bir çok oyun için özgün müzikler yazmaya devam ediyorlar. Bana vermiş oldukları CD'nin adı 'Fırtına' ve ellerindeki ilk toplu ve prodüksiyon düzeyinde hazır çalışma olduğu için albüm olarak yayınlanmış. Oyun 1997'de sahneye konmuş. Albüm ise üç yıl önce sahneye konmuş olan oyunun müziklerinin 2000 yılındaki yorumlarını içeriyor.

Grubun bundan sonraki projeleri arasında 'Kardeş Türküler' ile Semahlar üzerinde bir çalışma yapmak var. Ayrıca farklı

enstrümanların kullanıldığı bir Orta Anadolu Müziği projeleri var. Orda da elektro gitar, klavye, davul ve bas kullanacaklar. Bu proje için klavyelerini komalı olarak çalabilecek şekilde programlayacaklar.

Onur ve Rıza'ya bu tür sohbetlerde her zaman yaptığım gibi kendilerinden sonra gelen daha genç öğrencilere söyleyecekleri bir son sözleri olup olmadığını sordum:

"21. Yüzyıla girdik. Müzikle uğraşan bir insanın içerisinde yaşadığı dünya ve onun meseleleri ile yakından ilgilenmesi gerekiyor. Nerede yaşıyoruz, çevremizde neler olup bitiyor, diğer dünya müzisyenleri nerelerdeler, neleri paylaşıyorlar, neleri tartışıyorlar, anlamak zorundasınız. Ayrıca müziğin tarih içindeki gelişimini incelemiş ve öğrenmiş olmanız gerekir. Bir şeyin tarihini bilmeden içerisinde olduğunuz noktayı bilmezsiniz. Böyle bir yaklaşımınız olmazsa kendinizi toplumdaki ortak oluşumlara bırakırsınız ve kendi sanat diliniz olmaz. Kendi sanat dilinizi oluşturabilmek için kendi oluşumunuzu gerçekleştirmeniz gerekir.

Yaşamda kolay olan yolu tercih ederseniz olmanız gereken yerden farklı bir noktada olursunuz. Bizim amacımız da ayağımızın bu toprağa basması idi ve buna ulaşmanın kolay bir yolu olmadığını biliyoruz."

Onların yaptıkları işe gösterdikleri saygı ve sevgiden ben de etkilenmiştim. Merhum Can Yücel'in hoş görüsüne sığınarak ben de onlara bir şeyler söylemek istedim:

"En güzel koşu ise yaşamda müzik,
Siz onun en güzel bölümünü koşuyorsunuz.
Kıskanıyorsam sizi kulaklarım sağır olsun
Ama aşkolsun size çocuklar, aşkolsun."

AYŞE TÜTÜNCÜ, UZUN YOLUN YOLCUSU

"Alman Hastanesi'ne gelmeden ...evet, köşede..., en üst kata çıkacaksın."

Telefonda böyle sözleşmiştik, Nisan yağmurunun çiseleyerek ıslattığı sokakları geçip de beşinci kata tırmanırken Ayşe'nin nasıl olup da kilosunu koruyabildiğini de öğrenmiş oldum. O beni karşılarken gülüyordu, yüzündeki ifadeden ona nefes nefese gelen ilk konuğun ben olmadığımı anladım. Sırılsıklam pardösüyü en yakın iskemleye atarken girişin sol tarafındaki mutfakta çayın kaynadığını fark ettim. Salondaki oturma grubuna rağbet etmeden ufak yemek masasına iliştim, burası not almak için daha uygundu. Salonun dibinden açılan bir başka oda dikkatimi çekti, burası ev sahibimin çalışma odası idi. 'Bak' dedi, bir piyano, bir synthesiser, yüklü miktarda kaset ve CD'ler dikkatimi çekti. Ayşe benim bakışlarımdan 'çay ister misin' diye sorma gereği olmadığını hissetmişti, o mutfakta gerekli hazırlıkları yaparken ben onun kasetlerinin ne kadar değişik müzikleri kapsadığına şaşırmakla meşguldüm. Klavyeyi incelerken bunun Ayşe'nin tek klavyesi olmadığını öğrendim. Diğer ikisi bir yerlere ödünç verilmişti. CD ve kasetlerini dikkatli bir şekilde dizdiğini fark ettim. Bunların arasında birçok stüdyo kayıtları olduğu da dikkatimi çekti.

Çaya başladığımızda fotoğrafçı arkadaşım Sinan da geldi, yağmurlu bir cuma öğleden sonrası Ayşe'nin ikram ettiği peynirli poğaçalara saldırdık. "Annen mi yaptı" diye sorma hakkım vardı, çünkü annesi Özcan hanım bizim çok eski bir komşumuzdu, onun yaptığı güzel poğaçaları birçok kereler yemiştik. Ancak onun Ayşe'ye daha önemli bir katkısı olduğunu da bu vesileyle öğrendim.

"Annemi tanıyorsun, tam bir müzik delisidir. Beni çok küçük yaşta müziğe başlattı. Evimizin civarındaki bir okulun müzik kursuna gittiğimde daha beş yaşındaydım. O kursta Fırat Kızıltuğ'dan ders almaya başladım. Hocam çok ilginç bir insandı. Bana müziği çok sevdirdi. Sanırım birçok başka çocuk da aynı şekilde müziğe onunla başladı ve sevdi. Diğer müzik kurslarının aksine onun sınıfında değişik enstrümanları çalan insanlar bir arada çalışırlardı. O bazen birimizle, daha sonra da diğerimizle arka arkaya ilgilenirdi. Mandolin, flüt, piyano, keman, akordeon çalan birçok kişi aynı çatı altında hep beraber çalışırdık. O günlerimi çok hoş bir zaman olarak hatırlıyorum. Belki de bugün sürdürdüğüm grup müziği çalışmalarının bana çok doğal gelmesinin sebebi çocukluğumdaki o ortamdır."

Poğaçaların dışarıdan alındığını öğrenince "Savoy" dan mı diye sordum. Bu tahminim de boş çıktı ama iştahımız azalmadı. Sinan yavaş yavaş ekipmanını çıkarttı, Ayşe anlatırken o kendini fotoğrafın gizemli dünyasına kaptırmıştı bile.

"1960 doğumluyum. Evet, kova burcu, sanırım hayal gücümün gelişmiş olduğu konusunda haklısın. İlk müzik derslerimi gitarla aldım, bana küçük olduğum için yarım boy bir gitar aldılar. İki yıl böyle geçti, daha sonra hocam anneme müziğe yetenekli olduğumu ve piyanoya başlamamı; müziğe bayağı ciddiyetle eğilmemizi söylemiş. Böylece babam bir piyano aldı ve annemle haftada iki gün konservatuara gitmeye başladık. Ergican Saydam hocam oldu, tabii öncesinde bir yıllık bir hazırlık ve giriş sınavı falan var. İlkokulda ya da lisede ise piyano çalıyor olmam şöyle bir durum yaratıyordu: Bilirsin her okulda bir piyano vardır. Ders aralarında arkadaşlarım piyano başına geçip günün popüler melodilerini çalmamı isterlerdi. Önce radyolardan işittiğim şeyleri sonra da yavaş yavaş televizyondakileri kulaktan çıkartarak çalmaya başladım. Akorları kendim uydurarak, melodilerin eksik kısımlarını tahminen doldurarak, değiştirerek ... Bu aynı zamanda benim için bir eğitim süreci de oldu."

Ayşe'ye öyküsünün bu kısmını George Gershwin'in Tin Pan Alley günlerine benzettiğimi söyledim. Bir zamanlar New York da müzik nota olarak satılırmış ve nota satan dükkanlarda müşterilerin seçtiği notaları çalan piyanistlerin oturduğu odacıklar varmış. Gershwin gençliğinde

böyle bir yerde piyano çalarak hayatını kazanırmış. Bu benzetmeyi gülümseyerek karşılayarak okul yaşamını anlatmaya devam etti.

"İlkokulu Sultanahmet'teki 44. İlkokulda ve Etilerdeki Hasan Ali Yücel İlkokulu'nda okudum. Sonra İstanbul Erkek Lisesi'ne gittim. Sanırım okulun adı artık değişmiş, 'erkek' sıfatını çıkartmışlar. Almanca bilmem ve Alman kültürüne olan yakınlığım oradan geliyor."

Sinan onu piyano başında da çekmek istiyordu, poz vermeyi sevmediğini biliyordum, bize bir şeyler çalıp çalamayacağını sordum. Piyanonun başına oturduğu an bizim oturduğumuz odadan ruhunun çıkıp gittiğini hissettim. Sinan piyanonun başında çalarken kendisine doğru bakmasını isteyince tekrar bize katıldı. Çaldığı şey en son albüm çalışması olan 'Çeşitlemeler'den bir temaydı. Fotoğraf faslı bitince tekrar masamıza döndük, sıra benim en merak ettiğim bölüme gelmişti, bu sefer onu dinledik:

"Bilir misin, eski Yunanca'da müzik bir sanat uğraşı sayılmazdı. Fenni bir şey, bir hesap kitap işi olarak kabul edilirdi. 1978 yılında, liseyi bitirdiğim sene oldukça uzun bir kararsızlık döneminden sonra Boğaziçi Üniversitesi'nin Endüstri Mühendisliği bölümüne girmek istedim. Ancak puanım matematik bölümüne tutunca ben de oraya girdim. Orada okuduğum bir yılda şöyle hissettim: hani müzik, matematik, mühendislik, hepsi birbiri ile bağlantılı şeyler. Tam olarak sana açıklayamıyorum ama böyle. Sonra kredilerimi saydırarak sosyoloji bölümüne geçtim, o bölümden bir sürü ders almıştım. Boğaziçi'nin iyi taraflarından biri de bu esneklik. Fakat okulu bitirmedim, dördüncü sınıfın ilk sömestrinde artık müzisyen olacağım kesinleşmişti. Bir diploma almak için ileride yapmayacağım bir meslek konusunda daha fazla zaman kaybetmek istemedim ve okulu bıraktım. Ailem bu kararıma önceleri üzüldü, ancak bana hala çok yerinde bir karar olarak geliyor."

Aslında ben de makine mühendisliği diplomasını alırken gerçekte Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları'ndan mezun olmuş bir eski öğrenci olarak onu çok iyi anlıyordum. Ama benim oyunculuk yeteneğim onun müzik yeteneği kadar gelişmemişti. Gülerek 1980'li yılların Boğaziçi'sine gittik.

"Müzisyen olmamda okuldaki kulüplerin de çok önemli bir katkısı oldu. Hazırlık sınıfı da dahil Boğaziçi'nde 6 yıl okudum. Şimdi hala öyle mi bilmiyorum, ama o devirde kulüpler her bakımdan kendi kendilerini yönetirlerdi. Müzik kulübünün yanısıra tiyatro kulübünde de çok çalıştım. Bir çok oyununa katkıda blundum. 'Julia ve Magdelena'nın İbret Verici Öyküsü', 'Bay Jül Sezar'ın İşleri', 'Mutfak', 'Bulunmaz Fırsatlar' gibi bir çok gösteride çalıştım. Bazen oyuncu, bazen müzikçi, zaman zaman dramaturg, şarkıcı, ve dekorcu gibi katkılarım oldu. Tiyatronun birçok değişik aşamasında çalıştım, bir tek kostüm tasarımı yapmadım. Daha sonraları bir Brecht yorumu olan 'Adam Adamdır'da ve Amerika'nın 1930'lu yıllarını hicveden 'Bulunmaz Fırsatlar' oyununda müzik yaptım. Daha önceleri yaptığımız 'Kartal Kanatlı Kanarya'da ise orkestrasyon ve koro düzenlemelerini gerçekleştirdim. Daha birçok 'küçük oyun'a değişik katkılarım oldu. Hatırlıyorum, aile büyüklerinden birisi üniversitede hangi bölümde okuduğumu sormuştu da farkında olmadan 'tiyatro bölümünde' deyivermiştim. Okulda böyle bir bölüm olmadığını bilen kadıncağız çok şaşırmıştı."

Ben de ona kendi benzer öykülerimi anlattım. Makine Mühendisliği'ndeki advisor hocam orta karar olan mühendislik dersleri notlarıma ve iyi olan sanat dersler notlarıma bakarak: "Sen galiba Art Engineering okuyorsun." demişti. Metalürji Mühendisliği'nden devşirme ve sürekli iş idaresi ve sanat derslerini elecitive olarak ala ala ben hiç bir sınıfa ve bölüme ait olmayan bir Boğaziçi vatandaşı olmuştum. Ama ilk bakışta garip görünen bu durum ikimize de değişik bir boyut getirmişti. Onun öyküsünü dinlemeye devam ettim:

"Tüm bu çalışmalarda şunu öğrendim. Öğrenmenin en iyi yolu öğretmek. Okuldaki kulüplerde önce öğrenir bir sonraki yılda ise öğrendiklerimizi öğretirdik. Yani bir önceki yılın öğrencisi bir sonraki yılın öğretmeni olurdu. Böyle bir süreç insanı sağlamlaştırıyor, öğrendiği şeyin düzeyini ve içeriğini denetliyor ve kişiyi sürekli gelişmeye teşvik ediyor. Kulüplerde öğrendiğim bir başka şey de bir işin değişik bölümlerinde döne döne çalışmanın ne kadar yararlı bir öğrenim süreci olduğudur. Bu öyle bir çalışma düzeni ki, bu dönem kostümcü olmuş bir kişi gelecek oyunda dramaturg olarak çalıştığında artık bir kostüm bölümünden isteyebileceklerinin sınırını anlamış olarak çalışıyor. Böylece aynı işin farklı birimlerinde çalışan kişiler

olarak birbirinle iletişim kurmayı, ortak bir çalışma platformu oluşturmayı, bütünü kavramayı ve ortak hedeflere varmayı öğreniyorsun. Boğaziçi'ndeki kulüplerden hepimiz yaşama dair bir çok şey öğrendik."

Ona neden tiyatrocu değil de müzisyen olduğunu sordum. Geldiği noktayı bilmesem anlattıklarından bir tiyatro sanatçısı ile konuştuğumu sanabilirdim.

"1978-79 yılları benim Boğaziçi'nde geçirdiğim en mutlu, en verimli yıllar oldu. Gerçekten kardeşçe çalıştık ve birçok değerli şey ortaya koyduk. Ama ben daha ilk başından beri müziği bırakamayacağımı biliyordum. O devirde müzik bir meslek olarak kabul edilmezdi. Müzisyenim dediğinde, "Tamam, anladık bu hobin, ama mesleğin ne?" derlerdi. Bir meslek sahibi olmak gerekiyordu ama parçalanmaya da gelemeyeceğimi hissettim ve meslek olarak müzisyenliği seçtim. Ancak şimdi geldiğim yerde görüyorum ki iyi ki tiyatro ile yoğun olarak ilgilenmişim. Tiyatroda öğrendiğim birçok şey bana müzisyenlik yaşamımda da yol gösterdi.

1983 yılında Mozaik grubunu kurduk. İlk albümümüz bir konser kaydı olan 'Ölümden Önce Bir Hayat Vardır' oldu. Daha sonra üç tane daha stüdyo kaydı albüm yaptık. Önce 'Ardından', sonra 'Çook Alametler Belirdi' en sonra ise 'Plastik Aşk'ı yaptık. O senin çok sevdiğin albüm galiba bu sonuncusu idi. Bu albümlerden seçilmiş dört parçamız bir Alman yayıncı firmanın yaptığı 'The Other Side of Turkey' albümünde yer aldı."

Ben gelirken yanımda onun en son çalışması olan 'Çeşitlemeler'i getirmiştim. Bir çay arası verdik. Sinan'ın iki makara filmi bitirdiğini gördüm. Benzini bitmişti, izin aldı. Bir müddet albümü sessizce dinledik sonra kafamdaki sessiz soruları yanıtlamaya başladı.

"Benim müzik anlayışım biraz salataya benziyor. Belki de çocukluğumdan ve tiyatro kulübünden gelen bir etki bu. Çok değişik şeyleri harmanlayan bir müziği seviyorum. İçinde klasik var, rock var, jazz var. Mozaik'de çalışırken çeşitli milletlerin folk müziklerini, rock müziğini, şarkı ve ballade geleneklerini derinlemesine taramıştık. Bu süreç içerisinde yavaş yavaş jazz müziği ile ilgilenmeye başlamıştım ve bu ilgi gittikçe gelişti. Ama bugün kendimi bir jazz müzisyeni olarak

tanımlayamam. İlle de bir tarif istiyorsan şöyle diyebiliriz; bir sürü müzik tarzı arasında ve değişik coğrafyalarda gezinen bir müzisyenim. 'Çeşitlemeler' benim Mozaik çalışmalarından sonra çıkarttığım ilk albüm. Benim dışımda grubumda dört tane perküsyoncu var, işte Saruhan, Timuçin, Ümit ve Serdar Gönenç, Oğuz Büyükberber de nefesli sazlarda yer alıyor. Bazen onun yerini başka nefesli saz çalan arkadaşlar alabiliyorlar."

'Çeşitlemeler' yapıldığı yıl olan 1999'dan bugüne 5000 taneden fazla satmış. Bu sayının çok yüksek olmadığı düşünülebilir ama jazz müziğinde böyle bir satış seviyesi oldukça iyi sayılıyor. Ona yabancı müzisyenlerle bir albüm yapsa idi hangileri ile çalmak isteyeceğini sordum. İlk olarak benim tanımadığım bir Amerikalı kontrbasçı olan John Goldsby adını verdi. Ama hayalindeki grubun diğer elemanlarını çok iyi tanıyordum. Davulda Paul Motian, saksofonda Charlie Mariano, piyanoda ise Lennie Tristiano var. Kendisi piyanist olduğu halde bir başka piyanist ile çalışmasının sebebi de ilginç. Kendisini bu grubun müziklerini düzenleyen elemanı olarak hayal ediyor. Peki nasıl bir müzik yapardınız, diye sorunca gene aynı yanıt geliyor: 'salata'. Sonra bu hayalimizden vazgeçiyoruz, çünkü biraz daha düşününce yapmayı düşündüğü müzik için bu grubun uygun olmayacağını düşünüyor.

"Bundan sonra yapacağım ilk albüm sırf piyano müziği olabilir. Aklımda olan bir başka proje de değişik dans müziklerini yorumlamak. Son zamanlarda polka, samba, govend, Ege oyunları gibi çeşitli danslara kafamı takmış vaziyetteyim .... 'Çeşitlemeler'deki derdim ise sanırım şöyle bir şeydi: Ben Türkiye'de sanat geleneklerinin bir nesilden diğerine kesintisiz sürdürüldüğüne inanmıyorum. Örneğin bugün 200 yıl önce burada yapılan müzik hakkında yeterli bilgimiz yok. Bağlar kopuk. Bu albümüm şöyle oluştu: Yıllardan beri değişik müzikler yaptım. Bunlar arasından hangilerini sevmişim, neleri benimsemişim, neleri kendime mal ederek çalmışım... Tüm bunları tekrar değerlendirmiş oldum. 'Çeşitlemeler' benim için başlangıç platformunu oluşturdu."

Ayşe'nin müzik dağarcığına katkıda bulunmuş birçok değişik müzik insanı var. Bunlardan en önemlisi ünlü Rus besteci Sergey Prokofiyev, onun armoniyi kullanış biçimini, melodi ve armoni arasında kurduğu ilişkiyi, basit bir melodiyi armoniyi kullanarak değişik biçimlere

sokuşunu beğeniyor. Sohbetimizin bu bölümünde aklına gelen diğer isimler ünlü Kurt Weill ve Nino Rota. Weill ile ilişkisi tiyatro çalışmalarındaki Brecht oyunlarına dayanıyor. Fellini filmlerinin unutulmaz bestecisi Rota'nın albümlerini İtalya'da arayıp da bulamadığını anlatırken gülüyoruz, aynı şeyin benim de başıma geldiğini anlatıyorum. Derken sıra onun beğendiği jazz müzisyenlerine geliyor.

"Abdullah İbrahim, Herbie Hancock, Chic Corea ve tabii ki Carla Bley'i beğeniyorum. Son zamanlarda Jaki Byard ilgimi çekmeye başladı. Ama kendimi gerçekten özdeşleştirdiğim müzisyeni merak ediyorsan önce Prokofiyev, sonra da jazz piyanistleri arasından Lennie Tristiano diyebilirim, bir de son zamanlarda dinlemeye başladığım bir piyanist Mikhail Alperin. Türk müzisyenler arasından da bir çok beğendiğim insan var. İlk aklıma gelenler Cengiz Baysal, Cem Aksel, ve Oğuz Büyükberber. Genç yaşta kaybettiğimiz Nükhet Aruca'yı da bu listeye dahil etmeliyim, çok yazık oldu. Tuna Ötenel'i de çok beğeniyorum ..."

Yağmur biraz durmuştu. Evin balkonuna çıktık. İlerde Alman Hastanesinin eski binası görünüyordu. Binanın eski Alman mimarisine göre tasarlanmış olan çatısı tıpkı peri masallarındaki kocaman çikolata evlere benziyordu. Oturduğu daireyi neredeyse sırf bu benzerlik yüzünden beğenerek kiraladığını öğrendim. Ancak hayaller ne yazık ki burada bitiyordu ve insanın başı balkondan birazcık sağa sola dönünce karşısına acımasız bir Türkiye mimari gerçeği çıkıyordu. Ona yaşadığımız ülke hakkında neler düşündüğünü sordum. Uzun süreden beri ilk defa ekonomik krizin içinde yer alamadığı bir Türkiye konuştuk:

"Türkiye'de tabii ki müzik yapılıyor. Ancak sistematik çok eksik. Bizde müzik yapmak biraz trende gitmeye benziyor. Ama şöyle bir tren: İkide bir trenden inip rayları döşemek zorundasın. Ancak haksızlık da etmeyeyim. Günümüzde raylar daha sağlam. Organizasyon yetenekleri çok gelişti. Artık konser ekipmanı taşımak gibi şeyler mesele olmaktan çıktı. Gerçi müziğin yapılabilmesi için gereken alt yapı hala çok eksik ama son zamanlarda katıldığımız festivallerde gerçekten mükemmel organizasyonlarla karşılaştık. Bunlar insana enerji veren şeyler, demek ki istenirse organizasyonlar eksiksiz olarak gerçekleştirilebiliyormuş.

6. Eskişehir, 4. ODTÜ, ve geçen hafta da 1. Afyon jazz festivallerine katıldım. Afyon içlerinde en ilginci idi. Orada 7 yaş ile 17 yaş arası gençlerle ' workshop' larda bir araya geldik. Orada çok ilginç sorularla karşılaştım. Bana niye bazı müzisyenlerin, örneğin popçuların, yaptıkları müzikal yolculuğun kısa yoldan sonuca ulaştığını, bazılarının ise, örneğin jazz ile uğraşanlarınkilerin neden uzun sürdüğünü sordular. Onlara uzun olan yolu kendimin isteyerek seçtiğimi söyledim. Bence bir insan bir restorana gidip de, daha çabuk pişiyor diye sevmediği bir yemeği ısmarlamamalı. Türkiye yaşanması zor ama çok renkli ve zengin bir ülke. Başka ülkelerde de bulundum ama burada yaşamayı seviyorum."

Vaktimizin ve çayımızın sonuna geldiğimizi biliyordum. Evden çıkmadan önce daha evvelce hazırlamış olduğu bir biyografisi olup olmadığını sordum, varmış. Bazı şeyleri de oradan öğrendim:

Mozaik grubu Paris, Münih ve Nürnberg'de konserler vermiş. Ayşe bu arada jingle'lar, ve film müzikleri yazmış. 'Yeni Türkü' ve Bülent Ortaçgil'in yaptıkları albüm çalışmalarına katılmış. 1996 da Akademi İstanbul'da çalışmaya başlamış. Katıldığı festivaller arasında 6. İstanbul Jazz Festivali ve 1. İstanbul Müzik festivali de var. Sanırım bu yazı yayınlandıktan sonra BÜMED dergisinde kendisi hakkında bir de röportaj yayınlandı diye ilave edecek diye düşünüyordum ama bana gösterdiği gazete kliplerinden anladım ki ondaki yaratıcılığı ilk keşfeden yayın organı bizim dergi değilmiş. Bunlardan 'Roll' dergisinde yayınlanmış olan bir tanesi onun piyanosuna nasıl baktığını anlatıyordu. İlginç buldum:

"Piyano bana göre hem maskülen hem de feminen bir şey. Bu ikisinin çok da iyi bir karışımı aynı zamanda. Piyano başında her şeye aday olabilirsin. Bir kere hiç kimseye muhtaç olmadan tek başına müziğini çalıp bitirebilirsin. Sen kendine eşlik edebilirsin. Solist olabilirsin, alt yapı olabilirsin, bir senfoniyi piyano ile çalabilirsin. Bir piyanist zihniyeti ile çok yapı kurucu düşünebilirsin müziği. Halbuki solist olduğunda, alt tarafta ne döndüğü seni ilgilendirmeyebilir. Ortalığı çekip çevirmek, derleyip toplamak feminen bir işse bir piyanist bunları yapmak zorunda. Ama yapı kurmayı, bir şeyin karkasını oluşturmayı maskülen bir şey olarak kabul ediyorsak bir piyanist bunları da yapmak zorunda.

Başka bir şey daha geliyor aklıma... İlk defa bir viyolonseli elime alıp tuttuğumda fark ettim ki; başka bir enstrümanla kurulabilecek başka bir ilişki daha varmış piyanoda yapılamayan. Bir viyolonsele sarılabilirsin, kucağına alabilirsin, çalarken sağa sola hareket ettirebilirsin, piyano ise orada durur. Sen eğilip bükülürsün. Piyano 'Cool' takılır yani. Piyano durur, sen kırk dereden su getirisin. Ona vurup, ona yumuşak dokunup...yani çırpınırsın ilişki için. Ama o karşılık verir de."

Dergi titizlikle sakladığı bir arşivin parçası, önce onu ödünç aldım ama sonra ne olur ne olmaz diye bir kırtasiyecide fotokopisini çektirdim ve iade ettim. Fotokopici dergiyle uğraşırken ben de ona son sorumu sordum. Bakın Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri arasından kendi seçtiği yolu seçmeyi düşünenlere ne tavsiye ediyor:

"Bana göre bir insan ne denli zor olursa olsun istediği işi asılıp yapabilmeli. Yapmak istediğim daha bir çok müzik var, onları her ne kadar sözlerle tarif edemiyorsam da sese dökerim inşallah."

Bize de düşen bu güzel dileğe gönülden katılmak oluyor az seçilen yolun tatlı yolcusu.

Her şey gönlünce olsun.

CAZ KOROSU: YÜREKLERDEN GELEN BİR SES

Okulda yürürken bir ilan dikkatimi çekti.

"Caz Korosu Konseri, 17 Mayıs, BTS saat 19.30"

Boğaziçi Üniversitesi Müzik Kulübü'nün çalışmalarını yakından takip ettiğim halde bu koro hakkında hiçbir şey bilmediğimi fark ettim. Ama atalarımız "Bilmemek değil öğrenmemek ayıp." demişler. Hatta bana göre bu sözü şöyle denilmeli: "Müzikle ilgili güzel şeyleri merak etmemek ayıptır." Merakım uzun sürmedi, çünkü kısa bir süre sonra tanıştık:

"Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi olmakla ne kadar övünüyorsam Müzik Kulübü üyesi olmak da beni o kadar gururlandırıyor. Çünkü Müzik Kulübü'nde sadece müzik değil, arkadaşlığı, sevgiyi ve sıcak bir ortamı her zaman bulabiliyorsunuz. Kulübe, rock korosu koristi olarak girdim ve üçüncü senemde jazz korosu üyesi oldum. Açıkçası, jazz'a ilgim müzik kulübünde başladı. Burada sadece şarkı söylemeyi değil, işin teknik kısmını da zaman içinde öğrenmeye başladım, hala öğreniyorum. Ve çok sesli müzik yapmanın zevkini yaşıyorum. Korolarda ve müzik kulübünde farklı bir ortam var, şeflerimiz de dahil hepimiz öğrenciyiz ve birbirimize çok yakın olduğumuz bir ortamı paylaşıyoruz."

Bu sözleri bana korodaki öğrencilerden birisi görüşmemiz sırasında söyledi. Onlarla daha yeni tanışmıştık. Önce çalıştıkları odadaki piyanonun arkasından sessizce onları dinledim. Konuştukça öğrendim ki kendilerine ayrılmış bu oda da onlar aslında evlerindeydiler ve ben istemeyerek de olsa onlarla evlerinin mahremiyetini paylaşmıştım. Sonra her biri benimle bu evde yaşadıkları güzellikleri anlattılar:

"Arkadaşlık, paylaşım, sevgi ve bütün bunların birleşimi: Müzik.

Merak ettiğim ve üzerine araştırma yaptığım jazz müziğinin içinde aktif olarak yer alma isteğim... Her gün kulüpteki her üyeden, üye olmayan kişilerden öğrendiğim onlarca şey, sınırları her gün genişleyen bilgi dağarcığım; paylaşım...

Kulüpte olduğum her an yanımda sıcaklıklarını hissettiğim, derdim olduğunda bütünüyle ortak olan insanlar, ve bütün varlığımla yanlarında olduklarım; arkadaşlık...

Suratım asık olduğunda, yüzüm güldüğünde, sinirli olduğumda omzumda hissettiğim el, konuşmaksızın sadece birbirimizin gözlerinde gördüğümüz ışık; sevgi...

Ve hepsini içinde yaşadığımız ve yaşattığımız müzik!

İşte Müzik Kulübü, işte Caz Korosu, İşte ben..."

Çalışmaları bitmişti, ben piyanonun üzerinde durduğu platformda oturmuş onları dinliyordum. Onlar ise benim çevremde yarım daire halinde iskemlelerde oturuyorlardı. İçlerinden bir başkası konuştu:

"Müzik kulübü ve burada yaşadıklarım hayatımın çok önemli bir bölümünü oluşturuyor ve sanırım öncelikle kulübümün ve koristliğimin benim için ne kadar önemli olduğunu söyleyerek başlamalıyım. Müzik, hayatımda bir şekilde hep var oldu. İlkokulda flüt ve org çalarak, ortaokul ve lisede okul korolarında ve orkestralarında söyleyerek ve şimdi de burada, Boğaziçi Üniversitesi Müzik Kulübü'nde klasik ve jazz korolarında yer alarak... Daha önce gerek klasik müziğe gerekse jazz'a sadece uzaktan bir dinleyici olarak ilgim vardı, ama korolar öncelikle bu iki çok önemli müziği sevmemde ve daha yakından ilgilenmemde çok çok etkili oldu. Ama belki de daha da önemlisi arkadaşlığı, aynı frekanslarda olduğun insanlarla beraber müzik yapabilmenin keyfini, müziğin gerçek anlamının paylaşmak olduğunu öğrendim."

Daha önce de müzik gruplarıyla konuşmuştum, ama onlar karşımdaki koro kadar kalabalık değillerdi. Onları nasıl anlatabileceğimi düşünürken bir başkası söze girdi:

"Bu koroya 1,5 sene önce bas olarak girdim. Açıkçası koroya girmeden önce jazz'la yakından uzaktan alakam yoktu. Koroya girmem benim jazz'la tanışmamı sağladı. Koroya şef olmam ise tamamen bir tesadüf. Koronun benim için bir çok anlamı var. Birincisi ve en önemlisi grup halinde ortaya bir şeyler çıkarmanın verdiği tat ve bu yolla oluşan arkadaşlıklar. Kendimi bir şeften ziyade koronun bir parçası, bir korist olarak görüyorum, koronun devamlılığı ve motivasyonu da ancak bu şekilde sağlanabilir. Sonuç olarak bu amatör bir koro."

Bu sefer gruptaki erkeklerden birisi konuşmuştu, okulun matematik bölümünde okuyordu. Koroyu idare ederken bir yandan da bas sesleri mırıldandığını fark etmiştim. Ancak korodaki arkadaşlarına yaklaşımında otoriter bir şeften ziyade 'eşitler arasında bir sözcü" tavrı vardı. Kızlardan biri söz aldı:

"Boğaziçi Üniversitesi'ne geldiğimde Müzik Kulübü'nün etkinliklerini ve koroları merak ettim. Hazırlık sınıfında Korolar Konseri'ni izlediğimde ertesi yıl Jazz Korosu'na girmek istediğime karar kıldım. Birinci sınıfın başında seçmelere girdim ve Jazz Korosu'na alındım.

Bugün üçüncü sınıftayım; yani yaklaşık üç senedir, aralıksız olarak bu koroda söylüyorum.

Bu okuldan mezun olduktan sonra, burada olduğum sürece, yine bu koroda söylemek istiyorum. Ayrıca, başka fırsatlar da yakalarsam, başka bir korolarda da söylemek istiyorum. Farklı bir koroda buradan aldığım zevki bulabilir miyim bilemiyorum; çünkü her koroda aynı isteği, aynı sevgi ve hevesi bulamayabilirsiniz. Bence koronun anlamı sadece müzik yapmak değil; beraber, belli bir disiplin içinde ve istekle çalışmaktır. Bizim koroda bu unsurların varolduğuna ve zamanla daha da güçleneceğine inanıyorum."

Onların geçmişlerini merak ediyordum. Hepsi birer birer bana liselerini ve Boğaziçi'ndeki bölümlerini anlattılar. Aralarında müziğin dışında ortak bir bağ olmadığını gördüm. Türkiye denen mozaiğin değişik köşelerinden gelen ve Boğaziçi denen modern Babil Kulesinin değişik bahçelerinde yaşayan gençlerle konuştuğumu fark ettim. Herkesin katılımı kendine özel sebeplerdendi. Herkesin bir öyküsü vardı:

"Koroya girdikten sonra Jazz'ın sadece saksofon, trompet gibi aletlerin doğaçlama çalınmasından ibaret olmadığını gördüm. Kendi içinde birçok dallara ayrıldığını ve birçok müzik tarzının anası olduğunu öğrendim. Bizim koromuz müzik aletlerinin değil vokalin ön planda olduğu bir jazz tarzını benimsiyor ve uyguluyor. En önemli şey çok seslilik. Geçen sene bize tüm müzik aletlerinin seslerini çıkartabilen, elektronik bir klavye eşlik ediyordu. Bu sene ise daha çok 'A Capella' şarkılara ağırlık verdik. 'A Capella' benim özellikle ilgi duyduğum bir müzik tarzı. Kelime anlamıyla 'enstrümansız' ama aslında öyle değil. Vokalin yanında bazı enstrümanların insan sesiyle taklit edilmesi de var ve bu özellikle hoşuma gidiyor. Bu tarz bazı profesyonel grupları da dinledim ve insan sesinin iyi bir çalışmayla neredeyse bütün enstrümanları taklit edebildiğini gördüm.

Ben iki yıldır bu koronun bir parçasıyım ve her yıl bu koro benim daha büyük bir parçam haline geliyor. Mezun olana kadar da devam ettirmeyi düşünüyorum."

Günümüz Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri için okul bittikten sonra da okulun bünyesinde kültürel çalışmaları sürdürme imkanı var. Bunun ne kadar önemli olduğunu anlamıştım. Çünkü bana göre müzik aslında bir yaşam biçimidir. Bir başka kız içimdeki düşünceleri aklımı okumuşçasına dile getirdi:

"Koronun sıcak, samimi ortamı; insanı tamamen içine çekiyor. Jazz korosunda söylemek, çalışmalarda müziğin ritmine kendini kaptırmak, aralarda hep beraber bir yerlere gitmek, konser hazırlıklarında yaşanan telaşlar ve sonrasındaki coşkular, sahne heyecanları... yaşanmadan bilinmez...

Müzik bir yaşam biçimidir, buna gerçekten gönül verenler için. Günlük konuşmalar bile notaya dökülür, herkes fark etmese de. BÜMK'te herkesin yaşamı müziğin büyüsüyle renklenmiştir. Tüm paylaşımlar, dostluklar, acısı tatlısıyla tüm yaşananlar müzikte kaynaşır."

Konuşmamız gittikçe hareketlendi. Yavaş yavaş ben de geçmişe döndüm, Boğaziçi Üniversitesi'ne bir zaman tünelinden geçerek vardım ve onların evleri kabul ettiği odada sohbete katıldım. Neden onların koroya katıldıklarını daha iyi anladım:

"Burada müziğin dışında sıcak bir dostluğu da paylaşıyoruz. Açıkçası ben sevgiyle yapılan her şeyin başarıyla sonuçlanacağı kanısındayım ve üç senelik Jazz korosu geçmişimde heyecanlı ve bir o kadar da başarılı konserlere BÜMK olarak imza attığımız için gurur duyuyorum. Okuldan mezun olacağım bu son senemde bu kulüpten tatlı anılarla ayrılacağım için çok üzgün olduğumu da belirtmeden edemeyeceğim."

Boğaziçi Üniversitesi Müzik Kulübü 1973 yılında Semih Fırıncıoğlu tarafından kurulmuş. Benim tiyatro kulübü arkadaşım sevgili Semih. İlk olarak 'gospel' söyleyerek çalışmalarına başlamışlar. 1994 yılında artan talepler üzerine üç ayrı koro olarak çalışmalarını devam ettirmişler. Bugün artık klasik, caz ve rock koroları kulübün temelini oluşturuyorlar ve birçok değişik festivalde okulu temsil etmişler.

Kulüpte koro çalışmalarının dışında enstrüman dersleri de sürmekteymiş. Piyano, davul, bas gitar, elektro gitar, klasik gitar ve keman öğrenmek veya çalmak isteyenler için öğrenme olanakları mevcutmuş. Koroların dışında "Taş Oda" denen daha küçük bir odada çalışma yapan 17 grup daha varmış ve rock ağırlıklı olmak üzere değişik çalışmalar yapıyorlarmış.

Gençlerden bir başkası da gönlümden geçen başka şeyleri dile getirdi:

"Hayatımı müziksiz olarak düşündüğümde, gözümün önüne sadece sorumluluk ve görevlerden oluşan kuru bir düzen geliyor. Müzik bu sıkıntılar silsilesi içinde biraz nefes almamı sağlayan küçük bir mola değil sadece, hayata bakış açımı zenginleştiren bir arkadaş ve yaşam sevincimi geri veren bir soluk. Müziği bu dünyada pek çok yerde yapabilirsiniz. Bunların arasından BÜMK'ü seçmek neden derseniz, size vereceğim ilk cevap, kulübümüzde önemli olanın sadece müzik yapmak olması ve kimsenin neyi nasıl yaptığınıza müzikal anlamda set koymaması. Çünkü müzik başkalarının ya da yöneticilerin empoze ettiği bir disiplinle yapılamaz. Bu tamamen içinizden gelen bir şeydir. Jazz da benim içimden gelen bir his gibi. Hem sıcak hem de karmaşık. Eğer Boğaziçi Üniversitesi'nde müziğinizle baş başa kalabileceğiniz sıcak bir yer arıyorsanız BÜMK'e gelin."

Ancak gene gençlerin konuşmalarından öğrendim ki bu sıcak yerin oldukça soğuk sorunları da var. Kulüp bu kadar çok müzik çalışmasının yapılmasından dolayı altyapı oluşturmanın da önemli olduğunu düşündüğünden çalışmalara destek olacak alt komiteleri de oluşturmuş. En büyük sorunları kolayca tahmin edilebileceği gibi maddi desteğin yetersiz kalması. Buna rağmen kulüp olarak en çok dikkat ettikleri şey bilet fiyatlarını en alt seviyede tutmak. İstanbul'da ancak yüksek fiyatlarla izleyebilecek konserleri üniversite ortamına öğrencilere uygun fiyatlarla getirmek ve daha çok izleyiciye ulaşmaya çalışıyorlar. Bu konuda sanatçılar ellerinden gelen özveriyi gösteriyorlar. Ama gene de kulübün ses sisteminin yetersizliği nedeniyle sık sık dışardan ses sistemi getirilmesi maliyeti arttırıyor. Olayın jazz yönünü bir başka genç müzisyen şöyle ifade etti:

"Ben Jazz Korosu'yla ilk kez geçtiğimiz yılki Korolar Konseri'nde tanıştım. O zamana kadar koroyla hiç bir ilgim yoktu; ancak konser sırasında duyduğum coşku, heyecan ve neşe beni de bu ortamın içine çekti. Bence hem okulu hem de böyle bir koroyu birlikte yürütmek gerçekten zor, çünkü jazz içine girdikçe derinleşen bir müzik tarzı. Gene de Jazz Korosu'nda olduğum için gerçekten mutluyum."

Müzik kulübündeki bu mutluluğu geçmişte paylaşmış kişiler arasında Melih Kibar, Nezih Ünen, Deniz Şafak, Teoman, Bora Ebeoğlu, ve Cengiz Baysal gibi müzik dünyasında kendini kanıtlamış bir çok değerli müzisyen var. Ama bu isimlerin çoğalacağını tahmin etmeme sebep olan şeyler duymaya devam ettim:

"İki sene koroda söyledikten sonra bu sene söylemeyi bırakıp korolar koordinatörlüğü görevini üstlendim. Açıkçası koroda şarkı söylemeyi bıraktığımdan beri eskisi gibi hissetmiyorum. Koordinatörlüğünü yaptığım koroların bir elemanı olarak, onlarla sahneye çıkamamak oldukça üzdü beni. O zaman fark ettim ki şarkı söylemek tüm yaşamımı etkiliyor. Müzik Kulübü de bu isteğimi bu okulda karşılayabilecek tek kurum.

Koordinatör olarak şunu söyleyebilirim ki korolarımız her sene daha ileriye gidiyorlar. Üyelerinin tamamen öğrencilerden oluştuğunu ve tamamen gönüllü bir aktivite olduğunu düşünerek değerlendirilmeli bence korolar. Bu şartlar altında tüm koristler ellerinden geleni

yapıyorlar. Amaçları tabii ki her geçen gün daha iyi şeyler yapmak, daha iyi işler başarmak. Buraya ilk geldiklerinde zaten pek çoğu müzik hakkında bilgisiz oluyorlar. Hatta çok sesliliği bile burada öğreniyorlar. Bu açıdan da değerlendirildiğinde işleri pek de kolay değil"

Dinlemeye devam ederken bir yandan da kara kara düşünmeye devam ediyordum, karşımda duran gençlerin yaşadığı duyguları nasıl aktarabileceğimi bilmiyordum. Nasıl bir yol izlesem diye düşünürken o duygu bu sefer de şöyle ifade edildi:

"BÜMK korolarının genel olarak sahip olduğu dinamik hiç şüphesiz Caz Korosu'nda da var. Korolarımız her şeyden önce öğrencilerin eğitimleri dışında hayatlarına müziğin girmesine izin veriyor. (Müziği hayatlarına sokuyor) Örneğin Caz Korosu'na giren birisi, hiç Jazz dinlemese bile o atmosferi soluduktan sonra jazz dinlemeye başlıyor. Belki de hayatlarında hiç duymadıkları müzikal terimleri öğreniyor ve uygulayabilmeye başlıyor (Öğrenci kulübünde edinilen sıcak ilişkiler de cabası).

İşte bu koro bana aynen bunları sağlamıştır."

Müzik Kulübü kendi tabirleriyle eğlenceyi sürdürebilmek için önümüzdeki yıllarda ellerindeki potansiyeli tümüyle aktif hale getirmek ve burayı Boğaziçi Üniversitesi'ne yakışır bir sanat merkezi haline getirmeyi hedefliyorlar.

Ancak Caz Korosunun tüm elemanları için jazz müziği özel bir ilgi alanı değil, ama onlar da aynı keyfi paylaşıyorlar. Sonradan aramıza katılan bir öğrenci bu durumu şöyle açıkladı:

"Ben koroda perküsyon çalışıyorum. Caz Korosu'nda ilk senem. Jazz'a karşı özel bir ilgim yok. Müzik bir olgunlaşma süreci, Jazz'ın da bu sürecin son noktası olduğunu düşünüyorum. Şu anda Blues, Rock, Rock'n Roll daha çok ilgimi çekiyor. Fakat sonuçta müzik bence bir eğlence ve türü ne olursa olsun ritim tutmak hoşuma gidiyor. Gelecekte müziği meslek olarak seçmeyi düşünmüyorum. Hobi olarak devam edeceğimi sanıyorum. Neyse..."

Ancak bazıları için ise koro caz dünyasına daha da derinlemesine girmek için bir fırsat

"Caz Korosunu seçmemin sebebi şu ana kadar sadece jazz'ı dinlemekle kalmayıp jazz'la ciddi olarak uğraşmaktı. Koroya girmemle birlikte jazz'la ilgili haberleri takip etmeye başladım. Çalışmalarda 4-5 sesli insan seslerinin alışılmamış notalarla birlikteliğinin mutluluğunu ve bu koronun içinde olmanın gururunu yaşadım. Hayatımda bu farklılığa geçmekle birlikte üniversite ortamının verdiği rahatlıkla sadece müzikte değil her alanda değişikliği denedim ve sevdim. Ayrıca yaşamda çoğunlukla uğraşmak istediğim 'müzik' alanına daha çok yaklaştım. Birlikte şarkı söylerken çokseslilığin uyumunu hisseden arkadaşlarla ve anlayışlı bir şefle çalışmaktan büyük keyif alıyorum."

Caz Korosu ile konuşurken aradığım yanıtı bir anda buldum. Koroyu benim anlatmam gerekmiyordu. Jazz bir çok jazz müzisyeninin tarifinde 'yaşanan şeylerin müzik olarak ifadesi' olarak tarif edilmişti. Müzik olarak yaşadıkları şeyleri ifade edebilen insanların içinde yaşadıkları duyguları da kelimelerle ifade edebileceğini düşündüm. Etrafımda oturan pırıl pırıl gençlere seslendim:

"Arkadaşlar lütfen sizlere dağıtacağım kağıtlara bu kulüp hakkındaki düşünce ve duygularınızı yazar mısınız ?"

Kabul ettiler. Onlar bir köşeye çekilip yazarken ben de koronun vereceği konserdeki repertuarı incelemeye başladım. Repertuar da kendileri gibi renkli ve neşeli idi ama onları yazmanın çok anlamlı olmayacağını düşündüm. Çünkü tüm sözlerin ötesinde bir koro bir arada şarkı söyleyen insanların yarattığı inanılmaz bir duygu seli idi ve bunu ancak dinleyebilenler anlardı.

Caz Korosu'nun yazmış olduğu kağıtları topladım, içim rahatlamıştı, artık onları benim anlatmama gerek kalmamıştı. Her şey onların yazdığı satırların arasında zaten vardı...

GÖRGÜN TANER İLE
İSTANBUL JAZZ FESTİVALİ ÜZERİNE

Ben Görgün Taner'i hep tanırdım, aslında hiçbir zaman tanıştırılmadığımız halde. Jazz müziğine tutkun bir insan olarak ben de onun düzenlediği jazz festivaline göre yaz tatilimi planlıyordum ve festivalin sadık bir izleyicisi idim. Zaman zaman bir yerlerde karşılaştığımızda selamlaşırdık da ama hiç oturup da konuşmamıştık.

Ama gün geldi kader bizi bir araya ve zamana getirdi. Ben de onun benim jazz yazılarımın okuru olduğunu öğrendim. Ne tuhaf diye düşündük, neden daha evvel yollarımız kesişmedi diye hayıflandık.

Görgün Taner'in ofisinde ilk kahvemi içerken bir yandan da etraftaki sonsuz sayıdaki CD'yi inceliyordum. İçinde olduğum mekan beni her sene 15 gün esir alan bir jazz festivalinin önce hayal edildiği, sonra da bin bir güçlükle hazırlandığı yerdi. Kendi halinde masasında duran bir puro kutusuna elim uzandı, kahveyle iyi gittiğini belli ki biliyordu, ama o sigara içmeyi tercih etti. Fotoğrafçımız Sinan kamerasını doğrulturken biz gecikmiş bir tanışma faslını ardımızda bırakmıştık bile.

"Bu işe nasıl girdim diye soruyorsun, tesadüf diyebiliriz. Hayat tesadüflerle dolu. Kadıköy Maarif Koleji'ni 1977'de bitirdikten sonra ODTÜ'de İşletme okumaya başladım. Son sınıfta gelince "Ben niye bunu okuyorum" diye kendi kendime sordum. Okulu bıraktım ve bir daha üniversite sınavına girdim ve tek tercihim olan Boğaziçi Üniversitesi tarih bölümünü kazandım. Şimdi yapabilir miyim bilmiyorum, o zamanlar gençtik, içimizde bir delilik vardı. 1983 yılında daha henüz öğrenciyken arkadaşım Serdar Atav İstanbul Festivali'ne gelen sanatçılara rehberlik yapmamızı önerdi. Bu benim İstanbul

Kültür ve Sanat Vakfı'ndaki ilk işim oldu. O zamanlar Aydın Gün Bey vakfın genel müdürüydü. Daha sonra vakfın düzenlemiş olduğu film festivalinde Kent sinemasında koordinatör olarak çalıştım. Böylece işe mutfaktan başlamış oldum. Ben Yavuz Baydar ve İzzet Öz'ün kuşağındayım. O devirlerde Türkiye'ye çok albüm gelmezdi, gelse de bizim alacak paramız olmazdı. Öğrencilik yıllarımda kısıtlı bütçemle ilk aldığım plak "Osibisa" oldu. Film festivali ile başladıktan sonra vakıfta çalışmaya başladım. Sonra zamanla İstanbul Müzik Festivali'nin jazz bölümünü üstlenmeye başladım. O zamanlar şimdiki imkanlar yoktu. Faks daha çıkmamıştı. E-mail ve cep telefonunu hayal bile edemezdik. Teleks başında oturur programları denkleştirmeye çalışırdık. Çok zor anlar yaşardık. Sarah Vaughan öldüğünde onu konserinin yerine Asturd Gilberto ve Stan Getz konserini ayarlayıncaya kadar akla karayı seçtiğimizi hatırlıyorum."

Hayatımın dönüm noktası Miles Davis konseri oldu. Miles Davis çok özel bir insandı."

Miles işin içerisine girince jazz severler bir an dururlar. Biz de sohbetimize bir Miles arası verdik ve onun 1988'de verdiği İstanbul konserini andık. O konser benim de yıllar boyunca hatırladığım özel konserlerden birisi olmuştu. Görgün festivalin eski katalog arşivinden o yıla ait olanını çıkarttı, beraberce baktık ve geçmiş günlere gittik ama bu uzun sürmedi, kaldığımız yerden devam ettik:

"1993'de Aydın Bey vakıftan ayrıldı. Melih Fereli Bey geldi ve onunla birlikte festivalin kapsamı da değişti. O zamanlar festival yaklaşık 1,5 aya yayılıyordu, Jazz ve benzeri müzikler de bu zamanın dörtte birini kapsıyordu. Festivalin konseptini geliştirebilmek için jazz'ı ayırmak gerekiyordu. Sonra jazz müziğinin festival ayı Avrupa'da temmuzdur. O ayda tüm Amerikalılar Avrupa'ya gelirler. 1994'te Jazz konserlerini yönetim kurulu kararıyla İstanbul Müzik Festivali kapsamından çıkarttık.

1994'te düzenlediğimiz 1. Jazz Festivali'nden sonra İspanya'dan bir faks geldi. Avrupa Jazz Festivalleri Birliği olarak toplanıyoruz, bize katılır mısınız dediler. Her ülkeden bir festivali aralarına üye alıyorlardı. Bizi de aldılar. Tabii burada yer alabilmek için bir bütçeniz, vizyonunuz, programınız olması gerekir. Bu katılım bizim festivalin gelişimine de ışık tuttu."

Görgün'ün verdiği broşürde bu birliğin kapsamında İstanbul'dan başka hangi şehirler olduğunu öğrendim. Viyana, Montreal, Montreux, Northsea, Umbria, Pori, Vitoria ve Molde jazz festivallerinden oluşan uzun bir listeydi bu. Avrupa Birliğine jazz kapısından da olsa çoktan girdiğimizi düşündüm. Ama daha da önemlisi tüm bu ülkelerin katılımı ile oluşan bu topluluğun başkanının Görgün olması idi. Finlandiyalı başkan ayrılınca topluluğun başkanlığına o seçilmiş. Mütevazı kişiliğiyle Görgün her ne kadar bu seçimi bir takım dengelerin içerisinden sıyrılmak olarak nitelendiriyorsa da biliyordum ki karşımdaki insan geldiği yere derin bir müzik sevgisinden kaynaklanan tutkuyla gelmişti.

İstanbul Jazz Festivali'ni diğerlerinden ayıran bir başka özelliği Görgün şöyle anlattı:

"Bizim festival diğerlerine göre çok yoğun bir festival değil. Katılan sanatçı sayısı daha az. Programlar çok sıkışık değil. Bu yüzden de sanatçılarla bire bir yakın olmak ve onlarla kişisel olarak ilgilenmek mümkün. Ama Montreux Festivali'nde herkese müzik için 45 dakika vakit ayrılır. Bu süreyi bir dakika bile geçemezsiniz. Bir grup iner, 10 dakikada sahne değişir, diğeri çıkar. Jazz müzisyenleri Montreux'yu bir hayvanat bahçesine benzetirler. Bizde ise hala "human touch" dediğimiz şeyi vermek mümkündür. Diğer yerlerde sanatçıyı havaalanında bir şoför elinde isim tabelası ile karşılar. Biz ise İstanbul'da herkesi havaalanında karşılar, oteline götürür kişisel olarak tüm ihtiyaçları ile yakından ilgileniriz. Ona yakın oluruz. Avrupalılar kendi kültürlerinde bunu yapmıyorlar.

Türkiye'nin tanıtımı genel olarak zayıf. Bu yüzden festivale ilk olarak katılan jazz sanatçılarının bizden beklentileri de doğal olarak zayıf oluyor. Ama gösterdiğimiz sıcaklıkla onların gönlünü alıyoruz."

Bu sefer ben ona festival anılarımı anlattım. Micheal Brecker grubunun konserinin olduğu gün sabahtan beri yağmur yağmıştı. Bizleri festival yönetiminin dağıttığı naylon yağmurlukların içerisinde ve şemsiyeler altında görünce Brecker'ın yüzünün aydınlandığını ve çok keyifli çaldığını hatırlamıştım. Avrupa Jazz festivalleri Birliğinin parçası olmanın bizim festivalimize kattığı birçok yön olmuş:

"İlk dönemde İstanbul Jazz Festivalini tanıtırken ve geliştirirken, içinden çıktığı İstanbul Müzik Festivali'nin başarısını ve birikimini kullandık. Daha sonraki çalışmalarımızda Avrupa Festivaller Birliği de bize çok katkıda bulundu. Festival anlayışımızı mahalli boyuttan çıkarıp, uluslararası boyutlara geçirdik. Bilgileri paylaştık, birbirimize 'feedback' verdik. Jazz festivali programlarının ana yapısı da, onlarla beraber yaptığımız toplantılardan ve konuşmalardan çıkıyor. Her yıl temmuz ayında festival gerçekleştirilir. Boş olduğumuz tek ay Ağustos'tur. Eylül'de toplanır, program çalışmalarına başlarız. Hangi müzisyenleri getirebiliriz, kimlerin doğum, ölüm gibi sebeplerle anılması gerekiyordur, kim için özel bir senedir, tüm bunları ortaya koyarız. Bazen ortak projeler de üretiriz."

Çoğu zaman davulun sesi uzaktan hoş gelir denir. Çoğu insan bazen zamansızlıktan bazen de parasızlıktan tüm bu güzel konserlere gidemez. Böyle zamanlarda zaman zaman işi icabı bu konserlere gitmesi gereken insanların yerinde olmak da istemişizdir. Ben de o kişilerden biriyim ama Görgün bana aynanın öteki yüzünü de gösterdi:

"Ben de sizler gibi yerime oturup konserleri izlemek isterim ama bu hiçbir zaman mümkün olmaz. Bizler sizler gibi bir konsere gittiğimiz zaman sahnede çalınan müziğe konsantre olamayız. Ben kişisel olarak hep sahne arkasında olmak zorundayım. Mesele bir Keith Jarrett sahnede çalarken her an piyanosunda teknik bir problem olabilir, ben hep diken üstünde otururum. Öyle bir anda hemen olaya müdahale edip durumu düzeltmeniz gerekebilir. Sürekli gözüm sahnededir, her şey tamam mı, bir eksiklik aksaklık var mı diye etrafı tarar dururum."

Görgün Taner de bizim gibi bir Boğaziçi mezunu, Tarih bölümünün tek tercihi olduğunu söylemişti ama neden bu bölümü seçtiğini merak ediyordum:

"Benim hep sosyal konulara ilgim oldu, 1980 öncesinden kalma bir ilgi bu. O devirlerde çok tarih okumuştum. Kütüphane kokusu diye bir şey vardır. Bu koku beni hep çekti. Bir kokunun ardından gittim. Bizim ülkemizin insanlarında bir hafıza zayıflığı var. Geçmişten ders alamıyoruz. Geçmişten bir bilgi birikimi yok gibi davranıyoruz. Geçmişi irdeleyerek ders çıkartmıyoruz. Boğaziçi üniversitesine biraz da

arkeoloji merakım yüzünden girdim. Ama zaman içerisinde Osmanlı tarihine merak sardım. Tarih bölümünün mecburi derslerini 3 yılda bitirdim. Ama mezun olmak için 1 yıl daha okumam gerekiyordu. O arada full time İstanbul Sanat Vakfı'nda çalışmaya başladım. Yıl 1987 idi. Bu iş kanınıza girince bir daha asla çıkmaz."

Bu işin kanına gerçekten girdiğinin delili 'Bir milyon doların olsa ne alırdın' soruma verdiği cevaptan belliydi. Odadaki onca CD'nin tamamını hakkını vererek dinlemediğine emindim ama o bu para ile bol bol CD ve kitap almayı düşünüyordu. Bunları okuyamayacağını o da biliyordu ama aynı tutkuyu paylaşan bir insan olarak onu hemen anladım. Asıl olan koleksiyonun etrafa verdiği sessiz bir 'aura' nın parçası olmanın güzelliği idi. Ama bu arada onun bambaşka bir yönünü keşfettim:

"Yemeğe de meraklıyım. Aynı zamanda yaparım da. Kendi spesiyalitem olan bir mantı çeşidi var. Babamın babası Bilecikli. Oradan gelen bir aile geleneği olarak nohutlu mantı yapıyorum.Tarifini mi istiyorsun, peki veriyorum.

Nohudu bir gün önceden ıslatıp ezersin. Sonra karabiber ve tuzla karıştıracaksın.. Yoğrulmuş nohudu dinlenmeye bırakmalısın. Ben yufkayı kendim açarım, kare kare keserim. Ortalarına bir tutam hazırladığım nohut ezmesinden koyarım. Bohça gibi kapatırım. İçinde sana yağı gezdirilmiş tepsiye dizerim. Tereyağı da kullanabilirsin ama biraz ağır olur. Pişirmenin de bir usulü var tabii. Üzerine tavuk suyu gezdirdikten sonra fırına vereceksin. Ama fırına vermeden önce, tepsinin üstüne bir kat yufka kapat ki, kendi buharıyla pişsin. Bu üstüne kapatılan yufkaya şıpıdık deniyor. Ben Türk mutfağına meraklıyım. Bir ara Fatih dönemine ait yemek tarifleri topluyor ve yapıyordum. Bazen de yiyemeyip döküyorduk. Belki de damak zevkleri değişti."

Bu tarifi duyduktan sonra onu daha iyi tanımış oldum. Kendi üslubunu geliştirmiş, yaşamın ince nüanslarına duyarlı, yaptığı işi dikkat ve titizlikle yapan bir insanla konuşuyordum. Bir gün beni bu mantıyı yemeye davet etmesini ummaktan başka çarem yoktu. Ben de ona kantinci Kazım ustanın 'ıspanaklı tost' tarifini 'bonus' olarak verdim. Bir anda bu konuşmayla tekrar Boğaziçi'ne dönmüş olduk. O bana okulumun az bildiğim bir bölümünü anlattı:

"Ben ODTÜ'de okurken, 1980 öncesinin koşulları farklıydı. 80'li yılların sonrasının Boğaziçi Üniversitesi de çok farklı. Bence bir üniversite öğrenciyi sadece akademik derslerle kısıtlamamalı. Aslında üniversite yaşamı bir insanın okul sonrası yaşamının perspektifini çizer. Hayat başarısını sadece üniversitede aldığınız notlar belirlemiyor.

Boğaziçi Üniversitesi'nde, tarih bölümünde çok mükemmel hocalarla okudum. Zafer Toprak, Selçuk Esembeli, Selim Deringil, Abdullah Kuran, Aslıhan Yener, Anhony Greenwod, her biri teker teker bende derin izler bıraktılar. Dersler alışılmış anlamda ders gibi yapılmazdı. Abdullah hocadan aldığım dersin zevkini başka hiçbir yerde alamadım. Olay asla not almak değildi. Hocalar öğrencilerine "Bu insanları nasıl geliştirebiliriz, okuma alışkanlıklarını nasıl geliştirebiliriz, kendilerini geliştirmeleri için nasıl rehber olabiliriz?" anlayışı ile yaklaşırlardı. O devrin üniversitesinde tıpkı bizim jazz festivalinde gerçekleştirdiğimiz gibi bir 'human touch' vardı. Tartışmalara açıktık. Selim Deringil'in dersinde Perry Anderson okutulurdu. Tarih bölümünde sınıflar 20-25 kişiydi. Bazı derslerde bu 10-15 olurdu. Tabii bu durumda iletişim de farklı olurdu. Sürekli konuşma ve tartışma ortamı vardı. Yasaklarla disiplinin sağlanamayacağını orada fark ettim".

Görgün'e aslında bu tarz eğitimin Boğaziçi Üniversitesi'nin Robert Kolej kültüründen gelen bir uzantısı olduğunu söyledim. Bu arada değişik müzikler dinlemeye devam ediyorduk. Bir ara CD'ler arasında bulunan Kenny Barron-Regina Carter ikilisinin albümü gözüme çarptı. Jazz dergisi için yazacağımız festival yazıları arasında bu ikilinin konseri de vardı. Regina Carter'ın kemanı Kenny Barron'un sihirli tuşlarına karışırken ona en merak ettiğim soruyu, jazz'ın onun için ne demek olduğunu sordum:

"Tabii bu kelime yaşamımda çok önemli bir yer tutuyor. Ben 70'li yıllarda müziğe rock dinleyerek girdim. Jazz'a başlamam ise Miles Davis ile oldu. Sonra Keith Jarret'in 'Return to Forever' grubunu keşfettim. Benim içimdeki jazz duygusu bu ikisini dinledikten sonra dallandı, budaklandı. Jazz kocaman bir şemsiye veya belki de bir 'puzzle'. Bir çok şeyi bir araya getiren bir 'puzzle'. Jazz kolay bir müzik değil. Ne dinlemesi, ne icrası kolay."

Bu arada bir çok jazz sanatçısının yaşadıklarını jazz olarak çaldıkları festivali düzenleyen ev sahibimin kendisinin hiç bir enstrüman çalmadığını öğrendim. Masanın üzerinde gözüme çarpan fotoğraf Görgün'ün bu yıl piyanoya başlamış olan 8 yaşındaki kızına aitti. Kız Pekinel kardeşlerin piyano çalmasından etkilenmiş olacak ki babasından kendisini onların konserine götürmesini istemiş. Söz aileden açılmışken eşi Engin İyimen'in mimar olduğunu ve Latin ve Brasil müzikleri dinlediğini de öğrendim. Mimar olduğu için evin alt ve üst yapısından da o sorumluymuş. Görgün de benim gibi evde bir ampul bile değiştirmiyormuş. Bu özelliğini 'önemli olan sevdiğin işi yapmak, bence her şeyin düğümü bu' diye açıklıyor. Aynı açıklamayı ben de hayat arkadaşıma yapabileceğimi düşünerek rahatladım.

Ben de ona ampul konusundaki benzerliğimizden ve 'Blues Brothers' konserine nasıl kızımın isteği ile gittiğimizden bahsediyorum. Kızım bir radyo programında jazz virüsünün o konser sırasında kanına girdiğini anlatmıştı. İstanbul Jazz Festivali'nin bilip bilemediğimiz kimlerin yaşamını etkilediğini tartıştık:

"Festivalin amacı giderek şu oldu. Dünya değişiyor, dünya ile birlikte müzik ve müzik anlayışı değişiyor. Biz mümkün olan en geniş müzik paletini dinleyicilerimize sağlamak ve komşu müziklerden yola çıkarak jazz ile insanlarımızı buluşturmak istiyoruz. Jazz konusunda insanlarda bir merak uyandırmak istiyoruz. Jazz kavram olarak klasik müzikten daha geniş ve esnek. Birçok müziği jazz çerçevesine almak mümkün. Ancak bazen festivaldeki konserlerin jazz kavramının dışına da çıktığı oluyor ama bu bizim felsefemize göre kabul gören bir şey.

Bize göre festival, bir platform. İsteyen istediğini dinlemekte serbest. Hiçbir şeyi dinlemek için zorunluluk yok. Herkes özgürce bizim sunduğumuz mönüden kendi anlayışına göre bir çerçeve seçiyor."

Ben bu mönüden çok yararlanmış bir insan olarak onunla aynı görüşleri paylaşıyordum. Ama sırasının geldiğini düşünerek ondan gelecek için planlarını anlatmasını istedim.

"21 Mart 1959 doğumluyum, koç burcuyum, 41 yaşındayım. Güzel şeyler yaşadım ama yaşamımın bundan sonrası için de planlarım var.

Önce şu mevcut festivali bir New Orleans Jazz Festivali gibi bir festival haline getirmek istiyorum. New Orleans de her türlü müzik var, jazz'a yakın müzikler de var. Ve bunların hepsi çok değişik mekanlarda, şehrin içinde yayılmış olarak çalınıyor, dinleniyor.

İstanbul içinde aynı anlayış geliştirilebilir. Bizim festivalin daha yaygın olmasını istiyorum. Mesele niye şehir hatları vapurunda bir konserimiz olmasın? Niye Heybeli Ada'da jazz dinlemeyelim? Festivali kentin bir arada soluduğu tüm insanların tam olarak katılarak dinlediği bir festival haline getirmek istiyorum. İleriki projelerimiz arasında jazz festivalini Türkiye'ye yaymak var. Mesela Şile'de, Tekirdağ'da, Lapseki'de konserler dinleyebiliriz.

İçinde bulunduğum kurum - İstanbul Kültür Sanat Vakfı- aslında bir okul. Bu camiada birçok kişi çalışıyor, birçok kişi de geçmişte çalışmış. Birçok kişi değişik görevlerde bulunmuş. Bizler kendi izleyicimizi kendimiz yarattık. Bugün gelinen noktada insanlar festival için yaz tatili programlarını festivale göre ayarlıyorlar. Ben bu okulun bir parçası olarak kalmak istiyorum. İlerde jazz festivaline çok katkısı olmuş, onun sayesinde birçok güzel konser izlenmiş bir insan olarak anılmak istiyorum. İleride arkaya baktığım zaman çocuklarıma anlatacak bir şeylerim olmalı.

Ama yaşam beklentilerim bunlarla da sınırlı değil. Yemek konusu ile ilgilendiğimi söylemiştim. Belki ilerde bir lokantada şef de olmak isterim. Bir türlü yazmayı bitiremediğim bir Rumelihisarı tarihim var. Uzun yıllar o mahallede oturdum. Belki bitirip onu yayınlarım."

Görgün Taner ile keşke daha evvel tanışsaydım demeyeceğim, çünkü bana göre yaşam geçmişe üzülerek değil, geçmişten ders alarak geleceğe bakılan bir süreçtir. Zaman sınırlı, görülecek şeyler ise sonsuzdur.

Umarım sevgili Görgün bir gün kitabını bitirir, hatta belki de bir lokanta açar ve kendi özgün yemeklerini bizlere tattırır.

Ama o günlere daha çok var diye düşünüyorum.

Ben kendisi ile tanıştığımız gün Görgün Taner'in kişiliğinde yeni Türkiye insanın modelini gördüm. Kendisine empoze edilen standart eğitim ve yaşam biçimlerinin ötesine geçebilen bir insan modeliydi o.

Yüreğinin götürdüğü yere giden, işletme veya mühendislik okuduktan sonra finans master'ı yapmamış, cam gövdeli akıllı binalardan birinde çalışmayan, toplumun bildiği benimsediği modellerin hiç birisine itibar etmemiş bir insan. Kendi modelini kendi çizmiş ve doğru bildiği yolda yürüyen bir insandı o.

Bana göre Görgün Taner'in bu üniversitenin genç insanlarına sessizce söylediği çok önemli mesajlar var.

Şimdi artık tanıştık, onu eskisi kadar merak etmiyorum. Ama merak ettiğim bir şey var: Şu mantının üzerine sarımsaklı kırmızı biberli erimiş yağ dökülüyor muydu, dökülmüyor muydu?

“Caz insanın yaşamın gerçek sebebini bulmasında kullandığı müzikal bir pusuladır...”

Özge Baykan’dan, Cazname II vesilesiyle Tunçel Gülsoy ile ayaküstü söyleşi

altKitap: Bir albümün prodüksiyonunu üstlenseydiniz, hangi sanatçıları dahil etmek isterdiniz?

Tunçel Gülsoy: Kent Mete, İmer Demirer, Emin Fındıkoğlu-Detant, Can Kozlu

altKitap: Bir festival düzenleseydiniz kimleri çağırırdınız?

Tunçel Gülsoy: Charles Lloyd, Charlie Haden, Ornette Coleman, Sonny Rollins

altKitap: Bir enstrüman çalacak olsaydınız bu hangisi olurdu? Onunla hangi parçaları çalmak isterdiniz?

Tunçel Gülsoy: Kontrbas ile Cole Porter, Gershwin ve Jobim

altKitap: Burcunuz? Burcunuzun özelliklerini ne kadar yansıtıyorsunuz?

Tunçel Gülsoy: Ben mükemmelim, Tanrı kendi mükemmelliğine delil olarak beni yaratmış, tam bir teraziyim: tembel, obur, sorumluluk ve detay sevmeyen bir jazz düşkünü

altKitap: Bugünlerde en çok kimleri dinliyorsunuz?

Tunçel Gülsoy: Jobim, Gershwin, Dave Holland, Fazıl Say, Jacques Loussier, Keith Jarrett, Kurt Weil, Dave Brubeck

altKitap: Şu andaki Türkiye'deki caz ortamından memnun musunuz?

Tunçel Gülsoy: Daha geniş bir jazz dünyası, müzik alt yapısı ve üretimi olsun isterdim.

altKitap: Kendinize sorulmasını istediğiniz bir soru var mı? (Favori sorunuz?)

Tunçel Gülsoy: Nasıl oluyor da böylesine mükemmel bir insan olabiliyorsunuz, insan dediğin kusurlu olur, yoksa siz jazz gezegeninden mi geldiniz

altKitap: Bana sormak istediğiniz bir soru var mı?

Tunçel Gülsoy: Akşam yemeğine geldiğinde ne yemek istersin?

altKitap: Kendi röportajlarınızda sorduğunuz bir soruyu sormak istiyorum: Bugün geldiğiniz noktada kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizin yaşamınızda en önemli şeyler neler?

Tunçel Gülsoy: Çok daha iyi bir insan, usta bir yazar ve jazz uzmanı olmak isterdim. Eğitim konusunda iş hayatında bir yerlere gelebilseydim isterdim. Ama tüm bunları hala çok istiyorum

altKitap: Caz nedir?

Tunçel Gülsoy: Caz insanın yaşamın gerçek sebebini bulmasında kullandığı müzikal bir pusuladır, duygulara doğru hareket eder.

altKitap: İleride nasıl hatırlanmak istersiniz?

Tunçel Gülsoy: Severek yaşadı, severek ve yürekten verdi, dünyayı daha güzel bir yer yapmak için çok çalıştı ve netice de aldı. Rahmetli iyi ve güzel ruhlu bir insandı.... amin (gömün herifi, daha başka işlerimiz var).